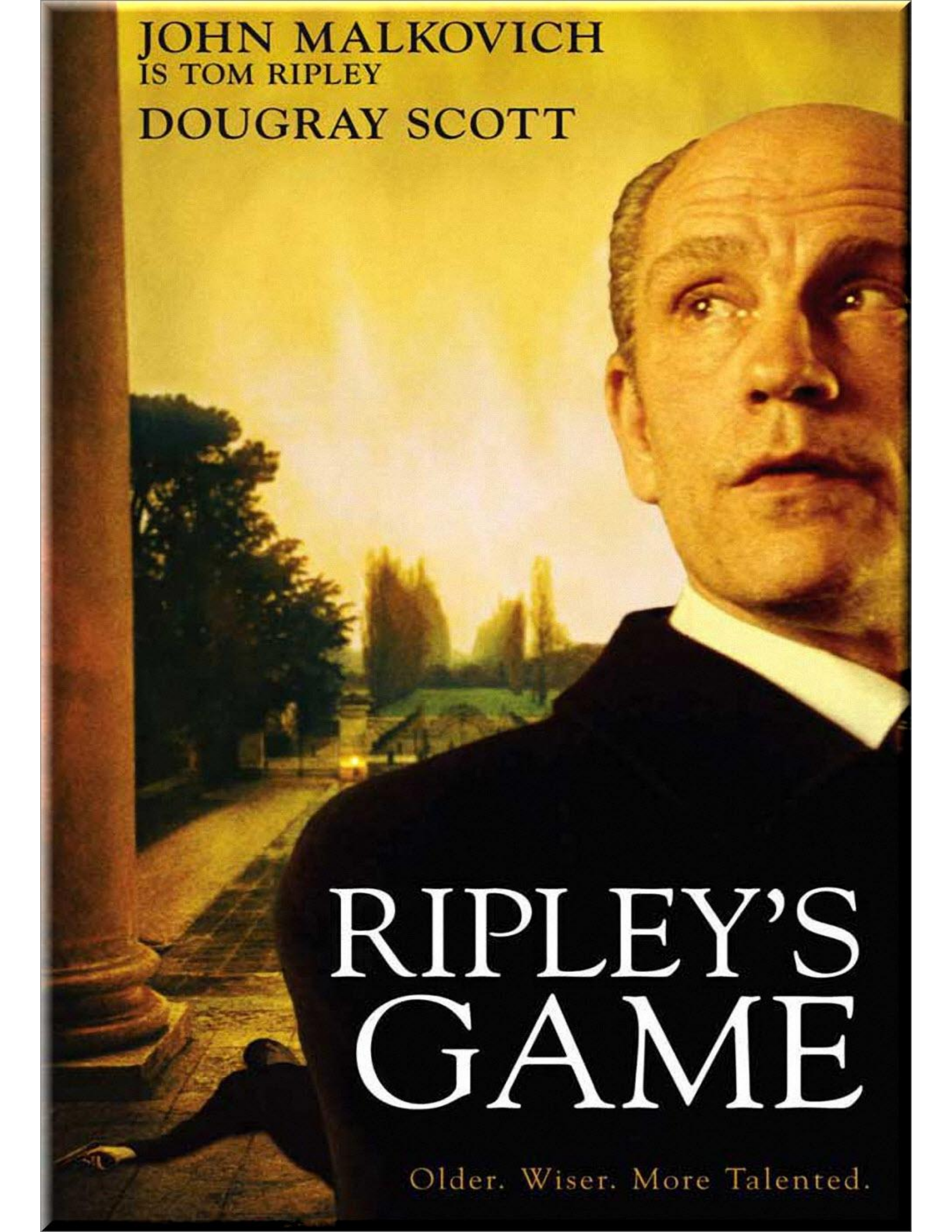

JOHN MALKOVICH
IS TOM RIPLEY
DOUGRAY SCOTT

RIPLEY'S
GAME

Older. Wiser. More Talented.

Patricia Highsmith

Ripleyeva igra

SPEKTAR
ZAGREB, 1984.

1

– Ne postoji savršeno ubojstvo – reče Tom Reevesu.

– Pokušaj da se ono zamisli tek je društvena igra. Mogao bi mi naravno, odgovoriti da ima mnogo nerazjašnjenih ubojstava. To je nešto drugo.

Tom se dosađivao. Šetao je gore-dolje pred velikim kaminom u kojem je pucketala mala ali ugodna vatra. Osjećao je da govori ishitreno i s lažnim autoritetom. Problem je, naime, bio u tome da nije mogao pomoći Reevesu, a to mu je već i rekao.

– Da, svakako – reče Reeves. Sjedio je u naslonjaču presvučenom žutom svilom, vitak, nagnut naprijed, ruku sastavljenih među koljenima. Obrazi su mu bili koščati, kratka kosa svijetlosmeđa, a sive oči hladne. To neugodno lice moglo je ipak biti prilično privlačno da se dvanaestak centimetara dug ožiljak nije protezao od desne sljepoočice preko obraza, gotovo do usta. Ponešto rumeniji od ostatka lica, ožiljak se doimao loše zašivenim ili kao da uopće nije ni bio zašiven. Tom nikad nije pitao o ožiljku, no jednom ga je Reeves dobrovoljno izvijestio: – Jedna mi je djevojka to učinila puderijerom. Možeš li to zamisliti? – reče. (Ne, Tom nije mogao.) Reeves dobaci Tomu brz, tužan osmijeh, jedan od rijetkih koje je Tom od njega pamtio. A u drugoj prilici rekao je: Zbacio me konj – nekoliko me jardi vukao zapletena u stremen. – Reeves je to zapravo rekao nekom drugom, no u Tomovoj prisutnosti. Tom je pak sumnjao na tup nož u nekoj gadnoj tučnjavi.

Sada je Reeves želio da Tom pronade ili bar predloži nekoga tko bi izvršio jedno ili možda dva *jednostavna ubojstva* možda krađu, također sigurnu i jednostavnu. Da bi porazgovarao s Tomom, Reeves je doputovao iz Hamburga u Villeperce, gdje je namjeravao ostati preko noći a sutra otići u Pariz da s još nekim porazgovara, a zatim se vratiti kući u Hamburg, da bi, u slučaju neuspjeha, dalje porazmislio. Reeves je prije svega pohranjivao ukradenu robu, no u posljednje se vrijeme upleo u nezakonit kockarski svijet Hamburga, koji je upravo želio zaštititi. A od koga zaštititi? Od talijanskih grabežljivaca koji su se željeli ubaciti. Jedan je Talijan u Hamburgu bio pomagač mafije, poslan kao izvidnica, smatrao je Reeves, a drugi bi mogao pripadati drugom klanu. Reeves se nadao da će uklanjanjem jednog ili oba uljeza obeshrabriti dalja nastojanja mafije a također svratiti i pažnju policije na mafijašku opasnost te prepustiti njima da se pozabave ostalim, što bi značilo izbacivanje mafije s tog područja.

– Ti hamburški momci su dobra klapa – izjavi Reeves usrdno. – Možda je nezakonito što vode nekoliko privatnih kazina, ali kao klubovi oni zapravo i nisu nezakoniti i ne ubiru nemoguće profite. Nije to kao u Las

Vegasu, posve iskvareno mafijom i još tome pod nosom američkih žaca.

Tom uze žarač, prikupi žeravicu, pa stavi još jednu glatko odsječenu trećinu cjepanice. Bilo je oko šest poslije podne. Uskoro će biti vrijeme za piće. Uostalom, zašto ne sada? Želiš li...

U taj čas iz kuhinje uđe gospođa Annette, Ripleyjeva domaćica: – Oprostite, gospodo. Gospodine Tome, budući da gospodin nije popio čaj, želite li sada piće?

– Da, hvala, gospođo Annette. Upravo sam na to mislio. I zamolite, molim, gospođu Heloisu da nam se pridruži – odgovori Tom, želeći da Heloise malo razvedri atmosferu. Prije nego je, u tri, otišao na Orly da dovede Reevesa, rekao joj je da ovaj želi s njim razgovarati, pa se Heloise motala po vrtu ili je ostala na gornjem katu cijelo poslije podne.

– A ne bi li ti – reče Reeves vrlo žurno, tonom punim nade – preuzeo tu stvar? Znaš, ti nisi povezan s kriminalom, a upravo to i želimo. Sigurnost. A napokon, ni sam novac, devedeset i šest tisuća zelembaća, nije baš beznakažan.

Tom odmahne glavom. – Na neki sam način ipak povezan a *tobom* – reče. Do vruga, izvršavao je sitne poslove za Reevesa Minota, kao što su, na primjer, bile pošiljke manjih, ukradenih stvari ili vadenje sićušnih predmeta poput smotuljka mikrofilmova iz tuba paste za zube kamo ih je Reeves bio smjestio, a on preuzimao od raznosača koji ništa nisu sumnjali – Što misliš, s koliko se takvih poslova mogu izvući? Znaš, moram zaštititi i svoj dobar glas – doda te mu dođe da se nasmije na ove riječi, no istovremeno srce mu je brže zakucalo i on se uspravi, svjestan lijepe kuće u kojoj je živio a i svoje sigurne egzistencije sada, punih šest mjeseci nakon epizode s Derwattom, gotovo posvemašnje katastrofe iz koje se izvukao tek sa sjenom sumnje na sebi. Tanak led, da, no nije se slomio. Tom je otpratio engleskog inspektora Webstera i nekoliko sudskih vještaka u šume Salzburga, gdje je spalio tijelo čovjeka za koga se pretpostavljalo da je slikar Derwatt. Zašto je zdrobio lubanju, pitala ga je policija. Tom se još uvijek trgnuo kad bi se toga sjetio, jer učinio je to da bi bacio i sakrio gornje zube. Donja se vilica lako odlomila i Tom ju je malo podalje zakopao. Ali gornji zubi... Neke je od njih skupio jedan od sudskih vještaka, ali ni u jednog londonskog zubara nije bilo snimki Derwattovih zubiju, jer Derwatt je (kako se vjerovalo) posljednjih šest godina živio u Meksiku. Činilo se to sastavnim dijelom spaljivanja, što znači pretvaranja u pepeo – odgovorio je Tom. Spaljeno je tijelo bilo Bernardovo. Da, Tom je i sada protrnuo i zbog opasnosti koja je tog trenutka vrebala i zbog stravičnosti svog postupka – sjetivši se što je učinio kad je spustio veliki kamen na pougljenjenu lubanju. Ali bar nije ubio Bernarda. Bernard Tufts je počinio samoubojstvo.

– Među svim ljudima koje poznaješ, zasigurno možeš pronaći nekoga

tko bi bio u stanju učiniti to – reče Tom.

– Da, ali taj bi bio povezan s kriminalom, čak i više od tebe. Oh, ljudi koje ja poznajem su manje-više znani policiji – reče Reeves s prizvukom sjetnog poraza. – Ti znaš, Tome, mnoštvo uglednih, zaista čistih ljudi, koji su izvan svake sumnje.

Tom se nasmije: – A kako ćeš pridobiti takve ljude? Ponekad pomislim da si sišao s uma, Reevese.

– Ne. Znaš ti što ja mislim. Netko tko bi to učinio za novac, naprosto za novac. Ne treba nam stručnjak. Mi bismo pripremili teren. Bilo bi to kao ubojstvo iz potaje. Netko tko bi, ako bi ga ispitivali, izgledao... posve nesposoban da učini tako nešto.

Gospođa Annette uđe gurajući pokretni stolić za serviranje. Srebrna je posudica za led sjala. Stolić je malo škripao. Tom ga je već tjednima namjeravao popraviti. Mogao se i dalje šaliti s Reevesom jer Annette nije razumjela engleski, ali kako ga je ta tema izmorila, obradovao se ovoj upadici. Gospođa Annette je bila u šezdesetim godinama, normandijskog porijekla, skladnih crta, malo popunjena, pravi biser od domaćice. Tom nije mogao ni zamisliti Belle Ombre bez nje.

Tada uđe Heloise i Reeves ustade. Bila je odjevena u ružičastocrveno prugasto trapez radno odijelo, s okomito otisnutim LEVI duž svake pruge. Duga joj je plava kosa bila raspuštena. Tom je na njoj primijetio odsjaj kamina i pomislio: »Kakve li čistoće u usporedbi s ovim o čemu smo govorili«. Svjetlo u njezinoj kosi bilo je zlatno, a to je, opet, navelo Toma da pomisli na novac. Zapravo, više ga i nije trebao, iako će prodaja Derwattovih slika, od koje je dobivao postotak, uskoro presušiti, jer će ponestati slika. Tom je još dobivao i postotak od Derwattova udruženja za pomoć umjetnicima, a tako će biti i nadalje. A zatim, bio je tu skroman, ali postojano rastući dohodak od Greenleafovih obveznica koje je naslijedio vlastoručno krivotvorenim oporukom, da se i ne spominje velikodušna pripomoć Heloisina oca. Ne treba biti pohlepan. Tom se gnušao ubojstva, ako baš nije bilo neophodno.

– Jeste li se lijepo napričali? – upita Heloise na engleskom, pa se ljupko spusti na žutu sofú.

– Da, hvala – reče Reeves.

Ostatak se razgovora vodio na francuskom jer se Heloise u engleskom nije baš osobito snalazila. Reeves je opet slabo govorio francuski, no mogao je proći, a nisu ni govorili o bilo čemu važnom – o vrtu, blagoj zimi koja je, čini se, prošla jer je nastupio rani ožujak i narcisi su procvatili. Tom joj je nalió šampanjac iz jedne od malih boca na pokretnom stoliću.

– Kako je u Hamburgu? – osmjelila se Heloise upitati na engleskom, a Tom joj po očima primijeti da se zabavlja dok se Reeves trudio da složi

konvencionalni odgovor na francuskom. Ni u Hamburgu nije bilo odviše hladno, a Reeves je dodao da i on ima vrt jer je njegova »petite maison« u Alsteru na vodi, to jest u nekoj vrsti zaljeva gdje mnoštvo ljudi ima domove s vrtovima i vodom, što opet znači da bi, ako bi željeli, mogli imati čamčice.

Tom je znao da Heloise ne voli Reevesa Minota, da mu ne vjeruje, te da je Reeves upravo onakva osoba kakve bi ona voljela da Tom izbjegava. Sa zadovoljstvom je pomislio da bi joj večeras mogao iskreno reći kako je odbio da sudjeluje u planu što ga je Reeves predložio. Heloise se uvijek brinula što će reći njen otac. A njen je otac, Jacques Hisson, bio milijunaš, proizvođač farmaceutskih artikala, degolist, sama srž francuskog poimanja uglednosti. Toma nikada nije volio.

– Moj otac to više neće dugo trpjeti – često je Heloise upozoravala Toma, ali on je znao da ona više mari za njegovu sigurnost, nego što se drži pripomoći svog oca, pogotovo što je ovaj, kako je sama govorila, često prijetio da će tu svotu povući. Jednom tjedno, obično petkom, ručala je s roditeljima u njihovu domu u Chantillyju. Tom je znao da ne bi mogli ostatu u Belle Ombreu, ako bi njen otac zaista obustavio pripomoć.

Za večeru su bili servirani *medaillons de boeuf*, a kao predjelo hladne artičoke s umakom gospođe Annette. Heloise se presvukla u jednostavnu, svijetloplavu haljinu. Već je naslutila, pomisli Tom, da Reeves nije dobio ono zbog čega je došao. Prije nego su se povukli na počinak Tom je provjerio ima li Reeves sve što mu je potrebno te u koje bi vrijeme želio da mu se u sobu donesu kava ili čaj. – Kava u osam, reče Reeves. Dobio je gostinjsku sobu u lijepom dijelu kuće, s kupaonicom koja je pripadala Heloisi, ali iz koje je Annette već prenijela Heloisinu četkicu za zube u Tomovu kupaonicu povezanu s njegovom sobom.

– Drago mi je da sutra odlazi. Zbog čega je tako napet? – upita Heloise dok je prala zube.

– On je uvijek napet – reče Tom, zatvori tuš, izađe i brzo se umota u veliki, žuti ručnik. – Zato je vjerojatno i tako mršav – doda on. Govorili su engleski, jer se Heloise nije osjećala neugodno kad bi s njim govorila engleski.

– Kako si ga sreo?

Tom se nije mogao sjetiti. Kada? Prije otprilike pet ili šest godina. Da li u Rimu? Čiji li je ono prijatelj bio Reeves? Tom je bio odviše umoran da bi dublje razmišljao, a to i nije bilo važno. Imao je pet ili šest sličnih poznanika i bilo bi mu teško sjetiti se gdje je sreo svakoga od njih.

– Što je želio od tebe?

Tom stavi ruku oko Heloisinog struka, pritišćući joj široku spavaćicu uz tijelo. Poljubio je njen svježiji obraz. – Nešto nemoguće. Odbio sam. Mogla si to primijetiti. Razočaran je.

Te se noći čula sova, usamljena sova koja se glasala negdje u jelama općinske šume iza Belle Ombrea. Tom je ležao razmišljajući, s lijevom rukom pod Heloisinim vratom. Zaspala je i disanje joj je bilo lagano i tiho. Tom uzdahne i nastavi razmišljati. No nije razmišljao logično, konstruktivno. Budnim ga je držala druga šalica kave. Sjetio se zabave u Fontainebleauu, kojoj je prisustvovao prije mjesec dana, neslužbene proslave rođendana gospođe – koje? Zanimalo ga je ime njenog muža, englesko ime koje mu je bilo na vrhu jezika. Taj je čovjek, domaćin, bio zašao u rane tridesete godine, a imali su i sinčića. Kuća je bila jednostavna dvokatnica u stambenoj četvrti Fontainebleaua, s komadićem vrta iza nje. Čovjek je bio uramljivač slika, pa je stoga Pierre Gauthier, trgovac slikarskim priborom kod kojeg je Tom kupovao kistove i boje, i dovukao Toma k njemu, rekavši:

– Oh, dođite sa mnom. Povedite i ženu! On želi mnogo ljudi. Malo je potišten. A uostalom, budući da već izrađuje okvire, mogli biste mu dati kakav poslić.

Tom je žmirkao u tami i malo povukao glavu da trepavicama ne bi dodirivao Heloisino rame. S određenim se ogorčenjem i antipatijom sjetio visokog, plavokosog Engleza jer je u kuhinji, toj sumornoj kuhinji s izlizanim linoleumom i pokositrenom tavanicom s mrljama od dima i bareljefom iz devetnaestog stoljeća, taj čovjek Tomu dobio neugodnu primjedbu. – On – Trewbridge, Tewksbury – rekao je gotovo s posmijehom:

– A, da, čuo sam o vama.

Tom je uzvratio: – Ja sam Tom Ripley. Živim u Villeperceu – i upravo se spremao upitati ga kako već dugo boravi u Fontainebleauu, smatrajući da bi Englezu oženjenom Francuskinjom bilo drago sklopiti poznanstvo s Amerikancem također oženjenim Francuskinjom koji živi nedaleko od njega, no njegova je namjera bila neučtivo presječena. Trevanny? Je li mu to bilo ime? Plav, ravne kose, više je nalikovao Nizozemcu, ali Englezi su često nalikovali Nizozemcima i obratno.

Sada je Tom, međutim, razmišljao o nečemu što mu je kasnije te večeri rekao Gauthier: – On je potišten. Nije namjeravao biti neljubazan. Ima neku krvnu bolest, mislim da je leukemija. Prilično je ozbiljno. A kao što možete opaziti i po stanju kuće, posao mu ne ide baš najbolje.

Gauthier je imao stakleno oko, neobične žutozelene boje, očito neuspjao pokušaj da se doima kao pravo, a više je nalikovalo oku crknute mačke. Čovjek je izbjegavao da ga pogleda, pa ipak bi mu pogled bio magično privučen, tako da su Gauthierove sumorne riječi udružene s tim staklenim okom ostavile snažan dojam smrti na Toma i on to nije zaboravio.

A, da, čuo sam o vama. Je li to značilo da ga Trevanny, ili kako mu je već bilo ime, smatra odgovornim za smrt Bernarda Tuftsa ili prije toga i Dickie Greenleafa? Ili je Englez zbog svoje nevolje bio naprosto ogorčen na

sve i svakoga, poput čovjeka sa stalnim bolom u trbuhu? Sada se Tom prisjetio i Trevannyjeve žene, više zanimljive negoli lijepe, sa kestenjastom kosom, prijateljskog i otvorenog držanja, koja se toliko trudila na toj zabavi u maloj dnevnoj sobi i kuhinji gdje nitko nije sjedao na nekoliko raspoloživih stolica.

Tom je razmišljao o ovome: bi li se taj čovjek prihvatio posla što ga je Reeves predlagao? Na um mu pade zanimljiv pristup Trevannyju. Bio je to pristup koji bi mogao upaliti s bilo kime, ako bi se pripremio teren, a u ovom je slučaju teren već bio pripremljen. Trevanny je bio ozbiljno zabrinut za svoje zdravlje. Tomova je zamisao bila tek neslana šala, a k tome i prljava, no taj se čovjek i prema njemu jednako ponio. Šala bi vjerojatno trajala dan-dva, sve dok se Trevanny ne posavjetuje sa svojim liječnikom.

Toma su te misli toliko zabavljale da se nježno odmaknuo od Heloise kako je ne bi probudio zatrese li se iznenada od prigušenog smijeha. Pretpostavimo da je Trevanny bio ranjiv te da Reevesov plan izvede vojnički, tako da sve teče kao u snu. Bi li se isplatilo pokušati? Da, jer Tom nema što izgubiti, baš kao ni Trevanny. Dapače, ovaj bi drugi mogao samo profitirati, a Reeves, po vlastitim riječima, zajedno s njim, ali neka to sam razradi, jer ono što je Reeves želio Tomu se činilo jednako nejasnim kao i pothvati s mikro filmovima, bez sumnje povezani s međunarodnom špijunažom. Jesu li vlade bile uopće svjesne bizarnih ludovanja nekih svojih špijuna? Ili pak onih ćudljivih, napola poremećenih ljudi koji s pištoljima i mikro filmovima lete iz Bukurešta u Moskvu i Washington, a mogli bi, s jednakim entuzijazmom, staviti svoju energiju u službu međunarodnog ratovanja, u skupljanju poštanskih maraka ili prikupljanje tajni minijaturnih električnih vlakova.

2

I tako je desetak dana kasnije, 22. ožujka, Jonathan Trevanny koji je živio u Ulici St. Merry u Fontainebleauu, primio čudnovato pismo od svog dobrog prijatelja Alana McNeara. Alan, predstavnik engleske tvrtke za elektroniku u Parizu, napisao je pismo prije samog odlaska na službeni put u New York i to, začudo, dan nakon što je posjetio Trevannyjeve u Fontainebleauu. Jonathan je očekivao – ili bolje rečeno, nije očekivao – pismo u kojem se Alan zahvaljuje za oproštajnu večeru što su je Jonathan i Simone priredili u njegovu čast. Alan je zaista i napisao nekoliko riječi zahvale, no odlomak koji je zbunio Jonathana glasio je ovako:

Jone, potresla me vijest u vezi s tvojom starom bolešću, no čak se i sada nadam da nije točna. Rečeno mi je da znaš, ali se ne želiš povjeriti nikome od prijatelja. Vrlo plemenito od tebe, no zbog čega onda i postoje prijatelji? Ne boj se da ćemo te izbjegavati ili pak misliti da ćeš postati toliko potišten da te više ne bismo poželjeli vidjeti. Tvoji prijatelji (a i ja sam jedan od njih) u svako su vrijeme ovdje. Ne mogu pismom izraziti sve što bih ti želio reći.. Bit će bolje da to učinim prilikom našeg ponovnog viđenja, dok za nekoliko mjeseci izborim godišnji odmor, pa ti se stoga ispričavam na ovim nedovoljno jasnim riječima.

O čemu li je to Alan govorio? Je li njegov liječnik dr Perrier njegovim prijateljima otkrio nešto što je njemu samom zatajio? O tome da više neće dugo živjeti? Dr Perrier nije bio na zabavi u Alanovu čast, no je li moguće da je nešto rekao nekom drugom? Je li možda razgovarao sa Simone, a ona to od njega taji?

U pola devet ujutro Jonathan je stajao u vrtu, promrzao u vesti, prstiju umrljanih zemljom i razmišljao o tome.

Najbolje će biti da još danas razgovara s Perrierom. Od razgovora sa Simone ne bi bilo nikakve koristi, jer mogla bi glumiti: *Ali dragi, o čemu to govoriš?* Nije bio siguran bi li mogao prepoznati glumi li ona ili ne.

A može li vjerovati samom dru Perrieru? Taj je uvijek zračio optimizmom, vrlo djelotvornim ako je čovjek bolovao od lakše bolesti, jer tada bi se osjetio pedeset posto bolje, ako ne već i izliječen. No Jonathan je znao da njegova bolest nije laka. Imao je mijeloičku leukemiju za koju je tipičan višak žute tvari u koštanoj srži. U proteklih pet godina godišnje je primao najmanje četiri transfuzije. Svaki put kad bi osjetio slabost morao se javiti svom liječniku ili otići u bolnicu u Fontainebleauu zbog

transfuzije. Dr Perrier, a i specijalist u Parizu, rekli su da bi za određeno vrijeme moglo nastupiti naglo slabljenje, a tada transfuzije ne bi više pomagale. Jonathan je pročitao dovoljno o svojoj bolesti da bi to i sam znao. Nijedan liječnik nije još pronašao lijek za mijeloičku leukemiju. U prosjeku se umiralo za šest do dvanaest godina, ili čak šest do osam, a Jonathan je bolovao već šestu godinu.

Jonathan vrati vile u prostorijicu od cigle koja je nekad služila kao zahod a sada kao spremište alata, pa krene prema stražnjim stepenicama. Na prvoj je stepenici zastao i u pluća uvukao svjež jutarnji zrak, pomislivši: »Koliko mi još ostaje da uživam u ovakvim jutrima?« Ipak, sjetio se da je prošlog proljeća pomislio isto. Razvedri se, reče samom sebi, šest godina već znaš da možda nećeš dočekati trideset i petu. Čvrstim se korakom popeo uz osam željeznih stepenica, pomišljajući kako je već osam sati i pedeset dvije minute, a oko devet morao bi biti u svojoj radionici.

Simone je odvela Georgesu u dječji vrtić, pa je kuća bila prazna. Oprao je ruke u sudoperu, upotrijebivši četku za povrće, što Simone sigurno ne bi odobrila, no četku je zatim dobro očistio. Umivaonik je bio u kupaonici na gornjem katu. Kuća nije imala telefon. Čim stigne u radionicu nazvat će doktora Perriera.

Jonathan ode do Ulice de la Paroisse, odakle skrene lijevo, u Ulicu des Sablons koja ju je presijecala. Iz radionice nazove broj dr Perriera koji je znao napamet.

Kao što je i očekivao, bolničarka ga je izvijestila da je doktor danas zauzet.

– Ali ovo je hitno. Neće dugo trajati. Zapravo bih ga samo nešto pitao, no moram ga vidjeti.

– Osjećate li slabost, gospodine Trevanny?

– Da, osjećam – smjesta odgovori Jonathan.

Ugovorio je posjet točno u podne. Taj je sat sadržavao nešto sudbinsko.

Jonathan je bio izrađivač okvira. Brusio je i rubove stakla, izrađivao okvire, birao ih za neodlučne mušterije, a ponekad, iako rijetko, pri kupovini starih okvira na dražbama ili od trgovaca starudijom, naletio bi na vredniju sliku koju je mogao očistiti, izvjesiti u izlog i prodati. Nije to bio unosan posao. Jedva je sastavljao kraj s krajem. Prije sedam godina zajedno s partnerom, također Englezom iz Manchestera otvorio je prodavaonicu starina u Fontainebleauu. Uglavnom su trgovali starom robom koju su obnavljali i prodavali. Prihodi nisu bili dovoljni za dvojicu, pa je Rov prekinuo s tim i zaposlio se kao auto-mehaničar, nedaleko od Pariza. Nedugo zatim pariški je liječnik ponovio riječi svoga londonskog kolege kojima se ovaj obratio Jonathanu: – Skloni ste anemiji. Morat ćete češće na preglede, ali bilo bi najbolje kad biste se klonili teškog rada. – I

tako se Jonathan s rukovanja ormarima i sofama prebacio na lakši posao s okvirima i staklom. Prije vjenčanja sa Simone rekao joj je da možda neće živjeti više od šest godina, jer su upravo u vrijeme njihova susreta dva liječnika potvrdila da njegove povremene slabosti uzrokuju mijeloična leukemija.

Sada je, posve mirno započevši dan, pomislio da bi se Simone mogla preudati kad on umre. Pet je dana u tjednu, od pola tri do pola sedam poslije podne, radila u prodavaonici cipela u Aveniji Franklina Roosevelta, do koje se od njihove kuće moglo doći pješice. Zaposlila se tek prošle godine kad je Georges dorastao za ustanovu koja u Francuskoj odgovara dječjem vrtiću. Dvije stotine franaka tjedno što ih je zarađivala bili su im i te kako potrebni, ali Jonathana je ljutila pomisao da je Brezard, njen šef, slovio za razbludnika. Volio je štupati namještenice za stražnjice i nedvojbeno je okušavao sreću u stražnjoj prostoriji koja je služila kao skladište. Brezardu je bilo dobro poznato da je Simone udana žena, a to je, kako je Jonathan pretpostavljao, ipak postavljalo neke granice, no takvu vrst čovjeka tako nešto nije moglo spriječiti da pokuša.

Simone nipošto nije bila koketa, dapače, njena je čudna stidljivost navodila na zaključak da sebe ne smatra privlačnom za muškarce. Upravo je ta njena osobina privukla Jonathana. Prema njegovoj ocjeni, Simone je bila nabijena seksipilom, mada ne na način očit prosječnom muškarcu, pa ga je osobito ljutila pomisao da je ona prostačka svinja Brezard morao biti svjestan posebne vrste njene privlačnosti te da je nešto od toga poželio za sebe. Simone, uostalom, nije mnogo govorila o Brezardu. Samo je jednom napomenula da je nešto pokušao s druge dvije namještenice. Tog je jutra, dok je mušteriji predavao uokvireni akvarel, na čas zamislio kako Simone, nakon razdoblja žaljenja za njim, podliježe odvratnom Brezardu koji je, napokon, bio neženja a u financijskom pogledu mnogo je bolje stajao od njega. Besmisleno, pomisli. Simona mrzi taj tip muškarca.

– O, to je divno! Izvrsno! – reče mlada žena u svijetlocrvenom kaputu, držeći akvarel u ispruženoj ruci.

Jonathanovo se dugo, ozbiljno lice razvuče u lagan osmijeh, kao da je malo, posve osobno sunce provirilo iza oblaka i zasjalo mu u nutrini. Bila je tako iskreno zadovoljna! Nije je poznavao. Zapravo, uzela je sliku koju je bila donijela starija žena, vjerojatno njena majka. Morao bi joj naplatiti dvadeset franaka više nego što je isprva procijenio, jer okvir nije bio onaj što ga je starica izabrala (nije ih više bilo u skladištu), no Jonathan to ne spomene i prihvati 80 franaka kako su se pogodili.

Tada prijeđe metlom preko drvenog poda, pa skide prašinu sa tri ili četiri slike u malom izlogu. Tog je jutra pomislio kako mu je radionica u jadnom stanju. Nigdje živosti, okviri svih veličina naslanjaju se na

neokrečene zidove, a uzorci drveta za njih vise s tavanice, na pultu knjige narudžbi, ravnalo, olovke. Pozadi je bio, dugačak drveni stol na kojem je Jonathan radio s kutijom za daščice, pilama, napravama za rezanje stakla. Na stolu su također bile brižljivo zaštićene plohe hrapave ljepenke, veliki svitak pakpapira, smotuljci špage, posudice s ljepilom, kutije s čavlima različitih veličina, a gore na zidu police za noževe i čekiće. U načelu, Jonathan je volio atmosferu devetnestog stoljeća, nedostatak poslovne šminke. Želio je da se radionica doima kao da je vodi dobar obrtnik a po vlastitom je mišljenju u tome i uspio. Nikada nije pretjerano naplaćivao, poslove je dovršavao na vrijeme ili je, ako bi već zakasnio, mušterije o tome obavještavao dopisnicom ili telefonom. Uvidio je da to ljudi cijene.

U pola dvanaest, pošto je uokvirio dvije manje slike i pričvrstio naljepnice s imenima vlasnika, oprao je lice i ruke hladnom vodom nad umivaonikom, počeo se, uspravio i pokušao se pripremiti na najgore. Ordinacija dr Perriera nije bila daleko, u Ulici Grande. Okrenuo je pločicu na vratima za ZATVORENO, zaključao prednja vrata i krenuo.

Morao je čekati u čekaonici u kojoj je bio boležljiv, prašnjavoružičast lovor. Biljka nije ni cvjetala ni venula, nikada nije rasla ili se mijenjala. Jonathan se poistovjetio s njom. Neprestano mu je privlačila pogled, iako je pokušavao misliti o drugim stvarima. Na okruglom stoliću ležalo je nekoliko zastarjelih mnogo puta prelistavanih primjeraka *Paris Matcha*, no Jonathan ih je smatrao još sumornijim od lovora. Prisjetio se da dr Perrier radi i u velikoj bolnici u Fontainebleauu, inače bi se činilo besmislenim povjeriti svoj život liječniku koji radi u tako bijednoj jazbini, ili pak vjerovati njegovu mišljenju u pogledu života ili smrti.

Bolničarka izađe i pozva ga unutra.

– Pa onda, kako je zanimljivi pacijent, moj najzanimljiviji pacijent? – upita dr Perrier trljajući ruke prije nego je Jonathanu pružio desnicu.

Ovaj mu stisne ruku. – Osjećam se posve dobro, hvala. Ali o čemu je riječ... mislim na testove od prije dva mjeseca. Koliko sam razumio prilično su nepovoljni.

Jonathan je napeto motrio liječnikovo bezizražajno lice. Dr Perrier se naglo nasmije, pokazujući žućkaste zube ispod nemarno potkresanih brkova.

– Kako to mislite »nepovoljni«? Pa vidjeli ste rezultate.

– Da, ali... znate da nisam baš stručnjak za njih.

– No ja sam vam ih objasnio. A što je sada na stvari? Osjećate li ponovo slabost?

– Zapravo ne – reče, ali znajući da liječnik želi otići na ručak, dodao je žurno: – Pravo da vam kažem, jedan je moj prijatelj negdje doznao da... da sam u kritičnom stanju, da možda neću dugo živjeti. Naravno, pomislio

sam da takva vijest mom potjecati od vas.

Dr Perrier odmahne glavom. Zatim se nasmije, poskoči kao ptica i zaustavi se, lagano raširenih mršavih ruku, pokraj staklenog ormara za knjige.

– Dragi moj gospodine, sve da to i jest istina, ja je ne bih nikome rekao. To ne bi bilo etički. A zatim, to nije istina, koliko sam vidio iz posljednjeg testa. Želite li danas još jedan test? Predveče u bolnici, možda bih...

– Nije neophodno. Želio sam samo znati je li to istina? Vi mi to ne biste naprosto zatajili – upita Jonathan sa smiješkom – samo zato da bih se bolje osjećao?

– Kakve li gluposti! Mislite li da pripadam takvoj vrsti liječnika?

Da, pomisli Jonathan gledajući ga ravno u oči. Pa sad, u nekim slučajevima možda i pripada, no Jonathan je smatrao da zaslužuje istinu, jer je u stanju da se suoči s činjenicama. Grizao je donju usnu. Pomislio je da bi mogao otići u laboratorij u Parizu te inzistirati da ga specijalist Moussu ponovo pregleda. A danas za ručkom mogao bi nešto izvući i iz Simone.

Dr Perrier ga potapše po ruci. – Mislim da se vaš prijatelj – neću pitati tko je on – ili zabunio ili vam i nije pravi prijatelj. Dobro, morate mi javiti kad god budete osjetili umor, jedino je to važno.

Dvadeset minuta poslije Jonathan se peo prednjim stepenicama kuće noseći pitu od jabuka i dugačak kruh. Otključao je i hodnikom krenuo u kuhinju. Namirisao je zamamni miris pržena krumpira koji je uvijek najavljavao ručak, a ne večeru. Simonini krumpiri bili su narezani na duge, tanke kriške, a ne na kratke, debele komadiće kao u Engleskoj. Kako li se sjetio engleskog pomfrita?

Simone je stajala uz štednjak s pregačom preko haljine i mahala podužom vilicom. – Zdravo, Jone. Malo si zakasnio.

On je zagrlj i poljubi u obraz, podiže kartonsku kutiju pa je zavitla prema Georgesu koji je, pognute plavokose glave, sjedio za stolom i iz kartona izrezivao dijelove ukrasnog lika koji se pokreće na vjetru.

– Ah, kolač. Kakav? – upita dječak.

– Od jabuka – reče Jonathan i položi kutiju na stol. Za ručak je svaki dobio mali odrezak, ukusno prženi krumpir i zelenu salatu.

– Brezard počinje inventuru – reče Simone. – Ljetna narudžba stiže sljedećeg tjedna, pa želi rasprodaju u petak i subotu. Večeras bih mogla malo zakasnuti.

Podgrijala je pitu na azbestnoj ploči. Jonathan je nestrpljivo čekao da Georges ode u dnevni boravak gdje ga je čekala gomila igračkaka, ili pak

van u vrt. Kad je dječak napokon izašao, on se obrati Simoni: – Primio sam danas čudno pismo od Alana.

– Od Alana? Kako čudno?

– Napisao ga je baš prije odlaska u New York. Čini se da je čuo... – zastade i pomisli da li da joj pokaže Alanovo pismo? Dobro je čitala engleski. Odlučio je nastaviti: – Negdje je čuo da mi se stanje pogoršalo, da se sprema kriza ili tako nešto. Znaš li nešto o tome? – gledao ju je ravno u oči.

Izgledala je iskreno iznenađena. – Ne, ne znam, Jone. Od koga bih doznala – osim od tebe?

– Upravo sam razgovarao s dr Perrierom. Zbog toga sam i zakasnio. Kaže da ne zna ni za kakvu promjenu mog stanja, ali znaš kakav je on – nasmijao se, jednako je zabrinuto promatrajući. – Evo, ovdje je pismo, – reče, vadeći ga iz stražnjeg džepa. Preveo joj je odlomak.

– Mon dieu! Pa odakle je to čuo?

– Da, to je pitanje. Pisat ću mu i upitati ga. Slažeš li se? – ponovo se nasmiješio, no iskrenije. Bio je siguran da Simone nije ništa znala o tome.

Drugu je šalicu kave odnio u malu, četvrtastu sobu gdje je Georges ležao izvaljen na podu sa svojim izrescima. Jonathan sjedne za pisaći stol za kojim se uvijek osjećao pretvoren u diva. Bio je to prilično elegantan francuski pisaći stol, dar Simonine obitelji. Jonathan je pazio da odviše ne optereti policu. Avionsko je pismo naslovio na Alana McNeara u hotel *New Yorker*. Počeo je namjerno bezbrižno, a drugi je odlomak glasio:

Nisam posve siguran na što si mislio kad si u pismu spomenuo vijest o meni koja te potresla. Osjećam se dobro, no ipak sam jutros razgovarao sa svojim liječnikom da provjerim je li mi sve rekao. Porekao je da bilo što zna u pogledu pogoršanja mog stanja. Stoga bi me, dragi Alana, zanimalo gdje si to čuo? Možeš li mi uskoro napisati nekoliko redaka? To miriše na nesporazum. Bio bih sretan da to mogu zaboraviti, ali nadam se da shvaćaš moju znatiželju u pogledu izvora te glasine.

Usput kad je išao u radionicu, ubacio je pismo u žuti poštanski sandučić. Alan će se vjerojatno javiti tek za tjedan dana.

To poslije podne ruka mu je bila čvrsta kao i uvijek dok e potezao oštricu noža uz rub čeličnog ravnala. Zamišljao je ako pismo, možda već danas, a možda tek sutra ujutro naređuje prema aerodromu Orly. Pomislio je na svoju dob, trideset i četiri godine, te kako je žalosno malo postigao, umre za nekoliko mjeseci. Ima sina, i to je bilo nešto, no ipak daleko od

hvale vrijednog dostignuća. Simonu bi ostavio bez osigurane budućnosti. Zapravo joj je još i smanjio životni standard. Njen je otac bio samo trgovac ugljenom, ali je obitelj vremenom osigurala udoban život, kola, na primjer, pristojno pokućstvo. U lipnju ili srpnju ljetovali su na jugu u zakupljenoj vili, a prošle su godine platili mjesečnu najamninu Jonathana, Simonu i Georgesa. Jonathan nije uspio kao njegov dvije godine stariji brat Philip, koji je izgledao fizički slabiji i cijelog života bio dosadni štreber. Pa ipak, sada je bio profesor antropologije na sveučilištu u Bristolu, daleko od briljantnog predavača, Jonathan je bio siguran u to, no dobar čovek s postojanom karijerom, ženom i dvoje djece. Njihova majka, sada udovica, sretno živjela sa svojim bratom i šurnjajom u Oxfordshireu, gdje se brinula o velikom vrtu, išla kupovinu i kuhala. Jonathan se osjećao kao crna ovca, u pogledu zaposlenja. Isprva je želio postati glumac, u osamnaestoj se upisao u glumačku školu i pohađao je dvije godine. Smatrao je da nema loše lice za glumca, istina, ne zgodno, s povećim nosom i širokim ustima, ali dovoljno prilično za romantične uloge, a opet i oporo za povremene grube uloge. Pustih li snova! Jedva je dobio dvije manje uloge u godine koliko se muvao po londonskim i mančesterskim kazalištima, izdržavajući se, naravno, različitim drugim poslovima među kojima je bilo i asistiranje veterinaru.

– Zauzimaš mnogo mjesta, a nisi čak ni siguran u sebe rekao mu je jednom režiser. U svojim je povremenim poslovima Jonathan radio i za jednog trgovca starinama gdje je vidio da bi mogao zavoljeti taj posao. Naučio je sve što je mogao od svog gazdo, Andrewa Motta, a tada se u velikom stilu preselio u Francusku s prisnim prijateljem Roy Johnsonom, koji je također posjedovao entuzijazam, ali ne i potrebno znanje za otvaranje prodavaonice starinama i to najprije preko prodaje starudije. Jonathan se sjeti svojih snova o slavi i pustolovinama u novoj zemlji, Francuskoj, snova o slobodi u uspjehu. A umjesto uspjeha i povorke obrazovanih ljubavnica, umjesto prijateljevanja s boemima ili sa slojem francuskog društva za koji je Jonathan smatrao da postoji, a možda i nije postojao, umjesto svega toga, dakle, nastavio se mučno probijati, u nimalo boljem položaju nego kad je tražio glumački posao ili se izdržavao na sve moguće načine.

Brak sa Simone smatrao je jedinim uspjehom u životu. Za svoju bolest saznao je isti mjesec kad je sreo Simone Foussadier. Počeo je osjećati čudnu slabost što je, u romantičnom raspoloženju, pripisao zaljubljenosti. No ni dodatni odmor nije istjerao slabost. Jednom se prilikom onesvijestio na ulici u Nemoursu, poslije čega je otišao liječniku, dru Perrieru u Fontainebleauu koji je posumnjao na krvnu bolest i poslao ga dru Moussuu u Pariz. Nakon dvodnevni pretraga, specijalist Moussu potvrdio je da je riječ o mijeloičnoj leukemiji i rekao da mu preostaje šest do osam, a ako bude imao sreće, dvanaest godina života. Doći će do povećanja slezene, koje je kod Jonathana već nastupilo a da on to nije ni znao. Stoga je njegova

prosidba Simone u jednom jedinom nespretnom govoru sadržavala izjavu ljubavi i smrti. To bi bilo dovoljno da odbije najveći broj djevojaka, ili ih bar natjera da kažu kako će o tome porazmisliti. Simone je međutim rekla da, i ona njega voli. »Važna je ljubav«, dodala je, »a ne vrijeme«. Nije u nje bilo one proračunatosti koju je Jonathan pripisivao Francuzima i Latinima uopće. Obavijestila ga je da je već porazgovarala sa svojim, a sve to nakon samo dva tjedna poznanstva. Iznenada se našao u svijetu sigurnijem nego ikada. Ljubav u stvarnom a ne tek romantičnom smislu, koju nije mogao obuzdati, čudom ga je spasila. Osjetio je da ga je na neki način spasila od smrti, ali tada shvati da je ljubav samo uklonila strah pred smrću. A sada, šest godina kasnije, smrt se pojavila, kako je pariški liječnik Moussu i previdio. Možda. Jonathan nije znao u što da vjeruje.

Mora ponovo posjetiti Moussua, pomisli. Prije tri godine podvrgao se potpunoj izmjeni krvi pod Moussuovim nadzorom u pariškoj bolnici. Ta se metoda zvala *Vincainestine*, a svrha, odnosno nada, bila je da se spriječi vraćanje viška bijelih i žutih sastojaka u krv. No nakon osam mjeseci višak se žutih sastojaka ponovo pojavio.

Prije nego je ugovorio sastanak sa dr Moussuom, Jonathan je odlučio sačekati pismo Alana McNeara. Bio je siguran da će ovaj odmah pisati, jer čovjek se u njega mogao pouzdati.

Prije nego je izašao iz radionice bacio je pogled na njezinu dickensovsku unutrašnjost. Zapravo nije bila prašnjava, samo je trebalo nanovo obojiti zidove. Pitao se bi li uložio napor da dotjera to mjesto, da počne cijediti mušterije poput tolikih izrađivača okvira, te uz visoku cijenu prodavati lakirane mjedene artikle. Trgnuo se. Nije on bio taj tip.

Tog je dana bila srijeda. U petak, nagnut nad tvrdoglavim klinom koji je oko sto i pedeset godina bio zaboden u okvir od hrastovine, pa nije namjeravao ni sada popustiti pred njegovim kliještima, Jonathan je iznenada bio prisiljen ispustiti kliješta i potražiti stolicu. Sjeo je na drvenu kutiju uza zid, no odmah je ustao i sagnuvši se što je više mogao, osvježio lice nad umivaonikom. Za pet minuta vrtoglavica je prošla, a do ručka je već i zaboravio na nju. Trenuci nalik ovome dolazili su svaka dva ili tri mjeseca i bio je sretan ako ga nisu zatekli na ulici.

U petak, šest dana nakon što je Alanu poslao pismo, stigao je odgovor iz hotela *New Yorker*:

Subota, 25. ožujka.

Dragi Jone,

Vjeruj, drago mi je da si razgovarao s liječnikom i da je vijest povoljna. Osoba koja mi je rekla da ti je stanje ozbiljno sitan je, napola ćelav momak s brkovima i staklenim okom, u ranim

četrdesetim godinama. Činio se iskreno zabrinut, pa mu možda ne bi trebao odviše zamjeriti, pogotovo što je to mogao čuti od nekog drugog.

Uživam u ovom gradu i želio bih da ste ti i Simone ovdje, osobito stoga što svi računi idu na trošak poduzeća...

Čovjek kojeg je Alan spomenuo zvao se Pierre Gauthier, i imao je prodavaonicu slikarskim priborom u Ulici Grande.

Nije bio Jonathanov prijatelj nego samo znanac. Često mu je slao ljude koji su htjeli uokviriti slike. Jonathan se izričito sjećao da je Gauthier prisustvovao Alanovoj oproštajnoj zabavi i vjerojatno je tada razgovarao s Alanom. Izvan svake sumnje, nije govorio iz zlobe. Jonathana je tek malo iznenadilo da Gauthier uopće zna za njegovu bolest, iako je bio svjestan da se takve vijesti brzo šire. Pomisli da bi morao razgovarati s Gauthierom i pitati ga gdje je čuo glasinu.

Bilo je deset do devet. Jonathan počeka poštara, kao što je to učinio i jučer ujutro. Poželi odmah otići Gauthieru, ali osjeti da bi time pokazao neugodnu zabrinutost te da bi bolje učinio da se pribere otvarajući prodavaonicu kao i svakog dana.

Zbog tri ili četiri mušterije mogao je prekinuti tek u deset i dvadeset pet. Na staklenim je vratima ostavio karticu, poručivši da se vraća u jedanaest.

Kad je ušao u prodavaonicu slikarskim priborom, Gauthier je upravo posluživao dvije žene. Jonathan se pretvarao da razgledava police s četkama za ličenje, sve dok trgovac nije bio slobodan. Onda reče, ispruživši ruku: – Gospodine Gauthier! Kako vam ide?

Trgovac mu steže ruku s obadvjema svojima i nasmiješi se: – A vama, prijatelju?

– Dosta dobro, hvala... *Ecoutez*. Ne bih vas htio zadržavati, no želio bih vas nešto pitati.

– Da? O čemu je riječ?

Jonathan ga pokretom ruke pozva dalje od vrata koja su se svakog trena mogla otvoriti. U maloj prodavaonici nije bilo mnogo prostora za stajanje. – Čuo sam od jednog prijatelja, Alana, sjećate li ga se? On je Englez. Bio je kod mene na zabavi prije nekoliko tjedana.

– Da! Vaš prijatelj Englez. Alain – Gauthier se sjetio i izraz mu postane pažljiviji. Jonathan je izbjegavao da čak i pogleda njegovo lažno oko, pa se pokušavao usredotočiti na ono zdravo.

– Dakle, čini se da ste rekli Alanu, kako ste čuli, da sam ozbiljno bolestan, pa možda neću još dugo živjeti.

Gauthierovo mlako lice postade svečano. Kimnuo je. – Da, m’sieur, zaista sam to čuo. Nadam se da nije istina. Sjećam se Alaina, jer ste mi ga predstavili kao svog najboljeg prijatelja. Stoga sam pretpostavio da zna. Možda ništa nisam trebao reći. Žao mi je, bilo je to netaktilno. Smatrao sam da se, u engleskom stilu, držite junački.

– Nije ništa ozbiljno, gospodine Gauthier, jer koliko znam, to nije istina. Upravo sam razgovarao s liječnikom. Ali...

– Ah, bon! To je nešto drugo. Raduje me što to čujem, gospodine Trevanny! Ha! Ha! – Pierre Gauthier se gromko nasmije kao da je protjerao duhove i ponovo se, zajedno s Jonathanom, našao među živima.

– Ali želio bih znati gdje ste to čuli? Tko vam je rekao da sam bolestan?

– Ah, da! – reče trgovac i pritisne prst na usta, razmišljajući. – Tko? Jedan čovjek. *Da naravno!* – reče sjetivši se, ali je zastao.

Jonathan je čekao.

– Sjećam se da je rekao da nije siguran. Da je to samo čuo. Neizlječiva bolest krvi, tako mi je kazao.

Jonathan se opet tako uznemiri da osjeti vrućinu, kao nekoliko puta prošlog tjedna. Ovlažio je usne.

– Ali tko? Kako i od koga je taj to čuo? Nije li rekao?

Gauthier je ponovo oklijevao: – Budući da nije istina, ne bi li bilo najbolje da to zaboravimo?

– Netko koga dobro poznajete?

– Ne! Uopće ne dobro, uvjeravam vas.

– Mušterija?

– Da. Da, tako je. Ljubazan čovjek, gospodin. Ali budući da je rekao da nije siguran... Zaista, *m’sieur*, ne treba mu uzeti za zlo, premda razumijem da ste ogorčeni na takve glasine.

– To nas vodi do zanimljivog pitanja, kako je taj gospodin čuo da sam ozbiljno bolestan – nastavi Jonathan, sad već uz smijeh.

– Da. Točno. Ali činjenica je da to nije istina. Nije li to najvažnije?

Jonathan u Gauthieru vidje francusku uglađenost, nevoljkost da oda mušteriju kao i – što se moglo i očekivati – odbojnost prema temi smrti.

– U pravu ste. To je najvažnije – zaključi i pruži ruku trgovcu. Dok su se opraštali, obojica su se smiješili.

Tog dana za ručkom Simone upita Jonathana je li primio Alanov odgovor. Odgovorio je potvrdno.

– Gauthier je bio taj koji je to rekao Alanu.

– Gauthier? Trgovac priborom?

– Da – reče Jonathan i uz kavu zapali cigaretu. Georges je bio izašao u vrt. – Otišao sam jutros k njemu i pitao ga gdje je to čuo. Od mušterije, odgovorio je, nekog muškarca. Čudno, zar ne? Nije mi htio reći ime, a i ne krivim ga. Naravno, riječ je o nesporazumu i Gauthier je toga svjestan.

– Ali to je šokantno – reče Simone.

Jonathan se nasmiješi, znajući da ona zapravo i nije šokirana, jer je znala da su vijesti od doktora Perriera prilično dobre.

– Kako se to kaže, ne smijemo od muhe praviti slona.

Sljedećeg tjedna u Ulici Grande Jonathan se gotovo sudari s doktorom Perrierom, jer je doktor žurio da prije svršetka radnog vremena, točno u podne, stigne u *Societe Generale*. Ipak je zastao da upita svog pacijenta kako se osjeća.

– Sasvim dobro, hvala – odgovori Jonathan, a mislio je na kupovinu otčepaljivača za zahod u prodavaonici udaljenoj pedesetak metara, koja se također zatvarala u podne.

– G. Trevanny – liječnik zastane s rukom na velikoj kvaki ulaznih vrata banke. Odmakne se od vrata i približi Jonathanu – S obzirom na ono o čemu smo neki dan govorili... u situaciji poput vaše, znate, nijedan liječnik ne može biti siguran. Ne bih želio da mislite kako sam vam zajamčio savršeno zdravlje, dugogodišnji imunitet. Znate i sami...

– Oh, nisam to ni pretpostavljao – prekine ga Jonathan.

– Onda razumijete – reče dr Perrier sa smiješkom i smjesta jurne u banku.

Jonathan požuri da nađe otčepaljivač. Sjetio se da je riječ o sudoperu, a ne zahodu. Simone je njihov otčepaljivač prije nekoliko mjeseci posudila susjedi i... Razmišljao je o liječnikovim riječima. Da li je on nešto znao ili posumnjao na temelju posljednje pretrage, nešto nedovoljno potvrđeno a da bi se odlučio o tome govoriti?

Na vratima prodavaonice zatekao je nasmiješenu, tamnokosu djevojku koja je upravo zatvarala.

– Žao mi je. Pet je minuta preko dvanaest – reče ona.

3

U toku posljednjeg tjedna u ožujku Tom je bio zauzet slikanjem Heloise. Želio ju je naslikati u prirodnoj veličini kako leži na žutoj sofi od satena. Rijetko je pristajala da pozira, no bar je sofa bila mirna i Tom ju je na zadovoljavajući način uspio prenijeti na platno. Izradio je sedam ili osam crteža Heloise s glavom naslonjenom na lijevu ruku, a desna joj bila položena na veliku knjigu o umjetnosti. Zadržao je dva najbolja crteža, a ostale je bacio.

Reeves Minot mu je napisao pismo upitavši ga je li smislio nešto u pogledu osobe koju su tražili. Pismo je stiglo nekoliko dana nakon što je Tom razgovarao sa trgovcem slikarskim priborom, Gauthierom. Tom odgovori Reevesu: »Pokušavam razmisliti, no u međuvremenu, ti nastavi s vlastitim zamislima, ako ih imaš.« Lažna fraza »pokušavam razmisliti« nalikovala je svima onima koje su podmazivale sistem općenja u društvu, kao što bi rekla Emily Post. Reeves ionako teško da je pridonosio novčanom podmazivanju Belle Ombrea. U stvari, njegova povremena plaćanja Tomu za poslove posrednika i pohranitelja robe jedva su bila dovoljna da pokriju račune kemijske čistionice, no nije bilo naodmet održavati prijateljske odnose. Napokon, Reeves je Tomu nabavio lažni pasoš i hitno ga poslao u Pariz, kad je Tomu trebala isprava da obrani Derwattovu industriju. Možda će mu Reeves jednog dana ponovo zatrebati.

Ali Tom je cijeli taj posao s Jonathanom Trevannyjem shvaćao tek kao igru. Nije to činio zbog Reevesovih kockarskih interesa. Nije volio kockanje, niti je imao poštovanja prema ljudima koji su na taj način, makar samo i djelomično, zarađivali za život. To je, na neki način, nalikovalo svodništvu.

Tom je počeo igru s Trevannyjem isprva iz znatiželje, zatim jer mu se ovaj jednom narugao i napokon zbog toga što se želio uvjeriti hoće li njegov hitac naslijepo pogoditi metu te na neko vrijeme onespokojiti Trevannyja, kojeg je smatrao umišljenim i nametljivo pedantnim. Tada Reeves može ponuditi mamac, naglasivši činjenicu da je Trevanny ionako osuđen na smrt. Tom je sumnjao da će Trevanny zagristi, no to će za njega svakako biti neugodno razdoblje. Na žalost, nije mogao predvidjeti kad će glasina stići do Trevannyjevih ušiju. Gauthier je bio dovoljno brbljav, no moglo bi se dogoditi da, ako i kaže dvojici ili trojici, nijedan od njih ne bude imao hrabrosti da to ponovi Trevannyju.

Iako po običaju zauzet slikanjem, proljetnom sadnjom, proučavanjem njemačke i francuske književnosti (sada Schillera i Molierea), pa još i

nadzorom trojice zidara koji su podizali staklenik duž desne strane stražnje tratine Belle Ombrea, Tom je još uvijek brojio dane i zamišljao što li se moglo dogoditi onog poslijepodneva sredinom ožujka kad je rekao Gauthieru da je čuo da Trevanny neće dugo poživjeti. Nije baš vjerojatno da bi sam trgovac razgovarao s Trevannyjem, ako nisu bili bolji prijatelji nego je Tom pretpostavljao. Prije bi se moglo dogoditi da Gauthier o tome izvjesti nekog drugog. Tom je računao na činjenicu (a bio je siguran da je to zaista činjenica) da je mogućnost nečije bliske smrti za svakoga privlačna tema.

Otprilike svakih četrnaest dana odlazio je u Fontainebleau, koji se nalazio dvanaest milja od Villepercea. Tamo su uvjeti za kupovinu bili bolji nego u Moretu, a isto tako i za čišćenje kaputa od antilopa, nabavu baterija za radio i neobičnih potrepština koje je gospođa Annette željela za kuhinju. Tom je iz imenika doznao da Trevanny ima telefon u radionici, ali očito ne i u kući, u Ulici St. Merry. Pokušavao je pronaći kućni broj, ali bio je uvjeren da će kuću prepoznati čim je ugleda. Krajem ožujka poželje ponovo, naravno izdaleka, vidjeti Trevannyja, pa kad je jednom prilikom, na tržni dan u petak ujutro, otputovao u Fontainebleau da kupi dvije okrugle crvenkastosmeđe posude za cvijeće, smjestivši ih u prtljažnik *renaulta karavana*, prošeta Ulicom des Sablons u kojoj se nalazila Trevannyjeva radionica. Bilo je oko podneva.

Radionica se doimala otužno kao da pripada starcu, a trebalo ju je i okrečiti, pomisli Tom. Nikada nije bio Trevannyjeva mušterija jer je bliže, u Moretu, imao dobrog izrađivača okvira. Mala radionica s natpisom »Encadrement«, ispisanim izbljedjelim crvenim slovima na drvu iznad vrata, bila je u nizu sličnih – praonice rublja, postolarske radionice i skromne putničke agencije – s vratima na lijevoj i četvrtastim izlogom ispunjenim raznim okvirima i dvije-tri slike s rukom ispisanim cijenama na desnoj strani. Tom ležerno prijeđe ulicu, baci pogled u radionicu i za pultom udaljenim dvadesetak stopa ugleda visoku Trevannyjevu pojavu nordijskog izgleda. Upravo je pokazivao kupcu dužinu okvira, udarajući pri razgovoru drvom o dlan. Onda pogleda prema izlogu, na tren ugleda Toma, ali nastavi razgovarati s kupcem, ne promijenivši izraz.

Osjećajući da ga Trevanny nije prepoznao, Tom nastavi šetnju. Skrenuo je desno, u Ulicu de France, najvažniju poslije Ulice Grande, pa nastavio do St. Merry, gdje je ponovo skrenuo desno. Je li Trevannyjeva kuća bila nalijevo? Ne, desno.

Da, bila je doista ovdje, uska, skućena siva zgrada, s tankom, crnom ogradom na prednjem stubištu. Male površine sa svake strane stepenica bile su cementirane, a nije bilo lonaca s cvijećem koji bi ublažili prazninu. No Tom se sjećao vrta iza kuće. Na prozorima, istina blistavim od čistoće, visjele su neugledne zavjese. Da, ovamo ga je Gauthier doveo, one večeri u veljači. Na lijevoj strani nalazio se uzak prolaz koji je vjerojatno vodio u

vrt. Zelena, plastična kanta za smeće stajala je pred zaključanim vrtnim vratima. Tom je pretpostavljao da Trevannyjevi obično izlaze u vrt kroz stražnja kuhinjska vrata kojih se sjećao.

Polako je hodao drugom stranom ulice, pazeći da ne izgleda kao da hotimično zastajkuje, jer nije mogao biti siguran da žena ili netko drugi upravo ne gleda kroz jedan od prozora. Je li namjeravao kupiti još nešto? Cinkov oksid. Gotovo je zaboravio. Ta će ga kupovina odvesti Gauthieru, trgovcu sličnim potrepštinama. Tom ubrza korak. Čestitao je samom sebi jer cinkov mu je oksid bio doista potreban, pa ima stvarnog razloga za odlazak Gauthieru, gdje će usput zadovoljiti i znatiželju.

Trgovac je bio sam u prodavaonici.

– *Bonjour*, gospodine Gauthier – reče Tom.

– *Bonjour*, gospodine Reepley – odgovori ovaj sa smiješkom. – Kako ste?

– Hvala, dobro, a vi? Trebao bih cinkov oksid.

– Cinkov oksid – ponovi Gauthier i izvuče plosnatu ladicu iz ormara uza zid. – Izvolite. Koliko se sjećam, sviđa vam se Rembrandt.

Tom ga je rado kupovao. Derwattov oksid i ostale boje Derwattove izrade također su mu stajale na raspolaganju, s tubama ukrašenim odlučnim, kosim Dorwalovim potpisom u crnoj boji na naljepnici, ali nekako nije volio slikati kod kuće a da mu to ime zapinje za oko svaki put kad bi posegao za tubom. Platilo je, a dok mu je predavao sitniš i vrećicu s cinkovim oksidom, Gauthier reče:

– Ah, gospodine Reepley, sjećate li se Trevannyja, izrađivača okvira iz Ulice St. Merry?

– Da, naravno – odvrati Tom, koji se već pitao kako da započne razgovor o Trevannyju.

– Dakle, glasina koju ste čuli, da će uskoro umrijeti, uopće nije točna – trgovac se nasmiješi.

– Ne? Pa izvrsno! Drago mi je što to čujem.

– Da. Trevanny se čak obratio svom liječniku. Mislim da ga je to malo uznemirilo. A koga i ne bi, je li? Ali rekli ste da je to netko vama rekao, gospodine Ripley?

– Da, jedan čovjek na zabavi, u veljači, rođendanskoj zabavi gospođe Trevanny. Stoga sam, znate, pretpostavio da je to opće poznata činjenica.

Gauthier je izgledao zamišljen.

– Rekli ste to Trevannyju?

– Ne, ne, ali jedne sam večeri ovog mjeseca razgovarao s njegovim najboljim prijateljem, u Trevannyjevoj kući. On je to rekao Trevannyju.

Kako se takve stvari proćuju!

– Njegovim najboljim prijateljem? – upita Tom s nevinim izražajem.

– S jednim Englezom. Alainom, ili tako nekako. Spremao se sutradan u Ameriku. Sjećate li se tko je to rekao vama g. Ripley?

Tom polako odmahne glavom. – Ne mogu se sjetiti imena, pa čak ni izgleda. Te je noći bilo toliko ljudi.

– Jer – Gauthier se nagne i prošapta kao da je još netko bio prisutan – gospodin Trevanny je, znate, pitao mene tko mi je to rekao, a ja naravno nisam odao da ste to bili vi. Takve se stvari mogu krivo shvatiti. Nisam vas želio dovesti u nepriliku. Ha!

Trgovćevo se stakleno oko nije smiješilo. Odlučno je gledalo iz duplje, kao da je iza njega bio drukćiji, elektronski mozak, koji bi odmah sve mogao shvatiti, samo kad bi netko podesio programiranje.

– Zahvalan sam vam na tome, jer nije lijepo praviti neslane primjedbe na račun zdravlja drugih ljudi, eh?

Tom se sada smješкао, spremajući se da se oprostí, no doda još: – Niste li rekli da Trevanny ipak ima neku krvnu bolest?

– Toćno. Mislim da je leukemija. Ali on s time živi. Jednom mi je rekao da već godinama boluje.

Tom kimne. – U svakom slučaju, drago mi je da mu ne prijeti opasnost. Do viđenja, gospodine Gauthier. Mnogo hvala.

Krenuo je do automobila. Trevannyjev je šok, trajao makar samo nekoliko sati, do posjeta lijećniku, morao ostaviti malu pukotinu u njegovu samopouzdanju. Nekoliko je ljudi, a među njima možda i sam Trevanny, vjerovalo da neće živjeti duže od nekoliko tjedana, jer takva mogućnost nije isključena za oboljelog od te bolesti. Šteta što se Trevanny sada ohrabrio, no možda je ta mala pukotina upravo ono što je Reevesu potrebno. Sada je mogao početi drugi dio igre. Trevanny će vjerojatno odbiti Reevesa. U tom bi slučaju igri bio kraj. S druge strane, Reeves će mu prići kao ćovjeku neminovno osuđenom na smrt. Bilo bi zabavno da Trevanny popusti. Tog dana, nakon rućka s Heloisom i njenom parićkom prijateljicom Noćlle, koja će ovdje prespavati, Tom se isprića damama i pisaćim strojem napiše Reevesu pismo:

28. ožujka 19...

Dragi Reevese,

Imam ideju za tebe u slučaju da još nisi našao ono što tražiš. Zove se Jonathan Trevanny, u ranim je tridesetim godinama,

Englez, izrađivač okvira, oženjen Francuskinjom s kojom ima sinčića. (Ovdje napiše adrese kuće i dućana, te telefonski broj prodavaonice.) Čini se da mu je novac potreban, pa iako možda nije tip čovjeka kakvog tražiš, doima se poput slike pristojnosti i nevinosti, a što je za tebe čak i važnije od toga, otkrio sam da mu preostaje samo nekoliko tjedana života. Ima leukemiju i upravo je čuo lošu vijest. Možda bi bio voljan preuzeti opasan posao kako bi zaradio nešto novca.

Trevannyja osobno ne poznajem, a je li uopće potrebno istaći da ga i ne želim upoznati, niti želim da ti spominješ moje ime. Moj je prijedlog da, želiš li ga vidjeti, dođeš u Fontainebleau, na nekoliko dana, da se smjestiš u ugodnom svratištu zvanom L'Aigle Noir, nazoveš Trevannyja telefonom u dućan te, ugovorivši sastanak, porazgovaraš s njim. Moram li te posavjetovati da se poslužiš lažnim imenom?

Taj plan u Tomu izazove osjećaj iznenadnog optimizma. Slika Reevesa koji s razoružavajućim izražajem kolebljivosti i uznemirenosti razlaže takvu zamisao Trevannyju koji se doima ispravnim poput sveca, potakla je Toma da se nasmije. Bi li se usudio zauzeti stol u blagovaonici ili baru hotela kad Reeves ugovori sastanak s Trevannyjem? Ne, bilo bi to odviše. To ga podsjeti na još jednu stvar i on dodaje u pismu:

Dođeš li u Fontainebleau, ni pod kakvim me okolnostima ne nazivaj, niti mi šalji poruku. Molim, uništi ovo pismo.

Srdačan pozdrav Tom.

4

U petak poslije podne, 31. ožujka, u Jonathanovoj prodavaonici zazvoni telefon. Upravo je lijepio smeđi pakpapir na poledinu poveće slike pa je, prije nego je digao slušalicu, morao pronaći prikladne pritiskivače – stari pješčenjak na kojem je pisalo *London*, posudu s ljepilom i drveni batić.

– Halo?

– *Bonjour, m'sieur Trevanny*. Mislím da govorite engleski. Moje je ime Stephen Wister. W-i-s-t-e-r. U Fontainebleau sam došao na nekoliko dana i pitam se imate li malo vremena da porazgovaramo o nečemu – što će vas, vjerujem, zanimati.

Čovjek je govorio američkim naglaskom.

Ne kupujem slike – reče Jonathan. – Ja sam izrađivač okviru.

Nisam vas ni želio vidjeti u vezi vašeg posla. Ne mogu vam to objasniti preko telefona. Odsjeo sam u L'Aigle Noiru.

– O?

– Pitam se imate li večeras malo vremena, nakon što zatvorite prodavaonicu? Oko sedam ili pola sedam? Mogli bismo nešto popiti.

– Ali – želio bih znati zbog čega me trebate – odgovori Jonathan. U trgovinu uđe jedna žena – gđa Tissot, Tissaud? – da bi podigla sliku. Trevanny joj uputi smješak isprike.

– Morat ću vam to objasniti kad se budemo vidjeli reče tih, ozbiljan glas. – Trebat će mi samo deset minuta. Imate li, na primjer, vremena danas u sedam?

Jonathan se premjesti s noge na nogu. – Bolje će biti u pola sedam.

– Dočekat ću vas u predvorju, odjeven u sivo, kockasto odijelo. Uostalom, reći ću portiru, pa neće biti poteškoća.

Jonathan je obično zatvarao u pola sedam. U šest i četvrt stajao je kraj umivaonika, trljajući ruke hladnom vodom. Dan je bio topao pa je nosio iznošenu dolčevitu i stari krem sako od rebrastog samta, ne odviše elegantan za L'Aigle Noir. Oblačenjem ne baš najboljeg balonera samo bi pogoršao stvar. No zašto bi se brinuo zbog toga? Čovjek mu želi nešto prodati, ne može se raditi ni o čemu drugom.

Hotel je bio udaljen samo pet minuta hoda od prodavaonice. S prednje se strane nalazilo malo dvorište ograđeno visokom željeznom kapijom, a do ulaznih je vrata vodilo nekoliko stepenica. Jonathan opazi da mršav, nervozan čovjek, ošišan na ježa, pomalo nesigurno kreće prema njemu, pa

mu se obrati:

– G. Wister?

– Da – Reeves se brzo nasmiješi i pruži ruku. – Da popijemo nešto ovdje u baru, ili biste više voljeli drugdje?

»Ovdje u baru« bilo je ugodno i tiho. Jonathan slegne ramenima. – Kako želite – odgovori. Uočio je zastrašujuću brazgotinu cijelom dužinom Wisterova obraza.

Prišli su širokim vratima. Bar je bio prazan, samo je jedan par sjedio za malim stolom. Wister se okrene kao da je uznemiren tišinom pa reče:

– Hajde da pokušamo drugdje.

Izašavši iz hotela, skrenuli su desno. Jonathan je poznao najbliži bar, Cafe du Sport ili tako nekako, u ovo doba prepun mladića za fliperima i radnika za šankom. Wister zaslade na pragu kao da se neočekivano našao na bojištu.

– Da li biste imali nešto protiv – reče on okrećući se – da pođemo gore u sobu. Mirno je, a možemo nešto i naručiti.

Vratili su se u hotel, popeli se stepenicama i ušli u mirnu sobu u španjolskom stilu, s crnim, željeznim predmetima, presvlakom boje maline na krevetu i blijedozelenim sagom. Kovčeg na polici bio je jedini znak da u sobi netko stanuje. Wister uđe bez ključa.

– Što ćete popiti? – upita i priđe telefonu. – Škotski viski?

– Odlično.

Na lošem je francuskom naručio da se donese boca s mnogo leda. Jonathan se, stojeći kraj prozora i gledajući van, pitao zbog čega se taj čovjek osjeća nelagodno. Wister očigledno nije želio početi razgovor dok ne stigne piće. Začu se diskretno kucanje. Konobar u bijeloj jakni uđe s pladnjem i prijateljskim osmijehom. Stephen Wister velikodušno natoči.

– Bi li vas zanimalo da zaradite nešto novca?

Jonathan se nasmiješi, ugodno zavaljen u fotelju, s obilnim ledenim viskijem u ruci. – A koga ne bi?

– Mislim na opasan posao – važan posao za koji sam spreman poprilično platiti.

Jonathan pomisli na droge. Taj je čovjek vjerojatno želio da se nešto prenese ili pohrani. – Kakvim se poslom bavite? – upita ljubazno.

– Toga je više. Ovaj sadašnji mogli biste nazvati – kockanjem. Kockate li?

– Ne – nasmiješi se Jonathan.

– Ni ja. Nije stvar u tome – odvrati čovjek i ustane s ruba kreveta, pa

stane polako šetati po sobi. – Živim u Hamburgu.

– Je li?

– U samom gradu kockanje je nezakonito, ali se održava u privatnim klubovima. Međutim nije riječ o tome je li zakonito ili nije. Treba ukloniti jednu osobu, možda i dvije, a možda i izvršiti krađu. Sada sam stavio karte na stol – pogledao je Jonathana ozbiljno i s nadom.

Mislio je na ubojstvo. Jonathan se trgne, a onda se nasmije i odmahne glavom. – Pitam se odakle vam moje ime?

Stephen Wister se nije smijao. To nije važno – reče šetajući gore-dolje s pićem u ruci, a sive su mu oči povremeno bacale pogled na Jonathana. – Želio bih znati jeste li zainteresirani za devedeset i šest tisuća dolara? To je četrdeset tisuća funti, oko četiri stotine i osamdeset tisuća franaka i to novih. A sve to da se ubije jedan čovjek, možda dva, vidjet ćemo kako bi to išlo. Sve bi već bilo pripremljeno za vas, jednostavno i sigurno.

Jonathan ponovo odmahne glavom: – Ne znam gdje ste čuli da sam – revolveraš. Zamijenili ste me s nekim.

– Ne, uopće ne.

Jonathanov se osmijeh izgubi pred čovjekovim oštrim pogledom.

– To je nesporazum. Budite tako dobri pa mi recite kako ste došli na pomisao da me nazovete?

– Pa vi... – Wister se doimao nelagodnije nego ikada.

– ... nećete živjeti duže od nekoliko tjedana. To i sami znate. Imate ženu i sinčića, zar ne? Zar im ne biste željeli nešto ostaviti kad odete?

Jonathan osjeti kako mu krv nestaje iz lica. Odakle je Wister sve to znao? Tada shvati da je sve bilo povezano. Osoba koja je rekla Gauthieru da će on uskoro umrijeti, poznavala je ovog čovjeka, na neki je način bila povezana s njim. Jonathan nije namjeravao spomenuti Gauthiera. Bio je to pošten čovjek, a Wister je bio nitkov. Viski mu odjednom nije više odgovarao.

– Nedavno sam čuo lude glasine...

Wister odmahne glavom. – Nisu to lude glasine. Možda vam liječnik nije rekao istinu.

– A vi znate više od njega? On mi ne laže. Istina je da imam krvnu bolest, ali... stanje mi se nije pogoršalo – zastane. – Bitno je da vam, bojim se, ne mogu pomoći, g. Wisteru...

Dok je njegov sugovornik grizao donju usnu, dugačak mu se ožiljak odbojno pokretao poput žive gliste.

Jonathan skrene pogled s njega. Da li je dr Perrier lagao? Pomisli da bi sutra ujutro morao nazvati pariški laboratorij i postaviti nekoliko

pitanja ili naprosto otići u Pariz i zatražiti dodatno objašnjenje.

– G. Trevanny, žao mi je što moram reći da ste očito vi taj koji je neobaviješten. Bar ste čuli ono što nazivate glasinom, pa nisam ja nosilac loših vijesti. To je stvar vašeg slobodnog izbora, no u ovim okolnostima, tako pozamašna svota zvuči, rekao bih, prilično ugodno. Mogli biste ostaviti posao i uživati u... Pa na primjer, s obitelji biste mogli otići na kružno putovanje oko svijeta i još ostaviti ženi...

Osjetivši slabost, Jonathan ustane i duboko udahne. Osjećaj je brzo prošao, no više je volio da bude na nogama. Wister je govorio, ali on jedva da ga je i slušao.

– ... moja zamisao. U Hamburgu postoji nekoliko ljudi koji bi dali prilog za devedeset i šest tisuća. Čovjek ili ljudi koje želimo ukloniti pripadaju mafiji.

Jonathan se samo napola oporavio: – Hvala, nisam ubojica. Možete promijeniti temu.

Wister međutim nastavi: – Ali mi želimo upravo nekoga tko nije povezan ni s nama ni s Hamburgom, premda bi prvi čovjek, mafijaški potrkko, morao biti ubijen u samom Hamburgu. Želimo, naime, uvjeriti policiju da se tamo međusobno bore dva mafijaška klana. Zapravo, želimo da se policija umiješa na našoj strani – govorio je i nastavio šetati gore-dolje, gledajući uglavnom u pod. – Prvi bi čovjek morao biti ustrijeljen u gomili, među svjetinom u U-bahnu. To je naša podzemna željeznica, »underground«, kako je vi zovete. Ubojica bi morao odmah ispustiti pištolj, pomiješati se sa svjetinom i nestati. Talijanski pištolj, bez otisaka prstiju. Bez tragova – završio je i spustio ruke poput dirigenta na svršetku izvedbe.

Jonathan se premjesti na stolicu, jer je na nekoliko trenutaka morao sjesti. – Žao mi je. Ne – reče odlučno. Otići će do vratiju čim mu se vrati snaga.

– Ovdje sam sutra, a možda i do nedjelje uvečer. Bilo bi mi drago da porazmislite. Još jedan viski? Dobro bi vam došao.

– Ne, hvala – Jonathan s naporom ustane. – Sad idem.

Wister razočarano kimne.

– Hvala za piće.

– Nema na čemu – Wister mu otvori vrata.

Jonathan izađe. Očekivao je da će mu Wister u ruku utisnuti posjetnicu. Bilo mu je drago što ovaj to nije učinio.

Ulične su se svjetiljke upalile u Ulici de France. Bilo je sedam sati i 22 minute. Je li ga Simone zamolila da nešto kupi. Možda kruh. Otišao je u pekaru i kupio dugačak kruh. Dobro poznata kućna obaveza djelovala je

utješno.

Za večeru je bila poslužena juha od povrća, nekoliko narezanih ostataka *fromage de tete*, salata od rajčica i luka. Simone je govorila o rasprodaji tapeta u prodavaonici nedaleko od njene. Za sto franaka mogli bi oblijepiti spavaću sobu. Vidjela je krasan, vrlo svijetli ljubičasto-zeleni uzorak, nalik na art nouveau.

– Znaš, Jone, da je s tim jednim prozorom spavaća soba tamna.

– Lijepo zvuči, – složi se on. – Pogotovo ako je rasprodaja.

– Da. I to ne jedna od onih gdje snize cijene za smiješnih pet posto, kao moj škrti gazda. – Koricu je kruha namočila u ulje od salate i stavila je u usta. – Zabrinut si zbog nečega? Je li se danas što dogodilo?

Jonathan se iznenada nasmiješi. Ni zbog čega nije bio zabrinut. Bilo mu je drago što nije primijetila da je malo zakasnio i dosta popio.

– Ne, draga, ništa se nije dogodilo. Kraj tjedna, možda.

Ili gotovo kraj.

– Umoran si?

Bilo je to već rutinsko pitanje, poput liječnikova.

– Ne, moram telefonirati mušteriji, večeras između osam i devet. – Bilo je osam sati i trideset sedam minuta.

– To bih mogao učiniti odmah, draga. Možda ću kasnije popiti kavu.

– Mogu li s tobom? – upita Georges spustivši vilicu, spreman da skoči sa stolice.

– Večeras ne, stari moj. Zurim se. Ti bi se samo želio igrati fliperima, znam te.

– Holivudska guma za žvakanje! – poviče Georges, izrekavši to s francuskim naglaskom: *Olivu švang gom*.

Jonathan žmirne dok je uzimao sako s vješalice u predsoblju. Holivudska guma za žvakanje čiji su zeleni i bijeli omoti bili razbacani po ulicama i povremeno po njegovom vrlo bila je tajanstveno privlačna francuskoj djeci. – *Oui, m'sieur* – reče on i izađe.

Kućni broj dr Perriera bio je u imeniku i Jonathan se nadao da će ga večeras zateći kod kuće. Buffet koji je imao telefon bio je bliže od Jonathanove prodavaonice. Počela ga je obuzimati panika, pa on požuri prema nakrivljenom, crveno osvijetljenom cilindru koji je dvije ulice dulje označavao Biffet. Zahtijevat ću istinu. Kimnuo je na pozdrav mladiću za šankom, kojeg je pomalo poznavao, pa pokazao na telefon i policu s imenicima.

– Fontainebleau! – povikao je. Mjesto je bilo bučno, a svirao je i muzički automat. Potražio je broj i nazvao.

Dr Perrier odgovori, prepoznavši mu glas.

– Hitno bih želio još jedan pregled. Čak i noćas. Odmah – ako biste mogli uzeti uzorak.

– Noćas?

– Mogao bih odmah doći do vas. Za pet minuta.

– Je li vam... Osjećate li slabost?

– Pa... pomislio sam, ako uzorak već sutra ode u Pariz... – Znao je da liječnik običava slati uzorke u Pariz subotom ujutro. – Ako biste ga mogli uzeti noćas, ili sutra rano.

– Sutra nisam u ordinaciji. Imam kućne posjete. Ako ste tako uznemireni, gospodine Trevanny, dođite sada do mene.

Jonathan plati za poziv, a prije nego je izašao sjeti se da kupi dva paketića holivudskih guma za žvakanje i spusti ih u džep. Perrier je živio dosta daleko, na Boulevardu Maginot, dokle mu je trebalo gotovo deset minuta. Jonathan je naizmjenično brzao i hodao polaganije. Nikad nije bio kod liječnikove kuće.

Bila je to velika, sumorna zgrada. Nadstojnica je bila stara, spora i mršava, a upravo je gledala televiziju u staklenoj sobici prepunoj bilja. Dok je Jonathan čekao da lift siđe vi klimavi kavez u prizemlju, ona izmili u hodnik pa znatiželjno upita:

– Žena vam očekuje bebu, m'sieur?

– Ne, ne – odgovori on sa smiješkom, sjetivši se da je Perrier liječnik opće prakse.

Popeo se.

– Što se dogodilo? – upita dr Perrier, pokretom ga ruke pozivajući kroz blagovaonicu. – Uđite ovamo u sobu.

Kuća je bila slabo osvijetljena. Negdje se čula televizija. Soba u koju su ušli nalikovala je malom uredu s medicinskim knjigama na policama i stolom na kojem je ležala liječnikova crna torba.

– *Mon dieu*, čovjek bi pomislio da ste na rubu kolapsa. Očito ste trčali pa su vam obrazi rumeni. Nemojte mi reći da ste opet čuli glasinu o tome kako ste jednom nogom u grobu.

Jonathan se prisili da mu glas zvuči pribrano: – Samo sam želio biti siguran. Pravo da kažem, ne osjećam se baš sjajno. Znam da su prošla samo dva mjeseca od posljednjeg pregleda, ali... kako je idući predviđen za kraj travnja, ne bi bilo loše... – prekinuo se, sliježući ramenima. – Budući da nije teško uzeti srž, a može se već sutra ujutro poslati.

– U tom je času bio svjestan, i svog nespretnog francuskog i riječi *moelle*, koštana srž, koja mu je postala odvratna, osobito zato što ju je

zamišljao neprirodno žutu. Osjećao je liječnikov stav povlađivanja pacijentu.

– Da, mogu uzeti uzorak. Rezultat će vjerovatno biti isti kao i prošli put. Liječnici vas nikad ne mogu učiniti posve sigurnim, gospodine Trevanny – nastavio je govoriti dok je Jonathan skidao vestu, a onda je, na Perrierov znak, poslušno legao na staru, kožnu sofu. Liječnik je zario iglu s anestetikom. – Ali shvaćam vašu zabrinutost – reče nekoliko sekundi kasnije, pritiskajući i lagano kuckajući po cjevčici koja je ulazila u Jonathanovu prsnu kost.

Jonathan je mrzio taj škripavi zvuk, no bol je bila neznatna i podnošljiva. Ovog će puta valjda nešto saznati. Prije odlaska nije se mogao uzdržati a da ne kaže:

– Moram znati istinu, doktore Perrier. Ne mislite valjda da nam laboratorij ne bi dao prave nalaze? Spreman sam vjerovati da su njihove brojke točne...

– Ti nalazi i predviđanja su sve što možete dobiti, moj dragi mladiću.

Jonathan zatim krene kući. Pomislio je da kaže Simoni kako je otišao do dr Perriera jer se bio ponovo zabrinuo, no nije mogao. Već je dovoljno pretrpjela zbog njega. A što bi i mogla reći? Samo bi se još više zabrinula, kao i on.

Georges je već bio u krevetu, na gornjem katu, a Simone mu je čitala. Ponovo Asterix. Georges podbočen na jastuku, a ona na maloj stolici pod svjetlom svjetiljke, nalikovali su živoj slici obiteljske topline. Mogli su se nalaziti i u 1880. godini, pomisli Jonathan, da nije bilo Simoninih hlača. Georgesova je kosa pod svjetlom svjetiljke bila žuta poput kukuruzovine.

– *Le švang gom?* – upita Georges, cerekajući se.

Jonathan se također nasmiješi pa izvadi jedan paketić.

Drugi je mogao počekati do sljedeće prilike.

Dugo te nije bilo – reče Simone.

– Popio sam pivo u baru – odgovori on.

Sljedećeg poslijepodneva između pola pet i pet, telefonirao je u laboratorij Ebberle-Valent u Neuillyju, kao što ga je dr Perrier uputio. Dao je svoje ime slovo po slovo i rekao da je pacijent dr Perriera u Fontainebleauu. Zatim je počekao da ga spoje s pravim odjelom, dok je telefon svake minute emitirao »blup«, zvuk za nadoplatu. Naliv-pero i papir bili su spremni. Može li ponovo reći ime, ali slovo po slovo, molim? Zatim ženski glas počne čitati nalaz, a Jonathan brzo pribilježi brojeve. 190.000 leukocita. Nije li to više nego prije?

– Naravno, pismeni ćemo nalaz poslati vašem liječniku. Trebao bi ga dobiti u utorak.

- Ovaj je nalaz nepovoljniji od prošlog, zar ne?
- Nemam ovdje prošli nalaz, gospodine.
- Je li tamo liječnik? Da li bih mogao govoriti s njim?
- Ja sam liječnik, gospodine.
- O! Onda ovaj nalaz, bez obzira na prošli, nije dobar, zar ne?

Ona reče, poput udžbenika: – Radi se o moguće opasnom stanju koje uključuje smanjenje otpornosti...

Jonathan je telefonirao iz svoje radionice. Okrenuo je pločicu na *zatvoreno* i povukao zavjesu na vratima, iako ga se moglo vidjeti kroz prozor. Pošao je da skine pločicu i ustanovio da nije zaključao vrata. Budući da nije očekivao da više itko dođe po slike, pomislio je da ga neće ništa stajati ako zatvori. Bilo je pet do pet.

Otišao je do ordinacije dr Perriera spreman da, bude li morao, čeka i više od sata. Subotom je bila gužva jer ljudi uglavnom nisu radili pa su imali vremena za posjet liječniku. Pred Jonathanom ih je bilo troje, no bolničarka mu se obrati pitanjem hoće li njegova posjeta dugo trajati. Odgovorio je niječno, pa ga ona, ispričavši se sljedećem po redu, progura unutra. Pitao se da li je dr Perrier razgovarao o njemu s bolničarkom.

Ugledavši našvrljane brojke, liječnik podiže crne obrve i reče:

- Ali ovo nije potpuno.
- Znam, ali ipak nešto govori, zar ne? Nešto je lošije, je li?
- Čovjek bi pomislio da želite da vam je lošije – reče Perrier s uobičajenom veselošću kojoj Jonathan više nije vjerovao. – Iskreno govoreći, da, lošije je, ali samo malo. Nije kritično.
- U postotcima – biste li rekli da je deset posto lošije?
- G. Trevanny, vi niste auto. Ne bi bilo razumno da izražavam mišljenje prije nego u utorak dobijem potpun nalaz.

Na povratku kući Jonathan je polako koračao Ulicom des Sablons da vidi želi li netko ući u njegovu prodavaonicu. Nije bilo nikoga. Samo je praonica dobro poslovala i ljudi sa zavežljajima rublja sudarali su se na vratima. Bilo je oko šest. Simone će biti slobodna oko sedam, kasnije nego obično, jer se njezin šef Brezard želio dočepati svakog mogućeg franka prije zatvaranja preko vikenda. A Wister je još bio u L'Aigle Noiru. Zar je čekao samo na to da se on predomisli i kaže da? Ne bi li bilo smiješno da je dr Perrier u zavjeri sa Stephenom Wisterom, te da su ta dvojica nekako sredili loš nalaz laboratorija Ebberle-Valent? A zajedno s njima i Gauthier, mali glasnik loših vijesti? Poput noćne more u kojoj najčudnije pojave udružuju snage – protiv spavača. No Jonathan je znao da ne sanja. Znao je da Wister nije potkupio Perriera, a ni Ebberle-Valent. Nije bio san da se njegovo stanje pogoršalo, da se smrt još malo približila te da će stići prije

negoli on misli. Podsjetio se da se to isto, na kraju svakog dana, može o bilo kome reći. O smrti i procesu starenja mislio je kao o opadanju, doslovno silaznoj liniji. Većina ljudi ima priliku doživljavati to postupno, počevši od pedeset i pete ili s koliko su već godina posustajali, spuštajući se do sedamdesete ili koliki im je već bio suđeni broj. Jonathan shvati da će njegova smrt nalikovati padu sa stijene. Kad se pokušavao »pripremiti« misli su mu bile uznemirene, nepostojane. Njegov stav, njegov duh, još su pripadali tridesetpetogodišnjaku, punom želje za životom.

Kuća Trevannyjevih, plavosiva u sumraku, nije bila osvijetljena. Bila je to prilično mračna kuća, a ta je činjenica zabavljala Jonathana i Simonu kad su je prije pet godina kupili. – Kuća Sherlocka Holmesa, – običavao ju je nazivati kad su raspravljali o njoj u odnosu prema drugima u Fontainebleauu. Sjećao se da je jednom rekao: *Ipak mi se više sviđa kura Sherlocka Holmesa*. Imala je izgled iz 1890. godine, podsjećala je na plinsko svjetlo i ulaštenu stubišnu ogradu, iako drvo nigdje u kući nije bilo ulašteno kad su se uselili. Pa ipak se činilo da bi se mogla preurediti u nešto što bi imalo ljupkost s kraja stoljeća. Sobe su bile omanje, ali zanimljivo raspoređene, a vrt pravokutna ploha puna divlje razraslih ružinih grmova, ali to je grmlje bar bilo ovdje, pa je vrt trebalo samo očistiti. Nazupčani stakleni trijem nad starim stubištem i staklena veranda podsjetiše Jonathana na Vuillarda i Bonnarda. No iznenada mu pade na um da njihovo petogodišnje stanovanje i nije razbilo natmurenost. Nove bi tapete oživjele spavaonicu, no to je bila samo jedna soba. Kuća nije bila otplaćena, imali su još tri godine hipoteke. Stan, kakav su prve godine braka imali u Fontainebleauu, bio je jeftiniji, ali je Simone bila navikla na kuću s malo vrta – cijelog ga je života u Nemoursu imala – a poput svakog Engleza i on je također volio vrt. Nikad nije požalio da im je kuća uzela toliki dio dohotka.

Dok se peo ulaznim stubištem, nije toliko razmišljao o preostaloj hipoteci koliko o činjenici da će u ovoj kući vjerojatno umrijeti. Po svojoj prilici, nikada sa Simonom neće boraviti u nekoj vedrijoj kući. Pomisli da je kuća Sherlocka Holmesa stajala ovdje desetljećima prije njegova rođenja, a stajat će i desetljećima poslije njegove smrti. Osjeti da mu je sudbina namijenila taj izbor. Jednog će ga dana iznijeti s nogama naprijed, možda još živog ali na samrti i više nikada neće ući u ovu kuću.

Na njegovo iznenađenje Simone je bila u kuhinji i kartala se s Georgesom. Pogledala ga je sa smiješkom, a onda se, vidje on, sjetila. Ovog je poslijepodneva morao nazvati pariški laboratorij, no to nije mogla spomenuti pred Georgesom.

– Ona je stara nakaza danas rano zatvorila – reče Simone. – Nije bilo posla.

– Dobro! – vedro odgovori Jonathan. – A što se to događa u kartaškoj jazbini?

– Ja pobjeđujem! – obavijesti ga Georges na francuskom.

Simone ustane i pođe za Jonathanom u hodnik, gdje je vješao sako. Upitno ga je pogledala.

– Ne moramo biti zabrinuli – reče on, no ona ga pokretom ruke pozva dalje niz, hodnik, u dnevnu sobu. Čini se da je malo gore, no ne osjećam se slabije, pa do vraga s tim! Dosta mi je toga! Hajde da popijemo *cinzaro*.

– Zabrinula te je ta priča, zar ne, Jone?

– Da, istina je.

– Da mi je znati tko je to započeo – oči joj se gorko suziše. – To je prljava priča. Gauthier ti nikada nije rekao tko mu je kazao?

– Ne. Kao što je rekao, bila je to neka zabuna, neka vrst pretjerivanja.

Ponavljao je ono što je već rekao Simoni, no znao je da nije riječ o zabuni, nego o pažljivo proračunatoj priči.

5

Jonathan je stajao kraj prozora kupaonice na katu i gledao kako Simone vješa rublje na uže u vrtu. Bile su to jastučnice, Georgesove pidžame, dvanaestak pari Georgesovih i Jonathanovih čarapa, dvije bijele spavaćice, grudnjaci, Jonathanove radne hlače – sve osim plahti koje je Simone slala u kemijsku čistionu jer joj je bilo važno da budu dobro ispeglane. Simone je na sebi imala hlače od tvida i tanku crvenu vestu, pripijenu uz tijelo. Leđa su joj izgledala jaka i gipka dok se saginjala nad velikom, okruglom košarom vadeći krpe za posuđe. Bio je lijep, sunčan dan s nagovještajem ljeta u povjetarcu.

Jonathan je izbjegao odlazak u Nemours, na ručak sa Simoninim roditeljima. Simone i on po pravilu su svake druge nedjelje odlazili tamo. Ako ih njen brat Gerard ne bi dovezao, išli bi autobusom. U domu Foussadierovih bio bi tada priređen veliki ručak s Gerardom, njegovom ženom i troje djece koji su također živjeli u Nemoursu. Simonini su roditelji uvijek oblijetali oko Georgesu i svaki put za njega imali poklon. Oko tri bi Simonin otac, Jean-Noél, uključio televiziju. Jonathan se često dosađivao, no odlazio je sa Simone jer se to dolikovalo, a i stoga što je poštivao bliskost francuskih obitelji.

– Osjećaš li se dobro? – upita Simone kad ju je zamolio da ne ide.

– Da, draga. Danas nisam raspoložen, to je sve, a želio bih i onu gredicu pripremiti za sadnju rajčica. Zašto ne bi otišla s Georgesom?

I tako su ona i Georges otišli podnevnim autobusom. Prije odlaska stavila je ostatke *boeuf bourguignona* u crvenu zdjelicu na štednjaku, pa ju je Jonathan, kad ogladni, trebao samo podgrijati.

Želio je ostati sam. Razmišljao je o tajanstvenom Stephenu Wisteru i njegovom prijedlogu. Nije namjeravao nazvati Wistera u L'Aigle Noir, premda mu je bilo jasno da je ovaj još tamo, ni dvjestotinjak metara udaljen, niti stupiti s njim u dodir, iako je pomisao na to bila neobično uzbudljiva i uznemirujuća, kao grom iz vedra neba, sjajna munja u njegovu jednoličnom postojanju, pa je to htio objektivno promotriti kako bi, na određen način, uživao u tome. Osjećao je također (a to se često pokazalo točnim) da mu je Simone mogla čitati misli ili da je bar znala kad ga je nešto zaokupilo. Nije želio da ove nedjelje ona primijeti njegovu rastresenost i upita ga što se događa. Žustro se prihvatio poslova u vrtu i sanjario. Mislio je na svotu od 40.000 funti koja bi značila smjesta otplaćenu hipoteku, nekoliko isto tako otplaćenih kredita, unutrašnjost kuće okrečenu tamo gdje je bilo potrebno, televizor, uštedevinu za Georgesov fakultet, nešto nove odjeće za Simone a za njega – ah! – duševni mir. Naprosto slobodu od strepnje! Pomisli na jednu, možda dvije prilike

mafijaša – zdepaste, tamnokose nitkove koje smrt grabi dok padaju, mlatarajući rukama. Ono što nije mogao zamisliti, dok je zarivao lopatu u zemlju svog vrta, bilo je kako on sam povlači obarač, nakon što je, vjerojatno, nanišanio čovjeku u leđa. Kako se Wister dokopao njegova imena bilo je još zanimljivije, tajanstvenije, opasnije pitanje. Protiv njega je u Fontainebleauu postojala zavjera koja se nekako proširila do Hamburga. Nije bilo moguće da ga je Wister s nekim zamijenio, jer čak je i on govorio o Jonathanovoj bolesti, ženi i sinčiću. Netko, pomisli on, koga je smatrao prijateljem ili bar dobrim poznanikom nije se uopće ponio prijateljski.

Wister će vjerojatno danas oko pet otići iz Fontainebleaua, pomisli Jonathan. Do tri je pojeo ručak, sredio papire i stare recepte u svaštarskoj ladici okruglog stola nasred dnevne sobe, a zatim se, radosno svjestan da uopće nije umoran, s metlicom i lopaticom za smeće motao oko cijevi centralnog grijanja.

Malo poslije pet, dok je skidao čađu s ruku, Simone se vratila s Georgesom, svojim bratom Gerardom i njegovom ženom Yvonne, pa su svi zajedno otišli u kuhinju na piće. Georges je od djeda i bake na dar dobio okruglu kutiju s uskršnjim slatkišima, uključujući jaje u zlatnom staniolu, obojene gumi-bombone i čokoladnog zeca, a sve to još neotvoreno pod žutim celofanom, jer mu je Simone, zbog svih slatkiša što ih je pojeo već u Nemoursu, zabranila da otvori kutiju. Dječak ode u vrt s djecom Foussadierovih.

– Ne staj na gredice, Georges! – poviče Jonathan. Grabljama je poravnao razrovanu zemlju, no ostavio je oblutke da ih Georges pokupi. Dječak će vjerojatno navesti svoja dva druga da mu pomognu napuniti crvene tačke. Jonathan mu je dao pedeset santima za tačke pune oblutaka, doduše ne prepune, ali bar toliko da se pokrije dno.

Počelo je kišiti. Prije nekoliko minuta unio je rublje.

– Vrt izgleda bajno – reče Simone. – Gledaj, Gerarde – pozvala je brata na malu, stražnju verandu.

Sada je Wister već vjerojatno u vlaku, pomisli Jonathan, ili je možda uzeo taksu do Orlyja, jer bez sumnje ima novca. Možda već i leti u Hamburg. Simonina prisutnost te Gerardovi i Yvonnini glasovi kao da su izbrisali Wistera iz hotela L'Aigle Noir ili ga bar pretvorili u lik iz Jonathanove mašte. Osjeti okus pobjede u činjenici da nije nazvao Wistera, kao da se time uspješno othrvao nekoj napasti.

Gerard Foussadier, električar po zanimanju, bio je uredan, ozbiljan čovjek, nešto stariji od Simone, s kosom svjetlijom od njene i pažljivo podrezanim brkovima. Hobi mu je bila povijest pomorstva, pa je izrađivao modele fregata iz osamnaestog i devetnaestog stoljeća. U njih je ugradio minijaturnu električnu rasvjetu tako da ju je mogao djelimično ili potpuno

upaliti sobnim prekidačem. Gerard se i sam smijao anahronizmu električne rasvjete u fregatama, ali je učinak bio izvanredan kad su sva druga svjetla u kući bila pogašena pa se činilo da osam ili deset brodova plovi tamnim morem oko dnevne sobe.

– Simone je rekla da si se malo zabrinuo zbog zdravlja, Jone – reče Gerard ozbiljno. – Žao mi je.

– Ništa osobito. Još jedan pregled – odgovori Jonathan. – Nalaz je manje-više isti – odgovorio je kratko. Navikao se već na takve klišeje, poput odgovora »vrlo dobro, hvala«, kad bi vas netko upitao kako ste. Ove riječi, kako se činilo, zadovoljiše Gerarda, što je značilo da Simone nije mnogo rekla.

Yvonne i ona su razgovarale o kuhinjskom linoleumu, koji se već bio istrošio ispred peći i sudopera. Nije bio nov ni kad su kupili kuću.

– Zaista ti je dobro, dragi? – upita Simone kad su Foussadierovi otišli.

– I više nego dobro. Čak sam bio objavio rat čađi u kotlovnici – nasmiješio se.

– Nemoguć si. Večeras ćeš bar imati pristojnu večeru. Mama je navaljivala da donesem tri *paupiette* od ručka, a vrlo su ukusne.

Negdje oko jedanaest, upravo kad su se spremali na počinak, Jonathan osjeti iznenadnu nemoć, kao da su mu noge i cijelo tijelo utonuli u nešto žitko, kao da hoda iznad koljena zaglibljen u blatu. Je li naprosto bio umoran? No činilo se to više psihički, negoli fizički. Bio je sretan kad se svjetlo ugasio pa se mogao opustiti zagrlivši se sa Simone, kao što su uvijek ležali dok ne bi zaspali. Mislio je na Stephena Wistera (je li ime bilo pravo?) koji sada možda leti prema istoku, a njegova je mršava pojava ispružena u sjedalu aviona. Zamislio je i lice u nedoumici, napeto, s ružičastim ožiljkom, ali bit će da Wister više i ne misli na Jonathana Trevannya, nego na nekog drugog. Mora da je u rezervi imao dvije ili tri mogućnosti.

Jutro je bilo prohladno i maglovito. Nekoliko minuta poslije osam Simone je odvela Georgesu u dječji vrtić, a Jonathan je stajao u kuhinji, grijući prste na zdjelici bijele kave. Uređaj za grijanje je bio neispravan. Ova im je zima bila neugodna, pa čak je i u proljeće kuća ujutro bila hladna. Već pri kupnji zatekli su peć za centralno grijanje, dovoljnu za pet radijatora u prizemlju, ali ne i za drugih pet na katu koje su sami ugradili s nadom da će ih grijati. Jonathan se sjećao da su ih na to upozorili, ali nova bi peć stajala tri tisuće novih Franaka, a oni nisu imali toliku svotu.

Nekoliko pisama pade kroz prorez prednjih vrata. Jedno je sadržavalo račun za struju. Jonathan okrene četvrtastu, bijelu kuvertu i na poledini ugleda natpis: Hotel de L'Aigle Noir. Otvori je, a iz nje na pod ispade posjetnica. On je podigne i ugleda redak: »Stephen Wister kod...« napisan

iznad ovog:

*Reeves Minot 159
Agnesstrasse Winterhude,
Alster Hamburg 56 629-6757*

Bilo je priloženo i pismo:

Dragi gospodine Trevanny,

Žao mi je što se nismo čuli ni jutros a ni poslije podne, sve do trenutka kad ovo pišem. No u slučaju da promijenite mišljenje prilažem posjetnicu s mojom adresom u Hamburgu. Ako se u vezi s mojim prijedlogom predomislite, molim vas da me, na moj račun, nazovete u bilo koje doba, ili dodete k meni u Hamburg na razgovor. Troškove putovanja u oba smjera doznačit ću vam brzojavom, čim primim vašu obavijest.

Zapravo, ne bi li bilo dobro posjetiti hamburškog specijalistu za vašu bolest te čuti još jedno mišljenje? To bi vas učinilo smirenijim.

Vraćam se u Hamburg u nedjelju uvečer.

*S poštovanjem,
Stephen Wister.*

Jonathana je pismo u isto vrijeme iznenadilo, zabavljalo i naljutilo. Ono *smireniji* zvučalo je smiješno, jer Wister je bio siguran da će on uskoro umrijeti. Da li bi, prema tome, riječi hamburškog specijaliste: »*Ach, ja, preostaju vam još mjesec ili dva*«, pridonijele smirenju? On gurne pismo i posjetnicu u stražnji džep hlača. Besplatna povratna karta za Hamburg. Wister je doista mislio na svaku primamljivost. Zanimljivo da je poslao pismo u subotu poslije podne, da bi ga Jonathan primio rano u ponedjeljak. No nedjeljom se iz sandučića u gradu nije skupljala pošta.

Bilo je osam i pedeset dvije minute i Jonathan je mislio što sve mora učiniti. Trebalo mu je nešto pakpapira od poduzeća u Melunu, a najmanje dvjema mušterijama morao bi napisati dopisnice, jer gotove su ih slike čekale već cijeli tjedan.

Obično je išao u radionicu ponedjeljkom i provodio vrijeme radeći sitne poslove, premda je prodavaonica bila zatvorena, jer po francuskom zakonu

nije bilo dopušteno da bude otvorena šest dana u tjednu.

U radionicu je stigao u osam i petnaest, spustio zelenu zavjesu, zaključao vrata i ostavio na njima znak ZATVORENO. Motao se unaokolo, još uvijek razmišljajući o Hamburgu. Bilo bi korisno čuti mišljenje njemačkog specijalista. Prije dvije godine posavjetovao se sa specijalistom u Londonu. Nalaz je bio isti kao i francuski, što je uvjerilo Jonathana da je dijagnoza ispravna. Zar Nijemci ne bi mogli biti malo precizniji i suvremeniji? Pretpostavimo da prihvati Wisterovu ponudu u vezi putovanja. (Upravo je na dopisnicu ispisivao adresu.) U tom bi slučaju, međutim, postao Wisterov dužnik. Iznenada shvati da se poigrava mišlju da za Wistera izvrši ubojstvo – ne, ne za Wistera, nego za novac. Da ubije člana mafije! Svi su oni i onako bili zločinci, zar ne? Podsjetio se da bi Wisteru, naravno, mogao vratiti novac, ako bi prihvatio plaćeni put. Stvar je bila u tome da Jonathan nije mogao odvojiti novac s bankovnog računa, jer ga nije bilo dovoljno. Ako bi se doista želio uvjeriti u kojem je stadiju njegova bolest, to bi najbolje mogao postići u Njemačkoj ili čak Švicarskoj. Zar tamo nisu bili najbolji liječnici na svijetu?

Stavio je posjetnicu dobavljača papira iz Meluna pokraj telefona kako bi se sutra podsjetio da nazove, jer i to je poduzeće danas bilo zatvoreno. Tko zna bi li prijedlog Stephena Wistera bio uopće izvediv? Na trenutak je Jonathan vidio samog sebe raznesena u komade unakrižnom vatrom policije koja ga je uhvatila nakon što je pucao na Talijana. Ali u slučaju da pogine, Simone i Georges bi ipak dobili 40.000 funti. Onda se vrati u stvarnost. Ne, nikoga neće ubiti. Pa ipak, Hamburg... Poći tamo činilo se kao otići na odmor od napetosti, kao još jedna prilika, premda je ovdje čuo poraznu vijest. U svakom bi slučaju bar doznao činjenice. Ako bi Wister platio put, Jonathan bi mu kroz tri mjeseca vratio novac, jer štedio bi među ostalim i na kupovini odjeće, pa čak i na pivu u baru. Pribojavao se reći to Simoni, premda bi se ona naravno složila da vidi još jednog, po svoj prilici odličnog liječnika. Štedio bi isključivo na sebi.

Oko jedanaest sati nazvao je Wisterov broj u Hamburgu i to izravno, a ne na teret sugovornika. Tri ili četiri minute kasnije zazvonio je telefon i dobio je čistu vezu, mnogo bolju nego obično s Parizom.

- Da, Wister ovdje – javi se tih, napet glas.
- Jutros sam primio vaše pismo – počne Jonathan. Pomisao na put u Hamburg...
- Da, zašto ne? – reče Wister ležerno.
- Mislim, pomisao na posjet specijalisti...
- Brzjavom ću vam poslati novac. Možete ga podići na pošti u Fontainebleauu. Stići će za nekoliko sati.
- To je... to je vrlo ljubazno od vas. Kad sam već tamo, mogao bih...

- Možete li doći danas? Večeras? Smještaj je osiguran.
- Ne znam hoću li danas moći. – Pa ipak, zašto ne?
- Nazovite me ponovo kad kupite kartu. Obavijestite me u koliko stižete. Bit ću cijeli dan kod kuće.

Jonathanu je srce ubrzano kucalo kad je spustio slušalicu.

Kod kuće, za vrijeme ručka, popeo se u spavaću sobu da vidi je li mu kovčeg pri ruci. Bio je, na ormaru gdje je stajao već gotovo godinu dana, od njihovog zajedničkog odmora u Alpama.

Rekao je Simoni: – Draga, nešto važno. Odlučio sam otići u Hamburg da se posavjetujem sa specijalistom.

- O, je li? Perrier je to predložio?
- Pa, zapravo i nije. Zamisao je moja. Ne bi škodilo doznati mišljenje njemačkog liječnika. Znam da je to trošak.
- O, Jone! Trošak! Jesi li jutros primio kakvu vijest? Ali nalaz laboratorije dolazi tek sutra, zar ne?
- Da. Oni uvijek govore isto, draga. Želim čuti novo mišljenje.
- Kad misliš ići?
- Ubrzo. Ovog tjedna.

Nešto prije pet nazvao je poštanski ured. Novac je stigao. On predoči osobnu kartu i podigne šest stotina franaka. Zatim ode u *Syndicat d'Initiatives* na Trgu Franklina Roosevelta, nekoliko ulica dalje pa kupi povratnu kartu do Hamburga za avion koji je te večeri u 9 i 25 polazio s Orlyja. Shvati da će morati požuriti, što mu je sasvim odgovaralo, jer je isključivalo razmišljanje, kolebanje. Otišao je u radionicu i nazvao Hamburg, ovog puta na račun sugovornika.

Wister se ponovo javi. – O, to je izvrsno. Dakle u 11 i 55. S aerodroma podite autobusom do gradskog terminala. Tamo ćemo se sresti.

Jonathan zatim nazove mušteriju koja je morala podići važnu sliku te je obavijesti da će »iz obiteljskih razloga« u utorak i srijedu dućan biti zatvoren. Isprika je bila uobičajena. Morat će u tu svrhu staviti pločicu na vrata, na nekoliko dana. Nije to važna stvar, pomisli on, budući da su trgovci u gradu, iz ovog ili onog razloga, često na nekoliko dana zatvarali dućane. Jonathan je čak vidio obavijesti »Zatvoreno zbog mamurluka.«

Zatvorio je i otišao kući da se spremi za put. Ostat će najviše dva dana, pomisli, ako bolnica u Hamburgu, ili o kakvoj se već ustanovi radilo, ne bude zahtijevala da ostane na dužim pretragama. Provjerio je vozni red vlakova za Pariz i pronašao jedan vrlo pogodan oko sedam sati. Morao je u Pariz, pa od *Les Invalides* autobusom do Orlyja. Kad je Simone stigla s Georgesom, već je donio kovčeg u prizemlje.

– Noćas? – upita ona.

– Što prije to bolje, draga. Nešto me tjera. Vratit ću se u srijedu, možda čak sutra navečer.

– Kamo da te nazovem? Jesi li uredio za hotel?

– Ne. Brzojavit ću ti, draga. Ne brini.

– Jesi li se dogovorio s liječnikom? Tko je on uopće?

– Još ne znam. Čuo sam samo za bolnicu. – Ispustio je pasoš, pokušavajući ga gurnuti u džep sakoa.

– Nikad te takvog nisam vidjela – primijeti Simone.

On joj se nasmiješi: – Očito je da mi bar nije zlo.

Željela ga je ispratiti na stanicu Fontainebleau-Avon i vratiti se autobusom, ali ju je zamolio da ne ide.

– Smjesta ću ti brzojaviti – rekao je.

– Gdje je Hamburg? – upita ponovo Georges.

– Allemagne! Njemačka! – odgovori Jonathan.

Na sreću, u ulici de France pronašao je taksi. Kad je stigao na kolodvor, vlak je već dolazio, pa je jedva imao vremena kupiti kartu i uskočiti u vagon. Zatim ponovo taksijem od Gare de Lyon do Les Invalides. Preostalo mu je nešto novca od 600 franaka. Za neko se vrijeme neće morati brinuti o novcu.

U avionu je drijemao, s časopisom na koljenima. Zamišljao je da je netko drugi. Avion kao da je žurno odnosio tu novu osobu od čovjeka kojeg je ostavio u mračnoj sivoj kući u Ulici St. Merry. Zamisli kako onaj stari Jonathan upravo pomaže ženi pri pranju posuđa, brbljajući pri tom o dosadnim stvarima kao što je cijena linoleuma za kuhinjski pod.

Avion se spusti. Zrak je bio oštar i mnogo hladniji. Onda se dugačkom osvjetljenom auto-cestom odvezao do spleta gradskih ulica gdje su se visoke zgrade dizale u noćno nebo ponad uličnih svjetiljki drukčijeg oblika i boje od onih u Francuskoj.

Bio je tu i nasmiješeni Wister koji mu pride ruke ispružene na pozdrav. – Dobro došli, gospodine Trevanny! Kako ste putovali? Kola su mi vani. Nadam se da ne zamjerate što ste morali doći čak do terminala. Moj vozač – ne baš moj, ali čovjek kojeg ponekad uzimam – bio je zauzet do prije nekoliko minuta.

Krenuli su prema pločniku. Wister je monotono razglabao svojim američkim naglaskom. Osim brazgotine, ništa nije odavalo njegovu sklonost nasilju. Bio je, zaključi Jonathan, odviše mirna osoba, što s točke gledišta psihoanalitičara, može biti zloslutno. Ili je naprosto patio od čira

na želucu? Wister se zaustavi uz uglačanog, crnog *mercedesa*, pa pridrži vrata njemu i Wisteru.

– To je Karl – reče Wister.

– Dobro večer – pozdravi Jonathan.

Karl se nasmiješi i promrmlja nešto na njemačkom.

Vožnja je bila duga. Wister mu pokaže Rathaus »najstariju vijećnicu u Evropi, koju bombe nisu oštetile«, i veliku crkvu ili katedralu čije ime Jonathan nije uspio razabrati. Wister i on sjedili su pozadi. Ušli su u dio grada sa pomalo seoskim ambijentom, a zatim, preko još jednog mosta prešli na mračniju cestu.

– Stigli smo – reče Wister. – Ovo je moja kuća.

Kola skrenuše na strmi ulazni put pa se zaustaviše ispred velike kuće s nekoliko osvijetljenih prozora i isto tako osvijetljenim, dobro održanim ulazom.

– Kuća je stara, s četiri stana od kojih je jedan moj, objasni Wister. – Mnogo je takvih obnovljenih kuća u Hamburgu. Imam lijep pogled na Alster. Sutra ćete bolje vidjeti.

Popeli su se modernim liftom, a Karl je nosio Jonathanov kovčeg. On je i pozvonio a žena srednjih godina u crnoj haljini i bijeloj pregači, sa smiješkom im je otvorila.

– To je Gabi – predstavi je Wister – povremeno moja domaćica. Ona radi za još jednu obitelj u kući kod koje i spava, no rekao sam joj da bi nam večeras moglo ustrebatu hrane. Gaby, Herr Trevanny aus Frankreich.

Žena ljubazno pozdravi Jonathanu i uze njegov kaput. Imala je okruglo lice nalik pudingu, a doimala se poput slike i prilike dobrodušnosti.

– Ako želite, ovdje se možete oprati – reče Wister, pokazujući kupaonicu u kojoj je svjetlo već bilo upaljeno. Donijet ću vam viski. Jeste li gladni?

Kad je Jonathan izašao iz kupaonice svjetlo, u obliku četiri lampe, već je bilo upaljeno u velikoj, pravokutnoj dnevnoj sobi. Wister je, pušeći cigaru, sjedio na zelenoj sofi. Dva su viskija stajala na stoliću pred njim. Gaby odmah uđe sa sendvičima i okruglim, blijedožutim sirom na pladnju.

– Ah, hvala, Gaby – Wister se obrati Jonathanu. Za Gaby je već kasno, ali kad sam joj rekao da ću imati gosta, zahtijevala je da ostane i posluži sendviče – reče domaćin. Iako je izrekao vedru primjedbu, još se uvijek nije nasmiješio. Dapače, njegove se ravne obrve zabrinuto skupiše dok je Gaby postavljala tanjure i srebrni pribor, a kad je otišla on upita: – Osjećate li se dobro? Sada je najvažnije posjetiti specijalistu. Imam na umu dobrog čovjeka, doktora Heinricha Wentzela, hematologa u Eppendorfer

Krankenhausu, ovdašnjoj glavnoj bolnici. Glasovita je u svijetu. Sutra u dva sata dogovorio sam vam posjet, ako vam to odgovara.

– Naravno, hvala – reče Jonathan.

– Tako ćete imati prilike da se naspavate. Vašu ženu, nadam se, nije smetalo što ste otišli na brzinu. Napokon, o ozbiljnoj se bolesti dobro posavjetovati s više liječnika.

Jonathan je samo napola slušao. Osjećao se zabljesnut, pomalo smeten dekorom i činjenicom da je sve oko njega njemačko te tla je prvi put u Njemačkoj. Pokuštvo je bilo sasvim obično, više moderno negoli antikno, premda je nasuprot, pokraj zida, bio lijep Biedermeier stol. Duž zidova pružale su se niske police s knjigama, mi prozorima su visjele zelene zavjese a svjetiljke su u uglovima ugodno osvjetljavale prostoriju. Na staklenom stoliću za kavu ležala je otvorena grimizna drvena kutija, pretinaca punih raznim vrstama cigara i cigareta. U bijelom kaminu s mjedenim ukrasima nije bilo vatre, a iznad njega visjela je prilično zanimljiva slika, nalik Derwattovoj. A gdje li je bio Reeves Minot? Jonathan je pretpostavljao da je Wister Minot. Hoće li mu ovaj to reći ili pretpostavlja da je njegov gost to već shvatio? Jonathanu pade na um da bi Simone i on trebali cijelu kuću obojiti bijelo ili je bar oblijepiti bijelim tapetama. Ne bi trebao prihvatiti zamisao da se spavaonica oblijepi tapetama u stilu art nouveau. Ako žele svjetliju nijansu bijela je boja logično...

– ... Mogli biste porazmisliti o mom drugom prijedlogu – govorio je Wister tihim glasom. – O zamisli koju sam vam iznio u Fontainebleauu.

– Bojim se da se u tom pogledu nisam predomislio reče Jonathan – što nas dovodi do... Očito vam dugujem 600 franaka – prisilno se osmjehnu. Već je osjećao viski, a čim je to shvatio nervozno je otpio još jedan gutljaj. – Dug vam mogu vratiti za tri mjeseca. Posjet specijalistu je sada najvažnija stvar za mene. Prvu stvar na prvo mjesto.

– Naravno – reče Wister. – I ne smijete pomišljati na vraćanje duga. To je besmisleno.

Jonathan se nije želio svađati, ali osjećao se malo postidjen. A uza sve to, osjećao se neobično, kao da sanja ili da to više uopće nije on. Strani je ambijent kriv za sve, pomisli.

– Taj Talijan kojeg želimo ukloniti – reče Wister skrstivši ruke iznad glave, zagledan u strop – ima rutinski posao. Ha, To je smiješno! Samo se pretvara da je to posao s punim radnim vremenom. Mota se oko klubova iza Reeperbahna i glumi slabost prema kocki. Pretvara se da radi kao enolog a siguran sam da ima pajdaša u... kako li ono zovu ovdašnju vinariju? Odlazi onamo svako popodne, ali večeri provodi u jednom od privatnih klubova gdje pomalo igra za stolovima i gleda koga bi mogao sresti. Ujutro spava, jer je cijele noći na nogama. Bitno je ovo: – Wister se

uspravi na sofi. – Svakog poslijepodneva ide kući podzemnom željeznicom, u jedan iznajmljeni stan. Ima šestomjesečni zakup i stvaran šestomjesečni posao u vinariji da bi sve izgledalo nevino. Uzmite sendvič! – ponudi ga pružajući mu pladanj, kao da je upravo vidio da su sendviči ovdje.

Jonathan je uzeo sendvič od goveđeg jezika. Također je bila poslužena salata od ribanog kupusa s majonezom i rasol s koprom.

– Najvažnije je da svakog dana oko 6 i 15 sam izlazi iz podzemne željeznice na stanici Steinstrasse, doimajući se poput bilo kojeg poslovnog čovjeka koji se vraća iz ureda. To je tren kad ga želimo ščepati – Wister ispruži koščate ruke s dlanovima okrenutim nadolje. – Ubojica puca jednom, ako ga može pogoditi u sredinu leđa, možda dvaput da bi bio siguran, ispušta pištolj i – svršena stvar, kako se kaže, nije li tako?

Izraženo frazom, sve se doista činilo jednostavnim. Ako je tako lako, zbog čega baš mene trebate? – Jonathan se uspio uljudno nasmiješiti. – Ja sam, blago rečeno, amater. Sve bih zabrljao.

Wister kao da je to prečuo. – Policija bi mogla zadržati gomilu u podzemnoj, bar neke od njih. Tko zna? Možda trideset, četrdeset osoba, ako žace dovoljno brzo stignu. Golema je to stanica, stanica za glavni željeznički terminal. Mogli bi pretraživati ljude, no zamislite da vas pretraže. – On slegne ramenima. – Pištolj biste već odbacili. Preko ruke biste navukli tanku čarapu koju biste također odbacili nekoliko trenutaka nakon pucnja. Nemate nikakve veze s ubijenim. Oh, ali do svega toga neće ni doći. Samo jedan pogled na vašu francusku osobnu kartu, zatim činjenica da imate sastanak s doktorom Wentzelom – i vi ste čisti. Moja, odnosno naša je namjera da ne želimo povezati nikoga ni s nama a ni s klubovima.

Jonathan je slušao bez komentara. Na dan ubojstva, pomisli, morao bi biti u hotelu. Teško da bi mogao biti Wisterov gost, zapita li ga policija gdje je odsjeo. A što je s Karlom i domaćicom? Znaju li oni nešto o ovome? Može li im se vjerovati? – Sve su to gluposti, pomisli Jonathan i poželje se nasmijati, ali nije mogao.

– Umorni ste – reče mu Wister. – Želite li vidjeti vašu sobu? Gaby je već unijela kovčeg.

Kroz četvrt sata Jonathan je, nakon vrućeg tuša, već bio u pidžami. Njegova je soba imala prozor na pročelje kuće, kao i dnevna koja je imala dva, pa je promatrao površinu vode na kojoj je duž obližnje obale, zajedno s nekoliko zelenih i crvenih lampi usidrenih čamaca, vidio odsjaj svjetiljki noćne rasvjete. Sve je izgledalo tamno, spokojno i prostrano. Zraka reflektora zaštitnički je klizila nebom. Krevet je bio vrlo širok i uredno raspremljen. Na noćnom je ormariću bila čaša a unutra nešto što je izgledalo kao voda, kutija cigareta *gitane mais*, vrsta koju je uvijek pušio, pepeljara i šibice. Otpio je iz čaše i uvjerio se da je u njoj doista voda.

6

Jonathan je sjedio na rubu kreveta, pijuckajući kavu koju je Gaby upravo donijela. Bila je to kava kakvu je volio, jaka, s malo gustog vrhnja. Probudio se u sedam, a zatim ponovo zaspao, sve dok Wister nije u pola jedanaest pokucao na vrata.

– Ne ispričavajte se. Drago mi je da ste se naspavali – reče on. – Gaby je spremna da vam donese kavu. Ili biste radije čaj?

Dodao je da je rezervirao sobu u hotelu Victoria, kamo će otići prije ručka. Jonathan mu zahvali. Više nije bilo razgovora o hotelu. Ovo je tek početak, pomisli Jonathan, kao što je to pomislio i prošle večeri. Namjerava li zaista izvesti Wisterov plan, ne smije biti gost u ovoj kući. Štoviše, bilo mu je drago što će za nekoliko sati otići od Wistera.

Znanac ili prijatelj njegova domaćina, po imenu Rudolf taj i taj, stigao je u podne. Bio je mlad i vitak, ravne crne kose, a držanje mu je bilo nervozno i učtivo. Wister ga predstavi kao studenta medicine. Očito nije govorio engleski. Podsjetio je Jonathana na fotografije Franza Kafke. Svi su ušli u kola koja je vozio Karl i uputili se u hotel. Sve se činilo tako novim u usporedbi s Francuskom, pomisli Jonathan, a onda se sjeti da je za vrijeme rata Hamburg bombama sravnjen sa zemljom. Kola se zaustaviše u ulici koja se doimala poslovno. Tu se nalazio hotel Victoria.

– Svi ovdje govore engleski – reče Wister. – Mi ćemo vas čekati.

Jonathan uđe. Livrirani poslužitelj na vratima mu preuze kovčeg. Upisan se u knjigu, pogledavši u svoj engleski pasoš da bi ispravno naveo broj. Zatražio je da mu kovčeg pošalju u sobu, kao što ga je Wister uputio. Hotel je bio srednje kategorije, opazi Jonathan.

Onda se odvezoše na ručak u restaurant, gdje im se Karl nije pridružio. Prije jela popili su bocu vina, pa Rudolf postane veseliji. Govorio je njemački, a Wister prevede nekoliko njegovih ljubaznih primjedbi. Jonathan je mislio na dva sata poslije podne, kad je u bolnici imao dogovoren pregled.

– Reevese – obrati se Rudolf Wisteru.

Jonathan se sjeti da je Rudolf ovoga već i prije tako nazvao, a ovog puta nije bilo sumnje. Wister – ili Reeves Minot – mirno je primio promjenu imena, pa tako postupi i Jonathan.

– Anemičan – reče Rudolf Jonathanu.

– Još gore – nasmiješi se ovaj.

– *Schlimmer* – reče Reeves Minot pa nastavi s Rudolfom razgovarati na njemačkom koji se Jonathanu učini jednako nespretnim kao i francuski,

premda je vjerojatno bio jednako koristan.

Hrana je bila izvrsna, a porcije velike. Reeves ih je ponudio s cigarama, no prije nego što su popušili, morali su u bolnicu.

Bolnica se sastojala od velike skupine zgrada smještenih među drvećem i puteljaka obrubljenih cvijećem. Karl je ponovo vozio. Krilo bolnice kamo je Jonathan morao ići doimalo se poput laboratorije budućnosti. S obje strane hodnika bile su sobe, kao u hotelu, samo što su se u njima nalazile kromirane stolice ili kreveti, a bile su osvjetljene fluorescentnim ili različito obojenim svjetiljkama. Osjećao se miris ne sredstva za dezinfekciju nego kao nekog nezemaljskog plina, nalik mirisu što ga je Jonathan prije pet godina osjetio pod aparatom za zračenje koji mu nije donio olakšanje što se tiče leukemije. Mjesto je to gdje se laici posve prepuštaju sveznajućim specijalistima, pomisli Jonathan i odmah osjeti slabost kao prije nesvjestice. U tom je trenutku zajedno s Rudolfom – prevodiocem, u slučaju potrebe – koračao niz beskrajan hodnik koji je na podu imao zvučnu izolaciju. Reeves i Karl ostali su u kolima, ali Jonathan nije bio siguran hoće li ih čekati, ni kako će dugo trajati pregled.

Dr Wentzel, krupan, sjedokos čovjek, s brkovima nalik morževim, govorio je pomalo engleski, ali je izbegavao duge rečenice. »Kako dugo?« Šest godina. Svog je pacijenta vagnuo, upitao ga je li u posljednje vrijeme izgubio na težini, a kad se Jonathan svukao do pasa, opipao mu je slezenu. Za to je vrijeme mrmljao nešto na njemačkom bolničarki koja je zapisivala. Nakon mjerenja krvnog tlaka, pregleda kapaka, uzimanja uzoraka urina, krvi a napokon i koštane srži instrumentom nalik bušilici, a bržim i manje bolnim od onoga kojim se služio dr Perrier, Jonathanu je rečeno da će nalazi biti gotovi sutra ujutro. Pregled je trajao samo četrdeset i pet minuta.

Rudolf i on su izašli. Kola, koja su se nalazila među ostalim automobilima na parkiralištu, bila su udaljena nekoliko metara.

– Kako je bilo?... Kada ćete znati? – upita Reeves.

– Hoćete li se vratiti k meni ili u hotel?

– Mislim da ću u hotel, hvala. – S olakšanjem je utonuo u ugao stražnjeg sjedala. Činilo se da Rudolf, u razgovoru s Reevesom, pjeva hvalospjeve dru Wentzelu. Stigli su do hotela.

– Doći ću po vas za večeru – reče vedro Reeves. – U sedam.

Uzevši ključ, Jonathan se popne u sobu. Svuče sako i padne na krevet licem nadolje. Poslije dvije-tri minute ustane, pa ode do pisaćeg stola, u čijoj je ladici bilo papira za pisanje? Sjede i napiše:

4. travnja 19...

Draga moja Simone,

Upravo sam se vratio s pregleda, a nalaze ću dobiti sutra ujutro. Bolnica je vrlo efikasna, a za liječnika, koji je nalik caru Franzu Josefu, kažu da je najbolji hematolog na svijetu! Bili sutrašnji nalazi kakvi mu drago, osjećat ću se mirnije. S malo sreće, sutra bih mogao biti kod kuće, čak i prije nego što dobiješ ovo pismo, ne bude li dr Wentzel želio izvršiti još neke pretrage.

Sad ću ti brzojaviti da znaš da sam dobro. Nedostaješ mi, mislim na tebe i Caillouxa.

Do skorog viđenja primi mnogo pozdrava, i svu moju ljubav,

Jon.

Jonathan stavi svoje najbolje, tamnoplavo odijelo na vješalicu, a ostatak stvari ostavi u koferu, pa siđe da pošalje pismo. Sinoć je na aerodromu promijenio putnički ček od deset funti, iz prastare čekovne knjižice koja je sadržavala tri ili četiri slična. Poslao je kratak brzojav Simoni obavijestivši je da je dobro te da pismo slijedi. Zatim izađe, zabilježi ime ulice, okrene se unaokolo kako bi zapamtio izgled okolice veliki je reklamni pano za pivo bio najuočljiviji – pa ode na šetnju.

Pločnici su vrvjeli kupcima, pješacima koji su na uzici vodili pse te prodavačima voća i novina po uglovima. Zastao je uz izlog pun krasnih vesta. Tu je bio i lijep kućni ogrtač od plave svile, obrubljen žućkastobijelim ovčjim krznom. Pokušao je preračunati cijenu u franke, a zatim odustao jer nije bio odviše zainteresiran. Prešao je prometnu aveniju kuda su prolazili tramvaji i autobusi, došao do kanala s drvenim mostom i odlučio da ne ide preko. Kavu, možda? Približio se baru ugodna izgleda, s kolačima u izlogu, te šankom i stolićima u unutrašnjosti, no ipak nije ušao. Shvati da ga zbog sutrašnjeg nalaza obuzima jeza. Iznenada ga prože dobro mu poznati osjećaj praznine i istrošenosti, kao da se pretvorio u svileni papir, praćen hladnim znojem na čelu, kao da i sam život isparava iz njega.

A znao je, ili bar sumnjao, da će sutra primiti lažan nalaz. Nije imao povjerenja u Rudolfovu prisutnost pri pregledu. Premda je bio student medicine, Rudolf mu nije bio od pomoći, jer nije ni bio potreban. Bolničarka je govorila engleski. Zar Rudolf ne bi noćas mogao napisati lažan nalaz? Ili pak nalaze nekako zamijeniti? Čak je zamislio kako tog poslijepodneva Rudolf krade bolnički memorandum. Ili možda gubi razum, opomene sam sebe.

Najkraćim se putem vratio do hotela, zatražio ključ i ušao u sobu.

Skinuo je cipele, u kupaonici namočio ručnik, a zatim legao s ručnikom preko očiju i čela. Nije bio sanjiv nego se nekako čudno osjećao. Reeves Minot je također bio čudan. Poslati strancu 600 franaka, preduzeti onu luđačku zamisao, obećavajući više od 40.000 funti! To ne može biti istina. Reeves to nikada ne bi isplatio! Čini se da on živi u svijetu mašte. Možda nije čak ni lupež nego tek ćaknuti, tip čovjeka koji pati od kompleksa važnosti i snage.

Probudio ga je telefon. Muški glas reče na engleskom:

– *Jedan fas kospodin očekuje tolje, sir.*

Pogledao je na sat. Bilo je nekoliko minuta preko sedam.

– Kažite mu, molim, da ću sići za dvije minute.

Umio se, obukao dolčevitu, pa sako. Uzeo je i kaput.

Karl je bio sam u kolima. – Jeste li proveli ugodno poslije podne? – upitao je na engleskom.

Čavrljajući s njim, Jonathan utvrdi da se Karl dobro služi engleskim. Što li je mislio, kakvim se poslovima Reeves bavi? Možda mu to nije bilo ni važno. Doista, kakvim se to poslovima Reeves bavio?

Karl ponovo zaustavi kola na strmom ulaznom putu. Ovog se puta Jonathan sam popne dizalom na drugi kat.

Reeves Minot ga pozdravi na vratima, odjeven u hlače od sivog flanela i pulover. – Uđite. Jeste li se poslijepodne odmarali?

Popili su viski. Stol je bio poslužen za dvojicu, pa je Jonathan pretpostavio da će večeras biti sami.

– Želio bih vam pokazati sliku čovjeka kojeg imam na umu – reče Reeves, ustajući sa sofe i prilazeći Biedermeier stolu. Uzeo je nešto iz ladice. Donio je dvije fotografije, jednu s lica a drugu iz profila, čovjeka okruženog skupinom ljudi nagnutih nad stol za rulet.

Jonathan pogleda sliku snimljenu s lica, koja je bila jasna poput slike za pasoš. Čovjeku na njoj moglo je biti četrdesetak godina, a imao je četvrtasto, mesnato lice, tipično za mnoge Talijane, s borama već duboko urezanim od ruba nosa do debelih usana. Pogled crnih očiju bio je sumnjičav, gotovo iznenađen, pa ipak, u blijedom se osmijehu nazirao izražaj kao da pita: *Pa što sam učinio, e?* Reeves je rekao da se zove Salvatore Bianca.

– Ova je slika – objasni, pokazujući skupnu fotografiju – snimljena prošlog tjedna u Hamburgu. Čak se i ne kocka, samo promatra. Ovo je jedan od rijetkih trenutaka kad gleda kotač ruleta... Bianca je vjerojatno ubio pola tuceta ljudi, inače ne bi bio ni potrčko. U mafiji ne zauzima nikakav položaj. Za njih je on sitna riba koja se može žrtvovati.

Upotrebljavaju ga tek da započne neku igru... – nastavi Reeves dok je Jonathan ispijao piće, a onda mu natoči drugo.

Bianca uvijek nosi šešir, to jest kad je vani, a obično i kaput od tvida.

Reeves je imao gramofon i Jonathanu bi godilo malo glazbe, ali osjećao je da bi bilo neučtivo da to zatraži, premda je mogao živo zamisliti svog domaćina kako skače do gramofona da stavi baš onu ploču koju je njegov gost zaželio. Napokon ga prekine:

– Čovjek najobičnijeg izgleda, sa šeširom navučenim na čelo, s podignutim okovratnikom kaputa, a ja bih ga morao opaziti u gomili, nakon što sam vidio dvije slike?

– Moj će se prijatelj voziti u istoj kompoziciji od stanice Rathaus gdje Bianca ulazi, do slijedeće stanice, Messberga, jedne prije Steinstrasse. Gledajte!

To je ponovo potaklo Reevesa da govori kao navijen, pa on pokaže Jonathanu plan Hamburga koji se sklapao poput harmonike, a stanice podzemne željeznice bile su označene plavim točkama.

– U podzemnu ulazite s Fritzom, kod Rathausea. Fritz dolazi na večeru.

Žao mi je što vas moram razočarati, htio je reći Jonathan, ali je osjećao krivnju što je tako dugo vukao Reevesa za nos. No je li ga uopće vukao za nos? Ne. Reeves je preuzeo ludi rizik. Vjerojatno je bio navikao na takve stvari, pa on i nije prva osoba kojoj je Reeves pristupio s tim prijedlogom. Pao je u napast da zapita je li on prvi, ali glas njegovog domaćina brbljao je dalje:

– Konačno postoji mogućnost potrebe za drugim ubojstvom. Ne želim vas zavaravati...

Jonathan je bio zadovoljan zbog ružne strane svega toga. Reeves mu je sve razlagao u ružičastom svjetlu, ubojstvo tipa »bum! – i gotovo!«, a nakon toga džepovi prepuni novca, bolji život u Francuskoj ili gdje drugdje, put oko svijeta, sve najbolje za Georgesa (Reeves se zanimao za ime njegovog sina), sigurniji život za Simone. Jonathan se pitao kako bi joj ikad objasnio svu tu lovu.

– Ovo je *Aalsuppe* – reče Reeves i podigne žlicu. Hamburški specijalitet. Gaby ga voli priređivati.

Juha od jegulja bila je vrlo ukusna. Osim toga bilo je tu i izvrsno hladno vino *moselle*.

Hamburg ima glasovit zoološki vrt Hagenbeck Tierpark u Settlingu.

Ugodna vožnja odavde. Mogli bismo otići sutra ujutro. To jest – izraz mu odjednom postade zabrinut, – ako me nešto ne spriječi. Nešto napola očekujem. Trebao bih znati do večeras ili do sutra ujutro.

Čovjek bi pomislio da je zoološki vrt neka posebno važna stvar.

Jonathan reče: – Sutra ujutro dobit ću bolničke nalaze. Pozvali su me u jedanaest. – Osjetio je očajanje, kao da bi jedanaest ujutro mogao biti sat njegove smrti.

– Da, naravno. Pa, u zoološki vrt ćemo možda poslije podne. Životinje su u svom prirodnom... prirodnim nastambama.

Sauerbraten. Crveno zelje.

U taj čas začuje se zvono na vratima. Reeves nije ustao, a za trenutak je ušla Gaby i najavila da je gospodin Fritz upravo stigao.

Fritz je držao kapu u ruci i nosio prilično otrcan kaput. Bilo mu je oko pedeset godina.

– Ovo je Paul – reče Reeves, pokazavši na Jonathana.

– On je Englez. Fritz.

– Dobro večer – reče Jonathan.

Fritz mu prijateljski mahne. On je grub čovjek, pomisli Jonathan, ali ima ugodan osmijeh.

– Sjedni, Fritz – ponudi ga Reeves. – Čašu vina? Viski? – govorio je njemački. – Paul je naš čovjek – objasni pridošlici na engleskom, pa mu doda visoku čašu sa stalkom, punu bijelog vina.

Fritz kimne.

Jonathana je sve to zabavljalo. Prevelike su čaše za vino nalikovale rekvizitima vagnerijanske opere. Reeves je sada sjedio postrance na stolici.

– Fritz je taksist – reče on. – Mnogih si večeri vozio kući Herr Biancu, ha, Fritz?

Ovaj promrmlja nešto sa smiješkom.

– Ne mnogo puta, dvaput – ispravi se Reeves. – Mi sigurno ne... – zastao je kao da se dvoumi kojim bi jezikom govorio, pa nastavi obraćajući se Jonathanu. – Bianca vjerojatno ni iz viđenja ne poznaje Fritza. Nije odviše važno ni ako ga poznaje, jer Fritz ionako silazi u Messbergu. Bitno je da se Fritz i vi sastanete sutra pred stanicom podzemne kod Rathausa, a onda će vam on pokazati našeg... našeg Biancu.

Fritz kimne, pošto je očito sve razumio.

Znači, sutra. Jonathan je slušao šuteći.

– Obojica ulazite na stanici Rathaus, oko 6 i 15. Najbolje da tamo budete prije 6, jer Bianca bi, iz nekog razloga, mogao stići ranije, premda dolazi prilično točno, oko 6 i 15. Karl će vas odvesti, Paule, pa se ne morate brinuti. Fritz i vi se nipošto ne približujte jedan drugom, no moglo bi se dogoditi da se Fritz mora voziti u istoj kompoziciji s vama i Biancom, kako

bi vam ga bolje pokazao. U svakom slučaju, Fritz silazi na sljedećoj stanici, Messbergu – zatim Reeves reče Fritz u nešto na njemačkom pa ispruži ruku.

Ovaj iz unutrašnjeg džepa izvadi mali crni pištolj i predade ga Reevesu, koji baci pogled prema vratima kao da se boji da bi mogla ući Gaby, no nije izgledao jako zabrinut, a pištolj je bio tek nešto veći od dlana. Nakon kraćeg šepRTLjanja Reeves otvori pištolj i baci pogled na valjak.

– Pun je. Ima sigurnosni otponac. Ovdje. Zna li nešto o pištoljima, Paule?

Jonathan je znao samo površno. Reeves mu objasni, potpomognut Fritzom. Važna je stvar bio otponac. Treba biti siguran kako ga otkočiti. Bio je to talijanski pištolj.

Fritz je morao otići. Pozdravio se, kimnuvši Jonathanu.

– *Bis morgen! Um sechs!*

Reeves ga otprati do vrata. Onda se vrati sa smeđecrvenim, ne baš novim kaputom od tvida. – Ovaj je vrlo komotan. Probajte ga.

Jonathan nije želio probati kaput, ali ustane i ipak to učini. Rukavi su bili malo predugi. Stavio je ruke u džepove i vidio da je desni džep razrezan, što mu je Reeves upravo tumačio. Nositi će pištolj u džepu sakoa, posegnuti za njim kroz džep kaputa, opaliti, najbolje samo jednom, i ispustiti ga.

– Bit ćete okruženi mnoštvom od stotinjak ljudi. Koraknite unatrag, kao i svi drugi, ustuknuvši pred eksplozijom.

– On to zorno prikaže, hodajući natraške, tijela nagnuta unatrag.

S kavom su pili Steinhäger. Reeves ga je ispitivao o njegovom obiteljskom životu, o Simoni, Georgesu. Je li Georges govorio engleski ili samo francuski?

– Upravo uči engleski – odgovori Jonathan – Nisam u mogućnosti da ga podučavam jer nisam često s njim.

7

Sljedećeg jutra, nešto poslije devet, Reeves nazove Jonathana u hotel. Karl će doći u 10 i 40 da ga odveze u bolnicu. I Rudolf će s njima. Jonathan je bio u to posve siguran.

– Sretno – reče Reeves. – Do skorog viđenja.

Jonathan je upravo listao londonski *Times* u predvorju hotela, kad uđe Rudolf koji je nekoliko minuta poranio. Njegov je stidljiv, mišji osmijeh više no ikada podsjećao na Kafku.

– Bro jutro, Herr Trevanny – reče.

Obojica sjedoše otraga u veliki auto.

– Sretno s nalazom – poželje Rudolf ljubazno.

– Namjeravam razgovarati i s liječnikom – odvratila Jonathan jednako ljubaznim glasom.

Bio je siguran da je Rudolf shvatio dvosmislenost, no ovaj je, doimajući se pomalo zbunjen, rekao: – *Wir werden versuchen.*

Jonathan je pošao za Rudolfom u bolnicu, premda je ovaj predložio da sam podigne nalaz i raspita se da li je liječnik slobodan. Karl je spremno prevodio, pa je Jonathan sve razumio. Jonathan pomisli da se Karl u stvari čini, a vjerojatno i jest, neutralan. Atmosfera mu se, međutim, učini neobičnom, kao da svaki od njih glumi – i to loše – pa i on sam. Rudolf se obrati bolničarki za stolom u predvorju, zatraživši nalaz Herr Trevannya.

Ona odmah pogleda u kutiju punu svakovrsnih zapečaćenih kuverti, pa izvadi jednu, veličine poslovnog pisma, s Jonathanovim imenom.

– A dr Wentzel? Da li bih ga mogao vidjeti? – upita Jonathan.

– Dr Wentzel? – ponovi ona i provjeri redove drvenih džepića u kojima su prisutni liječnici ostavljali kartice, zatim pritisnu dugme telefona i podigne slušalicu. Neko je vrijeme govorila njemački, a zatim spustila slušalicu i obratila se Jonathanu na engleskom: – Njegova bolničarka kaže da je dr Wentzel danas cijeli dan zauzet. Da li bi vam odgovaralo sutra u pola jedanaest?

– Da, odgovaralo bi mi – reče on.

– Vrlo dobro, predbilježiti ću vas. Ali bolničarka kaže da ćete naći... mnogo podataka u nalazu.

Jonathan i Rudolf vratili se zatim do automobila. Jonathan pomisli da je njegov pratilac razočaran, ili mu se to samo činilo. U svakom slučaju, u ruci je držao debelu kuvertu – pravi nalaz.

U kolima on, uz ispriku Rudolfu, otvori kuvertu. Sadržavala je tri

tipkane stranice i on već na prvi pogled vidje da su mnoge riječi iste kao dobro mu poznati francuski i engleski stručni izrazi. Posljednja je stranica, međutim, sadržavala dva dugačka odlomka na njemačkom. Bila je tu i ona dugačka riječ za žute sastojke. Zastade mu dah kad ugleda brojku od 210.000 leukocita, veću od one u posljednjem francuskom nalazu, veću nego ikada prije. Nije se mučio čitati posljednju stranicu. Dok je slagao papire, Rudolf mu se učtivo obrati, ispruživši ruku, pa mu Jonathan preda nalaz premda ljut zbog toga. No što je drugo i mogao, a napokon, to nije ni bilo važno.

Rudolf reče Karlu da nastavi vožnju.

Jonathan je gledao kroz prozor. Nije imao namjeru tražiti od Rudolfa da mu bilo što objasni. Više je to volio srediti uz pomoć rječnika ili pak pitati Reevesa. Počelo mu je zujati u ušima, pa se nasloni i pokuša duboko disati. Rudolf ga letimično pogleda i odmah otvori prozor.

Karl reče preko ramena: – *Meine. Herrn*, Herr Minot vas obojicu očekuje na ručku. Zatim, možda, zoološki vrt.

Rudolf se nasmije i odgovori njemački.

Jonathan poželje zatražiti da ga odvezu u hotel. No što bi tamo radio? Mučio se s nalazom koji ne razumije u potpunosti? Rudolf je želio izaći. Karl ga iskrca pokraj kanala, a Rudolf pruži Jonathanu ruku i snažno je stisne. Zatim Karl nastavi vožnju do kuće Reevesa Minota. Sunčana je svjetlost treperila na vodi Alstera. Usidreni su se čamci veselo ljuljuškali, a dva ili tri su plovili, jednostavni i čisti poput novih igrački.

Gaby otvori Jonathanu vrata. Reeves je upravo telefonirao, ali je ubrzo završio.

– Zdravo, Jonathane. Kakve su vijesti?

– Nisu suviše dobre odgovori Jonathan žmirkajući. Sunčana je svjetlost u bijeloj sobi djelovala zasljepljujuće.

– A nalaz? Mogu li ga vidjeti? Razumijete li sve?

– Ne, ne baš sve – Jonathan mu preda kuvertu.

– Razgovarali ste i s liječnikom?

– Bio je zauzet.

– Sjednite, Jonathane. Dobro bi vam došlo piće – Reeves ode do boca koje su stajale na jednoj od policica za knjige.

Jonathan sjedne na sofu i zabaci glavu. Osjećao se prazno i obeshrabreno, no osjećaja slabosti, bar u tom trenutku, nije bilo.

– Je li nalaz gori od francuskog? – Reeves se vrati s viskijem i vodom.

– Ponešto – reče Jonathan.

Reeves pogleda objašnjenje sročeno na posljednjoj stranici. – Morate

se čuvati i najmanjih rana. To je zanimljivo.

A i ništa novo, pomisli Jonathan. Lako je krvario. Čekao je Reevesov komentar, zapravo prijevod.

– Rudolf vam je ovo preveo?

– Ne. Ali nisam ga ni zamolio.

– ... ne može se reći je li riječ o pogoršanju jer nedostaje prijašnja... dijagnoza... dosta opasno u pogledu duljine vremena, itd. Prevest ću vam riječ po riječ, ako želite ponudi se Reeves. – Za jednu ili dvije riječi bit će mi potreban rječnik, za ove složenice, na primjer, no shvatio sam ono bitno.

– Onda mi to i recite.

– Rekao bih da su vam sve to mogli napisati i na engleskom – Reeves još jednom pažljivo promotri stranicu i počne prevoditi: »... Znatna granulacija kako stanica tako i – koštane – srži. Budući da ste se podvrgli tretmanu zračenjem, sada ga nije preporučljivo ponoviti, jer stanice leukemije postaju otporne na to...«

Reeves nastavi još nekoliko trenutaka. Nije bilo predviđanja u pogledu vremena kao ni nagovještaja o najduljem roku.

– Budući da danas niste mogli razgovarati s Wentzelom, biste li željeli da vam pokušam ugovoriti sastanak za sutra? – Reeves se doimao iskreno zabrinut.

– Hvala, već sam ugovorio za sutra ujutro. U pola jedanaest.

– Dobro. Kažete da njegova bolnička sestra govori engleski, pa vam Rudolf nije potreban. Zašto se na nekoliko minuta ne ispružite? – Reeves povuče jastuk u ugao sofe.

Jonathan legne s jednom nogom na podu, a drugom prebačenom preko ruba sofe. Osjećao se slabo i sanjivo, kao da bi mogao spavati satima. Reeves odšeta do osunčanog prozora, pričajući o zoološkom vrtu. Govorio je o rijetkoj životinji – čije ime Jonathan zaboravi čim ga je čuo – koja je nedavno, u paru, stigla iz Južne Amerike. Reeves reče da moraju vidjeti te životinje. Jonathan je opet mislio na Georgesa kako nateže tačke sa šljunkom. Cailloux. Znao je da neće vidjeti kako dječak raste, a kamoli da ga vidi izraslog do pune visine ili čuje kako mu glas mutira. Naglo je sjeo, stisnuo zube i pokušao se oporaviti snagom volje.

Gaby uđe sa velikim pladnjem.

– Zamolio sam Gaby da napravi hladan ručak, da možemo jesti kad nam se sviđi – reče Reeves.

Ručali su hladnog lososa s majonezom. Jonathan nije mogao mnogo jesti, ali su mu crni kruh, maslac i vino išli u tek. Njegov je domaćin govorio o Salvatoreu Bianci, o vezama mafije s prostitucijom te njihovom običaju da zapošljavaju prostitutke u kockarnicama, a onda im uzimaju

devedeset posto zarade. – Iznudivanje – reče on. – Cilj im je novac, a metoda je zastrašivanje. Pogledajte Las Vegas! Na primjer, momci u Hamburgu ne žele zapošljavati prostitutke – pohvali ih on s izrazom čestitosti. – Ima djevojaka, no samo nekoliko, kao ispomoć u baru, na primjer. Možda su i raspoložive, ali ne u samim klubovima, to doista ne. – Jonathan jedva da ga je slušao, a sigurno nije mislio o onome što je Reeves govorio. Čepkao je po tanjuru, osjećao kako mu krv navire u obraze i sam sa sobom živo razgovarao. Pokušat će pucati. I to ne zbog toga što misli da će za nekoliko dana ili tjedana umrijeti, nego jednostavno zato što je novac koristan, jer je želio opskrbiti Simonu i Georgesa. 40.000 funti, 96.000 dolara ili – kako je pretpostavljao – samo polovica te svote ako ne bude potrebe za drugim ubojstvom ili ga uhvate već pri prvome.

– Ali učinit ćete to, mislim, zar ne? – upita Reeves, brišući usta čistim bijelim ubrusom. Govorio je o večerašnjoj pucnjavi.

– Ako mi se nešto dogodi – reče Jonathan – hoćete li se pobrinuti da moja žena dobije novac?

– Ali – Reevesov se ožiljak razvuče kad se nasmiješio – što bi se moglo dogoditi? Da, pobrinut ću se da vaša žena dobije novac.

– Ako se nešto ipak dogodi – bude li samo jedno ubojstvo...

Reeves stisne usne kao da mu nije drago odgovoriti. Onda samo polovica svote. Ali, da budem iskren, vjerojatno će biti potrebna dva. Puna isplata nakon drugog. To je sjajno! – nasmijao se i to je bilo prvi put da Jonathan na njegovu licu ugleda pravi osmijeh. – Večeras ćete vidjeti kako je to lako. A kasnije ćemo proslaviti, budete li raspoloženi. Pljesnuo je rukama iznad glave, što je Jonathan smatrao gestom oduševljenja, no bio je to samo znak za Gaby.

Došla je i odnijela tanjure.

Dvadeset tisuća funti, pomisli Jonathan. Ne zvuči tako impresivno, no još uvijek bolje od leša koji zahtijeva pogrebne troškove.

Kava. Zatim zoološki vrt. Životinje koje mu je Reeves želio pokazati bile su zapravo dva mala stvorenja nalik medvjedima, svijetlosmeđe boje. Ispred njihova kaveza su se skupili ljudi, pa Jonathan nije mogao dobro vidjeti. Zato je dobro vidio nekoliko lavova koji su šetali naokolo, prividno slobodni. Reeves se zabrine da se njegov gost nije umorio. Bilo je oko četiri sata.

Poslije povratka kući navaljivao je da Jonathan uzme malu, bijelu pilulu koju je nazivao »blagim sedativom«.

– Ali ne želim sedativ – branio se Jonathan. Osjećao se posve smireno, u stvari sasvim dobro.

– Bilo bi ipak bolje. Vjerujte mi na riječ.

Jonathan proguta pilulu. Reeves mu predloži da na nekoliko minuta prilegne u gostinjskoj sobi. Nije zaspao, a Reeves uđe u pet rekavši da će uskoro biti vrijeme da ga Karl odveze u hotel. Tamo se nalazio kaput. Reeves mu daje šalicu čaja sa šećerom, ugodna okusa, pa Jonathan pretpostavi da u njoj nema ničeg osim čaja. Predade mu i pištolj, te mu ponovo protumači otponac. Jonathan stavi pištolj u džep hlača.

– Vidimo se večeras! – reče Reeves raspoloženo.

Karl ga odveze do hotela i reče da će sačekati. Jonathan je pretpostavljao da na raspolaganju ima pet ili deset minuta. Oprao je zube sapunom, jer je pastu ostavio kod kuće Simoni i Georgesu, a novu još nije kupio, a zatim, zapalivši *gitanu*, stade kod prozora gledajući van, sve dok ne postade svjestan da zapravo niti što vidi niti o čemu razmišlja, pa ode do ugrađenog ormara i uze poveći kaput. Kaput je bio iznošen, ali ne odviše. Kome li je pripadao? Prikladno, pomisli on, jer može se pretvarati da glumi, u tuđoj se odjeći može pretvarati da je pištolj tek rekvizit u drami. No bio je svjestan da vrlo dobro zna što radi. Za mafijaša kojeg će – kako se nadao – ubiti, nije osjećao milosti. A shvatio je da ni prema sebi ne osjeća sažaljenje. Smrt je smrt. Iz različitih su razloga i Biancin i njegov vlastiti život izgubili vrijednost. Jedini zanimljiv detalj bio je što će biti plaćen za ubojstvo Bianca. Stavio je pištolj u džep sakoa, zajedno s najlonskom čarapom. Otkrio je da čarapu može navući na ruku prstima te iste ruke. Prstima prekrivenim čarapom, nervozno obriše prave i umišljene otiske s pištolja. Kad bude pucao, morat će malo rastvoriti kaput, jer će inače na njemu ostati rupa od metka. Nije imao šesir. Čudno da se Reeves toga nije sjetio. Sada je bilo prekasno da o tome razmišlja.

Izašao je iz sobe i zalupio vratima.

Karl je stajao na pločniku, kraj automobila. Otvorio je Jonathanu vrata. Ovaj se upita koliko je Karl znao te je li znao baš sve. Na stražnjem se sjedalu upravo naginjao naprijed da kaže Karlu da ga odveze do stanice podzemne željeznice, kad ovaj reče preko ramena:

– S Fritzom ćete se sresti na stanici Rathaus, je li tako, sir?

– Da – odgovori Jonathan s olakšanjem. Zavalio se natrag u ugao, lagano pipajući mali pištolj. Gurao je otponac amo tamo, prisjećajući se kad je otkočen.

– Herr Minot je predložio ovdje, sir. Ulaz je preko puta. – Karl otvori vrata, ali nije izašao jer je ulica vrvjela ljudima i vozilima. – Herr Minot je rekao da ću vas naći u hotelu u pola osam – reče on.

– Hvala – odgovori. Začuvši tup zvuk vrata koja su se zatvorila, Jonathan se na trenutak osjeti izgubljenim. Gledao je unaokolo ne bi li opazio Fritzta. Nalazio se na velikom križanju označenom s Johannesstrasse i Rathausstrasse. Kao u Londonu, na Piccadillyju na primjer, činilo se da postoji najmanje četiri ulaza u podzemnu željeznicu,

jer su se mnoge ulice presjecale. Gledao je oko sebe tražeći nisku figuru Fritza s kapom. Skupina ljudi, nalik nogometnoj momčadi s kaputima, sjurila je niz stepenice, otkrivši Fritza koji je mirno stajao pokraj metalnog stupa i Jonathanovo srce zakuca brže kao da se, na tajnom sastanku, sreo s ljubavnicom. Fritz pokaže na stepenice i počne se njima spuštati.

Jonathan je držao na oku njegovu kapu, premda je među njima bilo već petnaestak ili više ljudi. Fritz se iz gomile povukao na stranu. Svuda oko Jonathana čula se graja na njemačkom, eksplozija smijeha, uzvik »*Wiedersehen*, Max!«

Nekoliko metara dalje Fritz se naslonio na zid, pa Jonathan kao slučajno pođe prema njemu, pazeći da se drži na sigurnoj udaljenosti, a prije nego je stigao do zida, Fritz je kimnuo i krenuo dijagonalno prema blagajni. Jonathan je kupio kartu. Fritz je tumarao među gomilom. Karte su bile probušene. Jonathan je znao da je Fritz ugledao Biancu, no on sam ga nije vidio.

Vlak je stajao. Kad je Fritz jurnuo prema jednom od vagona, Jonathan se zaleti za njim. U polupraznom vagonu, Fritz ostade stajati, držeći se za kromiran, okomiti rukohvat. Iz džepa je izvadio novine. Glavom je lagano pokazao prema naprijed, ne gledajući Jonathana.

Tada Jonathan ugleda Talijana koji je stajao bliže njemu negoli Fritzu – crnomanjast je čovjek četvrtasta lica, u elegantnom sivom kaputu sa smeđom dugmadi i sivim šeširom, zurio prilično ljutito preda sebe, kao da se duboko zamislio. Jonathan ponovo pogleda Fritza koji se pretvarao da čita novine, a kad su im se pogledi sreli Fritz potvrdno kimne i nasmiješi se.

Fritz side na idućoj stanici, Messbergu. Jonathan ponovo načas pogleda Talijana, premda se činilo da ga letimičan pogled ne bi bio u stanju prenuti iz ukočenog zurenja u prazno. A što ako Bianca ne side na idućoj stanici, nego se odveze dalje, do neke udaljene stanice gdje neće biti gužve na izlazu?

No kad je vlak usporio, Bianca se pomakne prema izlazu. Steinstrasse. Jonathan je morao spretno manevrirati da, ne gurajući ljude oko sebe, ostane uz Biancu. Došli su do stepenica. Mnoštvo od osamdesetak do stotinjak ljudi još se više sabije prema stepenicama, pa počne militi uz njih. Biancin je sivi kaput bio upravo ispred Jonathana, a još su bili nekoliko metara od stepenica. Mogao je vidjeti sjedine među crnom kosom na Biancinu vratu i nazupčanu udubinu, nalik ožiljku od čira.

Jonathan je držao pištolj u desnoj ruci, već ga izvadiвши iz džepa. Povukao je sigurnosni otklop. Rastvorio je kaput i nanišanio u sredinu leđa.

Pištolj se oglasi muklim »ka-femm«!

Jonathan ga ispusti. Zaustavio se i ustuknuo, pa se natraške povukao nalijevo, dok je iz mnoštva rastao mnogostruki »Oh-ha-Ah-hh«. On je bio jedan od rijetkih koji nisu uzviknuli.

Bianca je posrnuo i pao.

Okruživao ga je nepravilan krug praznog prostora.

– ... *Pistole...*

– ... *erschossen...* – čuli su se glasovi iz gomile da je netko ustrijeljen.

Pištolf je ležao na tlu. Netko se napola sagnuo da ga podigne, no najmanje su ga trojica zadržali, uz upozorenje da ga ne dotiče. Mnogo ostalih, nedovoljno zainteresiranih ili u žurbi, krenulo je uz stepenice. Jonathan je krenuo nalijevo da bi zaobišao skupinu oko Biance. Dohvatio se stepenica. Neki je čovjek dozivao »*Polizei!*« Jonathan je koračao žustro, ali ne brže od nekolicine drugih koji su se uspinjali do pločnika.

Stigao je na ulicu pa naprosto nastavio koračati ravno naprijed, ne mareći kuda ide. Hodao je odmjerenim korakom, kao da ima točno određen cilj, premda ga nije imao. Nadesno ugleda veliku željezničku stanicu. Reeves ju je spomenuo. Iza njega se nisu čuli ni koraci ni zvukovi potjere. Prste je desne ruke izmigoljio iz čarape, no nije je želio baciti tako blizu stanice podzemne željeznice.

– Taksi! – Jonathan ugleda slobodna kola koja su se kretala prema željezničkoj stanici. Zaustavila su se i on uđe, rekavši ime ulice u kojoj se nalazio hotel.

Zavalio se u sjedalo, no bacao je poglede kroz lijevi i desni prozor kao da očekuje da će ugledati kako policajac maše rukom pokazujući taksi, da traži od vozača da se zaustavi. Besmislica! Sad se već nalazio na sigurnom.

Pa ipak, osjećaj se vrati kud je ušao u hotel kao da su predstavnici zakona nekako doznali njegovu adresu pa upravo čekaju da ga presretnu u predvorju. Međutim, ništa. Mirno se popeo u sobu i zatvorio vrata. U džepu sakoa potraži čarapu. Nije je bilo, putem je ispala.

Bilo je sedam i dvadeset. Jonathan skine kaput, spusti ga na tapeciranu stolicu, pa potraži cigarete koje je bio zaboravio ponijeti. Duboko je povukao umirujući dim *gitane*. Stavio je cigaretu na rub umivaonika u kupaonici, oprao ruke i lice, a zatim se svukao do pasa i oprao ručnikom i toplom vodom.

Dok je oblačio džemper, zazvoni telefon.

– Herr Karl fas čeka tolje, sir.

Jonathan siđe. Kaput je nosio preko ruke. Želio ga je već jednom vratiti Reevesu, da ga više ne vidi.

– Dobro več, sir – reče Karl, sav blistajući, kao da je upravo čuo vijest i ocijenio da je odlična.

U kolima, Jonathan ponovo zapali cigaretu. Bila je srijeda uvečer. Simoni je napisao da će se možda već večeras vratiti, no ona vjerojatno do sutra neće ni dobiti pismo. Pomisli na dvije knjige koje do subote mora vratiti u knjižnicu pokraj crkve u Fontainebleauu.

Ponovo se našao u Reevesovu udobnom stanu. Radije je pružio kaput Reevesu nego Gaby. Osjećao se neugodno.

– Kako ste, Jonathane? – upita Reeves napeto i zabrinuto. – Kako je bilo?

Gaby izade. Njih su dvojica bila u dnevnoj sobi.

– Sve je u redu – odgovori Jonathan. – Bar mislim da jest.

Reeves se malo nasmiješi, a čak je i taj mali smiješak njegovu licu dao blistav izraz. – Vrlo dobro. Sjajno! Ja, znate, nisam još ništa čuo. Mogu li vam ponuditi šampanjac, Jonathane? Ili viski. Sjednite.

– Viski.

Reeves se nagne nad boce. – Koliko... koliko hitaca, Jonathane?

– Jedan – reče kratko. A što ako nije mrtav?, pomisli iznenada Jonathan. Nije li to bilo sasvim moguće? Uzme pruženi viski.

Reeves je držao čašu sa stalkom, ispunjenu šampanjcem, pa njome nazdravi Jonathanu i ispije. – Nije bilo teškoća? Fritz se dobro držao?

Jonathan kimne i baci pogled prema vratima odakle bi se trebala pojaviti Gaby, ako se vrati. – Nadajmo se da je mrtav. Upravo mi je palo na pamet da možda i nije.

– Oh, postigli smo cilj ako i nije mrtav. Vidjeli ste da je pao?

– O, da! – Jonathan uzdahne i shvati da je nekoliko posljednjih minuta zadržavao dah.

– Vijest je možda već stigla u Milano – reče Reeves vedro. – Talijanski metak. Ne upotrebljava mafija baš uvijek talijansko oružje, ali mislio sam da bi to bio dobar detalj. Pripadao je klanu di Stefano. U Hamburgu je i nekoliko pripadnika klana Genotti, pa se nadamo da će početi uzajamna pucnjava.

Reeves je to već prije napomenuo. Jonathan sjedne na sofuu. Reeves je hodao po sobi blistajući od zadovoljstva.

– Ako vam odgovara, mogli bismo ovdje provesti mirno veče – reče on. – Ako tko nazove, Gaby će reći da sam izašao.

– Da li Karl ili Gaby... Koliko znaju?

– Gaby – baš ništa. A Karl – nije važno ni ako zna. Jednostavno ga ne zanima. Osim za mene, radi i za druge i dobro je plaćen. U njegovu je interesu da ništa ne zna, ako me shvaćate.

Jonathan je shvatio. No Reevesove ga obavijesti nisu umirile. – Usput, sutra bih se želio vratiti u Francusku.

To je značilo dvije stvari: da mu Reeves večeras plati ili bar uredi sve oko plaćanja te da bi o bilo kakvom novom zadatku valjalo još noćas razgovarati. Bez obzira o kakvoj se stvari radilo, namjeravao je odbiti drugi zadatak, no smatrao je da, za ono što je učinio, ima pravo na polovicu od četrdeset tisuća funti.

– Zašto ne, ako želite – reče Reeves. – Ne zaboravite da ste se za sutra dogovorili s liječnikom.

Jonathan, međutim, nije želio ponovo vidjeti dr Wentzela. Ovlažio je usne. Nalaz je bio loš, a bolest se pogoršala. Bila je tu još jedna stvar: dr Wentzel je sa svojim morževim bikovima na neki način predstavljao »autoritet vlasti« pa je Jonathan osjećao da bi sam sebe doveo u opasan položaj ako bi se ponovo sastao s njim. Bio je svjestan da ne razmišlja logično, no ipak je tako osjećao. – Ne vidim stvarnog razloga za novi posjet, jer ne namjeravam ostati duže u Hamburgu. Odjavit ću sutrašnji sastanak. Što se tiče računa, ima moju adresu u Fontainebleauu.

– Franke ne možete slati izvan Francuske. Kad dobijete račun, pošaljite mi ga. Ne brinite se o tome.

Jonathan ne reče ništa, premda nikako nije želio Reevesova imena na čeku za dr Wentzela. Reče samom sebi da bi sada valjalo prijeći na ono bitno, a to je naplata za posao. No umjesto toga zavalj se na sofi te prilično ljubazno upita: Što zapravo ovdje radite – mislim, čime se bavite?

– Bavim se... – iako je Reeves oklijevao, nije uopće izgledao uznemiren pitanjem – ... raznim stvarima. Vršim izviđanja za njujorške trgovce umjetninama, na primjer. Sve one knjige, tamo – on pokaže najdonji red knjiga na polici – govore o umjetnosti, uglavnom njemačkoj, s imenima i adresama pojedinaca koji posjeduju umjetnine. Njemački su slikari vrlo traženi u New Yorku. Vršim, naravno, izviđanja i među ovdašnjim mlađim slikarima, pa ih preporučujem galerijama i kupcima u New Yorku. Texas mnogo kupuje. Iznenadilo bi vas koliko!

Jonathan je bio iznenađen. Reeves Minot – ako je istina ono što je rekao – procjenjuje slike hladno poput Geigerova brojača. Može li, prema tome, biti dobar procjenitelj? Jonathan je držao da je slika nad kaminom – koja je, na ružičastoj pozadini, predstavljala prizor postarije, vjerojatno umiruće osobe na krevetu – doista Derwatt. Mora da je izuzetno vrijedna, pomisli on, a očigledno pripada Reevesu.

– Nedavno sam je nabavio – reče ovaj, primijetivši da njegov gost promatra sliku. – To je dar – zahvalnog prijatelja, moglo bi se reći. – Činilo se da želi reći nešto više o tome, no smatra da ne bi smio.

Za vrijeme večere Jonathan je namjeravao ponovo započeti razgovor o

novcu, no nije mogao, a Reeves počne govoriti o drugim stvarima, o klizanju na Alsteru zimi i jedrilicama za led koje su jurile poput vjetra i povremeno se sudarale. Zatim, gotovo sat kasnije, dok su sjedili na sofi pijuckajući kavu, on reče:

– Večeras vam ne mogu dati više od pet tisuća franaka, što je smiješna svota. Jedva da je i džeparac – ode do stola i otvori ladicu. – Ali bar su franci – govorio je vraćajući se s novcem u ruci. – Večeras vam mogu dati i istu svotu u markama.

Jonathan nije htio marke, jer ih nije želio mijenjati u Francuskoj. Vidio je da su franci u novčanicama od sto, a u svežnjićima od po deset komada, onako kako su ih izdavale francuske banke. On položi pet svežnjića na stolić za kavu, ali Jonathan ne posegne za njima.

– Znaite, ne mogu nabaviti više, dok i ostali ne daju svoj doprinos. Četvorica ili petorica njih – reče Reeves. Ali bez problema mogu nabaviti marke.

Jonathan je razmišljao, pomalo nejasno jer bio je sve prije negoli sposoban za pogađanje, kako je Reeves zapravo u podređenom položaju kad od drugih traži novac nakon što je posao već obavljen. Zar njegovi prijatelji nisu trebali položiti novac, ili bar dio novca, u neku vrst udruženja? – Ne želim marke, hvala – reče on.

– Naravno da ne. Razumijem. Još nešto: zar ne mislite da bi vaš novac trebalo položiti na tajni račun u Švicarskoj? Nije pametno da stoji na računu u Francuskoj, niti ga je uputno držati u čarapi kao što to čine Francuzi, zar ne?

– Teško da je. Kad možete nabaviti polovicu? – upita Jonathan kao da je siguran da će je i dobiti.

– U toku tjedna. Ne zaboravite da bi mogao iskrsnuti i drugi posao, kako bi onaj prvi uopće nešto vrijedio. Vidjet ćemo.

Jonathan pokuša suspregnuti ljutnju: – Kad ćete to znati?

– Također u toku tjedna. Možda već za dva dana. Bit ćemo u vezi.

– Ali – da budem iskren – mislim da bi nešto veća svota bila poštenija, a vi? Mislim, odmah – osjetio je da mu se lice zažarilo.

– Ja također. Zato sam se i ispričao za ovu bijednu svotu. Reći ću vam što ćemo. Pokušat ću sve što mogu, pa kad se idući put čujemo – sam ću vam se javiti – dobit ćete ugodnu vijest o računu u švicarskoj banci kao i visini svote koja se na njemu nalazi.

To je već bolje zvučalo. – Kada? – upita Jonathan.

– U toku tjedna. Časna riječ.

– To jest... polovicu? – reče Jonathan.

– Nisam siguran da mogu nabaviti polovicu prijo... već znate, objasnio sam vam, Jonathane, da je taj posao mač sa dvije oštrice. Momci koji plaćaju takve svote žele određeni rezultat. – Reeves ga pogleda..

Jonathan shvati da ga ovaj prešutno pita hoće li izvršiti drugo ubojstvo ili neće. A ako neće, neka odmah kaže. – Razumijem – reče. Malo više, čak i trećina novca, ne bi bilo loše, pomisli. Otprilike četrnaest tisuća funti. Za posao koji je izvršio, bila je to pozamašna svotica. Odlučio je da ostane na tome i da se večeras više ne svađa.

Idućeg je dana podnevnim avionom odletio u Pariz. Reeves se ponudio da on otkáže dru Wentzelu, pa mu je Jonathan to prepustio. Reeves ga također upozori da će ga prekосуtra, u subotu, nazvati u radionicu. Otpratio je Jonathana na aerodrom, gdje mu je pokazao jutarnje novine sa slikom Biance na peronu podzemne željeznice. Na licu mu je počivao izraz smirenog trijumfa – nije bilo tragova osim talijanskog pištolja, pa se sumnjalo na ubojicu iz redova mafije. Bianca je u novinama dobio etiketu sitne ribe i potrčka. Jonathan je tog jutra i sam vidio naslovne strane novina na kioscima kad je pošao kupiti cigarete, no nije imao želje kupiti primjerak. Sada mu je, u avionu, novine pružila nasmiješena stjuardesa. Ostavio ih je smotane na krilu i zatvorio oči.

Bilo je oko sedam kad je, vlakom i taksijem, stigao kući i otključavši ušao.

– Jone! – Simone se spustila u predsoblje da ga pozdravi.

Zagrlio ju je. – Zdravo, draga.

– Očekivala sam te! – reče ona uz smijeh. – Nekako, ne znam... Upravo sada... Što ima novo? Skini kaput. Jutros sam primila tvoje pismo da ćeš se možda još jučer vratiti. Jesi li poludio?

Jonathan baci kaput na vješalicu, pa podigne Georgesa koji mu se priljepio uz noge. – A kako je moja mala napast? Kako je Cailloux? – On poljubi Georgesa u obraz. Dječaku je donio kamion s napravom za istovar stvari koji se nalazio u plastičnoj vrećici s viskijem, no pomisli da kamion može pričekati, pa najprije izvuče piće.

– Ah, kakvog li luksuza! – reče Simone. – Hoćemo li ga odmah otvoriti?

– Inzistiram! – reče on.

Otišli su u kuhinju. Simone je voljela viski s ledom, a njemu je bilo svejedno.

– Reci mi što su ti kazali liječnici – odnijela je posudu za led do sudopera.

– Pa... isto što i ovdašnji. Ali žele na meni iskušati neke nove lijekove. Javit će mi kada – reče kratko. Još je u avionu odlučio da će tako reći

Simoni. To mu je ostavljalo otvorena vrata za još jedan posjet Njemačkoj. A kakve li koristi od toga da joj kaže da su se stvari još malo pogoršale, ili se bar tako činilo. Što bi ona mogla učiniti, osim što bi se još više zabrinula? Jonathanov je optimizam porastao u avionu – ako je uspješno izveo prvi zadatak, mogao bi mu i drugi poći od ruke.

– Misliš da ćeš morati natrag? – upita ona.

– Moguće je. – Gledao ju je kako velikodušno toči dva viskija. – No voljni su mi platiti za to. Javit će mi.

– Zaista? – upita ona iznenađeno.

– Je li to viski? A što ja dobivam? – reče Georges na engleskom, s toliko jasnoćom da je Jonathan prasnuo u smijeh.

– Hoćeš malo? Gucni! – Jonathan ispruži čašu.

Simone mu zadrža ruku. – Ima narančinog soka, Georgie! – i natoči mu sok. – Misliš, isprobavaju određeni način liječenja?

Jonathan se namršti, no još je osjećao da vlada situacijom. – Draga lijek ne postoji. Oni će... isprobat će mnogo novih tableta. To je otprilike sve što znam. Nazdravlje! osjetio se pomalo euforično. Imao je pet tisuća franaka u unutrašnjem džepu sakoa. Za trenutak je bio na sigurnom, u krilu obitelji. Ako sve dobro krene, rekao je Reeves Minot, pet tisuća franaka bit će tek džeparac.

Simone se nasloni na stolicu. – Platit će ti da ponovo odeš? To znači da postoji opasnost.

– Ne, samo je neugodno. Povratak u Njemačku. Mislio sam da će mi platiti samo putne troškove – zastao je. Nije još sve smislio. Mogao bi reći da će mu dr Perrier davati injekcije i pilule. No na trenutak pomisli da je rekao najbolje objašnjenje.

– Misliš, smatraju te izuzetnim slučajem?

– Da, na neki način. Ja to, naravno, nisam – reče on sa smiješkom. Nije ni bio i Simone je to znala. – Samo bi mogli poželjeti da isprobaju neke nove testove. Još ne znam, draga.

– Pa ipak izgledaš strašno sretan zbog toga. To me veseli, dragi.

– Izadimo večeras na večeru. U restaurant ovdje, na uglu. Možemo povesti i Georgesu – bunio se nadvikujući je.

– Hajde, možemo si to priuštiti.

8

Jonathan je stavio kuvertu s četiri tisuće franaka u jednu od osam ladica drvenog ormara u stražnjem dijelu dućana. Bila je to predzadnja ladica u kojoj nije bilo ničega osim ostataka žice, konopca i nekoliko etiketa s izbušenim rupama – starudija, pomisli on, koju bi čuvala samo krajnje štedljiva ili ekscentrična osoba. Ovu ladicu, kao ni onu ispod nje (o čijem sadržaju ni on sam nije imao pojma), obično nije otvarao, pa je stoga, kako je mislio, ni Simone neće otvoriti u onim rijetkim prilikama kad mu je pomagala u prodavaonici. Ladica u kojoj je držao novac dobiven od mušterija bila je najgornja desno, ispod drvene tezge. Preostalih je tisuću franaka u petak ujutro stavio na zajednički račun u Societe Generale. Mogla bi proći dva ili tri tjedna prije nego Simone primijeti tu dodatnu tisuću, a možda neće praviti pitanje ako je i vidi u njihovoj čekovnoj knjižici. Pa kad bi i pitala, mogao bi reći da je nekoliko mušterija iznenada platilo dug. Čekove je obično potpisivao pri plaćanju računa, pa je bankovna knjižica samovala u ladici pisaćeg stola u dnevnoj sobi, dok je jedno od njih ne bi ponijelo da nešto plati, što se događalo otprilike jednom mjesečno.

Do petka poslije podne Jonathan je našao način da iskoristi dio te tisuće. Za tri stotine devedeset i pet franaka kupio je Simoni kostim od tvida boje senfa, u prodavaonici u Ulici France. Vidio ga je nekoliko dana prije odlaska u Hamburg i odmah pomislio na Simone – tamnožuti tvid sa smeđim točkama, četiri smeđa dugmeta postavljena u kvadrat na jakni, sve se to činilo kao da je napravljeno upravo za Simone. Cijena je bila zapanjujuća i prešla je svaku granicu, pomislio je. Sada se, međutim, kostim činio kao prigodna kupnja, pa je Jonathan sa zadovoljstvom promatrao kako novu tkaninu brižljivo zamataju u snježnobijeli, svileni papir. Simonino je oduševljenje još pojačalo taj osjećaj. On se prisjeti da je to prva stvar koju je imala, prvi lijepi odjevni predmet u nekoliko godina, jer se haljine s tržnice ili iz Prisunica nisu računale.

– Ali mora da je bio strahovito skup, Jone!

– Ne, zapravo i nije. Hamburški su mi liječnici dali predujam, za slučaj da se moram vratiti. I to prilično velikodušan. Ne misli više na to.

Simone se nasmiješila. Vidio je da ona ne želi misliti o novcu. Bar ne sada. – Smatrat ću to rođendanskim darom.

Jonathan se također nasmiješi. Rođendan joj je bio prije gotovo dva mjeseca.

U subotu ujutro zazvonio je telefon. Tog je jutra već primio nekoliko poziva, ali sada se čula nepravilna zvonjava poziva iz velike daljine.

– Ovdje Reeves. Kako je?

– Dobro, hvala – Jonathan iznenada postane napet i oprezan. U dućanu je bila mušterija, čovjek koji je promatrao razne veličine uzoraka drvenih okvira na zidu. No Jonathan je govorio engleski.

Reeves reče: – Sutra dolazim u Pariz, pa bih volio da se sastanemo. Imam nešto za vas – znate već. – Zvučao je smireno kao i uvijek.

Simone je željela da sutra odu u posjet njenim roditeljima. – Možemo li uveče ili, recimo, oko šest? Moram na važan ručak.

– A, naravno, razumijem, ti francuski nedjeljni ručkovi. Onda, oko šest. Bit ću u hotelu Cayre. To je na Raspailu.

Jonathan je čuo za taj hotel. Reče da će nastojati doći između šest i sedam. – U nedjelju su vlakovi rjeđi.

Reeves mu reče neka se ne zabrinjava. – Do viđenja do sutra.

Reeves je očito donio nešto novca. Jonathan posveti pažnju mušteriji koja je željela okvir.

U nedjelju je Simone divno izgledala u novom kostimu. Prije nego što su krenuli Foussadierovima, Jonathan je zamoli da ne kaže da su mu njemački liječnici platili.

– Nisam budala! – izjavi ona s takvom hitrom dvoličnošću da to raspoloži Jonathana te on osjeti da Simone zapravo više drži stranu njemu negoli svojim roditeljima, premda je često smatrao suprotno.

– Evo, čak i danas – reče ona kod Foussadierovih Jon mora u Pariz da razgovara s kolegom njemačkih liječnika.

Bio je to vrlo veseo nedjeljni ručak. Jonathan i Simone donijeli su bocu Johnny Walkera.

Kako nije bilo pogodnih vlakova iz St. Pierre-Nemoursa, Jonathan uhvati vlak iz Fontainebleaua u četiri i četrdeset devet, pa oko pola šest stiže u Pariz. Nastavio je podzemnom željeznicom. Stanica je bila upravo pokraj hotela.

Reeves je ostavio poruku da ga Jonathan potraži u sobi. Reeves je bio u košulji, a čas prije očito je ležao na krevetu i čitao novine. – Zdravo, Jonathane. Kako živite? Sjednite nekamo. Moram vam nešto pokazati. – On ode do kovčega. Za početak – ovo! – podigao je četvrtastu bijelu kuvertu a onda iz nje izvadio tipkanu stranicu i pružio je Jonathanu.

Pismo je bilo na engleskom, adresirano na Udruženje švicarskih banaka, a potpisao ga je Ernest Hildesheim. U pismu se tražilo da se otvori bankovni račun na ime Jonathana Trevannyja, navodila se adresa prodavaonice u Fontainebleauu a bio je priložen i ček od osamdeset tisuća maraka. Pismo je bilo kopija, no potpisana.

– Tko je Hildesheim? – upita Jonathan, razmišljajući za to vrijeme da njemačka marka vrijedi oko jedno cijelo šest francuskog franka, tako da bi osamdeset tisuća maraka, promijenjeno u franke iznosilo oko sto dvadeset tisuća.

– Poslovni čovjek iz Hamburga – kojem sam učinio nekoliko usluga. Hildesheim nije ni pod kakvim nadzorom, a ovo se neće pojaviti u poslovnim knjigama njegovog poduzeća, pa se ne mora bojati. Poslao je osobni ček. Bitno je, Jonathane, da je taj novac jučer poslan iz Hamburga i uplaćen na vaše ime, pa ćete idućeg tjedna dobiti broj osobnog računa. To je sto dvadeset i osam tisuća francuskih franaka – Reeves se nije nasmijao, ali je djelovao zadovoljno. Posegnuo je za kutijom na pisaćem stolu. – Nizozemske cigare? Vrlo su dobre.

Cigare su bile nešto posebno, pa Jonathan uze jednu, osmjehnuvši se. – Hvala – reče i prinese je šibici koju je pružio Reeves, pa stade vući dimove dok se vršak nije razgorio.

– Hvala, također, za novac – doda. Nije to bila baš trećina, a još manje polovica. No nije to mogao reći.

– Dobar početak, da. Momci iz kazina u Hamburgu sasvim su zadovoljni. Ostatak mafije koji se tamo vrzma, nekoliko njih iz klana Genotti, tvrde da ne znaju ništa u vezi smrti Salvatorea Bianca, no oni bi to i onako govorili. Sad želimo ucmekati jednog od Genottijevih, tobože kao odmazdu za Biancu. Želimo se dočepati nekog budže, kapoa, šefa pod samim velikim gazdom, znate. Postoji jedan po imenu Vito Marcangelo, koji gotovo svakog vikenda putuje iz Münchena u Pariz. U Parizu ima prijateljicu. Upravlja poslovima oko droge u Münchenu, bar za svoj tamošnji klan. München im je sada, usput rečeno, privlačniji od Marseillea, bar što se tiče droge.

Jonathan je slušao s nelagodnošću, čekajući priliku da kaže da ga taj drugi posao ne zanima. Za posljednjih je četrdeset i osam sati promijenio mišljenje. Bilo je čudno kako ga je i sama Reevesova prisutnost lišavala hrabrosti – možda je činila da se čin doima stvarnijim. A zatim, tu je bila činjenica da u Švicarskoj već ima sto dvadeset i osam tisuća franaka. Sjeo je na rub fotelje.

– ... u jurećem vlaku, dnevnom vlaku, *Mozart ekspresu*.

Jonathan zatrese glavom. – Žao mi je, Reeves. Doista ne mislim da sam to u stanju – iznenada pomisli da bi Reeves mogao blokirati ček u markama. Jednostavno bi mogao Hildesheimu poslati brzojav. Pa dobro, neka bude.

Reeves je spustio nos. – O! Pa... meni je također žao. Stvarno. Moramo onda pronaći nekog drugog – kad vi nećete. No bojim se da će taj dobiti i veći dio novca – zatrese glavom, stane vući dimove cigare i na tren se zagleda kroz prozor. Zatim se sagne i čvrsto zgrabi Jonatanovo rame. –

Jone, prvi dio je tako dobro prošao.

Jonathan se uspravi na fotelji i Reeves mu pusti rame. Jonathan se uzvrpolji kao netko tko je prisiljen da se ispriča.

– Da, ali pucati na nekoga u vlaku! – u mislima se već vidio satjeran u ugao, bez ikakve mogućnosti da pobjegne.

Ne pucnjava, ne. Ne smije biti buke. Mislio sam na garotu.

Jonathan je jedva mogao vjerovati ušima.

Reeves mirno nastavi: To je mafijaška metoda. Tanko uže, bez glasa. Omča! Čvrsto je stegnete. To je sve.

Jonathan zamisli kako mu prsti dotiču nečiji topli vrat.

Bilo je to odvratno. – Nikako ne dolazi u obzir. Ne bih to mogao.

Reeves uzdahne, pa se premjesti s noge na nogu, pripremajući se za još jednu govoricu: – Tog čovjeka dobro čuvaju, u pravilu ima dva tjelohranitelja. No u vlaku – ljudima dosadi sjediti pa malo prošeću hodnikom ili jednom, dvaput odu na sranje ili u vagon restaurant, možda čak sami. Možda ne bi upalilo, Jonathane, možda ne biste – našli prilike, no bar biste mogli pokušati. Zatim, mogli biste ga gurnuti, naprosto ga gurnuti kroz vrata. Ta se vrata, znate, mogu otvoriti i kad vlak juri. No on bi se derao – a pad ga možda ne bi ni ubio.

Smiješno, pomisli Jonathan. No ipak mu nije bilo do smijeha. Reeves nastavi šutke sanjariti, gledajući u strop. Jonathan je smatrao da Simone ne bi ni takla novac, ako bi ga uhvatili kao ubojicu ili pri pokušaju ubojstva. Bila bi preneražena, posramljena. – Naprosto vam ne mogu pomoći reče on pa ustane.

– Ali – mogli biste se bar voziti tim vlakom. Ako se ne pruži prava prilika, morat ćemo smisliti nešto drugo, naći drugog kapoa, drugi način. Ali ovog bismo tipa voljeli ščepati. S droge će se prebaciti na hamburške kazine – kao organizator – tako se bar govorka – zatim upita drukčijim tonom: – Biste li pokušali pištoljem, Jone?

Ovaj zatrese glavom. – Ne bih se, zaboga, usudio. U vlaku? Ne.

– Pogledajte ovu garotu. – Reeves hitro izvuče ruku iz džepa na hlačama.

Držao je nešto nalik na tanak, bjelkast konopac. Jedan se kraj provlačio kroz petlju, a drugi je završavao čvorom koji je sprečavao odmatanje omče. Reeves ga nabaci oko stupa na rubu kreveta pa povuče, trznuvši uže na stranu.

– Vidite li? Najlon. Jak gotovo kao žica. Nitko ne može ni zahroptati više od jedanput – naglo prekine.

Jonathanu se to zgodilo. Drugom bi rukom zasigurno trebalo dotaći

žrtvu. I ne bi li sve to trajalo oko tri minute?

Činilo se da je Reeves odustao. Odšetao je do prozora i okrenuo se. – Razmislite o tome. Za nekoliko dana možete nazvati vi mene ili ću ja vas. Marcangelo obično odlazi iz Münchena petkom oko podneva. Bilo bi idealno da se to učini sljedećeg vikenda.

Jonathan polako krene prema vratima. Ugasio je cigaru u pepeljari na noćnom ormariću.

Reeves ga je netremice promatrao, pa ipak, možda je gledao i kroz njega, razmišljajući već o nekom drugom kandidatu za taj posao. Njegov se dugačak ožiljak doimao još širim, kao i uvijek pod određenim osvjetljenjem. Zbog tog je ožiljka u ženskom društvu zacijelo imao kompleks manje vrijednosti, pomisli Jonathan. Kako ga već dugo ima? Možda tek dvije godine, tko zna?

– Jeste li za piće, dolje?

– Ne, hvala – reče Jonathan.

– Oh, da vam pokažem knjigu – reče Reeves i ponovo ode do kovčega iz čijeg ugla izvuče knjigu sa svijetlocrvenim omotom. – Pogledajte. Zadržite je. Izvrstan primjer žurnalistike. Dokumentarna je. Vidjet ćete s kakvom vrsti ljudi imamo posla. No oni su od krvi i mesa, poput svih drugih. Mislim, ranjivi su.

Knjiga je imala naslov *Mračni žeteoci: Anatomija organiziranog kriminala u Americi*.

– Nazvat ću vas u srijedu – reče Reeves. – Došli biste u München, prespavali, ja bih također bio u jednom hotelu, a zatim biste se u petak navečer vlakom vratili u Pariz.

Jonathan je već držao ruku na kvaki i sada ju je okrenuo. – Žao mi je, Reevese, ali bojim se da od toga neće biti ništa. Baj, baj.

On izađe iz hotela pa se, prešavši ulicu, zaputi k stanici podzemne željeznice. Dok je na peronu čekao kompoziciju, pročitao je reklamni natpis na ovitku knjige. Na stražnjoj su strani bile policijske fotografije s lica i u profilu šestero ili osmero ljudi odbojna izgleda, surovih usta, lica mlohavih i okrutnih, a svi su imali izbuljene oči. Poglavlja su dobila naslove po američkim gradovima: Detroit, New York, New Orleans, Chicago, a zadnji dio knjige, uz indeks, sadržavao je odsječak o mafijaškim klanovima razgranatim poput obiteljskih stabala, s tim izuzetkom što su svi ti ljudi bili suvremenici: veliki gazde, manji gazde, njihove desne ruke, slugani potonjih je u denovoškom klanu, o kojem je Jonathan i prije čuo, bilo pedeset ili šezdeset. Imena su bila prava, a u mnogim slučajevima navodile su se adrese u New Yorku i New Jerseyju. Jonathan je prelistavao knjigu u vlaku do Fontainebleaua. Bio je tu i »Šilo Willie« kojeg je Reeves spominjao u Hamburgu, a koji je ubijao žrtve naginjući im se preko

ramena kao da im želi nešto reći, a zatim bi im zabadao šilo kroz bubnjiće. »Šilo Willie« je bio snimljen kako se kesi među kockarskom bratijom Las Vegasa koja je imala pola tuceta ljudi s talijanskim imenima te s imenima kardinala, biskupa i monsignora (njihova su imena također bila navedena), nakon što je svećenstvo »primilo uzdarje od 7500 dolara, ravnomjerno raspoređeno na pet godina«. Jonathan, zahvaćen naglom utučenošću, zatvori knjigu, a zatim je, nakon što je nekoliko minuta gledao kroz prozor, ponovo otvori. Knjiga je, napokon, sadržavala činjenice, a one su bile zapanjujuće.

Autobusom se odvezao do stanice Fontainebleau-Avon do trga u blizini dvorca, pa se Ulicom France pješice uputio do svog dućana. Ključ je imao sa sobom pa uđe da bi knjigu o mafiji spremio u rijetko upotrebljavanu ladicu u kojoj su se nalazili i skriveni franci, prije nego se vratio kući u Ulicu St. Merry.

9

Jednog utorka u travnju Tom Ripley je u izlogu Jonathanova dućana primijetio natpis PRIVREMENO ZATVORENO IZ OBITELJSKIH RAZLOGA, pa mu padne na um da je Trevanny otputovao u Hamburg. Bio je znatiželjan i htio je saznati je li to doista tako, no ipak ne toliko da bi nazvao Reevesa. A tada, u četvrtak, oko deset sati ujutro, Reeves ga je sam nazvao iz Hamburga i rekao glasom napetim od zatobljene slavodobitnosti:

– Dakle, Tome, izvršeno je! Sve je to... Sve je u redu. Tome, vrlo sam ti zahvalan.

Tom je načas ostao bez riječi. Znači, s Trevannyjem je doista upalilo? Budući da se Heloise također nalazila u dnevnoj sobi, nije mogao reći drugo nego: – Dobro. Drago mi je što to čujem.

– Nije bilo potrebe za lažnim liječničkim nalazom. Sve je išlo glatko. Sinoć.

– A tako... A... on se sad vraća kući?

– Da. Večeras.

Tom je skratio razgovor. Upravo je on došao na ideju da bi Reeves mogao zamijeniti nalaze, te na taj način Trevannyjevo stanje prikazati gorim nego što je doista bilo, a to je u šali i predložio Reevesu, premda je ovaj, pomisli on, bio tip čovjeka koji bi doista pokušao izvesti taj prljavi, okrutan trik. A to čak nije ni bilo potrebno. Zapanjeno se osmjehnuo. Iz radosna tona svog sugovornika shvatio je da je njegova izabrana žrtva doista mrtva. Trevanny – ubojica. Bio je uistinu iznenađen. Jadni je Reeves toliko želio da Tom pohvali organizaciju tog poteza, no ovaj nije bio u mogućnosti da išta kaže. Heloise je poprilično razumjela engleski, pa nije želio riskirati. Iznenada se sjetio da bi mogao pogledati *Le Parisien Libere* koji je gospođa Annette svakog jutra kupovala, no ona se još nije bila vratila iz kupovine.

– Tko je to bio? – upita Heloise. Pregledavala je časopise na stoliću za kavu i probirala one starijeg datuma koji su se mogli baciti.

– Reeves – odgovori Tom. – Ništa važno.

Heloise je Reevesa smatrala dosadnim. Nije imao dara za ćaskanje i doimao se kao da u njemu nema životne radosti.

Tom začuje kako Annettini koraci žustro škripuću po šljunku pred kućom, pa ode u kuhinju da je dočeka. Ušla je kroz sporedna vrata i osmjehnula mu se.

– Želite li još jednu kavu, gospodine Tome? – upitala je, odlažući

košaru na drveni stol. Jedna se artičoka otkotrljala s vrha.

– Ne, hvala, gospođo Annette, došao sam, ako dopustite, pogledati vaš *Parisien*. Konji...

Na drugoj stranici našao je članak. Nije bilo slike. Talijan po imenu Salvatore Bianca ubijen je iz pištolja na stanici podzemne željeznice u Hamburgu. Na mjestu događaja nađen je pištolj talijanske izrade. Žrtva je poznata kao pripadnik mafijaškog klana Di Stefano iz Milana. Izvještaj jedva da je bio dug sedam centimetara. No mogao bi to biti zanimljiv početak, pomisli Tom. Moglo bi to dovesti do mnogo većih stvari. Jonathan Trevanny, nedužna izgleda, nedvojbeno čestiti Trevanny podlegao je napasti novca (čega bi drugog?) te izvršio uspješno ubojstvo. Tom je jednom i sam podlegao, u slučaju Dickie Greenleafa. Da li je moguće da je Trevanny jedan od nas? Ali to *nas* za Toma je označavalo samo Toma Ripleyja. Nasmiješio se.

Prošle ga je nedjelje s Orlyja nazvao potišteni Reeves, izvjestivši da Trevanny za sada odbija posao te da li bi Tom, prema tome, mogao predložiti nekog drugog? Tom je odgovorio niječno. Reeves je dodao da je Trevannyju napisao pismo koje će stići u ponedjeljak, u kojem ga poziva na liječnički pregled u Hamburg. Na to je Tom rekao: – Ako dođe, možda bi se ti mogao pobrinuti da nalaz bude nešto lošiji.

U petak ili subotu Tom je mogao otići u Fontainebleau da zadovolji znatiželju i baci pogled na Trevannyja u njegovu dućanu te možda odnese uokviriti sliku (osim ako Trevanny nije ostatak tjedna koristio za oporavak), a u petak je ionako namjeravao otići do Gauthierove prodavaonice po slikarski stalak, no kako su Heloisini roditelji trebali doći preko vikenda – obično bi u petak i subotu ovdje prespavali – u kući se uvelike pripremalo za njihov dolazak. Gospođa Annette se nepotrebno zabrinula zbog jelovnika i kvalitete svježih školjki za petak uveče, a nakon što je gostinjsku sobu pospremila do savršenstva, Heloise ju je upozorila da promijeni posteljinu i ručnike u kupaonici jer su svi nosili Tomov monogram, TPR, a ne onaj obitelji Plissot. Plissotovi su Ripleyevima kao vjenčani dar poklonili dva tuceta prekrasnih, velikih lanenih plahti iz obiteljske zalihe, pa je Heloise smatrala da bi bilo ne samo učtivo nego i diplomatski upotrebiti ih prilikom posjete Plissotovih. Gospođa Annette se toga nije dosjetila, no Heloise i Tom joj zbog toga nisu prigovorili. Tom je znao da se posteljina mijenja među ostalim i zato što Heloisa nije željela monogramom podsjetiti svoje roditelje da se udala za njega, kad ovi pođu na počinak. Plissotovi su bili ukočena zanovijetala – a da stvar bude gora, Arlene Plissot, vitka i još privlačna žena pedesetih godina, upinjala se da djeluje neusiljeno, tolerantno prema mladima itd, a to joj nikako nije pristajalo. Vikend je, po Tomovu mišljenju, bio prava gnjavaža, a ako Belle Ombre, zaboga, nije bilo dobro vodeno kućanstvo, gdje se onda takvog uopće i moglo naći? Gospođa Annette je savršeno očistila srebrni pribor za

čaj, još jedan vjenčani dar Plissotovih. Čak su i kućicu za ptice u vrtu dnevno čistili od izmeta, kao da je bila sićušna gostinjska kućica na imanju. Sva je drvenina u kući blistala i ugodno mirisala na vosak namirisani lavandom koji je Tom donio iz Engleske. Pa ipak je Arlene, u svjetloljubičastom kompletu s hlačama, ispružena na prostirci od medvjedeg krzna pred kaminom gdje je grijala bosa noge, rekla: – Vosak nije dovoljan za takve podove, Heloise. Oni povremeno zahtijevaju čišćenje lanenim uljem i bijelim špiritom – i to toplim, znaš, da drvo bolje upije.

Kad su u nedjelju poslije podne, nakon čaja, Plissotovi napokon otišli Heloise je strgnula mornarsku bluzu i bacila je u francuski prozor koji je opasno napukao zbog velikog broša na bluzi, ali staklo se nije razbilo.

– Šampanjca! – uzviknula je i Tom pojuri po njega u podrum.

Pili su šampanjac premda se pribor za čaj još nalazio na stolu (Annette je napokon odlučila da malo zabušava), kad odjednom zazvoni telefon.

Bio je to Reevesov glas, s prizvukom potištenosti. – Na Orlyju sam. Upravo odlazim u Hamburg. Danas sam se u Parizu sastao sa našim zajedničkim poznanikom i rekao mi je da nema ništa od sljedećeg... sljedećeg, znaš. Mora biti još jedno, to sigurno znam. I njemu sam to objasnio.

– Jesi li mu nešto platio? – Tom je promatrao kako Heloise s čašom u ruci pleše valcer. Pjevušila je veliki valcer iz *Kavalira s ružom*.

– Da, otprilike trećinu i mislim da to nije loše. Doznačio sam mu u Švicarsku.

Tom se prisjeti obećane svote od blizu pet stotina tisuća franaka. Trećina nije baš bila velikodušna, no bila je prihvatljiva, mislio je. – Nova pucnjava, misliš – reče on.

Heloise je pjevala i vrtjela se: – La-da-da-la-di-di...!

– Ne – Reeves zastane, pa reče tiho: – To bi trebalo učiniti garotom. U vlaku. Mislim da je nevolja u tome.

Tom je bio preneražen. Tako nešto Trevanny, naravno neće učiniti. – Mora li baš biti u vlaku?

– Imam plan...

Reeves je uvijek imao plan. Tom je uljudno slušao. Reevesova zamisao zvučala je opasno i nesigurno. Tom ga prekine: – Možda je našem prijatelju za sada dosta.

– Ne, mislim da je zainteresiran. Ali ne slaže se da dođe u München, a posao se mora obaviti do idućeg vikenda.

– Opet si čitao *Kuma*, Reevesu. Isplaniraj nešto s pištoljem.

– Pištolj pravi buku – reče Reeves bez tračka humora – Pitam se – ili ću morati naći nekog drugog, Tome, ili... – Jonathana se mora uvjeriti.

Bilo bi ga nemoguće uvjeriti, pomisli Tom, pa reče prilično nestrpljivim tonom: – Nema ničeg uvjerljivijeg od novca. Ako to ne upali, ne mogu ti pomoći. – Tom se s nelagodnošću prisjeti posjete Plissotovih. Da li bi se on i Heloise tako pretrgli i tri se dana neprekidno trudili da ne trebaju dvadeset pet tisuća franaka godišnje, koliko je Jacques Plissot davao Heloisi kao pripomoć.

– Bojim se da će, ako ga više platim, zaista odustati reče Reeves. – Već sam ti rekao da ne mogu nabaviti... ostatak love... dok ne izvrši i drugi posao.

Tom je smatrao da Reeves uopće ne razumije tip čovjeka kakav je bio Trevanny. Kad bi bio dokraja plaćen, on bi ili obavio posao ili vratio polovicu novca.

– Ako smisliš nešto u vezi s njim – reče Reeves s vidljivom teškoćom – ili znaš nekog drugog tko bi to mogao učiniti, nazovi me, hoćeš li? Za dan, dva?

Tomu je laknulo kad su spustili slušalice. Zatresao je glavom i žmirnuo. Reevesove ideje često su mu davale osjećaj da se, obavijen maglom, našao u nekoj mori koja čak nije imala ni privid stvarnosti većine snova. Heloise opkorači naslon žute sofe, jednom se rukom blago oslanjajući a u drugoj držeći čašu šampanjca, pa niz naslon tiho klizne u sjedeći položaj. Zatim elegantno podigne čašu, nazdravljajući mu i reče na francuskom: – Zahvaljujući tebi, zlato moje, ovaj je vikend bio uspješan.

– Hvala, draga.

Da, život je ponovo postao ugodan, jer ponovo su bili sami pa su mogli večerati i bosu ako im se prohtjelo. Sloboda!

Tom je mislio na Trevannyja. Nije mario za Reevesa koji se kroz sve provlačio, pa bi se u posljednji čas izvukao iz situacije koja bi postala suviše opasna. Ali Trevanny – tu je bilo malo tajanstvenosti. Tom je tražio načina da ga bolje upozna. Bilo je to teško, jer bio je svjestan da ga Trevanny ne voli. No ništa jednostavnije nego odnijeti sliku da je ovaj uokviri.

U utorak Tom se odveze u Fontainebleau, pa prvo ode u Gauthierovu prodavaonicu da kupi slikarski stalak. Gauthier bi mu sam od sebe mogao reći nešto novo o Trevannyju, nešto o njegovu putu u Hamburg, na primjer, jer Trevanny je tobože otišao da se posavjetuje sa liječnikom. No kad je kupovina bila obavljena, Gauthier ne spomene Jonathana. Na odlasku, Tom reče:

– Kako je naš prijatelj – Trevanny?

– Ah, da. Prošlog je tjedna išao u Hamburg da posjeti specijalistu –

Gauthierovo stakleno oko piljilo je u Toma, dok se ono drugo sjajilo i gledalo pomalo sjetno. Kako sam razumio, vijesti nisu povoljne. Možda i malo lošije od onih koje je čuo od ovdašnjeg liječnika. Ali on je hrabar. Zna te Engleze, nikada ne pokazuju prave osjećaje.

– Žao mi je što čujem da mu je lošije – reče Tom.

– Da, eto – tako mi je rekao. Ali on se i dalje drži.

Tom stavi slikarski stalak u kola, pa sa stražnjeg sjedišta uze veliku mapu za slike. Donio je akvarel da ga Trevanny uokviri. Pomislio je da njegov današnji razgovor s Trevannyjem možda neće dobro ispasti, ali činjenica da će kasnije morati podići sliku daje mu priliku da ga ponovo vidi. Otišao je u Ulicu des Sablons i ušao u mali dućan. Trevanny je s nekom ženom razgovarao o okviru, držeći drvenu letvicu povrh bakroreza. Bacio je pogled na Toma i ovaj je bio siguran da ga je prepoznao.

– Sada se to može činiti odviše tamno, ali s bijelom podlogom... – govorio je Trevanny. Naglasak mu je bio sasvim pravilan.

Tom potraži neku promjenu u Trevannyju – možda znak uznemirenosti – ali zasad nije vidio ništa. Tom konačno dođe na red: – Dobar dan. Tom Ripley – predstavi se sa smiješkom. – Bio sam kod vas – u veljači, zar ne? Na rođendanskoj zabavi vaše žene.

– Ah, da.

Tom mu je na licu mogao vidjeti da mu se držanje nije izmijenilo od one noći u veljači kad je rekao: »A, da, čuo sam o vama.« On otvori mapu. – Imam jedan akvarel. Moja ga je žena naslikala. Mislio sam da bi možda odgovarao uzak, tamnosmeđi okvir s podloškom, recimo, najviše dva i pol inča širokim na donjem rubu.

Trevanny posveti pažnju akvarelu koji je ležao na izgrebenom, izlizanom pultu pred njim. Na slici, Heloisinom slobodnom viđenju ugla Belle Ombrea s pozadinom borove šume zimi, prevladavale su zelena i grimizna boja. Tom je imao pozitivno mišljenje o slici jer Heloise je znala kada treba prestati dodavati boje. Nije imala pojma da ju je Tom sačuvao, pa se nadao da će je ugodno iznenaditi kad joj pokaže uokvirenu sliku.

– Možda ovako nešto – reče Trevanny dok je izvlačio komad drveta iz nereda na polici koji je odmah upadao u oči. Položio ga je malo iznad slike da bi ostavio mjesta podlošku.

– Da, mislim da bi bilo dobro.

– Krem ili bijeli podložak? Nešto poput ovoga?

Tom izabere. Trevanny štampanim slovima pažljivo zapiše njegovo ime i adresu u notes. Tom dade i broj telefona.

Što sad reći? Trevannyjeva hladnoća bila je gotovo opipljiva. Tom je unaprijed znao da će ga ovaj odbiti, no osjećao je da nema što izgubiti, pa

reče: – Možda biste vaša žena i vi došli kod nas na piće. Villeperce nije daleko. Povedite i sinčića.

– Hvala. Nemam kola – odgovori Trevanny, uljudno se nasmiješivši. – Žao mi je, ali ne izlazimo mnogo.

– Kola ne predstavljaju problem. Mogao bih doći po vas. Naravno, računajte i na večeru kod nas – riječi mu naprosto izletješe iz usta. Trevanny zabije ruke u džepove jakne, pa se premjesti s noge na nogu kao da se koleba. Tom osjeti da je njegov sugovornik postao znatiželjan.

– Moja žena je stidljiva – reče Trevanny, prvi se put iskreno nasmiješivši. – Ne govori dobro engleski.

– A zapravo ni moja. Ona je, znate, također Francuskinja. Međutim, ako je moja kuća odviše daleko, kako bi bilo da sada nešto popijemo? Ionako zatvarate, zar ne?

To je bila istina. Podne je već prošlo.

Otišli su do bar-restauranta na uglu ulica France i St. Merry. Trevanny je putem svratio u pekaru da kupi kruh. Naručili su pivo. Tom stavi novčanicu od deset franaka na šank.

– Kako to da ste došli u Francusku? – upita on.

Trevanny mu ispričava kako je sa zemljakom otvorio prodavaonicu starina u Francuskoj. – A vi? – upita zatim.

– O, mojoj se ženi ovdje sviđa. A i meni. Zaista ne mogu zamisliti ugodniji život. Ako želim mogu putovati. Imam mnogo slobodnog vremena – dokon sam, kako biste rekli vi Englezi. Bavim se vrtlarstvom i slikanjem. Ja sam slikar amater, ali uživam u tome. Kad mi se prohtije, odem na nekoliko tjedana u London. – To se zvalo »karte na stol«, no na bezazlen, bezopasan način. Samo što bi se Trevanny mogao upitati odakle mu novac za to. Tom je smatrao vjerojatnim da je njegov sugovornik čuo priču o Dickie Greenleafu, da ju je, poput većine ljudi, uglavnom već zaboravio, osim što su neke stvari ostajale u sjećanju kao, na primjer, Greenleafov »tajanstveni nestanak«, premda je kasnije Dickijevo samoubojstvo prihvaćeno kao činjenica. Trevanny je možda znao i to da je Tom povećao dohodak zahvaljujući oporuci Dickija Greenleafa (koju je Tom krivotvorio) jer sve je to bilo u novinama. Bila je tu, zatim, afera Derwatt, prošle godine, premda francuske novine nisu navodile to ime toliko kao ime Tomasa Murchinsona, Amerikanca koji je bio gost u Tomovoj kući, a tajanstveno je nestao.

– Zvuči kao lagodan život – primijeti suho Trevanny, pa obriše pivsku pjenu s gornje usne.

Tom osjeti da ga sugovornik želi nešto upitati. Ali što? Pitao se da li bi Trevanny, usprkos svoje engleske hladnokrvnosti, mogao doživjeti napad grižnje savjesti, pa sve ispričati ženi ili otići na policiju i prijaviti se? Tom

je smatrao da je točna njegova pretpostavka da Trevanny nije rekao niti će reći ženi što je učinio. Prije samo pet dana povukao je obarač i ubio čovjeka. Naravno, Reeves mu je držao govorancije i moralne pridike o pokvarenosti mafije i dobrom djelu koje bi Trevanny, ili bilo tko drugi, učinio kad bi uklonio jednoga od njih. Zatim se Tom sjeti garote. Ne, nije mogao zamisliti Trevannyja kako je na nekome upotrebljava. Što je Trevanny osjećao sada, kad je izvršio ubojstvo? Da li je do ovog časa uopće imao vremena osjetiti nešto? Možda i nije. Trevanny zapali *gitanu*. Imao je široke šake. Bio je tip čovjeka koji može nositi staru odjeću ili izgužvane hlače, pa da se ipak doima poput džentlmena. A imao je i markantan izgled kojeg, kako se činilo, nije ni bio svjestan.

– Poznajete li slučajno – upita Trevanny promatrajući Toma mirnim, plavim očima – Amerikanca po imenu Reeves Minot?

– Ne – odgovori Tom. – Živi li ovdje u Fontainebleauu?

– Ne, ali mislim da mnogo putuje.

– Ne. – Tom ispije pivo.

– Bolje da giljam. Čeka me žena.

Izašli su. Morali su poći u različitom smjeru.

– Hvala za pivo – reče Trevanny.

– Nema na čemu.

Tom ode do kola koja su bila parkirana ispred hotela *L'Aigle Noir*, pa krene u Villeperce. Razmišljao je o Trevannyju, prilično razočaranom čovjeku i to razočaranom prilikama u kojima se našao. Sigurno je u mladosti imao velike ambicije. Sjetio se Trevannyjeve privlačne žene, koja je izgledala postojana i odana, vrst žene koja nikad ne bi dosađivala mužu da joj poboljša životne uvjete, niti bi zanovijetala što dovoljno ne zarađuje. Na svoj način ona je vjerojatno bila isto tako ispravna i čestita kao i njen suprug. Pa ipak, Trevanny je podlegao Reevesovu prijedlogu. To je značilo da je Trevanny bio čovjek kojeg bi se moglo vodati amo-tamo, ako bi netko to inteligentno uradio.

Gospođa Annette pozdravi Toma, uz poruku da će Heloise malo zakasniti, jer je u staretinarnici u Chilly-en-Biere pronašla englesku brodsku komodu, pa je za nju ispunila ček, ali je trgovca, zatim, morala otpratiti u banku. – Svakog će trena stići s komodom – reče gospođa Annette, a plave su joj oči blistale. – Rekla je da pričekate s ručkom, gospodine Tome.

– Naravno – reče on isto tako vedro. Bit će da je bankovni račun malo prekoračen, pomisli, pa je Heloise morala otići u banku da porazgovara s činovnikom, no kako će to izvesti kad je banka, zbog stanke za ručak, bila zatvorena? Annette je bila radosna što u kuću dolazi još jedan komad pokućstva, pa će se moći baciti na posao sa svojim neumornim laštikom.

Heloise je već mjesecima za Toma tražila brodsku komodu s mjedenim ukrasima. Bio joj je hir da je vidi u njegovoj sobi.

Tom odluči iskoristiti trenutak da bi nazvao Reevesa, pa se žurno popne u svoju sobu. Bio je jedan sat i dvadeset dvije minute poslije podne. Prije tri mjeseca u Belle Ombre bila su uvedena dva nova telefona kojima se izravno moglo telefonirati u inozemstvo, a nije bilo potrebno tražiti broj od telefonistice u centrali.

Javila se Reevesova domaćica pa Tom na njemačkom upita da li je Herr Reeves kod kuće. Bio je.

– Zdravo, Reeves. Tom. Ne mogu dugo razgovarati. Samo sam ti želio reći da sam se sreo s našim prijateljem. Bili smo na čašici... U baru u Fontainebleauu. – Tom je napeto stajao pored prozora promatrajući drveće na cesti i prazno, plavo nebo. Nije bio siguran što zapravo želi reći, osim da želi upozoriti Reevesa neka ne odustaje. – Ne znam, ali mislim da bi s njim moglo upaliti. To je samo predosjećaj. Ali pokušaj ponovo s njim.

– Da? – reče Reeves, upijajući njegove riječi kao da dolaze od proročišta koje nikada ne griješi.

– Kada ćeš ga ponovo vidjeti?

– Pa, nadam se da će u četvrtak doći u München. Prekosutra. Pokušavam ga nagovoriti da se posavjetuje s ovdašnjim liječnikom. A onda... u petak vlak polazi iz Münchena u Pariz oko dva i deset.

Tom je jednom putovao *Mozart ekspresom* iz Salzburga.

– Preporučio bih ti da mu dopustiš da bira između pištolja i – one druge stvari, ali da ga savjetuješ neka ne upotrebljava pištolj.

– To sam već pokušao! – reče Reeves. – No misliš li – da bi još uvijek mogao pristati, ha?

Tom začuje kako se dvoja kola zaustavljaju na šljunku pred kućom. To je bez sumnje bila Heloise s trgovcem. – Moram prekinuti, Reeves i to odmah.

Kasnije tog dana, sam u sobi, Tom detaljnije ispita lijepu komodu koja je bila postavljena između dva prozora. Bila je od hrastovine, niska i čvrsta, s blistavim mjedenim uglovima i mjedenim ručkama na ladicama. Ulašteno je drvo izgledalo živo, kao da je oživjelo pod rukama stvaraoca ili u rukama kapetana i oficira koji su upotrebljavali komodu. Nekoliko sjajnih, tamnih zareza na drvu nalikovalo je na ožiljke što ih svaka živa stvar zadobije na životnom putu. Na vrhu se nalazila okrugla srebrna pločica na kojoj je ukrašenim slovima bilo izrezbarena: Kapetan Archibald L. Partridge, Plymouth 1734., a silnijim slovima također i ime stolara, što je Tom smatrao prikladnim znakom ponosa.

10

U srijedu, kao što je obećao, Reeves nazove Jonathana u dućan. Kako je ovaj bio neobično zaposlen, morao je zamoliti Reevesa da ga malo kasnije ponovo nazove.

Reeves je to i učinio, pa nakon uobičajenog učtivog uvoda, upita da li bi Jonathan sutra mogao doći u München.

– I u Münchenu, znate, ima izvrsnih liječnika. Imam u vidu dr Max Schroedera. Doznao sam da vas može primiti u petak, oko osam ujutro. Preostaje još samo da potvrdim posjet, ako vi...

– U redu – reče Jonathan koji je i pretpostavljao da će razgovor krenuti tim tokom. – Vrlo dobro, Reeves. Pobrinut ću se za kartu.

– U jednom smjeru, Jonathane... Uostalom, to ovisi o vama.

Jonathan je to znao. – Čim saznam vrijeme leta, javit ću vam.

– Ja znam raspored. Avion polijeće s Orlyja izravno prema Münchenu u jedan i petnaest, ako vam to odgovara.

– U redu. Pokušat ću stići.

– Ako se ne čujemo, pretpostavit ću da ste na putu. Dočekat ću vas na gradskom terminalu, kao i prošli put.

Jonathan rastreseno pođe do umivaonika, objema rukama poravna kosu, pa uze baloner. Pomalo je kišilo i bilo je prilično hladno. Još jučer je donio odluku. Još će jednom sve to proći – posjetit će liječnika, ovog puta u Münchenu i ukreat će se na vlak. Nerazumljiva mu je bila tek njegova vlastita hrabrost. Kako će daleko, zapravo, biti sposoban ići? Izašao je iz prodavaonice i zaključao vrata.

Udario je u kantu za smeće na pločniku i postao svjestan da rastreseno vuče noge, umjesto da hoda. Podigao je glavu. Uz omču će zahtijevati i pištolj, pa ako ne bude imao živaca da je upotrijebi (a takav je razvoj Jonathan i očekivao), upotrijebit će pištolj – i gotovo! S Reevesom će se dogovoriti ovako: Učini li to pištoljem te postane li očito da će biti uhvaćen, sljedeći metak ili dva namijenit će sebi. Na taj način neće moći odati Reevesa, ni ljude s kojima je Reeves povezan.

U tom slučaju, Reeves bi ostatak novca isplatio Simoni. Jonathanu je bilo jasno da ga ni mrtvog ne bi držali za Talijana, no smatrao je sasvim mogućim da klan Di Stefano unajmi stranog ubojicu.

– Jutros me nazvao liječnik iz Hamburga. Želi da sutra odem u München – rekao je Simoni.

– Oh, tako brzo?

Sjetio se da joj je rekao da bi moglo proći i četrnaest dana prije nego ga liječnici ponovo nazovu. Također je rekao da mu je dr Wentzel dao pilule čije bi djelovanje želio provjeriti. Sa dr Wentzelom je doista razgovarao o pilulama za leukemiju nije bilo drugog lijeka, osim da se napredovanje bolesti pokuša usporiti pilulama – ali liječnik mu ih nije prepisao. Jonathan je bio siguran da bi ih dobio da je ponovo otišao doktoru Wentzelu. – Ima još jedan liječnik u Münchenu, po imenu Schroeder. Dr Wentzel mi je savjetovao da ga posjetim.

– Gdje je München? – upita Georges.

– U Njemačkoj.

– Kako dugo ćeš ostati? – upita Simone.

– Vjerojatno... do subote ujutro – odgovori on, sjetivši se da bi u petak vlak mogao stići tako kasno da više ne bude prijevoza iz Pariza u Fontainebleau.

– A što će biti s prodavaonicom? Hoćeš li da ja sutra ujutro budem tamo? A u petak? U koliko sati odlaziš?

– Avion polijeće u jedan i petnaest. Do vraga, bilo bi od pomoći da sutra i u petak svratiš u dućan. Nekoliko ljudi doći će po slike – odgovori, a nožem je lagano bockao komad *Camemberta*, koji je uzeo, ali nije mogao pojesti.

– Zabrinut si, Jone?

– Zapravo ne. Ne, baš naprotiv, svaka vijest koju bih dobio, trebala bi biti bolja – reče. Ohrabrujuća vedrina, pomisli on, a zapravo glupost. Liječnici se ne mogu boriti protiv vremena. Pogledao je sina koji je izgledao pomalo zbunjen, no ipak ne toliko da bi nešto pitao i Jonathan iznenada shvati da je dječak takve razgovore slušao otkad je počeo razumijevati govor. Rekli su mu: – Tvoj otac ima virus. Nešto nalik prehladi. Zbog toga je ponekad umoran. Ali ti ga ne možeš dobiti. Nitko ga ne može dobiti, tako da ti neće naškoditi.

– Hoćeš li spavati u bolnici – upita Simone.

Jonathan je isprva nije razumio. – Ne, dr Wentzel to jest, njegova sekretarica, rekla je da će mi rezervirati sobu u hotelu.

Sljedećeg jutra krenuo je od kuće nešto prije devet da bi uhvatio vlak za Pariz u devet i četrdeset dva, jer onim sljedećim zakasnio bi na avion. Dan prije kupio je avionsku kartu u jednom smjeru te stavio još tisuću franaka na račun u *Societe Generale*, a pet stotina u lisnicu, tako da je u ladici u prodavaonici ostalo još dvije tisuće i pet stotina. Izvadio je i *Mračne žeteoce* pa ih gurnuo u kovčeg da ih vrati Reevesu.

Nešto poslije pet izašao je iz autobusa koji ga je dovezao do gradskog terminala u Münchenu. Dan je bio sunčan, temperatura ugodna. Nekoliko

krupnih ljudi u kratkim kožnim hlačama i zelenim jaknama šetalo je unaokolo, a vergl je svirao na pločniku. Ugleda Reevesa koji je žurio prema njemu.

– Oprostite, malo sam zakasnio – reče Reeves. – Kako ste Jonathane?

– Sasvim dobro, hvala – odvrati ovaj sa smiješkom.

– Sredio sam za sobu. Uzet ćemo taksi. Ja sam u drugom hotelu, ali doći ću do vas pa ćemo porazgovarati.

Ušli su u taksi. Reeves je pričao o Münchenu. Govorio je kao da doista poznaje grad i voli ga, a ne kao da naprosto brblja od nervoze. Razvio je plan grada i pokazao *Engleski vrt*, pokraj kojega taksi neće proći, i četvrt na obali rijeke Isar gdje je sutra u osam ugovorio sastanak. Oba se hotela nalaze u središtu grada, rekao je. Taksi se zaustavi pred hotelom, a mladić u tamnocrvenoj uniformi otvori vrata.

Jonathan se upiše u knjigu gostiju. U predvorju se nalazilo mnogo panoa od obojenog stakla na kojima su bili prikazani njemački vitezovi i trubaduri. Jonathan se osjećao neobično dobro, pa čak i radosno. Je li to bio uvod u sutrašnje porazne vijesti, u neku strašnu katastrofu? Vlastito mu se raspoloženje učini suludim, pa upozori samog sebe, kao što bi to učinio da se spremao ispiti čašicu odviše.

Reeves se popne u sobu zajedno s njim. Poslužitelj je upravo odlazio, ostavivši u sobi Jonathanov kovčeg. Trevanny objesi kapu na vješalicu u hodniku, kao što bi to uradio kod kuće.

– Sutra ujutro, ili možda već danas poslije podne, nabavit ćemo vam novi kaput – reče Reeves. Pošao je do vrata i okrenuo dugme tako da nitko nije mogao ući. – Imam pištolj. Ponovo talijanski, no malo drukčiji. Nisam mogao nabaviti prigušivač ali, da vam pravo kažem, on ne bi mnogo mijenjao na stvari.

Jonathan je shvatio. Pogledao je mali pištolj koji je Reeves izvukao iz džepa i na trenutak se osjetio prazno i glupo. Kad bi uopće opalio iz tog pištolja, značilo bi to da bi odmah zatim morao ubiti i sebe. Bilo je to jedino značenje koje je pištolj za njega imao.

– A naravno i ovo – Reeves izvuče garotu iz džepa.

U vedrom svjetlu Münchena uže je imalo blijedu boju, sličnu boji mesa.

– Isprobajte je na... na naslonu one stolice – ponuka ga Reeves.

Jonathan uze konopac pa prebaci omču preko izbočine na stražnjem uglu stolice. Ravnodušno ga povuče dok se nije zategnuo. Nije više osjećao čak ni odvratnost, naprosto prazninu. Pitao se da li bi običan čovjek odmah pogodio što je to ako bi u njegovom džepu ili gdje drugdje pronašao uže. Vjerojatno ne bi, pomisli.

– Naravno, morate ga naglo povući – upozori ga Reeves ozbiljno – i cijelo ga vrijeme držati zategnutim.

Jonathan, odjednom ispunjen bijesom, zausti da kaže nešto zajedljivo ali se svlada. Skine uže sa stolice i htjede ga baciti na krevet, kad Reeves reče:

– Držite ga u džepu. Ili u džepu odijela koje ćete sutra nositi.

Jonathan ga htjede staviti u džep hlača koje je imao na sebi, no onda ode i gurne uže u džep hlača plavog odijela.

– Želio bih vam pokazati i ove dvije slike. – Reeves izvadi kuvertu iz unutrašnjeg džepa sakoa. Otvorena bijela kuverta sadržavala je dvije fotografije, jednu na sjajnom papiru veličine razglednice, a drugu pažljivo izrezanu iz novina te dva puta presavijenu. – Vito Marcangelo.

Jonathan pogleda sjajnu fotografiju koja je na nekoliko mjesta napukla. Prikazivala je čovjeka s okruglom glavom i licem, debelim usnama te kovrčavom crnom kosom. Sjedi pramenovi na sljepoočicama davali su dojam da mu iz glave kulja para.

– Visok je oko 175 cm – reče Reeves. – Kosa mu je na tim mjestima još sijeda, ne skriva to i nije je obojio. A ovdje je na zabavi.

Na fotografiji iz novina trojica muškaraca i nekoliko žena stajali su za postavljenim stolom. Strelica ucrtana tintom pokazivala je niskog, nasmijanog čovjeka sa sjedinama na sljepoočicama. Tekst ispod slike bio je na njemačkom.

Reeves uze slike. – Hajdemo po kaput. Nešto će već biti otvoreno. Usput, otponac na ovom pištolju isti je kao i na onom prvom. Puni se sa šest metaka. Staviti ću ga ovamo, u redu? – reče, uzme pištolj s kreveta i gurne ga u ugao Jonathanova kovčega. – U Briemersstrasse ima dobrih prodavaonica – reče dok su silazili liftom.

Krenuli su pješice. Jonathan je stari kaput ostavio u hotelskoj sobi.

Izabrao je tamnozeleni tvid. Tko će ga platiti? To, čini se, nije bilo važno. Jonathan pomisli da će ga nositi možda samo dvadeset i četiri sata. Reeves je inzistirao da plati kaput, premda je Jonathan rekao da mu može vratiti kad promijeni franke.

– Ne, ne, dopustite mi – reče Reeves malo zabacivši glavu, što je kod njega ponekad zamjenjivalo smiješak.

Jonathan s kaputom na sebi izađe iz prodavaonice. Reeves mu je pokazivao mjesta mimo kojih su prolazili – Odeonsplatz, početak Ludwigstrasse koja, rekao je, vodi do Scwabinga, četvrti u kojoj je kuća Thomasa Manna. Odšetali su do *Englischer Gartena*, odakle se taksijem odvezoše do pivnice. Jonathan bi više volio čaj. Shvatio je da ga Reeves nastoji zabaviti kako bi se opustio. Osjećao se međutim već dovoljno

opuštenim, pa se čak nije više brinuo ni što će sutra čuti od dr Maxa Schroedera, ili bolje rečeno, što god liječnik sutra rekao, naprosto neće biti važno.

Večerali su u bučnom restoranu u Schwabingu, a Reeves ga obavijesti da je skoro svatko ovdje »umjetnik ili pisac«. Trud njegovog domaćina zabavljao je Jonathana. Od tolikog piva već mu se pomalo vrtjelo u glavi, a upravo su pili *Gumpoldsding*.

Nešto prije ponoći Jonathan je u pidžami stajao nasred hotelske sobe. Upravo se bio istuširao. Telefon će zazvoniti u 7 i 15 ujutro, a odmah zatim će uslijediti kontinentalni doručak. On sjedne za pisači stol, iz ladice uze papir za pisanje, pa adresira kuvertu na Simone. Onda se sjeti da će se vratiti prekosutra, možda već sutra u noći. Stoga zgužva kuvertu i baci je u košaru. Za večerom je pitao Reevesa: – Poznajete li čovjeka po imenu Tom Ripley? – a ovaj ga je bezizražajno pogledao i odgovorio: – Ne, zašto?

Jonathan se popne u krevet pa pritisne dugme koje je, vrlo prikladno, gasilo sva svjetla, uključujući i ono u kupaonici. Je li večeras uzeo tablete? Da, upravo prije tuširanja. Tablete je stavio u džep sakoa da ih sutra pokaže dr Schroederu, ako ga to bude zanimalo.

Reeves ga je upitao: – Da li se već javila švicarska banka?

– Nije – reče Jonathan. Njihovo je pismo moglo i jutros stići u dućan, pomisli Jonathan. Bi li ga Simone otvorila? Vjerojatnost je pola-pola, pomisli on, zavisno od toga koliko posla ima u prodavaonici. Pismo će potvrditi pohranu osam tisuća maraka, a vjerojatno će nešto trebati i potpisati kako bi se dobio uzorak njegova rukopisa. Pretpostavljao je da se na kuverti neće nalaziti povratna adresa ili bilo što drugo po čemu bi se moglo zaključiti da je riječ o banci. Budući da se vraća već u subotu, Simone možda neće dirati pismo. Vjerojatnost pola-pola, pomisli ponovo te blago klizne u san.

Sljedećeg se jutra atmosfera u bolnici činila uobičajena, ali i čudno neslužbena. Reeves je cijelo vrijeme bio prisutan, a Jonathan je, premda se razgovor vodio na njemačkom, razumio da njegov domaćin nije doktoru Schroederu rekao ništa o prijašnjem pregledu u Hamburgu. Nalaz iz Hamburga nalazio se kod dr Perriera u Fontainebleauu, koji ga je već morao poslati u laboratorij Ebberle-Valent, kao što je obećao.

Ovdašnja je bolničarka također tečno govorila engleski. Doktoru Maxu Schroederu bilo je oko pedeset godina, a imao je crnu kosu koja mu se, na moderan način, spuštala do okovratnika.

– Kaže da se radi o više-manje klasičnom slučaju – reče Reeves Jonathanu – s ne baš povoljnim predviđanjima za budućnost.

Ne, to za Jonathana nije bilo ništa novo. Čak ni poruka da će nalazi biti gotovi sutra ujutro.

Kad su izašli iz bolnice, bilo je oko jedanaest. Šetali su duž rijeke Isar gdje su bila djeca u kolicima, kamene stambene zgrade, apoteka, prodavaonica mješovitom robom, sve ono što je potrebno za život, no Jonathan tog jutra u sebi nije nalazio ni djelić te sveopće životnosti. Kao da se morao podsjetiti da čak i diše. Danas će biti dan neuspjeha, pomislio je. Želio je zaroniti u rijeku i utopiti se ili bar postati riba. Reevesova prisutnost i njegov isprekidani govor nervirali su ga. Naposljetku je uspio da više ne čuje Reevesa. Jonathan je osjećao da danas nikoga neće ubiti, bilo omčom, bilo pištoljem.

– Ne bih li morao otići po kovčeg – prekine on sugovornika – ako vlak polazi u dva i nešto?

Našli su taksi.

Neposredno pokraj hotela nalazio se izlog prepun blistavih predmeta koji se iskrio zlatnim i srebrnim svjetlima poput božićnog drvca. Jonathan odseće do njega. Razočarano je razabrao da su to uglavnom tričarije za turiste, ali tada mu pogled privuče giroskop, prislonjen koso uz četvrtastu kutiju.

– Želio bih kupiti nešto za sina – reče i uđe u prodavaonicu. Pokazao je rukom i rekao – *Bitte*. – Kupio je giroskop ne gledajući cijenu. Tog jutra u hotelu je promijenio dvije novčanice od po stotinu franaka.

Već se bio prije spakirao, pa je sada samo zatvorio kovčeg. Sam ga je odnio dolje. Reeves mu je u ruku gurnuo novčanicu od sto maraka i zamolio ga da sam plati račun, jer bi moglo izgledati čudno da to čini Reeves. Jonathanu novac više nije značio ništa.

Poranili su na kolodvor. Jonathanu se u buffetu nije jelo, pa je samo popio kavu.

Reeves je naručio kave. – Dobro znam da ćete sami morati stvoriti povoljnu priliku, Jone. Znam i to da možda neće upaliti, ali tog čovjeka želimo... Zadržavajte se blizu vagon-restauranta. Popušite cigaretu, postavite se na kraju vagona, odmah uz restaurant, na primjer...

Jonathan je popio i drugu kavu. Reeves mu je kupio *Daily Telegraph* i džepnu knjigu.

Vlak je ulazio u stanicu otmjeno klizeći tračnicama, sjajan, sivoplavi – *Mozart ekspres*. Reeves je pogledom tražio Marcangela koji se trebao ukrcati s najmanje dvojicom tjelohranitelja. Šezdesetak je ljudi ulazilo duž cijele kompozicije, a isto ih je toliko izlazilo. Reeves zgrabi Jonathanovu ruku dok je ovaj, s kovčegom u ruci stajao kraj vagona u koji se, prema voznoj karti, trebao ukrcati. Jonathan je vidio jesu li to zaista bili oni? – tri čovjeka o kojima je govorio Reeves, tri omanje prilike u šeširima koje su upravo ulazile u treći vagon od njegovog, više prema prednjem dijelu kompozicije.

– To je on, čak sam mu vidio i sjedine u kosi – reče Reeves. – Gdje je vagon-restaurant? – koraknuo je natrag da bolje vidi, odgegao se do lokomotive, a zatim se vratio. Tu je, odmah ispred Marcangelova.

Upravo su najavljivali polazak na francuskom. – Imate li pištolj u džepu? – upita Reeves.

Jonathan kimne. Kad je otišao u sobu po kovčeg, Reeves ga je podsjetio da pištolj stavi u džep. – Što mi se god dogodilo, pobrinite se da moja žena dobije novac.

– Obećaj em – Reeves ga potapša po ruci.

Zviždaljka se drugi put oglasi i vrata se zalupiše. Jonathan se pope na vlak ne pogledavši Reevesa koji ga je sigurno slijedio pogledom. Našao je sjedalo. U kupeu za osmero nalazila su se još samo dva putnika. Presvlake su bile od tamnocrvenog pliša. Na policu za prtljagu stavio je najprije kovčeg, a zatim kaput preklopljen na unutrašnju stranu. U kupe je ušao neki mladić i odmah se priljepio uz prozor, razgovarajući s nekim na njemačkom. Ostali Jonathanovi suputnici bili su čovjek srednjih godina zadubljen u, kako se činilo, službene spise i elegantna sitna žena sa šeširićem koja je čitala roman. Jonathan je sjedio do poslovnog čovjeka, čije se sjedalo nalazilo do prozora u smjeru kretanja vlaka. Jonathan otvori *Daily Telegraph*.

Bila su dva sata i jedanaest minuta poslije podne.

Promatrao je kako polako odmiče predgrađe Münchena, poslovne zgrade, neboderi. Nasuprot Jonathanu bile su tri uokvirene fotografije – neki dvorac, jezero s nekoliko labudova i snijegom pokriveni vrhovi Alpa. Vlak je, lagano se njišući, brujao glatkim tračnicama. Jonathan napola zatvori oči. Isprepletenih prstiju, laktova položenih na naslone za ruke, gotovo je zadrijemao. Imao je dovoljno vremena da donese odluku, da se predomisli a zatim ponovo odluči. Marcangelo također putuje u Pariz, a vlak će tamo stići tek u jedanaest i sedam minuta u noći. Sjetio se da je Reeves spomenuo da će oko šest i trideset stati u Salzburgu. Nekoliko minuta kasnije Jonathan se razbudi i kroz staklena vrata kupea vidje da je promet u hodniku uobičajen. U kupe uđe čovjek s kolicima punim sendviča, boca piva i vina. Mladić je kupio pivo. Neki zdepast čovjek pušio je lulu u hodniku i povremeno se pripijao uz prozor da bi pustio druge da prođu.

Ne bi škodilo prošetati kraj Marcangelova kupea, kao da se zaputio do vagon-restauranta, pomisli Jonathan, tek toliko da pronjuši situaciju, no trebalo mu je nekoliko minuta da skupi hrabrost, pa je za to vrijeme popušio *gitane*. Pepeo je tresao u metalnu pepeljaru pod prozorom, pazeći da ne pada na koljena čovjeku koji je čitao službene spise.

Napokon ustane i krene. Vrata na kraju vagona teško su se otvarala. Morao je otvoriti još dvojica vrata prije nego je stigao do Marcangelova

vagona. Hodao je polako, održavajući ravnotežu zbog laganog ali nepravilnog gibanja vlaka, te bacao pogled u svaki kupe. Marcangelova je lako našao jer je mafijaš, licem okrenut prema njemu, sjedio na srednjem sjedištu i spavao ruku prekrivenih na trbuhu, brade utonule u okovratnik dok se sijedi čuperak gibao amo-tamo. Na brzinu je opazio dva druga Talijana koji su razgovarali gestikulirajući, nagnuti jedan prema drugom. Nikoga više nije bilo u kupeu. On ode do kraja vagona, pa se zaustavi na širem prostoru između dvaju vrata, zapalivši cigaretu i gledajući kroz prozor. Na tom je kraju vagona bio zahod, a tablica u bravi bila je okrenuta na crveno, što je značilo da je zauzet. Na suprotnom je prozoru stajao mršav, ćelav čovjek koji je možda čekao na red. Zamisao da se ovdje nekoga pokuša ubiti bila je posve besmislena, jer sigurno bi bilo svjedoka. Pa čak kad bi ubojica i žrtva bili sami, ne bi li se netko mogao pojaviti za nekoliko sekundi? Vlak nije pravio gotovo nikakvu buku, pa zar ljudi u susjednom kupeu ne bi čuli ako bi netko zavikao, čak i s omčom oko vrata?

Muškarac i žena izadoše iz vagon-restauranta i krenuše hodnikom ne zatvorivši vrata, što, međutim, odmah učini konobar u bijelom kaputiću.

Jonathan krene prema svom vagonu, a u prolazu nakratko baci još jedan pogled u Marcangelov kupe. Mafijaš je pušio cigaretu i u razgovoru naginjao tjelesinu naprijed.

Ako to uopće izvrši, to svakako mora biti prije Salzburga, pomisli Jonathan. Smatrao je da će u Salzburgu ući mnogo putnika za Pariz, no možda i griješi. Otprilike za pola sata morao bi obući kaput, otići do šireg prostora na kraju Marcangelova vagona i čekati. Pretpostavimo da mafijaš ode u zahod na drugom kraju, jer zahodi su se nalazili na oba kraja vagona. Ili pak, da uopće ne ode? To je bilo moguće, premda ne i vjerojatno. Pretpostavimo, dalje, da Talijani ne odu u vagon-restaurant. Ne, logično bi bilo da odu, ali, naravno, zajedno. U slučaju da se ništa ne bi moglo učiniti, Reeves bi jednostavno morao smisliti drugi, bolji plan. Pa ipak, želi li još novca, Jonathan mora ubiti Marcangela ili nekoga sličnog njemu.

Nešto prije četiri, on se prisili da ustane, a zatim pažljivo skine kaput s police. U hodniku ga navuče, osjećajući težinu pištolja u džepu, a zatim, s džepnom knjigom u ruci, ode na stražu na kraju Marcangelova vagona.

Prolazeći mimo kupea u kojem su se nalazili Talijani, ovog puta i ne pogledavši unutra, Jonathan krajičkom oka opazi komešanje figura koje su spuštale kovčeg ili se možda u šali gurale. Čuo se smijeh.

Minutu poslije toga stajao je naslonjen na kartu Srednje Evrope u metalnom okviru, licem okrenut polustaklenim vratima hodnika. Kroz staklo je vidio čovjeka koji se približavao i snažno gurnuo vrata. Bio je nalik jednom od Marcangelovih tjelohranitelja, tridesetih godina, tamne kose, mrzovoljna izraza i nabijene tjelesne građe koja je dala naslutiti da će jednog dana izgledati poput vječno neraspložene žabe. Jonathan se sjeti fotografija na omotu *Mračnih žetelaca*. Čovjek se uputi ravno vratima zahoda i uđe. Jonathan je i dalje gledao u otvorenu džepnu knjigu. Nakon nekog vremena čovjek izađe i vrati se u hodnik.

Jonathan osjeti da je zadržavao dah. Da je to kojim slučajem bio Marcangelo, ne bi li to bila savršena prilika, jer nitko nije prelazio iz vagona u vagon niti izlazio iz restoranta. Bio je, međutim, svjestan da je ostao stajati na svom mjestu, pretvarajući se da čita, sve da je Marcangelo i naišao. Desnom rukom je u džepu gurao otklonac amo-tamo. Napokon, što je uopće i stavljao na kocku? Što je mogao izgubiti? Samo vlastiti život.

Marcangelo se svakog časa mogao dogegati, gurnuti vrata i onda... Moglo bi to biti kao prošli put u njemačkoj podzemnoj željeznici, zar ne? Zatim metak u sebe. No tada zamisli kako puca u mafijaša, odmah baca pištolj kroz vrata do zahoda ili kroz prozor na vratima koji se, čini se, mogao otvoriti, a zatim ležerno odlazi u vagon-restaurant, sjeda i nešto naručuje.

Bilo je to posve neizvedivo.

Odmah ću nešto naručiti, pomisli on pa ode u vagon-restaurant gdje je bilo mnogo slobodnih stolova. Na jednoj su strani bili stolovi za četvero, a na drugoj za dvoje. Jonathan sjede za jedan od manjih. Kad je konobar prišao, on naruči pivo, no brzo promijeni narudžbu u vino.

– *Weisswein, bitte* – reče.

Konobar donese četvrtlitrenu bocu rizlinga. Kloparanje vlaka ovdje je zvučalo prigušeno i ugodno. Prozor je bio veći, no nekako intimniji tako da je šuma – Crna šuma? – izgledala raskošno razlistala i zelena. Sačinjavale su je beskrajno visoke jele, kao da ih je u Njemačkoj toliko da ih ni iz kakvog razloga nije potrebno sjeći. Nigdje nije bilo otpadaka, papira, a niti čovjeka koji se brinuo za čišćenje, što jako iznenadi Jonathana. Kada su to Nijemci uspjeli urediti? Pokušavao se ohrabriti vinom. Negdje putem izgubio je odlučnost, pa ju je valjalo ponovo naći. Jednim gutljajem ispio je

ostatak vina, kao da drži obaveznu zdravicu, platio račun i navukao kaput koji je bio odložio na susjednu stolicu. Stajat će tamo sve dok se Marcangelo ne pojavi, a tada će pucati, bilo da mafijaš dođe sam ili s tjelohraniteljima.

S naporom je otvorio vrata. Ponovo se našao na kraju vagona, kao u zatvoru, naslonjen na mapu, pretvarajući se da čita glupi roman... *David se pitao da li je Elaine posumnjala? Zahvaćen očajem, on se prisjeti događaja...* Jonathanove oči prelazile su preko redaka poput očiju nepismena čovjeka. Sjetio se nečeg o čemu je razmišljao prije nekoliko dana. Simone bi odbila novac kad bi doznala kako ga je stekao, a naravno da bi doznala, ako bi se ustrijelio u vlaku. Pitao se da li bi Reeves ili bilo tko drugi mogao uvjeriti Simonu, dokazati joj – da ono što je učinio zapravo i nije ubojstvo. Gotovo se nasmijao. Bilo je to beznadno. Zašto uopće stoji ovdje? Mogao bi se jednostavno okrenuti i vratiti se na svoje sjedalo.

Netko se približavao pa on podiže pogled. Onda žmirne. Čovjek koji mu je prilazio bio je Tom Ripley.

Ripley gurne vrata i kratko se nasmiješi. – Jonathane – reče tiho – dajte mi ono... Garotu. – Gledao je kroz prozor, okrenut profilom.

Jonathan je od zaprepaštenja ostao bez riječi. Na čijoj je strani bio Tom Ripley? Na Marcangelovoj? Trgne se kad ugleda kako tri čovjeka prilaze hodnikom.

Tom se primakne da bi im se sklonio s puta.

Ljudi uđuše u vagon-restaurant, razgovarajući na njemačkom.

Tom reče preko ramena: – Uže. Pokušat ćemo zajedno, u redu?

Jonathan je shvatio, bar djelomično. Ripley je bio Reevesov prijatelj, pa je znao za Reevesov plan. Smotao je garotu u lijevom džepu hlaća, izvukao je i stavio u Tomovu ispruženu ruku. Skrenuo je pogled s Toma i osjetio olakšanje.

Tom gurne garotu u desni džep sakoa. – Ostanite ovdje Jonathane, jer bih vas mogao zatrebati – reče, ode do zahoda, vidje da je prazan i uđe. Zaključao je vrata. Garota nije čak ni provučena kroz petlju. Tom je podesi za akciju i pažljivo vrati u džep sakoa. Kratko se nasmiješio. Kako je samo Jonathan problijedio! Tom je prije dva dana nazvao Reevesa i ovaj mu je rekao da će Jonathan doći, no da će vjerovatno ostati kod pištolja. Mora da ga ima kod sebe, pomisli Tom koji je smatrao da je pištolj u ovakvim uvjetima nemoguće upotrijebiti.

Nogom pritisne pedalu za vodu, namoči ruke, otrese ih, pa dlanovima prijeđe preko lica. On je također bio pomalo nervozan. Bilo je to njegovo vatreno krštenje s mafijom!

Osjećao je da bi Jonathan mogao zabrljati ovaj posao, a budući da ga

je baš on u sve to upleo, osjećao je da bi se priličilo da mu pokuša pomoći. I tako je jučer odletio u Salzburg da bi se danas ukrcao u vlak. Prilično je ležerno pitao Reevesa kako izgleda Marcangelo, pa je smatrao da ovaj nije posumnjao da će i Tom biti u vlaku. Baš naprotiv, Tom mu je rekao da je takav plan mogao izmisliti samo pileći mozak te da je Reeves mogao Jonathanu dati polovini novca i naći nekog drugog za taj posao, ako želi uspjeti. Ali Reeves ne! On je bio sličan dječaku koji igra igru koju je sam izmislio, opsesivnu igru sa strogim pravilima – za druge igrače. Tom je želio pomoći Trevannyju, a kakvog li velikog cilja! Ubiti mafijaškog budžu. Možda čak dvojicu mafijaša!

Tom je mrzio mafiju, njihovo zelenaštvo, ucjenu, okrvavljenu crkvu, kukavičluk u prebacivanju prljavih poslova na podređene, tako da se zakon nije mogao dočepati najvećih lupeža, niti ih smjestiti iza rešetaka, osim pod optužbom izbjegavanja poreza i sličnih tričarija. U usporedbi s njima Tom se osjećao kao čovjek pun vrlina. Na tu misao on se glasno nasmije, a smijeh zazvoni u maloj prostoriji od pločica i metala. (Bio je svjestan da Marcangelo u ovom času možda zbog njega čeka pred vratima.) Da, postojali su ljudi nepošteniji, pokvareniji, nesumnjivo bezobzirniji od njega, a to su bili mafijaši, ta dražesna, svadljiva grupa klanova za koju je Talijansko-američka liga tvrdila da postoji tek kao plod mašte romanopisaca. Pa i sami biskupi koji su posvećivali krv na svečanosti u čast San Gennara i djevojčice s viđenjima djevice Marije, svi su oni izgledali stvarniji od mafije. Kako da ne! Tom ispere usta, pljune, otvori vodu u umivaoniku, pusti je da oteče, a zatim izađe.

Vani nije bilo nikoga osim Jonathana Trevannyja koji je pušio cigaretu ali, ugledavši Toma, odmah ju je bacio, poput vojnika koji se želi pokazati djelotvornijim u očima višeg oficira. Tom mu se ohrabrujuće nasmiješi, pa se okrene susjednom prozoru.

– Jesu li već prošli ovuda? – Nije se htio naginjati da bi kroz dvoja staklena vrata zavirio u vagon-restaurant.

– Ne.

– Možda ćemo morati čekati da prođemo Strassbourg, no ipak se nadam da nećemo.

Iz vagon-restauranta izađe žena koja je prtljala oko prvih vrata, pa Tom priskoči da joj otvori druga.

– *Danke schön* – reče ona.

– *Bitte* – odvrati on.

Tom odšeta na suprotnu stranu pa iz džepa sakoa izvuče *Herald Tribune*. Bilo je pet sati i jedanaest minuta. U Strassbourg će stići u šest i trideset tri. Pretpostavljao je da su Talijani dobro ručali pa neće ni doći u vagon-restaurant.

Neki čovjek uđe u zahod.

Jonathan je gledao u knjigu, no primijetivši Tomov pogled podigao je oči, a ovaj mu se ponovo nasmiješi. Kad je čovjek izašao, Tom se primakne Jonathanu. Nekoliko metara dalje u hodniku vagona stajala su dva čovjeka od kojih je jedan pušio cigaru. Obojica su gledali kroz prozor ne obraćajući pažnju na njega i Jonathana.

– Pokušat ću ga ščepati na pišanju – reče Tom. – Onda ćemo ga morati izbaciti kroz vrata – pokretom glave pokaže vrata pokraj zahoda. – Ako budem s njim u zahodu, pokucaj dva puta u znak da je obala čista. Zatim dobri stari ho-ruk, pa će izletjeti da će se sve prašiti. – On sasvim spokojno zapali *gauloise*, a zatim polako, otegnuto zijevne.

Dok je Tom bio u zahodu, Jonathanova je panika dosegla vrhunac, no sada se polako smirivala. Tom je želio da to dokraja izvedu. Nikako mu nije bilo jasno zbog čega. Imao je osjećaj da Tom namjerno želi uprskati stvar i ostaviti ga na cjedilu. Ali zašto? Vjerojatnije je da želi dio novca, možda cijelu preostalu svotu. U tom trenutku Jonathan jednostavno za to nije mario. To nije bilo važno. Tom je i sam izgledao pomalo zabrinut, pomisli on. Naslonio se na zid nasuprot vratima zahoda, s novinama u rukama, no nije čitao.

Tada Jonathan ugleda kako prilaze dva čovjeka. Onaj drugi bio je Marcangelo, no prvi nije bio jedan od Talijana. On pogleda Toma koji mu odmah uzvratila pogled – i kimne.

Prvi se čovjek obazre oko sebe, ugleda zahod i požuri unutra. Marcangelo prođe pokraj Jonathana, vidje da je zahod zauzet, pa se okrene i vrati u hodnik. Jonathan opazi kako se Tom cereka i desnom rukom pravi vijugavu kretnju kao da želi reći: – Do vruga, ptičica je odletjela.

Jonathan je jasno vidio kako Marcangelo čeka nekoliko metara dalje u hodniku, zagledan kroz prozor. Pade mu na um da Marcangelovi tjelohranitelji, koji su se nalazili u sredini vagona, neće pretpostaviti da im šef mora čekati, tako da će se još prije uznemiriti ako se ne vrati. Lagano je kimnuo Tomu, nadajući se da će ovaj razumjeti da Marcangelo čeka.

Čovjek izađe iz nužnika i vrati se u vagon.

Sada se Marcangelo približi, pa Jonathan pogleda Toma, no ovaj se zadubi u novine.

Tom je bio svjestan da zdepasta figura koja nailazi pripada mafijašu, ali ne podiže pogled s novina. Marcangelo otvori vrata zahoda upravo ispred Toma, pa ovaj skoči naprijed kao čovjek koji se želi progurati prvi, no u isto vrijeme prebaci garotu preko glave mafijaša čiji je krik, kako se Tom nadao, bio prigušen trzajem omče nalik boksačkom direktu, kojim ga je povukao u prostorijicu i zatvorio vrata. Tom bez milosti povuče garotu – jedno od oružja samog Marcangela dok se ovaj nalazio u naponu snage – i

vidje kako najlon iščezava u mesu njegova vrata. Još je jednom zavitla oko mafijaševe glave i još jače stegne. Lijevom rukom nabaci kukicu koja je zatvarala vrata. Marcangelo prestane krkljati, iz rastvorenih, slinavih usta isplazi jezik, oči mu se stisnuše od bola, zatim se užasnuto otvoriše pa zadobiše bezizražajan izraz umirućeg koji se pita što se to s njim događa. Umjetni zubi donje vilice zakloparaše po pločicama. Tom je vukao konopac takvom snagom da je gotovo razrezao palac i dio kažiprsta, no isplatilo se izdržati bol. Marcangelo se skljojao na pod, ali Tomova ga je garota zadržala u manje-više sjedećem položaju. Izgubio je svijest, pomisli Tom, i nemoguće je da još diše. On podigne donje zube, spusti ih u školjku, pa nogom potraži pedalu za vodu. S gađenjem obriše prste o Marcangelovo podstavljeno rame.

Jonathan vidje da je zasun promijenio boju od zelenog na crveno. Tišina ga je uznemiravala. Koliko će to trajati? Što se događa? Koliko je već vremena prošlo? Kroz staklenu polovicu vrata, bacao je poglede u hodnik.

Neki čovjek izade iz vagon-restauranta, htjede ući u toalet, no vidjevši da je zauzet vrati se u restaurant.

Jonathan pomisli da će se Marcangelovi prijatelji pojaviti svakog trena, ako se šefov povratak u kupe i najmanje oduži. Tog trenutka zrak je bio čist. Je li vrijeme da pokuca? Marcangelo mora da je već mrtav, prošlo je već dovoljno vremena. Priđe i dvaput pokuca na vrata.

Tom mirno izade, zatvori vrata pa pogledom procijeni situaciju. Upravo u taj čas iz hodnika dođe omanja žena srednjih godina u crvenkastom kostimu od tvida, očigledno zaputivši se u toalet. Pločica je pokazivala da je zahod slobodan.

– Oprostite – obrati joj se Tom. – Nekome je... mom prijatelju je loše, unutra.

– *Bitte?*

– *Mein Freund ist da drinnen ziemlich krank* – ponovi on osmjehujući se uz ispriku: – *Entschuldigen Sie, gnädige Frau. Er kommt sofort heraus.*

Ona kimne i nasmiješi se, pa se vrati u vagon.

– U redu, pomozite mi – šapne Toni Jonathanu i krene u zahod.

– Dolazi još jedan – reče Jonathan. – Jedan od Talijana.

– O, bože! – Talijan bi mogao naprosto čekati pred zahodom, pomisli Tom, ako on uđe i zatvori vrata.

Talijan, blijed tip tridesetih godina, pogleda Jonathanu, vidje da je nužnik slobodan, pa se zaputi u vagon-restauranta, da bi tamo, bez sumnje, potražio Marcangela.

– Možete li ga mlatnuti pištoljem, nakon što ga ja udarim – upita Tom

Jonathana.

Ovaj kimne. Pištolj je bio mali, ali se Jonathanova krv napokon uzburkala.

– Kao da vam život zavisi od toga – doda Tom. – A možda i zavisi.

Tjelohranitelj se vrati iz restoranta, hodajući brže. Tom mu je bio s lijeve strane, izvan vidokruga gostiju u restorantu, pa ga iznenada zgrabi za košulju i udari u vilicu. Slijedio je udarac ljevicom u trbuh, a Jonathan odostraga opali Talijana drškom pištolja po glavi.

– Vrata! – reče Tom zabacivši glavu i pokušavajući uhvatiti Talijana koji se rušio na lice.

Čovjek nije izgubio svijest, slabašno je mlatarao rukama, no kako je Jonathan već otvorio vrata, Tomu je instinkt govorio da žrtvu izbaci van ne gubeći ni sekunde na još jedan udarac. Kotači vlaka iznenada zatutnjaše. Tjelohranitelja su na vratima gurali, udarali rukama i nogama te ga napokon strmoglavili van, no Tom izgubi ravnotežu pa bi i on bio ispao da ga Jonathan ne uhvati za krajeve sakoa. *Bang!* vrata se ponovo zatvoriše.

Jonathan prijede prstima kroz razbarušenu kosu.

Tom mu daje znak rukom da prijede na drugu stranu odakle je mogao vidjeti hodnik. On ode a Tom opazi da se svim silama pokušava pribрати da bi opet izgledao kao običan putnik.

Tom upitno podigne obrve, a kad Jonathan kimne, on odjuri u zahod i zaključa se, nadajući se da će njegov drug biti dovoljno pametan da ponovo pokuca kad teren bude čist. Marcangelo je ležao na podu, s glavom uz podnožje umivaonika, a lice mu je bilo blijedo, s nijansom plave. Tom skrene pogled s njega, začuje zvuk vrata vagon-restorana, a zatim i dobrodošlo, dogovoreno kucanje. Ovog puta on samo odškrine vrata.

– Čini se da je sve u redu – reče Jonathan.

Tom nogom otvori vrata koja okrznuše Marcangelove cipele i daje Jonathanu znak da otvori vanjska vrata vagona. U stvari, radili su zajedno, jer zbog mafijaševe težine Jonathan je morao pomoći Tomu prije nego je posve otvorio vrata vagona. Zbog kretanja vlaka, vrata su stalno prijetila da se zatvore. Dokotrljali su Marcangela do njih pa ga naglavce izbacili, tako da su mu, pri padu, pete došle preko glave, a Tom mu je poslao oproštajni udarac nogom, no nije ga pogodio jer je već pao na nasip koji je sada bio tako blizu Toma da je ovaj mogao vidjeti pojedine kamenčice i vlati trave. Držao se za Jonathanovu desnu ruku dok je ovaj posizao za kvakom i uhvatio je.

Zadihan, Tom zatvori vrata zahoda i pokuša poprimiti miran izražaj lica. – Vratite se na mjesto i sidite u Strasbourgu. – Pregledat će svakoga u vlaku – nervozno je potapšao Jonathana po ruci: – Sretno, prijatelju – pratio je Jonathana pogledom dok je ovaj otvarao vrata hodnika.

Zatim Tom htjede ući u vagon-restaurant, no četvero je ljudi upravo izlazilo, pa se morao skloniti u stranu dok nisu prošli kroz dvojna vrata razgovarajući i smijući se. Napokon je ušao i potražio slobodan stol. Sjeo je licem okrenut vratima. Svakog trenutka očekivao je drugog tjelohranitelja. Privukao je jelovnik i neusiljeno ga proučavao. Salata od ribanog kupusa. Salata od jezika. *Gulasch-suppe*... Jelovnik je bio na francuskom, engleskom i njemačkom.

Jonathan se, prolazeći hodnikom Marcangelova vagona, našao licem u lice s drugim tjelohraniteljem, koji ga u prolazu grubo odgurne. Jonathanu je bilo drago što se još osjećao ošamućenim, jer bi inače sa strahom reagirao na ovaj iznenadni dodir. Vlak se oglasi dugim zviždukom, praćenim sa dva kraća. Da li je to imalo kakvo značenje? Jonathan se vrati na svoje mjesto, pa sjede ne skidajući kaput, pazеći da ne gleda ni u koga od četvero ljudi u kupeu. Sat mu je pokazivao pet sati i trideset i jednu minutu. Činilo mu se da je prije više od jednog sata posljednji put pogledao, a tada je bilo nekoliko minuta preko pet. Uzvrpoljio se, zatvorio oči i pročistio grlo zamišljajući kako se tjelohranitelj i Marcangelo kotrljaju pod kotače vlaka koji ih melju u komadiće. A možda se i nisu otkotrljali pod vlak. Je li tjelohranitelj uopće mrtav? Možda će ga uspjati spasiti a on će podrobno opisati njega i Toma Ripleyja. Zbog čega mu je Tom pomogao? Da li bi to uopće i trebao nazvati pomoć? Što je Tom Ripley želio time postići? Pade mu na um da se sada nalazi u Ripleyjevoj vlasti, no ovaj je vjerojatno ipak želio samo novac. Ili se spremalo nešto gore? Neka vrst ucjene, na primjer? Postoje mnogi oblici ucjene.

Da li da večeras pokuša uhvatiti avion za Pariz ili da prespava u hotelu u Strasbourgu? Što bi bilo sigurnije? A sigurnije od čega – od mafije ili policije? Da li je netko od putnika, gledajući kroz prozor, vidio kako jedno ili oba tijela padaju pokraj vlaka? Ili su oba pala odviše blizu vlaka, a da bi ih se moglo uočiti kroz prozor? Pretpostavio je da se vlak ne bi zaustavio ni u slučaju da je netko nešto vidio, ali moglo bi se javiti putem radija. Pribojavao se da će u hodniku ugledati pratioca vlaka ili začuti znakove uzbune, ali nije se dogodilo ništa.

U međuvremenu, Tom je, naručivši *Gulasch-suppe* i bocu *Carlsbada*, prelistavao novine koje je naslonio na lončić sa senfom i grickao svježe pecivo. Zabavljao ga je uznemireni Talijan koji je strpljivo čekao pred zauzetim zahodom sve dok, na njegovo iznenađenje, nije izašla neka žena. Tada tjelohranitelj drugi put kroz dvojna staklena vrata zaviri u kola za ručavanje. I evo, ušao je, još uvijek pokušavajući zadržati hladnokrvnost dok je u potrazi za kapoom ili pajdašem lupežom ili obojicom, prošao cijelom dužinom vagona kao da će Marcangela naći izvaljenog pod stolom ili kako čavrlja sa šefom kuhinje na drugom kraju.

Tom nije podigao oči kad je Talijan prošao mimo njega, ali osjetio je njegov pogled. Riskirao je pogled preko ramena, doimajući se poput čovjeka

koji čeka hranu i ugledao tjelohranitelja – tipa s plavom, kovrčavom kosom, u prugastu odijelu sa širokom, grimiznom kravatom – kako u stražnjem dijelu vagona razgovara s konobarom. Zaposleni konobar tresao je glavom i s pladnjem se pokušavao progurati pokraj njega. Tjelohranitelj ponovo nahrupi prolazom između stolova i izađe.

Tomova je juha s crvenom paprikom stigla zajedno s pivom. Bio je gladan jer je slabo doručkovao u hotelu u Salzburgu – ovog puta ne u *Goldener Hirschu*, jer ga je tamošnje osoblje poznavalo. Tom je odletio u Salzburg umjesto u München jer se nije želio sresti s Reevesom i Trevannyjem na stanici. U Salzburgu je imao dovoljno vremena da Heloisi kupi zeleni kožni kaputić sa zelenim filcem, koji je namjeravao sakriti do njenog rođendana u listopadu. Heloisi je rekao da na dan-dva odlazi u Pariz kako bi posjetio neke izložbe, a budući da je to povremeno i činio, odsjedajući u Inter-Continentalu, Ritzu ili Pont Royalu, Heloise se nije iznenadila. Tom je u stvari mijenjao hotele, pa ako bi joj rekao da se nalazi u Parizu kad nije bio tamo, ona se ne bi zabrinula što ga ne nalazi, recimo, u Inter-Continentalu ako bi ga nazvala. Kartu je kupio na Orlyju umjesto u putničkoj agenciji u Fontainebleauu ili Moretu gdje su ga poznavali, a upotrebio je i lažni pasoš koji mu je Reeves prošle godine nabavio, na ime Robera Fiedlera Mackayja, američkog inženjera, neženje, rođenog u Salt Lake Cityju. Palo mu je, naime, na um da bi se mafija uz malo truda mogla dokopati popisa putnika u vlaku. Je li se on nalazio na popisu mafiji zanimljivih ljudi? Oklijevao je da sebi pripiše takvu čast, ali ponetko iz Marcangelova klana mogao je primijetiti njegovo ime u novinama. Ne doduše kao ime nekoga koga bi se moglo regrutirati, ili kao potencijalnu žrtvu ucjene, nego kao čovjeka na granici zakona.

Ipak, taj mafijaški tjelohranitelj, ili potrčko, nije Toma zagledao tako pažljivo kao snažnog mladića u kožnoj jakni, na drugoj strani prolaza. Možda je sve u redu.

Jonathana Trevannyja trebalo je ohrabriti. Trevanny je vjerojatno mislio da Tom želi novac te ga na neki način namjerava ucijeniti. Tom se morao nasmijati (no još je gledao u novine pa se moglo pomisliti da čita Arta Buchwalda) sjetivši se Trevannyjeva izraza kad ga je ugledao, a i u onom smiješnom času kad je shvatio da mu Tom želi pomoći. Razmišljajući u Villeperceu, Tom je odlučio da mu pomogne s tim prljavim davljenjem kako bi Jonathan mogao ubrati obećani novac. Tom se, u stvari, pomalo stidio što je Jonathana uvukao u cijelu stvar, pa je činjenica da mu je priskočio u pomoć malo ublažavala krivnju. Da, bude li sve kako treba, pomisli Tom, a bio je čovjek koji je vjerovao u konstruktivno razmišljanje, Trevanny će biti bogatiji i sretniji. Nikada se naprosto ne nadaj, nogo *smisli* ono najbolje, i stvari će se okrenuti u tvoju korist, smatrao je Tom. Morat će se ponovo sastati s Trevannyjem, da bi mu objasnio neke stvari, a iznad svega, Trevanny mora sebi u zaslugu pripisati Marcangelovo

ubojstvo kako bi od Reevesa dobio ostatak novca. Najvažnije od svega je da Trevannyja i njega ljudi ne smatraju prijateljima. Ne smiju ni biti prijatelji. (Pitao se što li se događa s Trevannyjem, ako drugi tjelohranitelj obilazi cijelu kompoziciju?) Dobra stara mafija pokušat će uhvatiti ubojicu ili ubojice. Često su im bile potrebne godine, ali nikad nisu odustajali. Tom je znao da čak ako bi čovjek kojeg su tražili pobjegao u Južnu Ameriku, mafija ga je mogla ščepati. No činilo mu se da je u ovom trenutku Reeves Minot u većoj opasnosti nego Trevanny i on.

Sutra ujutro pokušat će nazvati Trevannyja u dućan. Ili sutra poslije podne, ako ovaj noćas ne stigne u Pariz. Tom zapali *gauloise* i pogleda ženu u kostimu od crvenog tvida koju su vidjeli pred zahodom, a koja je sada sa sanjarskim izrazom jela ukusnu zelenu salatu i krastavce. Toma obuže euforično raspoloženje.

Kad je Jonathan sišao u Strasbourgu, učini mu se da policajaca ima više nego obično, možda šest umjesto uobičajene dvojice ili trojice. Činilo se da jedan od njih pregledava papire nekog čovjeka. No možda ga je čovjek jednostavno pitao za neku ulicu, pa je žaca gledao plan grada? Jonathan se s kovčegom zaputi ravno prema izlazu. Odlučio je prenoćiti u Strasbourgu koji mu se, bez stvarnog razloga, učini sigurnijim od Pariza. Preživjeli tjelohranitelj vjerojatno je nastavio put do Pariza da bi se pridružio svojim prijateljima – ako ga baš ovog časa ne slijedi, spreman da mu izbuši leđa. Jonathan osjeti kako ga oblijeva znoj i iznenada postade umoran. Na križanju je spustio kovčeg na rub pločnika i promatrao nepoznate zgrade. Ulica je vrvjela automobilima i pješacima. Bilo je šest i četrdeset, nesumnjivo vrijeme najveće gužve u Strasbourgu. Pade mu na um da se upiše pod lažnim imenom. Ako bi upisao lažno ime i lažni broj osobne karte, nitko ne bi tražio da pokaže pravu. Onda shvati da bi ga lažno ime još više uznemirilo. Postajao je svjestan što je uradio. Osjeti kratak napad mučnine. Zatim podiže kovčeg i nastavi se vući ulicom. Pištolj u džepu činio mu se vrlo težak. Bojao se baciti ga u kanal ili u kantu za smeće. U mislima je samog sebe vidio kako prelazi dug put do Pariza te kako ulazi u vlastitu kuću s tim malim pištoljem u džepu.

12

U subotu, nešto prije jedan iza ponoći, Tom stiže u Belle Ombre, ostavivši zeleni *renault karavan* parkiran kraj *Porte d'Italie* u Parizu. Pročelje kuće nije bilo osvijetljeno, ali kad se, s kovčegom u ruci, popeo stepenicama, obradova se ugledavši svjetlo u Heloisinoj sobi u stražnjem lijevom uglu kuće. Uđe da bi je pozdravio.

– Konačno si se vratio! Kako je bilo u Parizu? Što si radio? – Heloise je bila u zelenoj pidžami, a ružičasti satenski pokrivač navukla je do struka.

– Ah, večeras sam gledao loš film – reče Tom. Vidje da Heloise čita knjigu o francuskom socijalističkom pokretu, koju je on kupio. To baš neće poboljšati odnose s njenim ocem, pomisli on. Heloise bi često iznenadila ponekom izrazito ljevičarskom primjedbom, idejom za koju joj, doduše, ne bi palo na pamet da je pokuša provesti u život. No Tom je osjećao da je polako navodi nalijevo. Guraj jednom rukom, zadržavaj drugom, pomisli on.

– Je si li vidio Noëlle? – upita ona.

– Ne. Zašto?

– Mislim da je večeras priredila zabavu. Bio joj je potreban još jedan muškarac. Naravno, pozvala nas je oboje, ali rekla sam da si vjerojatno u Ritzu, pa neka te nazove.

– Ovog puta sam odsjeo u Crillonu – reče on. Zbog ugodnog mirisa kolonjske vode pomiješanog s niveom postao je još svjesniji vlastite neugodne prljavštine nakon putovanja.

– Je li ovdje sve u redu?

– U najboljem redu – reče ona tonom koji je zvučao zavodnički, premda je Tom znao da to nije namjerno. Provela je sretan, običan dan pa je i sama bila sretna.

– Moram se istuširati. Do viđenja za deset minuta reče Tom i ode u vlastitu kupaonicu gdje je u kadi imao pravi tuš, a ne onaj nalik telefonu, kakav se nalazio u Heloisinoj kupaonici.

Nekoliko minuta kasnije – nakon što je Heloisina austrijska jakna bila spremljena u najdonju ladicu, ispod veste – dremuckao je kraj nje u krevetu, odviše umoran da bi i dalje čitao *L' Express*. Pitao se hoće li u idućem broju biti fotografije jednog ili oba mafijaša kraj željezničke pruge? Da li je onaj tjelohranitelj mrtav? Od srca se nadao da se nekako otkotrljao pod vlak, jer bojao se da nije bio mrtav kad su ga izbacili. Sjetio se kako ga je Jonathan povukao natrag kad je i sam skoro ispao pa se, zatvorenih očiju, trgnuo kad je zamislio taj prizor. Trevanny mu je spasio život, ili ga

barem spasio od opasnog pada, možda od gubitka noge koju bi mu odrezali kotači vlaka.

Tom je dobro spavao, a ustao je oko pola devet, prije nego se Heloise probudila. U dnevnoj sobi popio je kavu, no usprkos radoznalosti, nije otvorio radio da bi čuo vijesti u devet. Prošetao je vrtom, promotrio gređicu jagoda koju je nedavno obrezao i oplijevio, a pogledao je i lukovice georgina, koje su zimu provele spremljene u vreće od debelog platna, a sada ih je valjalo posaditi. Pomisli da bi popodne morao nazvati Trevannya. Što ga prije vidi, to će ovaj biti mirniji. Pitao se da li je Jonathan također primijetio plavokosog tjelohranitelja koji se onako uspaničio? Tom je prošao mimo njega u hodniku, kad se iz restoranta zaputio natrag u svoj vagon, koji je bio treći odostraga, a tjelohranitelj je izgledao kao da će svakog trenutka eksplodirati od neizvjesnosti, tako da mu je Tom žarko želio dobaciti na najtečnijem šatrovačkom talijanskom: – Dobit ćeš nogu, ako ova frka potraje, e?

Gospođa Annette se vratila iz jutarnje kupovine nešto prije jedanaest, pa Tom, začuvši da je zatvorila sporedna vrata i ušla u kuhinju, uđe da pogleda *Le Parisien Libere*.

– Konji – reče s osmijehom, podižući novine.

– Ah, da. Kladili ste se, gospodine Tome?

Annette je znala da se on ne kladi. – Ne, samo me zanima kako je prošao moj prijatelj.

Tom nađe ono što je tražio na dnu prve stranice, kratak članak od nekoliko centimetara. Talijan zadavljen garotom, a drugi teško ranjen. Čovjek zadavljen garotom identificiran je kao pedeset dvogodišnji Vito Marcangelo iz Milana. Toma je više zanimao teško ranjeni Filippo Turolu, star trideset i jednu godinu, koji je također bio izbačen iz vlaka, pa je pretrpio mnogobrojne unutarnje ozljede, slomljena rebra i ozljedu ruke koju će, kako izgleda, biti potrebno amputirati u bolnici u Strasbourgu. Turolu je bio u komi, a stanje mu je bilo kritično. Dalje se navodilo da je jedan putnik vidio tijelo na željezničkom nasipu i obavjestio službenika u vlaku, ali tek nakon što je luksuzni *Mozart ekspres* prevalio kilometre jureći punom brzinom prema Strasbourgu. Spasilačka ekipa pronašla je dva tijela. Ustanovljeno je da su između pada svakog tijela prošle četiri minute, a policija je provodila brižljivu istragu.

Očito će više o tome pisati u sljedećim izdanjima, a vjerojatno će biti i fotografija, pomisli Tom. Te »četiri minute« otkrivale su galski smisao za preciznost u istrazi, nalik zadatku iz aritmetike u školskim knjigama, pomisli zatim. Ako se vlak kreće brzinom od stotinu kilometara na sat, pa jedan mafijaš biva izbačen, a drugog nađu izbačenog šest cijelih i dvije trećine kilometara daleko od prvog, koliko je vremena proteklo između izbacivanja svakog mafijaša? Odgovor: četiri minute. Ništa se nije

spominjalo o drugom tjelohranitelju koji je očigledno držao usta zatvorena i nije ni pomišljao da podnese tužbu zbog nezadovoljstva uslugama u *Mozart ekspresu*.

Pa ipak, tjelohranitelj Turoli nije bio mrtav. Tom je bio svjestan da ga je Turoli pogledao prije nego je primio udarac u vilicu, te da prema tome ima predodžbu o njemu. Možda bi ga mogao opisati ili identificirati, ako ga ikad ponovo vidi. S druge strane, Turoli vjerojatno uopće nije uočio Jonathana, jer ga je ovaj udario straga.

Oko pola četiri, kad je Heloise otišla posjetiti Agnes Graiss, na drugom kraju Villepercea, Tom potraži broj Trevannyjeve radionice u Fontainebleauu i ustanovi da ga je dobro upamtio.

Trevanny se javio.

– Halo. Ovdje Tom Ripley. M-m-m... o mojoj slici... Jeste li sami?

– Da.

– Morao bih vas vidjeti. Mislim da je važno. Možemo li se sastati, recimo, nakon što zatvorite? Oko sedam. Ja mogu...

– Da – Trevannyjev je glas zvučao napeto.

– Kako bi bilo da parkiram u blizini Salamander bara? Zna li na koji bar mislim, u Ulici Grande?

– Da, znam ga.

– Onda ćemo se odvesti nekamo gdje možemo razgovarati. Četvrt do sedam?

– U redu – reče Trevanny kao kroz zube.

Čeka ga ugodno iznenađenje, pomisli Tom spuštajući slušalicu.

Nešto kasnije tog poslijepodneva, dok se nalazio u ateljeu, nazove ga Heloise:

– Zdravo Tome. Neću doći kući jer ćemo Agnes i ja prirediti nešto divno za večeru, pa bismo voljele da dođeš. Antoine je ovdje, znaš. Subota je. Dođi oko pola osam, u redu?

– Može li u osam, draga. Pomalo slikam.

– *Tu travailles?*

Tom se nasmiješi. – Pravim skice. Bit ću tamo u osam.

Antoine Graiss je bio arhitekt, sa ženom i dvoje male djece. Tom se radovao ugodnoj, opuštenoj večeri u društvu susjeda. U Fontainebleau se odvezao nešto ranije kako bi mogao kupiti cvijeće – odabrao je kamelije – koje će predati kao dar Graissovima ako malo zakasni.

U Fontainebleauu Tom kupi i *France Soir* zbog najnovijih vijesti o Turoliju. Nije bilo objavljeno ništa o promjeni zdravstvenog stanja, no pisalo

je kako se vjeruje da su dvojica Talijana članovi mafijaškog klana Genotti, pa bi mogli biti žrtve suparničkog klana. Bar će Reeves biti zadovoljan, pomisli Tom, jer to mu je upravo i bio cilj. Tom nađe mjesto za parkiranje uz pločnik, nekoliko metara od Salamandera. Pogledavši kroz stražnji prozor, ugledao je Trevannyja kako se približava svojim polaganim hodom. Tada Jonathan ugleda Tomov automobil. Trevanny je na sebi imao prilično iznošeni baloner.

– Zdravo – reče Tom, otvarajući vrata. – Uđite, pa ćemo se odvesti u Avon ili negdje drugdje.

Trevanny uđe, jedva promrmljavši pozdrav.

Avon je bio grad blizanac Fontainebleaua, premda manji. Tom je vozio niz strminu prema željezničkoj stanici Fontainebleau-Avon i skrenu nadesno na zavoju koji je vodio u Avon.

– Je li sve u redu? – upita uljudno.

– Da – reče Trevanny.

– Tjelohranitelj nije mrtav.

– Znam – odvrati, još od osam ujutro, kad je u Strasbourgu kupio novine, Jonathan je zamišljao da će se Turoli svakog trenutka vratiti iz kome te opisati dva čovjeka u vagonu, njega i Toma Ripleya.

– Sinoć ste se vratili?

– Ne, ja... Ostao sam u Strasbourgu i jutros došao avionom.

– U Strasbourgu nije bilo neprilika? Nikakvog znaka od drugog tjelohranitelja?

– Ne – reče Jonathan.

Tom je vozio polako, u potrazi za mirnim mjestom. U maloj ulici dvokatnica skrenuo je uz pločnik, zaustavio kola i ugasio svjetla. – Mislim da smo – reče vadeći cigarete prilično dobro obavili posao, sudeći po tome da novine nisu javile o tragovima, bar ne značajnim. Tjelohranitelj u komi je jedina smetnja. – On ponudi cigaretu Jonathanu, no ovaj izvadi svoju. – Da li se Reeves javio? – upita Tom.

– Da, danas poslijepodne, prije nego ste vi nazvali odgovori kratko. Reeves je nazvao tog poslijepodneva, a Simone je odgovorila. *Netko iz Hamburga. Amerikanac*, rekla je. Već sama činjenica da je Simone razgovarala s Reevesom, premda ovaj nije naveo svoje ime, nervirala je Jonathana.

– Nadam se da ne zeza što se tiče novca – reče Tom.

– Malo sam pogurao stvar, znate. Morao bi odmah istresti cijelu svotu.

A koliko bi ti želio, htjede upitati Jonathan, ali odluči prepustiti Ripleyju da prijeđe na stvar.

Tom se nasmijao i nagnuo nad volan. – Vjerojatno mislite da želim dio – od četrdeset tisuća funti, zar ne? Ali ne želim.

– Oh, da budem iskren to sam i pomislio. Da.

– Zato sam i htio da se danas sastanemo. To je jedan razlog. Drugi je da vas upitam jeste li zabrinuti? – Jonathanova napetost izazvala je kod Toma osjećaj nelagodnosti, tako da mu se gotovo zapleo jezik. Nasmijao se. – Pa naravno da ste zabrinuti. No postoje razne vrste briga. Mogao bih vam pomoći – to jest, ako biste htjeli razgovarati.

Što zapravo želi, pitao se Jonathan. Sigurno nekamo smjera. – Mislim da mi nije sasvim jasno zbog čega ste bili u vlaku?

– Jer mi je to pričinjavalo zadovoljstvo! Zadovoljstvo da uklonim, ili pomognem ukloniti ljude kao što su bila ona dvojica jučer. Samo to! Također i zadovoljstvo da vam pomognem da u džep stavite nešto novca. Međutim, mislio sam da li ste na bilo koji način zabrinuti zbog onoga što smo učinili?... Teško mi je to izraziti. Možda stoga što ja uopće nisam zabrinut. Bar ne za sada.

Jonathan je bio zatečen. Tom Ripley je obilazio stvar ili se šalio. Jonathan je još osjećao neprijateljstvo i nepovjerenje prema Ripleyju. No sada je bilo prekasno. Jučer u vlaku, vidjevši da se Ripley sprema preuzeti posao, još je mogao reći:

– U redu, preuzmite ga u cijelosti – pa se jednostavno vratiti na svoje mjesto. To ne bi izbrisalo događaj u Hamburgu, za koji je Ripley znao, ali... Jučer novac nije bio pokretač. Jonathan se naprosto uspaničio, još i prije Ripleyeva dolaska. Sada je osjećao da ne može pronaći pravo oružje za obranu. – Mislim da ste vi – reče on – započeli priču da su mi dani odbrojani. Vi ste Reevesu dali moje ime.

– Da – odgovori Tom, malo skrušeno, ali sigurnim glasom. – Ali mogli ste birati, zar ne? Na Reevesov ste prijedlog mogli reći ne – Tom počeka no Jonathan ne odgovori. Međutim, vjerujem da je situacija sada znatno bolja, zar ne? Nadam se da ćete još dugo uživjeti, a imate i poprilično love, ili kako biste vi rekli – kinte.

Jonathan vidje kako je Tomovo lice obasjao bezazlen osmijeh. Nitko tko bi u ovom trenutku pogledao lice Toma Ripleyja ne bi mogao ni zamisliti da je on u stanju bilo koga ubiti, a kamo li zadaviti garotom, pa ipak, prije dvadeset i četiri sata učinio je upravo to. – Imate li običaj neslano se šaliti? – upita Jonathan s osmijehom.

– Ne. Ne, uvjeravam vas. Ovo je prvi put.

– I tako vi – baš ništa ne želite?

– Ne mogu se sjetiti ničega što bih trebao od vas. Čak ni prijateljstvo, jer to bi bilo opasno.

Jonathan se uzvrpolji. Prestao je udarati prstima po kutiji šibica.

Tom je pogađao o čemu razmišlja – o tome da ga Ripley drži u šaci, pa bilo da nešto želi ili ne. Stoga reče: – Niste u mojoj vlasti ništa više nego ja u vašoj. Mogli biste isto tako reći nešto o meni, kao i ja o vama. Razmišljajte na taj način.

– Točno – reče Jonathan.

– Ako postoji nešto što bih želio učiniti, to je da vas zaštitim.

Sada se Jonathan nasmije, a Ripley ostade ozbiljan.

– Naravno, to možda neće biti potrebno. Nadajmo se da neće. Nevolje uvijek dolaze od drugih ljudi. Ha! – Tom se načas zagleda kroz prednje staklo. – Vaša žena, na primjer. Što ste joj rekli o novcu koji ćete dobiti?

To je predstavljalo stvaran, ozbiljan, neriješen problem.

– Rekao sam da su mi njemački liječnici nešto platili. Da na meni vrše pokuse.

– Nije loše – reče Tom zamišljeno – no možda možemo smisliti nešto bolje. Očito je da time ne možete opravdati cijelu svotu, a oboje biste mogli uživati u njoj... Kako bi bilo da vam netko od rodbine umre? U Engleskoj? Neki rođak-pustinjak, na primjer?

Jonathan se nasmiješi i pogleda ga. – Mislio sam na to, ali da budem iskren, nikog takvog nemam.

Tom uvidje da Jonathan nema običaj izmišljati. On sam bi već nešto izmislio za Heloisu, na primjer, ako bi iznenada dobio mnogo novca. U mašti bi stvorio ekcentričnog samotnjaka koji se tokom svih ovih godina zabio u Santa Fe ili Sausalito, trećeg bratića njegove majke ili tako nešto, a tu bi osobu iskitio pojedinostima što ih je navodno zapamtio za vrijeme kratkog susreta u Bostonu kad je bio mali, siročić, što je doista i bio. Nije ni sanjao da taj rođak ima zlatno srce. – Pa, ipak, to ne bi bilo teško, s obzirom da vam je porodica daleko, u Engleskoj. Razmislit ćemo o tome – doda on kad vidje da se Jonathan sprema odgovoriti niječno. Zatim pogleda na sat. – Žao mi je, ali moram na večeru, a pretpostavljam i vi. Ah, još jedna stvar – pištolj. Jeste li ga se riješili?

Pištolj je bio u desnom džepu balonera koji je Jonathan upravo nosio. – Imam ga još i sada. Rado bih ga se riješio.

Tom ispruži ruku. – Ovamo s njim. Jedna briga manje.

Trevanny mu ga preda, a Tom ga gurne u pretinac za rukavice. – Nije upotrebljavan, pa nije odviše opasan, ali ipak ću ga se riješiti jer je talijanske izrade – Tom zamišljeno zastane. Mora da ima još nešto i sada je vrijeme da se toga sjeti, jer se nije namjeravao ponovo sastati s Jonathanom. Onda mu sine. – Usput, pretpostavljam da ćete Reevesu reći da ste sami obavili posao. On ne zna da sam i ja bio u vlaku. Tako je

mного bolje.

Jonathan je pretpostavljao suprotno, pa mu je trebalo nekoliko trenutaka da svari ove riječi. – Mislio sam da ste Reeves i vi prilično dobri prijatelji.

– O, mi i jesmo prijatelji. No ne preveliki. Držimo odstojanje na neki način. – Tom je glasno razmišljao, a istovremeno pokušavao naći riječi koje ne bi uplašile Trevannyja, nego mu, naprotiv, vratile samopouzdanje. Bilo je to teško. – Nitko osim vas ne zna da sam bio u vlaku. Kartu sam kupio pod drugim imenom. U stvari, upotrijebio sam lažni pasoš. Palo mi je na pamet da biste mogli imati teškoća u provođenju zamisli s garotom. Telefonski sam razgovarao s Reevesom. On pokrene motor i upali svjetla. – Reeves je pomalo ćaknut.

– Kako to?

Motocikl s jakim prednjim svjetlima pojavi se tutnjeći iza ugla i prođe mimo njih, nadjačavši za tren brujanje automobila.

– On se voli igrati – reče Tom. – Kao što možda znate, uglavnom posreduje s ukradenim stvarima, prima robu, šalje je dalje. To je smiješno poput špijunske igre, ali Reeves bar još nije bio uhvaćen, uhapšen, pušten i te stvari. Koliko sam razumio, u Hamburgu mu ide prilično dobro, no nisam bio u njegovu stanu. Ne bi se smio uplitati u takve stvari. Nije to za njega.

Jonathan je mislio da je Tom Ripley čest posjetilac Reevesa Minota u Hamburgu. Sjetio se da se Fritz one noći pojavio kod Reevesa s paketićem. Nakit? Droga? Jonathan je promatrao poznati vijadukt, a onda se pojavi tamnozeleno drveće u blizini željezničke stanice, krošanja osvijetljenih uličnim svjetiljkama. Jedino mu je Tom Ripley, koji je sjedio do njega, bio stran. Opet ga je počeo hvatati strah. – Ako smijem upitati – kako to da ste baš mene izabrali?

Tom je na neugodnom zavoju na vrhu brežuljka, upravo skretao ulijevo, u Aveniju Franklina Roosevelta i morao se zaustaviti zbog automobila koji su dolazili u njihovom smjeru. – Žao mi je što moram reći – iz beznačajnog razloga. One noći u veljači, na vašoj zabavi, rekli ste nešto što mi se nije dopalo. – Promet se sada prorijedio. – Rekli ste: *Da, čuo sam o vama*, prilično zlobnim tonom.

Jonathan se sjetio. Sjetio se također da se te večeri osjećao prilično umornim pa stoga i razdražljivim. A zbog te neznatne neuljudnosti, Ripley ga je uvalio u gabulu u kojoj se i sada nalazi. Ili bolje rečeno, sam je sebe uvalio, podsjeti se on.

– Više me nećete trebati ponovo vidjeti – reče Tom. Posao je uspio. Mislim, u slučaju da više ništa ne čujemo – zastade razmišljajući da li bi se trebao ispričati Jonathanu? Do vraga s tim, pomisli zatim, čujem da sebi

ništa ne predbacujete s moralne točke gledišta. Oni su ljudi također bili ubojice. Često su ubijali nedužne stoga smo uzeli zakon u svoje ruke. Mafija bi se prva složila da bi ljudi morali uzeti zakon u svoje ruke. To je njihov kamen temeljac – reče Tom. Skrene desno u Ulicu France, Ja ću vas odvesti pred sama vrata.

– Iskreat ću se bilo gdje. Mnogo hvala.

– Pokušat ću poslati prijatelja da podigne sliku – Tom zaustavi kola.

Jonathan izade. – Kako želite.

– Nazovite me ako upadnete u gužvu – reče Tom sa smješkom.

Jonathan se bar nasmiješi zauzvrat, kao da ga je to zabavljalo.

Krenuo je prema Ulici St. Merry i naglo je osjetio olakšanje, najvećim dijelom zbog činjenice da se Ripley nije doimao zabrinuto – ni zbog preživjelog telohranitelja, a ni zbog čega drugog.

Približivši se Sherlock Holmesovoj kući, Jonathan je znao da kasni više nego obično. Kartice iz švicarske banke stigle su jučer u dućan, znao je da će zapamtiti četveroznamenasti broj računa.

Što se tiče drugog puta u Njemačku, ona je prihvatila objašnjenje o posjeti specijalistu, no to će u toku putovanja pa će Jonathan morati objasniti odakle novac – ne baš cijelu svotu, ali dobar dio ovog novca.

– Zakasnio si – reče Simone kad je ušao. Nalazila se u dnevnoj sobi s Georgesom, a posvuda po sofi ležale su otvorene slikovnice.

– Mušterije – objasni on, pa objesi baloner na vješalicu. Činjenica da više nije osjećao težinu pištolja predstavljala je olakšanje. Nasmiješio se sinu. – A kako si ti, kamenčiću? Što smjeraš? – Jonathan je govorio engleski.

Georges se kesio nalik maloj plavokosoj bundevi. Prednji je zub iščezao dok je Jonathan bio u Münchenu. – Žit'o sam – reče dječak.

– Čitao sam. Žito je na polju. Osim, naravno, ako ti se jezik ne plete.

– Što su »epolete«?

Generalove značke. No to bi se moglo nastaviti u nedogled. Što »love mačke«? Miševе. – Jezik ti se plete – kad mucaš, na primjer. *B-b-begayer*. To je...

– Oh, Jone, pogledaj ovo – reče Simone, posegnavši za novinama. – Nisam to zapazila za vrijeme ručka. Gledaj. Dva su čovjeka, ne, jedan je čovjek ubijen jučer u vlaku iz Njemačke za Pariz. Ubijen i izbačen iz vlaka. Misliš li da je riječ o istom vlaku kojim si ti došao?

Jonathan pogleda fotografiju mrtvaca na nasipu i izvještaj pod njom, kao da ga prije nije ni vidio:...*zadavljen garotom... ruku druge žrtve bit će*

možda potrebno amputirati... – Da, *Mozart ekspres*. U vlaku nisam ništa primijetio. No bilo je oko trideset vagona – rekavši da je sinoć stigao prekasno da uhvati posljednji vlak za Fontainebleau, te da je prespavao u malom hotelu u Parizu.

– Mafija – reče Simone. Davljenje su vjerojatno izveli u kupeu s navučenim zavjesama. Uh! – ona ustade i ode u kuhinju.

Jonathan pogleda Georgesu koji je u tom času bio zabavljen stripom o Asterixu. Ne bi mu volio objašnjavati što je to davljenje garotom.

Te večeri, premda se osjećao malo napetim, Tom je kod Graisovih bio izvrsno raspoložen. Antoine i Agnes Grais živjeli su u kamenoj kući s tornjićem, okruženoj ružama penjačicama. Antoine je bio tridesetih godina, elegantan i prilično strog, gospodar u kući i vrlo ambiciozan. Preko tjedna je radio u skromnom ateljeu u Parizu, a vikend bi provodio na selu s obitelji gdje se do kraja iscrpljivao povrtlarstvom. Tom je znao da ga Antoine smatra lijenim, jer sve ako je Tomov vrt i bio jednako uredan, čudna li čuda, kad Tom po cijeli dan i onako ništa drugo nije radio. Spektakularno jelo koje su kreirale Agnes i Heloise bio je jastog u zdjeli, s velikim izborom morske hrane s rižom i dva umaka.

– Smislio sam odličan način na koji bih započeo šumski požar – reče Tom zamišljeno dok su pili kavu. – Bio bi osobito efikasan na jugu Francuske gdje ima mnogo suhog drveća. Na bor pričvrstite povećalo, a to možete čak i zimi, a zatim, kad dođe ljeto, sunce sine kroz njega, pa povećalo zapali vatricu u borovim iglicama. Smjestite ga, naravno, u blizini kuće nekoga tko vam nije po volji i – čvrk, krc i fuum! cijela kuća odjednom plane! Nije baš vjerojatno da bi policija ili ljudi od osiguranja našli povećalo u pougljenoj šumi, a čak i da ga nađu... Savršeno, zar ne?

Antoine se prijekorno smijao, dok su žene oduševljeno cičale, tobože od straha.

– Ako se to dogodi mom imanju, dolje na jugu, znat ću tko je kriv – reče Antoine svojim dubokim baritonom.

Graisovi su imali posjed nedaleko od Cannesa koji su iznajmljivali u srpnju i kolovozu kad su najamnine bile najviše, a sami su tamo odlazili u drugim toplim mjesecima.

Tom je, međutim, uglavnom razmišljao o Jonathanu Trevannyju. Ukočen momak koji je potiskivao osjećaje, no u biti pošten. Trebat će mu podrška i to, kako se Tom od srca nadao, samo moralna podrška.

Zbog neizvjesnog Turolijeva stanja, Tom se u nedjelju odveze u Fontainebleau da kupi londonske novine *Observer* i *Sunday Times*, koje je obično kupovao u ponedjeljak na kiosku u Villeperceu. Kiosk u Fontainebleauu nalazio se ispred hotela *L' Aigle Noir*. Tom pogleda unaokolo ne bi li opazio Trevannya koji je vjerojatno također običavao kupovati londonske nedjeljne novine, ali ga nije vidio. Bilo je jedanaest sati pa ih je Trevanny možda već kupio. Tom ude u kola pa najprije prelista *Observer*. Nije bilo izvještaja o događaju u vlaku. Nije bio siguran da li će se engleske novine uopće potruditi napisati nešto o tome, no listajući *Sunday Times*, na trećoj stranici pronađe članak u obliku kratkog stupca koji odmah počne gutati. Novinar je, pomalo senzacionalistički, izvijestio:

...Mora da je to bio neobično brz potez mafije... Turolu, iz klana Genotti, s amputiranom rukom i ozlijeđenim okom, rano u subotu došao je k svijesti, a njegovo stanje se tako brzo poboljšava da će uskoro biti prebačen u bolnicu u Milanu. No ako nešto i zna o događaju, ne govori.

Za Toma nije bilo ništa novo da Turolu ne govori, no bilo je jasno da će ostati živ. U tome je bila nevolja. Pomisli da ga je Turolu vjerojatno već i opisao svojim kolegama, jer u bolnici su ga sigurno posjetili pripadnici klana. Važne su mafijaše i u bolnici čuvali danju i noću, pa će možda tako postupiti i sa Turolijem, pomisli Tom čim mu na um pade ideja da ukloni ranjena tjelohranitelja. Prisjetio se bolničkog liječenja Joea Colomba, vođe klana Profaci iz New Yorka, kojeg je mafija također cijelo vrijeme strogo čuvala. Usprkos jakim dokazima, Colombo je poricao da je član mafije i da ona uopće postoji. Za vrijeme Colombova boravka u bolnici, bolničarke su morale prekoračivati noge tjelohranitelja koji su spavali u hodniku. Bolje da ne pomišlja ukloniti Turolija. On je već vjerojatno ispričao o čovjeku tridesetih godina, smeđe kose, nešto iznad prosječne visine koji ga je mlatnuo u vilicu i trbuh, a pozadi je morao biti još jedan koji ga je opalio po glavi. Pitanje je da li bi Turolu prepoznao Toma kad bi ga ponovo vidio. Vjerojatnost potvrdnog odgovora nije bila velika. Ali ako je Turolu vidio Jonathana, njega je već lakše mogao zapamtiti: Jonathan se, naime, izdvajao vanjskim izgledom – bio je viši i svjetlije kose od većine ljudi. Turolu će, naravno, usporediti zapažanja s drugim tjelohraniteljem koji je bio živ i zdrav.

– Dragi – reče Heloise kad je Tom ušao u dnevnu sobu – kako bi ti se svidjelo kružno putovanje Nilom?

Tom je u mislima bio tako daleko da se na trenutak morao prisjetiti što je Nil i gdje se nalazi. Heloise se bosonoga sklupčala na sofi, pregledavajući putničke prospekte. Povremeno ih je hrpimice primala od agencije u Morelu, koja ih je slala jer im je Heloise bila tako dobra mušterija. – Ne znam. Egipat...

– Zar ne izgleda primamljivo? – Pokazala mu je sliku brodića zvanog *Isis* koji je nalikovao parobrodu s Missisipija, a plovio je uz obalu obraslu trskom.

– Da, izgleda.

– Ili negdje drugdje. Ako ti ne želiš, vidjet ću što o tome misli Noëlle – reče ona, vraćajući se brošurama.

Proljeće je uzburkalo Heloisinu krv. Poškakljalo ju je po tabanima. Nisu nigdje bili još od Božića kad su se prilično ugodno proveli jedreći jahtom od Marseillea do Portofina i natrag. Vlasnici jahte, stariji ljudi i Noëllini prijatelji, imali su kuću u Portofinu. U ovom trenutku Tomu se nije putovalo, ali nije to želio reći Heloisi.

Nedjelja je bila ugodna i tiha, pa je Tom izradio dvije dobre skice gospođe Annette kako pegla rublje. Nedjeljom poslije podne peglala je u kuhinji i istovremeno gledala televiziju koju je, na stoliću s kotačima, dogurala do kuhinjskog ormara. Ništa nije bilo tako domaće, tako francusko, pomisli Tom, kao jedra, mala prilika gospođe Annette sagnuta nad peglom u nedjeljno poslijepodne. Želio je na platno prenijeti duh tog prizora – vrlo blijedu narandžastu nijansu kuhinjskog zida obasjanog svjetlošću sunca i suptilno plavu boju haljine gospođe Annette koja je tako dobro pristajala njenim plavim očima.

Oko deset navečer, baš kad su Tom i Heloise ležali pred kaminom čitajući nedjeljne novine, iznenada zazvoni telefon.

Bio je to Reeves, a glas mu je zvučao krajnje uznemireno. Veza je bila slaba.

– Možeš li časaš pričekati? Pokušat ću odozgo – reče Tom.

Reeves odgovori da može, pa Tom potrči uz stepenice, dobacivši Heloisi: – Reeves! Prokleta veza! – Telefon na katu nije bio ništa bolji no Tom je želio razgovarati nasamo.

Reeves reče: – Rekao sam moj *stan*. U *Hamburgu*. Bacili su bombu.

– Što? Bože!

– Zovem te iz Amsterdama.

– Jesi li ranjen? – upita Tom.

– Ne! – poviče Reeves, a glas mu se prelomi. – To je čudo! Oko pet sati sam izašao, a isto tako i Gaby jer ne radi nedjeljom. Ti tipovi... mora da su bacili bombu kroz prozor. Pravi podvig. Susjedi ispod mene čuli su kako su

kola dojurila i za minut opet odjurila, a dvije minute kasnije – užasna eksplozija koja je srušila sve slike sa zidova.

– Slušaj – kako su nanjušili?

– Pomislio sam da bi bilo zdravije da se nekuda sklonim. Otprašio sam iz grada za manje od sat.

– Kako su doznali? – poviče Tom u slušalicu.

– Ne’am pojma, stvarno ne’am pojma. Možda su nešto izvukli iz Fritza, jer Fritz danas nije došao na sastanak sa mnom. Od srca se nadam da je stari Fritz dobro. Ali on ne zna... znaš, ime našeg prijatelja. U njegovoj prisutnosti uvijek sam ga zvao Paul. Zaista smatram da samo sumnjaju, Tome. Mislim da je naš plan u biti *uspjio*.

Dobri stari optimista Reeves, usprkos stana raznesenog bombom i izgubljenog imetka, njegov je plan bio uspješan. Slušaj, Reevesu, što je sa... Što si učinio sa svojim stvarima u Hamburgu? S papirima, na primjer?

– Sef u banci – odvrati spremno Reeves. – Mogu ih poslati. A kakvi, uopće, papiri? Ako te to zabrinjava... imam samo mali adresar, a on je uvijek kod mene. Prokleta mi je žao što sam izgubio sve one ploče i slike, ali policija kaže da će ostatak zaštititi najbolje što mogu. Naravno, kraće su me vrijeme ispitali, na lijepi način, ali objasnio sam da se nalazim u šoku, što je bilo prokleta blizu istine, te da moram nekamo otići. Znaju gdje sam.

– Sumnja li policija na mafiju?

– Nisu rekli ako i sumnjaju. Tome, stari moj, sutra ću te možda ponovo nazvati, ajde zapiši moj broj.

Prilično nevoljko, premda mu je bilo jasno da bi ga mogao zatrebati, Tom pribilježi ime Reevesova hotela *Zuyder Zee* i telefonski broj.

– Naš zajednički prijatelj vraški je dobro obavio posao, iako je drugo kopile još živo. Za momka koji je anemičan... – Reeves se prekine uz gotovo histeričan smijeh.

– Isplatio si mu cijelu svotu?

– Još jučer.

– Više ti, pretpostavljam nije potreban.

– Ne, zainteresirali smo ovdašnju policiju za tu stvar. Mislim u Hamburgu. To smo i željeli. Čuo sam da je pristiglo još mafije. Tako da...

Veza se naglo prekine. Pomalo ljut, Tom je sam sebi izgledao glupo dok je stajao držeći zanijemjelu slušalicu. Spustio ju je i nekoliko sekundi ostao stajati kraj telefona, pitajući hoće li se Reeves ponovo javiti, no onda pomisli da vjerojatno neće, pa pokuša probaviti vijesti. Sudeći po onome što je znao o mafiji, sve bi moglo ostati kod bombardiranja Reevesova stana.

Možda i nisu krenuli u lov na njegov život. No mafija je očito znala da je Reeves u nekoj vezi s ubojstvima, pa je zamisao o stvaranju dojma da se radi o ratu suparničkih klanova propala. S druge strane, hamburška će se policija posebno potruditi da istjera mafiju iz grada, a samim tim i iz privatnih kockarskih klubova. Situacija je bila nejasna, pomisli Tom, poput, uostalom, svega što je Reeves činio i u što je gurao nos. Ocjena bi trebala glasiti: ne posve uspješno.

Jedina sretna činjenica bila je da je Trevanny dobio novac. O tome bi trebao biti obaviješten u utorak ili srijedu. Dobre vijesti iz Švicarske.

Sljedećih dana bilo je mirno. Reeves Minot nije se javljao ni telefonom ni pismom. Novine nisu donijele ništa o Turoliju bilo u strasburškoj ili milanskoj bolnici, premda je Tom u Fontainebleauu kupovao još i *Herald-Tribune* i londonski *Daily Telegraph*. Ne sadnju georgina utrošio je tri sata u toku jednog poslijepodneva, jer držao ih je u manjim paketićima unutar debelih vreća, raspoređene po bojama, a boje gredica pokušao je isplanirati s pažnjom jednakom onoj koju je posvećivao kompoziciji slikarskog platna. Heloise je tri noći provela sa svojim roditeljima u Chantillyju, jer joj se majka podvrgla lakšoj operaciji tumora koji se, na sreću, pokazao dobroćudnim. Gospođa Annette je, smatrajući ga usamljenim, tješila Toma američkom kuhinjom koju je naučila pripremati da bi ga zadovoljila: svinjskim kareom u soku s roštilja, juhom od školjki i pečenim pilićima. Tom je povremeno razmišljao o vlastitoj sigurnosti. U spokojnu atmosferu Villepercea, tog pospanog, prilično lijepog seoceta, kroz visoku željeznu kapiju Belle Ombrea koja je na izgled zaštićivala kuću nalik zamku, no zapravo je predstavljala slabu zaštitu – jer svatko bi je mogao obiti – mogao bi stići ubojica, pomisli Tom, mafijaški revolveraš koji će pokucati ili pozvoniti na vrata, gurnuti gospođu Annette u stranu, pojuriti uza stepenice i izbušiti Toma. Policiji bi vjerojatno trebalo dobrih petnaest minuta da stigne iz Moreta, pod pretpostavkom da bi gospođa Annette bila u stanju odmah telefonirati. Susjed koji bi čuo hitac ili dva zaključio bi da lovac vježba na sovama, pa se vjerojatno ne bi ni potrudio da dalje što istražuje.

Dok je Heloise boravila u Chantillyju, Tom je odlučio nabaviti klavi-cimbal za Belle Ombre – naravno i za sebe, a možda i za Heloise. Jednom ju je negdje čuo kako na klaviru svira jednostavnu pjesmicu. No gdje? I kada? Sumnjao je da je Heloise u djetinjstvu bila žrtva satova klavira, a poznavajući joj roditelje pretpostavio je da su njenim naporima oduzimali svaku radost. Ipak, klavi-cimbal će biti prilično skup (bilo bi svakako jeftinije kupiti ga u Londonu, ali ne s carinom od sto posto da bi se uvezao u Francusku), no kako je ulazio u kategoriju potrebe za kulturnim uzdizanjem, Tom nije sebi predbacivao zbog te želje. Klavi-cimbal nije bazen za plivanje. Nazvao je trgovca starinama u Parizu, kojeg je dobro poznavao, pa premda je ovaj prodavao isključivo pokućstvo, dao je Tomu

ime pouzdana mjesta u Parizu gdje se mogao nabaviti dobar klavi-cimbal.

Tom ode u Pariz i provede cijeli dan slušajući trgovčeva naklapanja o tim instrumentima, pregledavajući ih, isprobavajući zvuk laganim prebiranjem po tipkama i pokušavajući donijeti odluku. Napokon izabere najbolji instrument, od svijetlog drveta, ukrašen tu i tamo zlatnim listićem, koji je stajao više od deset tisuća franaka, a bit će isporučen u srijedu i to zajedno s ugadačem koji će se odmah baciti na posao jer će se klavi-cimbal poremetiti prilikom transporta.

To Tomu ulije novu snagu pa se on, vraćajući se do *renaulta*, osjeti nepobjedivim, nevidljivim za oči mafije, pa možda čak i neprobojnim za njihove metke.

Na Belle Ombre, uostalom, nisu bacili bombu. Nepopločene ulice Villepercea uz koje je bilo zasađeno drveće, izgledale su mirne kao i uvijek. Unaokolo se nisu vrzmali nikakvi sumnjivi stranci. Heloise se vratila u petak, dobro raspoložena, a Tom joj je priredio iznenađenje pa je s nestrpljenjem očekivao srijedu i dolazak velikog sanduka s klavi-cimbalom. Biće više veselju nego za Božić.

Gospođi Annette nije rekao ništa o kupnji instrumenta. No u ponedjeljak ujutro reče: Gospođo Annette, imam molbu. U srijedu na ručak dolazi poseban gost, a možda će ostati i na večeri. Pripremite nešto specijalno.

Annettine plave oči zasvjetlucaše. Voljela je pripremati jela koja su zahtijevala poseban trud. – Pravi gurman? upita ona s nadom.

– Rekao bih – odgovori on. – Razmislite. Neću vam reći što da pripremite. Neka to bude iznenađenje i za Heloise.

Domaćica se vragoljasto osmjehne. Moglo bi se pomisliti da je i ona dobila poklon.

Girooskop što ga je Jonathan kupio Georgesu u Münchenu, pokazao se najomiljenijom igračkom koju je ikada darovao sinu. Čarolija bi se ponavljala svaki put kad bi ga dječak izvadio iz četvrtaste kutije u kojoj je Jonathan zahtijevao da ga drži.

– Pazi da ti ne padne – reče Jonathan, ležeći potrbuške na podu u dnevnoj sobi. – To je osjetljiv instrument.

Girooskop je prisilio Georgesa da nauči nekoliko novih engleskih riječi, jer njegov se otac, jednako zaokupljen instrumentom, nije trudio da govori francuski. Čudesni kotač okretao se na vrhu dječakova prsta ili nagnut na stranu s vrha plastičnog tornjića koji je, izvađen iz kutije za igračke, dobio ulogu Eiffelova tornja, prikazanog na ružičastoj stranici s uputama za girooskop.

– Veći girooskop – objasni Jonathan – sprečava brodove da se valjaju po moru – prilično je dobro to objasnio, a smatrao je da bi, učvrstivši instrument unutar čamčića igračke u kadi, mogao i zorno pokazati kako to izgleda. Na primjer, veliki brodovi imaju tri giroškopa koji rade istovremeno.

– Jone, sofa – Simone je stajala na vratima dnevne sobe. – Nisi mi rekao svoje mišljenje. Tamnozeleno?

On se okrene na podu, pa se osloni o laktove. U njegovim se očima prekrasni girooskop još okretao, održavajući svoju čudesnu ravnotežu. Simone je mislila da bi trebalo obnoviti presvlaku sofe. – Mislim da bismo trebali kupiti novu – reče on ustajući. – Danas sam vidio oglas za crnu Chesterfield sofpu koja stoji pet tisuća franaka. Kladim se da bih istu takvu, ako malo potražim, mogao dobiti za tri tisuće petsto.

– Tri tisuće petsto *novih* franaka?

Znao je da će je to zapanjiti. – Smatraj to kao investiciju. Možemo to sebi priuštiti. – Poznavao je trgovca starinama, nekih pet kilometara izvan grada, koji je prodavao isključivo velike, dobro očuvane komade pokućstva. Sve do sada nije mogao ni pomisliti da kupi nešto iz te prodavaonice.

– Chesterfield sofa bila bi sjajna – ali nemoj ići, predaleko, Jone. Bacio si se na veliko kupovanje.

Johnatan je danas govorio i o novom televizoru. – Neću odviše trošiti – reče mirno. – Nisam tako lud.

Ona ga pokretom pozove u hodnik, kao da ne želi da ih dječak čuje. Jonathan je zagrlj. Kosa joj se zaplela među obješene kapute. Šapnula mu je u uho.

– U redu. Ali kad ćeš opet na put u Njemačku?

Nije voljela njegova putovanja. Rekao joj je da isprobavaju nove tablete koje mu daje Perrier, pa premda bi mu stanje moglo ostati nepromijenjeno, postoji nada da bi se moglo poboljšati, a pogoršati se sigurno neće. Zbog novca kojeg su mu navodno plaćali, iako joj nije ni rekao cijelu svotu, koja se sada nalazila u Udruženju švicarskih banaka u Zürichu, Simone je bila uvjerenjena da postoji nekakav rizik. Znala je samo da na računu u *Societe Generale* u Fontainebleauu imaju šest tisuća franaka umjesto uobičajenih četiri ili petstotina koji bi se, kad bi platili ratu za hipoteku, snizili na dvije stotine.

– Željela bih novu sofuu, ali jesi li siguran da je upravo sada treba kupiti? Uz takvu cijenu? Ne zaboravi hipoteku!

– Draga, kako bih i mogao? Prokleta hipoteka! – Nasmijao se. Hipoteku je želio otplatiti jednim udarcem. – U redu. Bit ću oprezan. Obećajem.

Znao je da će morati izmisliti bolju priču, ili bar razraditi onu koju je već ispričao. No najprije se želio opustiti te uživati u samoj pomisli na novostečeno bogatstvo, jer nije mogao početi olako trošiti, a još uvijek je postojala mogućnost da umre u roku od mjesec dana. Tri tuceta tableta koje mu je dao dr Schroeder u Münchenu, a koje je uzimao po dvije dnevno, neće mu spasiti život ni prouzročiti veliku promjenu. Osjećaj sigurnosti možda je bio iluzija, no s druge strane – dok je bio tu, nije li bio stvaran kao i sve drugo? Što mu je drugo preostalo? Što je uostalom sreća ako ne točka gledišta?

Postojala je još jedna neizvjesnost, činjenica da je tjelohranitelj po imenu Turoli još živ.

Dvadeset devetog travnja, u subotu navečer, Simone i Jonathan su otišli u kazalište u Fontainebleauu na koncert Schuberta i Mozarta u izvođenju gudačkog kvarteta. Jonathan je kupio najskuplje ulaznice a htio je povesti i Georgesu koji se mogao ponašati pristojno ako bi mu prije toga održali dovoljno duge pridike, ali Simone se usprotivila. Ona se crvenjela još više od Jonathanu, ako Georges ne bi bio uzor od djeteta.

– Za godinu dana, da – rekla je.

Za vrijeme pauze izašli su u prostrano predvorje gdje se moglo pušiti. Bilo je mnogo poznatih lica a među njima i trgovac umjetničkim priborom Pierre Gauthier, koji je, na Jonathanovo iznenađenje, nosio okovratnik s crnom kravatom.

– Vi ste ukras večerašnjeg koncerta, gospođo – reče on Simoni, zadivljeno pogledavši njenu kinesku crvenu haljinu.

Simone se ljupko zahvali na komplimentu. Zaista izgleda posebno lijepa i sretna, pomisli Jonathan. Gauthier je bio sam. Jonathan se

iznenada sjeti da mu je žena umrla prije godinu dana, prije nego što ga je upoznao.

– Večeras je ovdje cijeli Fontainebleau – reče Gauthier, trudeći se da nadglasa žamor. Zdravo mu je oko lutalo po grupicama ljudi u predvorju pod kupolom, a čelenka mu se sijala pod sivocrnim pramenovima koje je pažljivo začešljavao preko nje. – Hoćemo li poslije popiti kavu? Kavana je preko puta – reče on. – Bilo bi mi zadovoljstvo da vas pozovem.

Simone i Jonathan su se upravo spremali da prihvate poziv kad se Gauthier malo trgnuo. Jonathan je slijedio njegov pogled i usred skupine od četvoro ili petoro ljudi, nekoliko metara od njih, ugledao Toma Ripleya. Ripleyeve se oči sretoše s Jonathanovima i on kimne. Činilo se kao da bi mogao doći da ih pozdravi, ali istovremeno se Gauthier premjesti ulijevo, spremajući se da ode. Simone okrene glavu da vidi koga to njih dvojica promatraju.

– *Tout a l'heure, peut-etre* – reče Gauthier da će se možda uskoro vidjeti.

Simone pogleda muža i malo podiže obrve.

Ripley se isticao ne toliko svojom visinom koliko zbog toga što sa svojom smeđom kosom kojoj je svjetlost velikog lusterava davala zlatnu nijansu, nije nimalo nalikovao na Francuza. Nosio je sako od satena, boje šljive. Upadljiva plavuša koja kao da uopće nije bila našminkana, morala je biti njegova žena.

– Pa? – upita Simone. – Tko je onaj?

Jonathan je znao da misli na Ripleya. Srce mu brže zakuca. – Ne znam. Poznajem ga iz viđenja, no ne znam mu ime.

– Taj je čovjek bio kod nas – reče ona. – Sjećam ga se. Gauthier ga ne voli?

Zvono daje znak da se publika vrati na sjedala.

– Ne znam. Zbog čega?

– Zato što se činilo da želi otići – reče ona kao da je to očigledna činjenica.

Za Jonathana je uživanje u glazbi nestalo. Gdje sjedi Tom Ripley? U jednoj od loža? Jonathan nije pogledao prema ložama. Koliko je znao, Ripley je mogao sjediti i s druge strane prolaza. Bio je svjestan da večer nije pokvarila Ripleyjeva prisutnost nego Simonino reagiranje, izazvano njegovom nelagodnošću kad je ugledao Toma. Svjesno se pokušava opustiti u stolici pa podboči bradu prstima no cijelo je vrijeme bio svjestan da njegovi pokušaji nisu prevarili Simonu. Poput mnogih drugih i ona je čula priče o Tomu Ripleyu (iako mu se u ovom trenutku vjerojatno ne sjeća imena), pa će ga možda povezati sa... sa čime? U ovom času Jonathan zaista nije znao,

no bojava se onoga što će doći. Predbacivao je sebi što je tako naivno pokazao očitu uznemirenost. Shvatio je da je u neprilici, u vrlo opasnom položaju te da se mora ponašati hladnokrvno, ako to samo bude mogao. Morao je postati glumac. Tek malo drukčije od mladalačkog nastojanja da uspije na pozornici. Ova je situacija bila stvarna ili bolje rečeno, posve lažna, jer nikad prije nije pokušavao lagati Simoni.

– Hajde da pronademo Gauthiera – reče on dok su se kretali prolazom između redova. Posvuda oko njih odzvanjao je pljesak, prerastajući u ritmičko skandiranje karakteristično za francusku publiku koja traži još.

No ipak nisu pronašli Gauthiera. Jonathan nije dobro čuo Simonin odgovor. Činilo se da je ponovni susret s trgovcem nije zanimao. S Georgesom je ostala paziteljica, djevojka koja je stanovala u istoj ulici, a bilo je blizu jedanaest. Jonathan nije pogledom potražio Ripleyja, a u gomili ga nije opazio.

U nedjelju su Trevannyjevi ručali u Nemoursu sa Simoninim roditeljima, njenim bratom Gerardom i njegovom ženom. Po običaju, nakon ručka gledao se televizijski program, ali se Jonathan i Gerard nisu pridružili ostalima.

– Sjajno je da te Švabe plaćaju da im budeš pokusni kunić – počne Gerard uz glasan smijeh koji je kod njega bio rijedak. – To jest, ako ti ne naškode – izrekao je to brzim žargonom i to je bila prva stvar koja je, u razgovoru s njim, privukla Jonathanovu pažnju.

Obojica su pušili cigare. Jonathan je kupio kutiju cigara u kiosku u Nemoursu. – Da, mnogo tableta. Došli su na ideju da napadnu s osam ili deset vrsta odjednom. Taktika »zbuni neprijatelja«, znaš. To otežava neprijateljskim stanicama da steknu imunitet. – Jonathan nastavi tečno brbljati u tom stilu, napola uvjeren da izmišlja u toku pričanja, a napola se prisjećajući da je prije nekoliko mjeseci čitao kako je to jedna od mogućih metoda u borbi sa leukemijom. Naravno, garancije nema. Moglo bi doći do popratnih pojava, pa je upravo to razlog da su mi voljni platiti kako bi nastavili s pokusima.

– Kakva vrst popratnih pojava?

– Možda... smanjivanje razine zgrušavanja krvi. Sve je bolje i bolje baratao besmislenim frazama, a pažnja njegovog slušaoca nadahnjivala ga je. – Zatim mučnina no ja je još nisam osjetio. A onda, oni još ni ne znaju sve popratne pojave. I oni riskiraju kao i ja.

– A ako uspije? Ako ti kažu da su postigli uspjeh?

– Još nekoliko godina života – reče Jonathan raspoloženo.

U ponedjeljak ujutro Trevannyjevi su se sa susjedom Irenom Pliesse – ženom koja je čuvala Georgesu svako popodne poslije škole dok Simone nije

došla po njega – odvezli u predgrađe Fontainebleaua, staretinaru kod kojega je Jonathan mislio da bi mogli naći sofu. Irena Pliesse je bila bezbrižna žena, jakih kostiju, a Jonathanu se uvijek činila muškobanjastom, premda to vjerojatno ni najmanje nije bila. Imala je dvoje male djece, a njena je kuća u Fontainebleauu bila puna volančića i zavjesa od organdija. U svakom slučaju, velikodušno im je stavljala na raspolaganje svoje slobodno vrijeme i auto, spremna da ih odveze u Nemours svaki put kad su tamo išli, ali zbog Simonine karakteristične skrupuloznosti nikada to nisu prihvatili, jer Nemours je bio isključivo obiteljska stvar. Zbog toga se nisu osjećali krivima što su u lovu na sofu iskoristili dobrodošle usluge Irene Pliesse, koja je pokazala toliko zanimanje za kupnju kao da će sofa krasiti njenu vlastitu kuću.

Mogli su birati između dvije Chesterfield sofe, obje sa starim okvirima i nedavno presvučene crnom kožom. Simoni i Jonathanu više se dopala veća, a Jonathanu je uspjelo sniziti cijenu za pet stotina franaka pa su je dobili za tri tisuće. Znao je da je kupovina povoljna, jer vidio je oglas sa slikom za sofu iste veličine koja je stajala pet tisuća. Sada se ta velika svota od tri tisuće franaka, gotovo jednaka njihovoj zajedničkoj mjesečnoj zaradi, činila gotovo beznačajna. Zapanjujuće je, pomisli Jonathan, kako se čovjek brzo prilagođava novčanom dobitku.

Čak je i Irena, čija je kuća u usporedbi s njihovom izgledala bogata, bila impresionirana sofom. Jonathan je primijetio da Simone ne može odmah naći riječi kojima bi sve glatko objasnila.

– Jon je neočekivano naslijedio nešto novca od rođaka u Engleskoj. Ne mnogo, ali... Željeli smo nabaviti nešto stvarno lijepo.

Irena kimne.

Sve je u redu, pomisli Jonathan.

Sutradan prije večere, Simone reče: – Danas sam svratila pozdraviti Gauthiera.

Jonathan postade oprezan zbog tona kojim je to izgovorila. Pio je viski s vodom i čitao večernje novine. – Oh, zar?

– Jone, nije li onaj Ripley rekao Gauthieru da... da nećeš dugo živjeti? Govorila je tiho, premda se Georges nalazio nit katu, vjerojatno u svojoj sohi.

Je li Gauthier priznao kad ga je Simone izravno upitala? Nije znao kako bi trgovac reagirao na izravno pitanje, a Simone je, na svoj blagi način, bila vrlo uporna ako je zaista željela odgovor. – Gauthier mi je rekao da... – započne on. – Već sam ti rekao da nije htio reći od koga je to čuo. Stoga ni ja ne znam.

Ona ga pogleda. Sjedila je na lijepoj Chesterfield sofi koja je od jučer promijenila izgled sobe. Mogli su zahvaliti Ripleyju, pomisli Jonathan, da

Simone sada sjedi na njoj. To mu ipak nije podiglo raspoloženje.

– Gauthier ti je rekao da je to čuo od Ripleya? – upita on, praveći se iznenađen.

– Oh, nije mi htio reći. Ali ja sam ga sama upitala je li to bio Ripley. Opisala sam Ripleya, čovjeka kojeg smo vidjeli na koncertu. Gauthier je znao na koga mislim, a čini mi se da i ti znaš – njegovo ime – otpila je *cinzaro*.

Jonathan uобрази da joj se ruka lako zatresla. – To je, naravno, moguće – reče on slegnuvši ramenima. – Ne zaboravi da mi je Gauthier rekao da je onaj od koga je... – On se nasmije. – Sva ta govorkanja! Ipak, Gauthier mi je rekao da je onaj čovjek, tko god to bio, dodao da možda griješi, da je riječ o pretjerivanju... Draga, doista je najbolje sve to zaboraviti. Glupo je kriviti nepoznate ljude, glupo je time razbijati glavu.

– Da, ali... – Ona nakrene glavu. Usne joj se gorko stisnuše na način koji je Jonathan kod nje vidio samo jednom ili dvaput. – Čudno je da je to doista bio Ripley. Znam to. Nije mi Gauthier rekao, ne. Uopće ne. Ali osjećam?... Jone?

– Da, draga.

– To je stoga – što je Ripley vrlo blizu toga da bude nitkov. Možda to i jest. Mnoge nitkove, znaš, nikad ne uhvate. Zbog toga i pitam. Da li ti... Sav taj novac, Jone... Dobijaš li ga ti, možda, od tog Ripleya?

Jonathan se prisili da pogleda ravno u Simone. Osjećao je da mora zaštititi svoj imetak, a to i nije bilo u takvoj vezi s Ripleyem da bi bila potpuna laž poreći svaku vezu. – Kako bih mogao? Za što, draga?

– Samo zbog toga što je nitkov. Tko zna zašto? Što on ima s tim njemačkim liječnicima? Jesu li ti ljudi zaista liječnici? – glas joj je počinjao zvučati histerično. Obrazi su joj se zarumenjeli.

– Nešto opasno se krije u tim pokusima, Jone, ili li ne bi toliko plaćali, zar nije tako?... Osjećam da mi nisi kazao cijelu istinu.

On se kratko nasmije. – Što bi Tom Ripley, ta danguba... On je, uostalom, Amerikanac. Što bi on mogao imati sa njemačkim liječnicima?

– Posjetio si liječnike u Njemačkoj jer si se bojao da ćeš uskoro umrijeti. A Ripley je, prilično sam sigurna, pronio priču o tome.

Georges je bučno silazio, razgovarajući s igračkom koju je vukao za sobom. Georges u svijetu snova no ipak prisutan, udaljen tek nekoliko metara, učini da se Jonathan trgne. Bilo je nevjerojatno da je Simone toliko otkrila, a nagon mu je govorio da po svaku cijenu sve poretne.

Čekala je da on nešto kaže.

– Ne znam tko je to kazao Gauthieru – reče on.

Georges je stajao na vratima. Sad je njegovo prisustvo Jonathanu donijelo olakšanje, jer je prikladno prekinulo razgovor. Dječak upita nešto o drvetu pred prozorom njegove sobe. Jonathan nije ni slušao, pa odgovor prepusti Simoni.

Za večerom je osjećao da mu ona potpuno ne vjeruje, da mu želi vjerovati, ali ne može. Pa ipak se (možda zbog Georgesa) posve pribrala. Nije se durila ni bila hladna, ali je atmosfera ipak bila neugodna. A smatrao je da će takva i ostati, ako se ne dosjeti boljem razlogu u vezi novca kojeg je navodno dobio od njemačkih bolnica. Mrzio je pomisao na laž, na to da uveličava opasnost po svoj život kako bi objasnio novac.

Čak mu padne na um da bi Simone mogla razgovarati s Tomom Ripleyjem. Zar ga ne bi mogla nazvati? Ugovoriti sastanak s njim? Odbacio je tu pomisao. Simone nije voljela Ripleyja. Nije se čak željela naći u njegovoj blizini.

Istog tjedna Ripley dođe u Jonathanovu radionicu. Slika ga je čekala već nekoliko dana. Kad se pojavio, Jonathan je imao mušteriju, pa Ripley stade pregledavati gotove okvire naslonjene na zid, očito s namjerom da dočeka dok Jonathan bude slobodan. Mušterija napokon ode.

– ‘Jutro – reče Tom uljudno. – Ipak nije bilo lako naći nekoga da preuzme sliku, pa sam odlučio da sam dođem.

Da, dobro. Gotova je – reče Jonathan i ode po nju u stražnji dio dućana. Slika je bila umotana u .sinodi papir koji, međutim, nije bio svezan, a na njemu je bila priljepljena etiketa s imenom RIPLEY. Jonathan je donese na pult. Želite li je vidjeti?

Tom je bio zadovoljan. Uzeo je sliku i promotrio je u ispruženim rukama. – Sjajno. Vrlo lijepo. Koliko sam dužan?

– Devedeset franaka.

Tom izvadi novčanik. – Je li sve u redu?

Jonathan je bio svjestan da je nekoliko puta udahnuo prije nego je odgovorio. – Budući da pitate... – uljudno kimnuvši uzeo je novčanicu od sto franaka, povukao ladicu i uzvratio ostatak. – Moja žena... – pogledao je na vrata i bilo mu je drago da tog trena nitko nije ušao. – Moja žena je razgovarala s Gauthierom. Nije joj rekao da ste vi počeli priču da ću – uskoro otići. No ona je to, čini se, pogodila. Doista ne znam kako. Intuicija.

Tom je previdio da će se to dogoditi. Bio je svjestan da je na lošem glasu, da mnogi nisu imali povjerenja u njega, izbjegavali ga. Često je pomišljao da je njegov »ja« već odavno trebao biti uništen, kao što bi kod prosječne osobe i bio, da nije bilo činjenice da su ljudi koji su ga jednom upoznali, došli u Belle Ombre i tamo proveli večer, prilično zavoljeli Heloisu i njega, pa su Ripleyevima uzvratili pozivom.

– I što ste joj rekli?

Jonathan pokušava odgovoriti brzo, jer nije bilo mnogo vremena. – Ono što sam govorio od početka, da mi je Gauthier uvijek odbijao otkriti tko je započeo priču. To je istina.

Tom je to znao. Gauthier je galantno odbio reći njegovo ime. – Dobro, ostanite hladnokrvni. Ako se više ne vidimo... Žao mi je zbog one večeri na koncertu – dodaje s osmijehom.

– Da, ali – u tome i jest nevolja. Najgore od svega je što vas ona povezuje – pokušava povezati – s novcem što smo ga dobili. A nisam joj ni rekao cijelu svotu.

Tom je i o tome razmišljao. Bilo je to tako nezgodno. Više vam neću donositi slike.

Čovjek s velikim platnom na stalku gurao se kroz vrata.

– *Bon m'sieur!* – reče Tom, mahnuvši slobodnom rukom. – *Merci. Au revoir.*

Izašao je. Ako je Trevanny bio ozbiljno zabrinut, pomisli, mogao ga je nazvati. Tom mu je to već rekao. Bilo je loše, nezgodno za Trevannyja što njegova žena sumnja da je Tom počeo te prljave glasine. S druge strane, to nije bilo baš lako povezati s novcem iz bolnica u Hamburgu i Münchenu, a još manje s ubojstvom dvojice mafijaša.

U nedjelju ujutro, dok je Simone stavljala sušiti rublje u vrtu, a Jonathan i Georges popravljali kamenu ogradu, začu se zvono na vratima.

Bila je to susjeda, žena šezdesetih godina, čije ime Jonathan nije dobro upamtio – Delattre, Delambre? Izgledala je uzrujana.

– Izvinite, gospodine Trevanny.

– Uđite – pozove je on.

– Riječ je o gospodinu Gauthieru. Jeste li čuli novosti?

– Ne.

– Prošle ga je noći pregazio auto. Mrtav je.

– Mrtav? Ovdje u Fontainebleauu?

– Oko ponoći vraćao se kući, poslije večeri provedene s nekim prijateljem koji živi u Ulici de la Paroisse. – Znate, Gauthier stanuje u Ulici Republike, iza Avenije Franklina Roosevelta. Dogodilo se to na križanju s trokutom zelenila gdje je semafor. Netko je vidio ljude koji su to učinili, dva momka u autu. Prošli su kroz crveno, oborili Gauthiera i nisu se zaustavili.

– Gospode! Zar nećete sjesti, gospođo...

– Simone, Gauthier je mrtav – obavijesti je Jonathan.

– Pregazio ga odbjegli vozač.

– Dva momka – doda gospođa Delattre. – Nisu se zaustavili.

Simone se prenerazi. – Kada?

– Sinoć. Bio je mrtav kad su ga dovezli u bolnicu. Oko ponoći.

– Nećete li ući i sjesti, gospođu Delattre? – upita Simone.

– Ne, ne, hvala. Moram do prijateljice, gospođe Mockers. Nisam sigurna da li već zna. Svi smo ga tako dobro poznavali, znate – oči su joj se napunile suzama, pa ona spusti košaru da bi ih obrisala.

Simone joj stisne ruku. – Hvala što ste došli da nam kažete, gospođu Delattre. To je ljubazno od vas.

– Pokop je u ponedjeljak – reče gđa Delattre – u crkvi Sv. Luja reče i zatim ode.

Jonathana se ta vijest nekako nije dojmila – Kako se zove?

– Gospođa *Delattre*. Njen muž je vodoinstalater – odgovori ona kao da bi Jonathan to trebao znati.

To nije bilo prezime vodoinstalatera kojeg su oni pozivali. Gauthier mrtav! Što će biti s njegovom prodavaonicom, pitao se Jonathan. Zagledao se u Simone. Stajali su u uskom predsoblju.

– Mrtav – reče ona. Zatim ispruži ruku i zgrabi Jonathanov zglob, ne pogledavši muža. – Znaš, trebali bismo u ponedjeljak otići na pogreb.

– Naravno. – Katolički sprovod. Sad je sve bilo na francuskom, a ne na latinskom. Zamislio je poznata i nepoznata lica susjeda u crkvi punoj svijeća.

– Odbjegli vozač – reče Simone. Ukočeno je koracala predsobljem i preko ramena se osvrnula na njega. – To je zaista strašno.

Jonathan ju je kroz kuhinju slijedio u vrt. Dobro je bilo vratiti se na sunčanu svjetlost.

Završila je stavljanje rublja. Popravila je nekoliko komada na užetu, a zatim podigla praznu košaru. – Odbjegli vozač. Vjeruješ li to, Jone?

– Tako je rekla. – Oboje su govorili tiho. On se još osjećao ošamućen, ali shvatio je što Simone misli.

Ona se približi, noseći košaru. Onda ga pozove prema stepenicama koje su vodile do male verande, kao da bi ih mogli čuti susjedi s druge strane vrtnog zida. – Misliš li da su ga možda namjerno ubili? Da ih je netko potplatio da to učine?

– Zbog čega?

– Možda je nešto znao, eto zbog čega. Zar to nije moguće? Zašto bi netko jednostavno tako pregazio nedužnu osobu? Kao slučajno...

– Zato što se – takve stvari ponekad događaju – reče on.

Ona zatrese glavom. – Ne misliš li da bi Ripley mogao imati nešto s tim?

Jonathan je u njoj primijetio nerazumni bijes. – Nikako ne. Doista to ne mislim – rekao je glasno. Mogao bi se okladiti u svoj život da Tom Ripley s tim nije imao ništa. Zausti da to kaže, ali zvučalo bi prejako, a zapravo – bila bi to i prilično komična oklada.

Simone htjede proći da bi ušla u kuću, ali se tik do njega zaustavi. – Istina je da mi Gauthier nije ništa izričito rekao, Jone, ali je možda nešto znao. Mislim da je znao... Imam osjećaj da su ga namjerno ubili.

Simone je naprosto preneražena, pomisli Jonathan, kao i on sam. Govorila je nepromišljeno. Slijedio ju je u kuhinju.

– Što je to znao?

Ona odloži košaru u ugao kuhinjskog ormara. – Baš u tome i jeste stvar. Ne znam.

Pogrebni obred za Pierrea Gauthiera održao se u ponedjeljak u 10 sati u crkvi Sv. Luja, glavnoj crkvi Fontainebleaua. Crkva je bila puna pa su ljudi stajali i vani na pločniku gdje su čekala dva zloslutna crna automobila – sjajna mrtvačka kola i autobus nalik na kutiju, namijenjen prijevozu rođaka i prijatelja koji nisu imali vlastiti auto. Gauthier je bio udovac bez djece. Možda je imao brata ili sestru, nećake ili nećakinje. Jonathan se nadao da netko od njih prisustvuje. Usprkos mnoštvu, sprovod se doimao kao ispraćaj samotnika.

– Znete li da je na ulici izgubio stakleno oko? – šapne Jonathanu čovjek koji se nalazio do njega u crkvi. – Ispalo je od udarca.

– Oh – Jonathan sažalno odmahne glavom. Čovjek koji mu se obratio bio je trgovac. Jonathan ga je poznao iz viđenja, no nije ga mogao povezati s nijednom trgovinom. Mogao je jasno zamisliti Gauthierovo oko na crnoj asfaltnoj cesti, koje je do sada već smrskao kotač automobila ili su ga možda pronašla radoznala djeca u jarku uz cestu. Kako je izgledala druga strana staklenog oka?

Svijeće su, žučkasto trepereći, jedva osvjetljavale turobne sive zidove crkve. Bio je tmuran dan. Svećenik je na francuskom pjevao uobičajene molitve. Kratak, čvrst kovčeg s Gauthierom stajao je ispred oltara. Premda je imao malo rodbine, Gauthier je bar imao mnogo prijatelja. Nekoliko žena i muškaraca brisalo je suze, a ostali su međusobno žagorili, kao da im je razgovor pružao veću utjehu od svećenikovih konvencionalnih frazu.

Čula su se tiha zvona.

Jonathan pogleda nadesno ljude koji su sjedili na stolicama preko puta, i odjednom spazi profil Toma Ripleyja. Ripley je gledao ravno u svećenika koji je sada ponovo govorio i činilo se da pažljivo prati obred. Lice mu se isticalo među licima Francuza. Ili se Jonathanu samo tako činilo, jer je poznao Toma Ripleyja? Zbog čega se Ripley potrudio doći? Sljedećeg trenutka Jonathan se upita da li Ripley svojim dolaskom želi nešto prikriti? Da li on, kao što je Simone posumnjala, ima neke veze s Gauthierovom smrću, pa je možda isplanirao i platio ubojstvo?

Kad su svi ustali da bi u redu izašli iz crkve on pokuša izbjeći Ripleya, pa pomisli da će u tome najbolje uspjeti ako ga uopće ne bude pokušavao izbjeći, a osobito ako više ne pogleda u tom smjeru. No na stepenicama pred crkvom Ripley iznenada sa strane pritrči Jonathanu i Simoni i pozdravi ih.

– Dobro jutro – reče na francuskom. Nosio je crni šal i tamnoplavi baloner. – Bonjour, madame. Drago mi je što vas oboje vidim. Bili ste

prijatelji gospodina Gauthiera, pretpostavljam.

Budući da je bilo mnogo ljudi, koračali su niz stepenice tako polako da je bilo teško održavati ravnotežu.

– *Oui* – odgovori Jonathan. – Bio je jedan od trgovaca u našem susjedstvu, znate. Vrlo ljubazan čovjek.

Tom kimne. – Jutros nisam vidio novine. Nazvao me prijatelj iz Moreta – i obavijestio me. Zna li policija tko je to učinio?

– Nisam čuo – odgovori Jonathan – »Dva momka«, to je sve. Jesi li ti čula što drugo, Simone?

Simone odmahne glavom pokrivenom tamnom maramom.

– Ne. Baš ništa.

Tom kimne. – Nadao sam se da ste nešto čuli, jer živite bliže nego ja.

Jonathan pomisli da Ripley izgleda iskreno zabrinut, a ne kao da zbog njih izigrava ozbiljnost.

– Moram kupiti novine... Idete li na groblje? – upita Tom.

– Ne, ne idemo – reče Jonathan.

Tom kimne. Stigli su do pločnika. – Ni ja. Stari će mi Gauthier nedostajati. Strašno je to... Drago mi je da sam vas oboje vidio – kratko se nasmiješivši, Ripley se udalji.

Jonathan i Simone su, obišavši ugao crkve, krenuli kući Ulicom de la Paroisse. Susjedi su im kimali u znak pozdrava, kratko se smiješili a neki su pozdravljali: – Dobar dan, Madame, M'sieur – svečanim tonom kakvim se ne bi služili običnim danom. Pokrenuli su se motori automobila, spremajući se da mrtvačka kola prate do groblja koje se, sjeti se Jonathan, nalazilo upravo iza bolnice koju je često posjećivao radi transfuzije.

– *Bonjour*, gospodine Trevanny! Et Madame – bio je to dr Perrier, živahan kao i uvijek i gotovo isto tako raspoložen. Jonathanovu je ruku zgrabio kao pumpu, uz istovremeni naklon Simoni. – Kako strašan događaj, eh? Ne, ne, ne, ne, uopće nisu pronašli te momke. Ali netko je rekao da je auto imao parišku registraciju. Crni DS. To je sve što znaju. A kako se vi osjećate, gospodine Trevanny? – smiješak doktora Perriera bio je pun pouzdanja.

– Otprilike isto – odgovori Jonathan. – Ne mogu se potužiti – odgovori kratko. Bilo mu je drago da je dr Perrier odmah odjurio dalje, jer Simone je mislila da se on često vida s Perrierom koji mu navodno daje tablete i injekcije, iako liječnika nije posjetio već dva tjedna, otkako mu je predao nalaz doktora Schroedera koji je stigao na adresu dućana.

– Moramo kupiti novine – reče Simone.

– Na uglu – reče on.

Kupili su novine pa je Jonathan, stojeći na pločniku kojim su se ljudi još razilazili s pogrebnog obreda, pročitao o »sramnom i brutalnom djelu mladih huligana« koje se u subotu, kasno navečer, dogodilo na ulicama Fontainebleaua. Simone je gledala preko njegova ramena. List koji je izlazio krajem tjedna nije imao vremena štampati članak, tako da je ovo bio prvi izvještaj koji su vidjeli. Netko je vidio velika crna kola s najmanje dva mladića u njima, no pariški registarski broj nije se spominjao. Kola su nastavila vožnju u smjeru Pariza, no već su nestala kad je policija krenula u potjeru.

– Grozno je to – reče Simone. – Znaš, odbjegli vozači nisu česti u Francuskoj.

Jonathan zapazi prizvuk šovinizma.

– Upravo zbog toga sumnjam. Ona slegne ramenima. Naravno, možda imam posve krivo. Ali osobi kao što je Ripley baš pristaje da se pojavi na Gauthierovu pogrebu.

– On... – Jonathan naglo prekine. Zaustio je da kaže da se Tom Ripley tog jutra zaista doimao zabrinutim te da je u Gauthierovoj prodavaonici običavao kupovati slikarski pribor, no onda shvati da on ne bi trebao znati za to. – Kako to misliš »pristaje mu«?

Simone ponovo slegne ramenima, a Jonathan uvidje da se ona nalazi u raspoloženju kad bi mogla odbiti da o toj temi kaže više ijednu riječ. – Mislim da je sasvim moguće da je taj Ripley od Gauthiera saznao da sam razgovarala s njim i pitala tko je započeo priču o tebi. Rekla sam ti da smatram da je to bio Ripley, premda mi Gauthier nije htio reći. A nakon svega – ovo – vrlo tajanstvena Gauthierova smrt.

Jonathan je šutio. Približavali su se Ulici St. Merry. Ali zbog te priče, draga, nipošto ne bi bilo vrijedno ubiti čovjeka. Urazumi se.

Ona se odjednom sjeti da im treba nešto za ručak. Ušla je u mesnicu, a on ju je čekao vani. Za nekoliko trenutaka uvidio je – na drugi način nego do sada, kao da na to gleda Simoninim očima – što je učinio kad je iz pištolja ubio čovjeka i pomogao ubiti drugog. Čitavo vrijeme pokušavao je o tome misliti hladno i razumno i govorio sebi da su ta dvojica bili revolveraši, ubojice. Simone, naravno, ne bi zauzela takav stav. Ipak se radilo o ljudskim životima. Bila je vrlo uzrujana na samu pomisao da je Ripley možda nekome platio da ubije Gauthiera – da je to *mogao* uraditi. Kad bi samo znala da je njen vlastiti muž povukao obarač... Ili ga se naprosto na čas kosnuo obred kojem je prisustvovao? Propovijed je govorila o svetosti ljudskog života, usprkos tvrdnji da je na drugom svijetu bolje. Jonathan se ironično nasmiješi. Bila je to riječ »svetost«...

Simone izade iz mesnice nespretno noseći paketiće, jer nije ponijela vrećicu za kupovinu. On preuze nekoliko paketića. Krenuli su dalje.

Svetost. Knjigu o mafiji vratio je Reevesu. Ako ga ikada bude pekla savjest samo će se morati prisjetiti nekoliko ubojica o kojima je čitao.

Ipak, osjećao se zabrinut dok se sa Simonom penjao stubama. Bilo je to zbog toga što se ona tako neprijateljski odnosila prema Ripleyju. Nije baš toliko voljela Pierrea Gauthiera da bi je njegova smrt do te mjere potresla. Njen stav sastojao se od šestog čula, konvencionalne moralnosti i zaštitničkog osjećaja žene prema mužu. Vjerovala je da je Ripley započeo priču o njegovoj skoroj smrti i Jonathan uvidje da je ništa neće uvjeriti u suprotno, jer nijednu drugu osobu nije bilo tako lako okriviti za izmišljotinu, pogotovo sada kad je Gauthier mrtav pa neće moći podržati Jonathana ako ovaj i pokuša izmisliti nekog drugog.

Tom je u kolima skinuo crni šal i odvezao se na jug, prema Moretu i kući. Bila je šteta da se Simone držala tako neprijateljski i posumnjala da je on isplanirao Gauthierovu smrt. Tom zapali cigaretu upaljačem u autu. Vozio je crveni *alfa-romeo*, pa iznenada pade u napast da pojuri, no ipak je disciplinirano održavao jednaku brzinu.

Bio je siguran da je Gauthierova smrt nesretan slučaj. Nemio, koban događaj, no ipak nesretan slučaj, osim ako trgovac nije bio umiješan u čudnije stvari nego što je Tom pretpostavljao.

Velika svraka preleti preko ceste, živo se ističući na pozadini blijedozelene žalosne vrbe. Sunce se počinjalo pojavljivati iza oblaka. Tom se mislio zaustaviti u Moretu da nešto kupi – uvijek je postojalo nešto što je gospođa Annette trebala ili što bi joj dobro došlo – no nije se mogao sjetiti da je danas išta tražila, a nije bio ni raspoložen da se zaustavlja. Njegov ga je stalni izrađivač okvira jučer nazvao iz Moreta da ga obavijesti o Gauthieru. Mora da mu je Tom jednom prilikom napomenuo da boje kupuje kod Gauthiera u Fontainebleauu. Pritisnuo je papučicu za gas i pretekao kamion, zatim dva jureća *citroena* i ubrzo se našao na sporednoj cesti za Villeperce.

– Ah Tome, zvali su te iz inozemstva – reče Heloise kad je ušao u dnevnu sobu.

– Odakle? – No znao je. Vjerojatno je to bio Reeves.

– Iz Njemačke, mislim – reče i vrati se *klavi-cimbalu* koji je dobio počasno mjesto nedaleko od staklenih vratiju.

Prepoznao je Bachovu ariju koju je svirala gledajući u note. – Hoće li nazvati ponovo? – upita on.

Heloise okrene glavu a duga joj se plava kosa zatalasa.

– Ne znam, dragi. Govorila sam s telefonisticom jer poziv je bio osobne prirode. – Evo ga! Telefon je zazvonio prije nego je dovršila.

Tom pojuri uz stepenice u svoju sobu.

Telefonistica provjeri govori li s gospodinom Ripleyjem osobno, a onda se javi Reevesov glas:

– Halo Tome. Možeš li razgovarati? – zvučao je mirnije nego prošli put.

– Da. Jesi li u Amsterdamu?

– Aha – i imam za tebe zanimljivosti koje nećeš naći u novinama, a možda bi ih volio čuti. Onaj je tjelohranitelj umro. Znaš, onaj kojeg su odvezli u Milano.

– Tko kaže da je umro?

– Pa, čuo sam od jednog prijatelja iz Hamburga. Obično je pouzdan.

Takvu je priču u opticaj mogla pustiti i sama mafija, pomisli Tom. Vjerovat će kad vidi leš. – Ima li još što?

– Mislio sam da bismo našeg zajedničkog prijatelja mogli obradovati viješću da je onaj tip mrtav. Znaš već.

– Dakako. Razumijem, Reevese. A kako si ti?

– Oh, još sam živ – Reeves se usiljeno nasmije. Upravo sređujem da mi u Amsterdam pošalju stvari. Sviđa mi se ovdje. Mogu ti reći da se osjećam sigurnije nego u Hamburgu. Ah, ima još nešto. Moj prijatelj Fritz. Nazvao me je, broj je dobio od Gaby. Sada boravi kod rođaka u gradiću nedaleko od Hamburga. No premlatili su ga, jadnik je izgubio nekoliko zubiju. One su ga svinje tukle da bi što više doznali...

Mora da je bilo gusto, pomisli Tom i osjeti samilost prema tom nepoznatom Fritzu, Reevesovu vozaču i raznosaću.

– Fritz je našeg prijatelja poznavao samo kao »Paula« – nastavi Reeves. – A dao im je posve suprotan opis, crna kosa, nizak i podebeo, no bojim se da mu možda nisu povjerovali. Fritz se prilično dobro držao, s obzirom da su ga propustili kroz šake. Kaže da se držao tog opisa kao pijan plota, a on relativno malo i zna. Mislim da sam ja taj kome je prigustilo.

To je bilo sigurno, pomisli Tom, jer Talijani su svakako znali kako Reeves izgleda. – Vrlo zanimljive novosti. Ne mislim da bismo trebali razgovarati cijeli dan, prijatelju. Što te to doista zabrinjava?

Reeves glasno uzdahne. – Da dobijem moje stvari. Poslao sam Gaby nešto novca pa će ih ona otpremiti... Pisao sam banci i tako to. Čak puštam i bradu. Naravno, upotrebljavam i – drugo ime.

Tom je pretpostavljao da će se Reeves poslužiti, i lažnim imenom, i jednim od svojih lažnih pasoša. – A kako ti je ime?

– Andrew Lucas, iz Virginije – reče Reeves, a jedno »Ha!« igralo je ulogu smijeha. – Usput, jesi li vidio zajedničkog prijatelja?

– Ne. Zašto bih?... Pa, Andy, javi mi kako ti ide. Tom je bio siguran da

će Reeves nazvati zapadne li u nepriliku, onu vrst neprilike u kojoj će još biti u stanju okretati broj telefona, jer Reeves je vjerovao da ga Tom Ripley može izvući iz bilo čega. Toma je uglavnom zbog Trevannyja zanimalo nalazi li se Reeves u neprilici.

– Učinit ću to, Tome. Oh, još nešto. Jedan iz klana Di Stefano izbušen je u Hamburgu. U subotu uvečer. Možda ćeš čitati u novinama, a možda nećeš. Mora da ga je sustigao klan Genotti. To smo i željeli...

Reeves se napokon skine s telefona.

Ako ga se u Amsterdamu dočepa mafija, pomisli Tom, iscijedit će podatke iz njega. Sumnjao je da bi se Reeves držao tako dobro kao Fritz. Pitao se koji je klan, Di Stefano ili Genotti, zgrabio Fritza. Ovaj je vjerojatno znao samo za prvu operaciju, pucnjavu u Hamburgu gdje je stradao samo potrčko. Genottijevi će se mnogo više pjeniti, jer izgubili su šefa, a k tome, kako se činilo, i potrčka ili tjelohranitelja. Zar oba klana nisu već doznala da su ubojstva započeli Reeves i momci iz hamburških kazina te da se nije radilo o međusobnom ratu mafijaša? Jesu li bili gotovi s Reevesom? Osjećao je da je izvan njegove moći zaštititi ovoga, bude li mu potrebna zaštita. Da su se borili protiv jednog čovjeka, kako bi sve bilo lako! Ali mafijaše je teško prebrojiti!

Na kraju razgovora Reeves je rekao da zove iz poštanskog ureda. To je bilo sigurnije nego da je zvao iz hotela. Tom se prisjeti prvog poziva. Zar nije došao iz hotela Zuyder Zee? Pretpostavljao je da jeste.

Odozdo su se čuli čisti tonovi klavi-cimbala, poruka iz drugog stoljeća. Tom side. Heloise će tražiti da joj priča o sprovodu i to detaljno, premda je, kad ju je upitao hoće li poći s njim, odgovorila da je pogrebi rastužuju.

Jonathan je stajao kraj prozora dnevne sobe i gledao van. Upravo je prošlo podne. Uključio je radio da bi eno podnevne vijesti, a sada je svirala pop-glazba. Simone je bila u vrtu s Georgesom koji je ostao sam u kući kad su njih dvoje otišli na sprovod. Na radiju je muški glas pjevao »neprestano trčim... neprestano trčim«, a Jonathan je promatrao kako mlado psetance, nalik njemačkom ovčaru, skakuće za dva dječčića na suprotnom pločniku. Obuze ga osjećaj prolaznosti svih stvari, svih vrsta života, ne samo psa i dvojice dječaka, nego i kuća iza njih, osjećaj da će sve iščeznuti, napokon se srušiti, a oblici će biti ne samo uništeni nego i zaboravljeni. Pomisli kako Gauthiera, možda baš u ovom trenutku, zakovana u mrtvačkom sanduku spuštaju u zemlju, a onda mu misli s Gauthiera skrenuše na samog sebe. On nije posjedovao energiju onog psa koji je protrčao. Njegovo najbolje doba je prošlo, ako ga je ikada i bilo. Bilo je prekasno jer osjećao je da više nema snage uživati u ostatku života, sada kad mu je kakav-takav imetak omogućavao uživanje. Trebao bi zatvoriti prodavaonicu, prodati je ili pokloniti, uopće nije važno. No razmislivši bolje uvidje da Simone i on ne mogu naprosto potrošiti taj novac, jer što bi u tom slučaju ostalo njoj i

Georgesu kad on umre? Četrdeset tisuća funti nije predstavljalo neko bogatstvo. Zujalo mu je u ušima. On počne disati duboko i smireno. Pokuša otvoriti prozor koji se otvarao dizanjem prema gore, no uvidje da nema snage. Okrene se prema sredini sobe, a noge su mu tako otežale da je gotovo izgubio vlast nad njima. Zujanje u ušima posve zagluši glazba.

Osvijestio se na podu dnevne sobe, obliven hladnim znojem. Simone je klečala kraj njega, nježno mu prevlačeći mokri ručnik preko čela pa niz lice.

– Dragi, upravo sam te našla! Kako si? U redu je, Georges. Tati je dobro – no glas joj je zvučao prestrašeno.

On spusti glavu na sag.

– Hoćeš li vode?

Uspio je otpiti iz čaše koju je držala, a onda je ponovo legao. – Mislim da ću možda cijelo poslijepodne morati ovdje ležati. – Glas mu se borio sa zujanjem u ušima.

– Daj da to izravnam. – Ona povuče sako koji se zgužvao pod njim.

Nešto je ispalo iz džepa. Vidio je kako je to pokupila, a onda ga zabrinuto pogledala, dok je on oči pokušavao držati otvorene, zagledan u strop, jer bilo mu je slabije kad bi ih zatvorio. Minute su prolazile u tišini. Nije bio zabrinut jer je znao da će se izvući, da to nije smrt nego tek nesvjestica, možda bliska rođakinja smrti, ali smrt neće doći samo tako. Vjerojatno će imati slađi, zavodljiviji zagrljaj, kao val koji se povlači s obale, vukući noge plivača koji se usudio otplivati predaleko i koji je na tajanstven način izgubio volju da se dalje bori. Simone se udalji, tjerajući Georgesa da pođe s njom, a zatim se vrati sa šalicom vrućeg čaja.

– Stavila sam mnogo šećera. Dobro će ti doći. Želiš li da nazovem doktora Perriera?

– Oh ne, draga. Hvala. – Poslije nekoliko gutljaja čaja on se odvuče do sofe i sjedne.

– Jone, što je ovo? – upita Simone, držeći plavu knjižicu, uložnu knjižicu švicarske banke.

– Ah, to... – zatrese glavom da bi se pribrao.

– To je štedna knjižica, zar ne?

– Pa... da. – Svota je bila šesteroznamenasta, više od četiri stotine tisuća franaka, označenih slovom »f« iza brojeva. Znao je da je ona, posve bezazleno, pogledala u knjižicu, pretpostavivši da je riječ o zbroju izdataka kupnje za kućanstvo, nekoj vrsti zajedničkih izdataka.

– Ovdje piše »franci«. Francuski franci? Gdje si ih dobio? Što je to, Jone?

Svota je bila u francuskim francima. – Draga, to je neka vrst predujma – od liječnika iz Njemačke.

– Ali... – Simone je izgledala zbunjeno. – To su francuski franci, zar ne? Tolika svota! – Nervozno se nasmijala.

Jonathanu se lice iznenada zažari. – Rekao sam ti gdje sam to dobio, Simone. Naravno, znam da je svota poveća. Nisam ti želio reći odjednom. Ja...

Pažljivo je stavila plavu knjižicu na njegov novčanik na stoliću kraj sofe. Zatim privuče stolicu koja je bila pokraj pisaćeg stola i sjedne postrance, jednom se rukom držeći za naslon. – Jone...

Georges se pojavi na vratima a ona odlučno ustane, uhvati ga za ramena i okrene. – Sine, tata i ja razgovaramo. Ostavi nas načas. – Vratila se i tiho rekla: – Jone, ne vjerujem ti.

On osjeti drhtaj u njenom glasu. Nije se radilo samo o novcu, iako je svota bila zapanjujuća, nego i o njegovoj tajnovitosti u posljednje vrijeme u pogledu putovanja u Njemačku. – Moraš mi vjerovati – reče on. Malo je došao k sebi. Ustao je. – To je predujam. Misle da neću dospjeti potrošiti novac. Neće biti vremena. No ti ćeš moći.

Ona ne odgovori na njegov osmijeh. – Knjižica glasi na tvoje ime... Jone, što god da si učinio, ne govoriš mi istinu.

– Nekoliko trenutaka je počekala da joj kaže istinu, no on je šutio.

Ona ode iz sobe.

Ručak je nalikovao dužnosti. Jedva da su razgovarali. Jonathan je vidio da je Georges zbunjen. Mogao je predvidjeti dane koji će doći. Simone ga možda neće ponovo ispitivati, nego će samo hladno čekati da joj kaže istinu, ili sve to nekako objasni. Duge šutnje u kući, neće biti vođenja ljubavi, bliskosti i smijeha. Morao je izmisliti nešto drugo, bolje. Čak kad bi rekao da riskira smrt podvrgavajući se pokusima njemačkih liječnika, je li logično da bi mu toliko platili? Zapravo i nije. Jonathan uvidje da mu život ne vrijedi koliko životi dvojice mafijaša.

Jutro je u petak bilo divno s blagom kišom koja se, otprilike svakih pola sata izmjenjivala sa sunčanim razdobljima, upravo idealno vrijeme za vrt, smatrao je Tom. Heloise se odvezla u Pariz, jer u izvjesnom butiku u Faubourgu St. Honoreu bila je rasprodaja, a Tom je bio siguran da će posjetiti Hermes, odakle će se vratiti sa šalom ili nečim još skupljim. Sjedio je za klavi-cimbalom, svirajući Goldbergovu temu s varijacijama, pokušavajući se prisjetiti položaja prstiju a zatim ga prenijeti u pokrete. Istog dana kad i instrument, kupio je i nekoliko knjiga o glazbi. Znao je kako bi te varijacije trebale zvučati, jer imao je ploču s izvedbom Landowske. Dok je treći ili četvrti put ponavljao temu i upravo zaključio da je uznepredovao, omete ga zvonjava telefona.

– Halo? – reče on.

– Alo – ah – s kim razgovaram, molim?

Tom osjeti laku nelagodnost. – As kime ste željeli razgovarati – upita jednako uljudno.

– Gospodin Anquetin?

– Ne, on ne živi ovdje – reče Tom i spusti slušalicu.

Čovjek je imao savršen naglasak, zar ne? No Talijani bi poslali Francuza da telefonira ili Talijana sa savršenim francuskim naglaskom. Ili je naprosto bio odviše zabrinut? Namrštivši se, ruku zabijenih u stražnje džepove, Tom se okrene klavi-cimbalu i staklenim vratima. Je li klan Genotti pronašao Reevesa u hotelu, pa sada provjeravaju sve brojeve koje je ovaj nazivao? Da je tako, njegov sugovornik ne bi bio zadovoljan odgovorom. Prosječna bi osoba odgovorila: – Pogriješili ste broj, ovo je kuća toga i toga. – Sunčana je svjetlost blago prodirala kroz prozore, kao da između crvenih zavjesa zlatna tekućina lije na sag. Bila je nalik arpeggiju koji je Tom gotovo mogao čuti – ovog puta možda Chopenovom. Odjednom shvati da se boji nazvati Reevesa u Amsterdam i upitati što se događa. Poziv nije zvučao kao da dolazi iz inozemstva, ali to se nije uvijek moglo sa sigurnošću odrediti. Mogao je doći iz Pariza. Ili Amsterdama. Ili Milana. Tomov broj nije bio u imeniku. Telefonistica ne bi dala njegovo ime ni adresu, ali onaj tko bi znao prve brojeve – 424 – lako bi pomoću njih našao područje, ako bi to želio. To je bio dio područja Fontainebleaua. Znao je da mafiji ne bi bilo nemoguće ustanoviti da Tom Ripley živi u ovom području, dapače u Villeperceu, jer su novine prije samo šest mjeseci donijele njegovu fotografiju u članku o aferi Derwatt. Naravno da je mnogo zavisilo o drugom, živom i zdravom tjelohranitelju, koji je onomad lunjao vlakom u potrazi za šefom i kolegom. Taj bi se mogao sjetiti Tomova lica iz vagon-restauranta.

Tom se ponovo baci na Golbergove varijacije, kad telefon zazvoni drugi put. Prošlo je deset minuta, pomisli on, od prvog poziva. Ovog puta će reći da je to kuća Roberta Wilsona. Njegov se američki naglasak nije mogao prikriti.

– Da – reče on kao da se dosađuje.

– Halo.

– Da, halo – reče on prepoznavši Trevannyjev glas.

– Morao bih vas vidjeti – reče Jonathan – ako imate malo vremena.

– Da, naravno. Danas?

– Ako možete, da. Ja ne mogu... Ne bih volio da to bude negdje oko podneva, ako vam ne smeta, Nešto kasnije u toku dana?

– Oko sedam?

– Prije, oko pola sedam. Možete li doći u Fontainebleau?

Dogovorili su se da se nađu u Salamander baru. Tom je pogadao o čemu je riječ. Jonathan nije mogao na zadovoljavajući način objasniti ženi odakle mu novac. Njegov glas je zvučao zabrinuto, no ne i očajno.

U šest Tom krene s *renaultom* jer se Heloise još nije vratila s *alfom*. Nazvala je i obavijestila ga da će ostati na koktelu, a možda i večeri s Noëlle. U Hermesu je kupila prekrasan kovčeg, jer ga je našla na rasprodaji. Smatrala je da je to štedljivija i vrednija hvale što više kupuje na rasprodajama.

U Salamanderu, Tom je zatekao Jonathana kako stoji za šankom ispijajući tamno pivo, vjerojatno, kako je smatrao, dobri stari Whitbread. Bar je te večeri bio neobično pun i bučan, pa Tom pretpostavi da će moći razgovarati za šankom. Nasmijao se i kimnuo u znak pozdrava, a zatim i za sebe naručio pivo.

Jonathan mu ispriča što se dogodilo. Simone je vidjela švicarsku štednu knjižicu. Rekao joj je da je to predujam od njemačkih liječnika, da riskira uzimajući njihove lijekove, te da je to neka vrst cijene njegova života.

– Ali ona mi zapravo ne vjeruje – nasmiješio se. Čak je došla na to da sam u Njemačkoj nekoga lažno predstavljao kako bih bandi nitkova pribavio nasljedstvo – ili tako nešto – pa sam dobio svoj dio. Ili da sam u nekoj stvari lažno svjedočio. – On se nasmije. Morao je vikati da bi ga sugovornik čuo, no bio je siguran da nitko u blizini ne sluša, a kad bi i slušao ne bi mogao razumjeti. Tri barmena užurbano su radili za šankom, lijevajući Pernod i crno vino i puneći čaše pivom.

– Razumijem – reče Tom, bacajući poglede na bučnu vrevu oko sebe. Još je bio zabrinut zbog jutrošnjeg telefonskog poziva koji se, međutim, poslije podne nije ponovio. Kad se u šest izvezao iz Belle Ombrea pažljivo

je gledao unaokolo, a obišao je i Villeperce ne bi li primijetio strance. Čudno je kako čovjek, kad duže živi na selu, prepoznaje svačiju pojavu, čak i u daljini, tako da pridošlica odmah upada u oči. Pomalo se plašio kad je palio motor *renaulta*. Povezivanje uređaja za paljenje motora s dinamitom bio je omiljeni štos mafije. Morat ćemo porazmisliti – poviče on iskrenim tonom.

Jonathan kimne i jednim gutljajem ispije pivo. – Čudno, palo joj je na pamet da sam mogao učiniti sve – osim ubojstva!

Tom stavi nogu na prečku i pokuša misliti u halabuci. Pogleda džep Jonathanova starog sakoa od samta na kojem je raspoređeno uredno sašiven, bez sumnje Simoninom rukom. Zatim reče iznenada malodušnim tonom: – Pitam se kako bi bilo da joj kažete istinu. Napokon, ti mafijaši, ti preprodavači droge...

Jonathan odmahne glavom. – Pomišljao sam na to. Simone je katolkinja. A to... Jedva se složila da redovito uzima kontraceptivna sredstva – jedva izusti. Kad katolik u nečemu popušta, smatrao je on, to čini vrlo postupno, ne želi da itko vidi njegovu predaju, čak ako ponekad malo i skrene. Georgesa su odgajali kao katolika, što je u ovoj zemlji bilo neizbježno, no Jonathan ga je pokušavao navesti da uvidi da to nije jedina vjera na svijetu, uvjeriti ga da će, kad poodraste, biti u mogućnosti da sam izabere, a Simone se tim nastojanjima nije protivila. – Za nju je to nešto drugo! – poviče on. Počeo se privikavati na buku, čak mu se i sviđao taj zaštitni zid. – Bio bi to pravi šok – nešto što ne bi mogla oprostiti, znate. Ljudski život itd.

– Ljudski! Ha-ha!

– Stvar je u tome – reče Jonathan uozbiljivši se – što mi je brak u pitanju. Mislim, stavljam ga na kocku – pogleda Toma koji ga je pokušavao shvatiti. – Kakvo vražje mjesto za ozbiljne razgovore – doda a zatim odlučno počeo iz početka: – Stvari među nama, blago rečeno, nisu kao prije, a ne vidim kako bi se mogle poboljšati. Nekako sam se nadao da ćete vi imati neku ideju o tome što bih trebao reći i učiniti. S druge strane, ne znam zašto biste mi pomogli. To je moja stvar.

Tom pomisli da bi mogli naći mirnije mjesto ili sjesti u njegov auto. No da li bi doista bolje razmišljao na mirnijem mjestu? – Pokušat ću nešto smisliti! – poviče on. Zašto su svi, uključujući Trevannyja smatrali da im on može pomoći nekom zamisli? Često je pomišljao da se već dovoljno trudi da samome sebi odredi što mu je hiniti. Mnogo se puta morao naprezati da bi smislio nešto za vlastiti probitak, a inspiracije bi dolazile dok je bio pod tušem ili za vrijeme rada u vrtu, ti darovi bogova koji su stizali nakon revnog razmišljanja. Jedna jedina osoba, smatrao je, nije se u stanju nositi s problemima drugih i održavati isti stupanj izuzetne domišljatosti. Tada pomisli da je njegova dobrobit ipak povezana s Jonathanovom, pa ako se

ovaj bude slomio... No nije mogao zamisliti da Jonathan ikome ispriča da je Tom bio s njim u vlaku te da mu je pomogao. Nije bilo potrebe da se to kaže, a Jonathan to iz principa ne bi učinio. Kako čovjek može iznenada steći devedeset dvije tisuće dolara? U tome je bio problem, pitanje koje je Simone postavila mužu.

– Kad bismo bar mogli proširiti stvar – reče konačno Tom.

– Kako to mislite?

– Da nešto dodamo svoti koju su vam liječnici platili. Što mislite o okladi? Jedan se doktor u Njemačkoj kladio s drugim, a novac su položili kod vas kao neku vrst novčanog pologa – povjerenog vama. Time biste mogli objasniti – recimo pedeset tisuća dolara, više od polovice. Ili možda razmišljate u francima? M-m-m više od dvije stotine pedeset tisuća franaka.

Jonathan se nasmiješi. Zamisao je bila zabavna, no prilično neuvjerljiva. – Još jedno pivo?

– Može – reče Tom i zapali *gauloise*. – Gledajte. Mogli biste reći Simoni da... da joj niste htjeli govoriti o tome jer je oklada tako djetinjasta i okrutna, pa ipak radi se o okladi u vaš život. Jedan se liječnik, na primjer, okladio da ćete živjeti puni životni vijek. Vama i Simoni ostalo bi više od dvije stotine tisuća franaka, koje ste, usput se nadam, već počeli uživati.

Tok! Tok! Zajapureni barmen položi pred Toma čistu čašu i novu bocu. Jonathan je već ispijao drugu.

– Kupili smo davno priželjkivanu sofu – reče on. Mogli bismo si priuštiti i televizor. Vaša je zamisao bolja nego ništa. Hvala.

Zdepasti čovjek šezdesetih godina kratko se rukovao s Jonathanom i krenuo prema stražnjem dijelu bara ni ne pogledavši Toma. Ovaj se zagledao u dvije plavuše kojima je nešto blebetao trio momaka u trapez hlačama koji su se zaustavili kraj njihova stola. Debeljuškasti stari pas, s mršavim nogama, tužno je gledao Toma, čekajući na uzici da njegov gospodar popije crveno vino.

– Da li vam se u posljednje vrijeme javljao Reeves? – upita Tom.

– Mislim pred mjesec dana.

U tom slučaju Jonathan nije znao za bombu u Reevesovu stanu, a Tom nije vidio razloga da mu to kaže. To bi mu samo uzdrimalo moral.

– Je li se javio vama? Je li dobro?

– Zaista ne znam – reče Tom nehajno, kao da Reeves ne običava pisati ili telefonirati. Iznenada osjeti nelagodnost, kao da ga promatraju nečije oči. – Idemo, hoćemo li? mahne barmenu da uzme dvije novčanice od deset franaka, premda je i Jonathan izvadio novčanik. – Moj je auto vani, desno.

Na ulici Jonathan nespretno započne: – Vi ste također dobro? Ništa vas ne zabrinjava?

Stigli su do auta. – Ja sam tip čovjeka koji je neprestano zabrinut. Nikada to ne biste pomislili, zar ne? Pokušavam zamisliti najgore, prije nego se desi. Nije baš isto što i pesimizam. – On se nasmiješi. – Idete kući? Odvest ću vas.

Jonathan uđe u kola.

Kad je Tom ušao i zatvorio vrata odjednom osjeti smirenje, kao da je u sobi vlastite kuće. A koliko će dugo njegova kuća biti sigurna? Odjednom mu se nametne neugodna slika sveprisutne mafije, nalik crnim žoharima koji posvuda trčkaraju, odasvud izlaze. Ako bi pobjegao iz kuće i poveo Heloisu i gospođu Annette, ili ih poslao pred sobom, mafijaši bi mogli jednostavno zapaliti Belle Ombre. On zamisli kako klavi-cimbal gori ili ga bomba raznosi na komadiće. Prizna samom sebi da posjeduje ljubav za kuću i dom koja je obično svojstvena samo ženama.

– Ja sam u većoj opasnosti od vas, ako me onaj drugi tjelohranitelj prepozna. Nevolja je u tome što su mi se slike pojavile u novinama – reče on.

Jonathan je to znao. – Ispričavam se što sam tražio da se danas vidimo. Strašno sam zabrinut zbog žene. Zato što... naša veza mi je najvažnija stvar u životu. Vidite, prvi put sam pokušao da je u potpunosti zavaram. I nisam uspio, pogrešio sam. Ali vi ste bili od pomoći. Hvala.

– Da, ovaj put je u redu – reče Tom uljudno. Mislio je da nije opasno što su se večeras sreli. – Ah, palo mi je na pamet... otvori pretinac za rukavice pa izvadi talijanski pištolj. – Mislim da biste ovo trebali imati pri ruci. U prodavaonici, na primjer.

– Zaista? Da budem iskren, bojim se da bih u obračunu pištoljima bio beznadan slučaj.

– Bolje išta nego ništa. Ako neki smutljivac dođe u prodavaonicu... Zar nemate ladicu iza pulta?

Trnci prođoše Jonathana jer je nedavno sanjao upravo to: revolveraš mafije ušao je u dućan i pucao mu ravno u lice.

– Ali zbog čega mislite da bih ga trebao? Postoji neki razlog, zar ne?

Tom se iznenada upita zašto mu ne bi rekao? Moglo bi ga to potaći da bude oprezniji. Istodobno je znao da oprez mnogo ne pomaže. Smatrao je da bi bilo sigurnije da Jonathan sa ženom i sinom na neko vrijeme otputuje. – Da, danas me zabrinuo telefonski poziv. Javio se čovjek koji je zvučao kao Francuz, no to ništa ne znači, pa ipak nisam siguran. Čim otvorim usta, zvučim kao Amerikanac, a on je možda provjeravao... – zastane. – Da vas dalje obavijestim, u Reevesov stan u Hamburgu bacili su bombu. Mislim da se to dogodilo sredinom travnja.

– Njegov stan. Gospode. Je li on ozlijeđen?

– U vrijeme eksplozije u stanu nije bilo nikoga. Ali Reeves je žurno otišao u Amsterdam. Koliko znam, još je tamo, pod drugim imenom.

Jonathan zamisli kako Reevesov stan pretražuju da bi pronašli imena i adrese, te kako nalaze njegovu i možda Ripleyevu. – Koliko onda neprijatelja zna?

– Oh, Reeves kaže da je sklonio sve važne papire. Dočepali su se Fritza – mislim da ga poznajete – i malo ga protresli ali prema Reevesovim riječima, Fritz se junački ponio. Dao im je opis suprotan vašem – a vi ste navodno čovjek kojeg je Reeves, ili netko drugi, samo unajmio – Tom uzdahne. – Mislim da sumnjaju na Reevesa i na nekoliko ljudi iz kazina, i to je sve. – Pogleda Jonathana i vidje da je ovaj razrogačio oči. Nije izgledao toliko preplašen koliko zapanjen.

– Gospode – prošapta Jonathan. – Zar mislite da su se dočepali moje adrese – naših adresa?

– Ne – reče Tom sa smiješkom – jer bi već bili ovdje. To vam mogu reći. – Tom je želio poći kući. Pokrenuo je motor i ubacio se u promet Ulice Grande.

– Onda – pod pretpostavkom da vas je nazvao njihov čovjek – kako je znao broj?

– Ovdje ulazimo u sferu nagađanja – reče Tom, izvukavši se iz prometne gužve. Još uvijek se smiješio. Da, bilo je opasno, a ovog puta neće dobiti ni penija, čak nije štutio ni svoj imetak kao što je to činio u gotovo katastrofalnom slučaju Derwatt. – Možda zato što je Reeves bio dovoljno glup da me nazove iz Amsterdama. Računam s mogućnošću da su ga mafijaši otkrili u Amsterdamu, jer, kao prvo, javio je domaćici da mu pošalje stvari. Prilično glup potez, tako brzo reče on kao uzgred. – Vidite, pitam se da li... čak da je Reeves uspio pobjeći iz hotela u Amsterdamu, mafijaši mogu provjeriti koga je sve nazivao. U tom slučaju mogli bi naći i moj broj. Usput, vas, vjerujem, nije zvao iz Amsterdama. Jeste li sigurni?

– Posljednji put nazvao me iz Hamburga, to znam. Jonathan se sjeti Reevesova raspoloženog glasa koji mu je rekao da će novac u cijelosti biti smjesta položen u švicarsku banku. Zabrinjavao ga je pištolj u džepu. – Oprostite, ali bolje da najprije odem u trgovinu i oslobodim se ovog pištolja. Iskrcajte me bilo gdje u blizini.

Tom stane uz pločnik. – Smirite se. Budete li ozbiljno uznemireni, nazovite me. Zaista to mislim.

Jonathan se smeteno nasmiješi, jer je bio uplašen. – Ako vam mogu biti od pomoći, učinite to isto.

Tom se odveze.

Jonathan pođe prema prodavaonici, pridržavajući jednom rukom pištolj u džepu. Zatim ga stavi u ladicu za novac ispod teškog pulta. Tom je imao pravo: bolje je imati pištolj nego biti bez obrane, a bio je svjestan da se nalazi u prednosti jer nije mnogo mario za svoj život. Smatrao je da s njim nije isto kao s Ripleyem koji bi, primivši metak, izgubio život u naponu snage, a ni zbog čega.

Uostalom, ako bi netko ušao u dućan s namjerom da ga ubije, a on bi imao sreću da opali prvi i ubije uljeza, igri bi bio kraj. Nije trebao Toma Ripleya da mu to kaže. Pucanj bi privukao ljude, mrtvac bi bio identificiran pa bi se postavilo pitanje zbog čega bi mafijaški revolveraš želio ubiti Jonathana Trevannyja? Zatim bi se razotkrilo putovanje vlakom jer bi policija ispitala njegovo kretanje unatrag nekoliko tjedana, a željeli bi vidjeti i pasoš. S njim bi bilo gotovo.

On zaključa vrata dućana i krene prema Ulici St. Merry. Mislio je na Reevesov stan raznesen bombom, sve one knjige, ploče, slike. Sjetio se Fritza koga su premlatili a on ga nije izdao. Bilo je oko pola osam i Simone je bila u kuhinji. – Dobar večer – reče on osmijehnuvši se.

– Dobar večer – odgovori ona, zatvori pećnicu, a zatim se uspravi i skine pregaču. – Što si večeras radio s Ripley em?

Jonathanu se trzne lice. Gdje ih je vidjela? Kad je izlazio iz Tomova automobila? – Došao je da porazgovara u vezi okvira – reče on – pa smo popili pivo, jer upravo sam zatvarao.

– Oh? – pogledala ga je ne pomaknuvši se. – Razumijem.

Objesio je sako u predsoblju. Georges je silazio niz stepenice da ga pozdravi pričajući nešto o igrački hoverkraftu. Sastavljao je model koji mu je Jonathan kupio, pa je to bilo malo preteško za njega. Jonathan podiže sina na rame. – Pozabavit ćemo se time poslije večere, u redu?

Atmosfera se nije poboljšala. Za večeru su imali ukusni pire od povrća, napravljen u mikseru kojeg je Jonathan nedavno kupio za šest stotina franaka. U njemu su se mogli praviti voćni sokovi, a mljeo je gotovo sve, uključujući pileće kosti. Jonathan bezuspješno pokuša razgovarati o drugim stvarima. Simone je ubrzo prekidala svaku temu. Nije nemoguće, pomisli on, da Tom Ripley želi uokviriti slike. Napokon, rekao je da slika.

– Ripley želi da mu uokvirim nekoliko slika. Možda ću morati otići do njega da ih pogledam – reče on.

Odgovor se sastojao od jednog »Oh?« u istom tonu. Zatim se ona ljubazno obrati Georgesu. Jonathan nije volio Simone kad se tako ponašala, a sebe je mrzio što je ne voli. Namjeravao se upustiti u objašnjavanja o okladi koja mu je navodno donijela novac u banci, no to večeras jednostavno nije mogao učiniti.

Nakon što je iskrcao Jonathana, Tom osjeti poriv da se zaustavi kraj bar-kafea i telefonira kući. Želio je znati da li je sve u redu i je li Heloise stigla kući. Osjetio je olakšanje kad je čuo njen glas.

– Da, dragi. Upravo sam stigla. Gdje si? Ne, samo sam nešto popila s Noélle.

– Heloise, mačkice, hajde da se večeras lijepo provedemo. Možda su Graisovi ili Barthelinovi slobodni. Znam da je kasno za poziv na večeru, jednostavno za večernji posjet. Možda Cleggove... Da, raspoložen sam za društvo – a potom doda da će za petnaestak minuta biti kod kuće.

Vozio je brzo, ali oprezno. Večeras se osjećao neobično nesigurno. Pitao se da li je gospođa Annette primila kakve telefonske pozive nakon što je otišao.

Heloise, ili gospođa Annette, upalila je svjetlo na ulazu u Belle Ombre, premda se još nije spustio sumrak. Upravo prije nego je Tom skrenuo kroz kapiju, neravnom cestom, polako štropecujući, polako prođe veliki *citroen* a Tom ga dobro pogleda. Bio je tamnoplav, a registarska se tablica završavala brojem 75, što je značilo da su kola iz Pariza. U njima je bilo najmanje dvoje ljudi. Jesu li proučavali Belle Ombre? Vjerojatno je bio previše uznemiren.

– Zdravo, Tome. Cleggovi će nakratko svratiti na piće, a Greisovi će doći na večeru, jer Antoine danas nije otišao u Pariz. Jesi li zadovoljan? – Heloise ga poljubi u obraz. Gdje si bio? Pogledaj kovčeg. Priznajem da nije baš velik...

On pogleda tamnogrimizni kovčeg, s crvenom platnenom vrpcom. Kopče i zatvarač kao da su bili izrađeni od mjedi. Grimizna je koža izgledala kao jareća, što je vjerojatno i bila.

– Da, zaista je lijep. – Bio je lijep kao i klavi-cimbal i brodska komoda na katu.

– A pogledaj unutra – ona ga otvori. – Doista je čvrst – reče na engleskom.

Tom se sagne i poljubi je u kosu. – Draga, divan je. Mogli bismo proslaviti kovčeg i klavi-cimbal. Cleggovi i Graisovi nisu još vidjeli klavi-cimbal, zar ne? Ne, nisu... Kako je Noélle?

– Tome, čini mi se da si zbog nečega nervozan – reče ona tiho, da ne čuje gospođa Annette.

– Ne – odgovori on. – Samo sam raspoložen za društvo. Proveo sam vrlo miran dan. Ah, dobro večer, gospođa Annette. Imat ćemo goste. Dvoje za večeru. Hoćete li se pobrinuti?

Annette je upravo ušla sa stolicom na kotačima. – Naravno, gospodine Tome. Morat ću improvizirati, no pokušat ću pripremiti ragu na normandijski način, ako se sjećate...

Tom nije slušao dok je nabrajala sastojke – govedinu, teletinu i bubrege, jer je imala vremena da večeras skoči do mesara, pa je Tom bio siguran da neće biti improvizacije. No morao je čekati dok nije završila. Tada upita: – Usput, gospođu Annette, da li je netko zvao, nakon što sam u šest otišao?

– Ne, gospodine Tome. – Ona izvježbano izvadi čep male boce šampanjca.

– Nije bilo nikakvih poziva? Čak ni pogrešan broj?

– Ne, gospodine Tome. – Pažljivo je nalila šampanjac u Heloisinu široku čašu.

Heloise ga je promatrala, ali odlučio je biti uporan, radije nego da ode u kuhinju i tamo porazgovara s domaćicom. Ili da ipak ode u kuhinju? Da, to je bilo jednostavnije. Kad se Annette vratila u sobu, on reče Heloisi: – Donijet ću pivo.

Gospođa Annette mu je prepustila da se sam služi pićem, jer je tako želio.

U kuhinji je pripremanje napredovalo punom parom, povrće je bilo oprano i spremno, a nešto se već kuhalo na štednjaku. – Gospođu – reče on – vrlo je važno. Jeste li posve sigurni da nitko, baš nitko, nije telefonirao? Možda... možda i greškom?

Tom se uznemiri vidjevši da su joj ove riječi osvježile pamćenje. – Ah da, telefon je zazvonio oko sedam. Neki čovjek pitao je za prezime kojeg se ne mogu sjetiti, g. Tome. Zatim je spustio slušalicu. Pogrešan broj, gospodine Tome.

– Što ste mu rekli?

– Rekla sam da ovdje ne živi onaj kojeg je tražio.

– Jeste li rekli da ovdje živi gospodin Ripley?

– Oh ne, gospodine Tome. Samo sam mu rekla da je pogrešan broj. Mislim da sam postupila ispravno.

Tom je oduševljeno pogleda. Da, postupila je ispravno. Predbacivao je sebi što joj, kad je u šest odlazio, nije rekao da preko telefona nikako ne spominje njegovo ime, a ona je sama od sebe sve izvela kako treba. – Odlično. Tako treba uvijek činiti – reče on zadivljeno. – Zbog toga mi broj i nije u imeniku, da bih imao malo mira, zar ne?

– Svakako – odvratila ona kao da je to najprirodnija stvar na svijetu.

On se uputi u dnevnu sobu, zaboravivši na pivo, pa natoči viski. Ipak, nije se baš smirio. Ako ga je doista tražio mafijaš, tek sada bi mogao posumnjati, jer dvoje ljudi u kući napadno je odbilo reći ime vlasnika. Upitao se da li u ovom času netko provjerava iz Milana, Amsterdama ili možda Hamburga? Zar Tom Ripley ne živi u Villeperceu? Nije li 424 broj za Villeperce? Da, zaista. Brojevi za Fontainebleau počinju sa 422, ali 424 obuhvaća južno područje, uključujući Villeperce.

– Zbog čega si zabrinut, Tome – upita Heloise.

– Ni zbog čega, draga. Što je s tvojim planovima za kružno putovanje? Jesi li pronašla nešto što ti se sviđa?

– Ah da, nešto što nije zamorna šminka, nego lijepo i jednostavno. Kružno putovanje po Sredozemlju s polaskom iz Venecije, a uključena je i Turska. Petnaest dana, a nije se potrebno dotjerivati za večeru. Kako ti to zvuči, Tome? Brod polazi svaka tri tjedna u svibnju i lipnju.

– Za sada nisam raspoložen. Pitaj Noëlle bi li pošla s tobom. Dobro bi ti to došlo.

On se popne u svoju sobu i otvori najdonju ladicu velike komode. Na vrhu je bio Heloisin zeleni kaputić iz Salzburga. Na dnu je ležao *luger* koji je prije tri mjeseca dobio od Reevesa, začudo, ne direktno od njega nego od čovjeka s kojim se Tom sastao u Parizu da bi preuzeo nešto što je morao čuvati mjesec dana prije nego je poslao dalje. Kao protuuslugu, zapravo neku vrst plaće, zatražio je i dobio 7,65 milimetarski *luger* sa dvije kutijice municije. Provjeri da li je napunjen, a zatim ode do ormara i progleda lovačku pušku francuske izrade. Ona je također bila napunjena, a imala je i sigurnosni otklop. Tom je smatrao da bi u slučaju opasnosti večeras, ili sutra, ili sutra uvečer, bilo bolje upotrijebiti *luger*. Pogleda kroz oba prozora koji su se nalazili na suprotnim stranama sobe. Pogledom je tražio automobile prigušenih svjetala koji bi sporo kružili, no nije vidio ni jednoga. Spustio se mrak.

S lijeve strane približi se automobil koji se nije skrivao. Bili su to dragi, bezopasni Cleggovi koji su vješto skrenuli kroz kapiju Belle Ombrea. Tom siđe da ih pozdravi.

Cleggovi – Howard, Englez pedesetih godina i njegova žena Rosemary, također Engleskinja – ostali su na piću, a uskoro su im se pridružili i Graisovi. Clegg, umirovljeni odvjetnik koji se povukao zbog bolesti srca, bio je usprkos tome najživlji gost. Njegova sijeda, pažljivo ošišana kosa, klasični sako od tvida i sive flannelske hlače, ostavljali su dojam provincijske stabilnosti toliko potrebne Tomu. Clegg je stajao s viskijem u ruci, leđima okrenut prozoru sa zavjesama i pričao vic... Zar bi se noćas moglo dogoditi nešto što bi razbilo ovu sliku seoske druželjubivosti? Tom je ostavio svjetla u svojoj sobi, a upalio je i lampu pokraj kreveta u

Heloisinoj. Dvoja su kola bila bezbrižno parkirana na šljunku. Želio je da mu kuća pruža sliku zabave koja je u toku i to veće zabave nego što je doista bila. Znao je da momke iz mafije to ne bi spriječilo da bace bombu, pa je stoga prijatelje dovodio u opasnost. No nekako je osjećao da će mafija izabrati tiši način ubojstva, da će napasti kad bude sam, možda čak i bez pištolja – iznenadno premlaćivanje koje neće preživjeti. To bi mogli učiniti i na ulicama Villepercea i nestati prije nego bi stanovnici shvatili što se događa.

Rosemary Clegg, vitka i lijepa žena pedesetih godina, obećavala je Heloisi biljku koju su ona i Howard upravo donijeli iz Engleske.

– Namjeravaš li ovog ljeta podmetnuti nekoliko požara? – upita Antoine Graiss.

– Zapravo to i nije moj štos – reče Tom, osmjehnuvši se. – Dođi da vidiš staklenik koji gradimo.

Izašli su kroz staklena vrata i stepenicama sišli na tratinu. Tom je držao džepnu lampu. Temelj je bio cementiran, djelovi čeličnog okvira bili su poslagani jedan uz drugoga uništavajući tratinu, a radnici se nisu pojavili već cijeli tjedan. Jedan je seljak upozorio Toma na tu grupu. Ovog su ljeta toliko radili da su trčali od jednog posla do drugog, nastojeći svima ugoditi ili bar zadržati poslodavce.

– Lijepo napreduje – reče konačno Antoine.

Tom se s njim savjetovao o najboljem tipu staklenika, platio mu za uslugu, a Antoine je isto tako bio u mogućnosti nabaviti materijal ispod cijene, ili u svakom slučaju jeftinije nego što bi za njega platio zidar. Tom zatekne samog sebe kako kroz drveće iza Antoinovih leđa pogledava prema cesti na kojoj nije bilo nikakvog svjetla, a najmanje svjetla automobilskih farova.

Do jedanaest sati, kad su nakon večere pili čaj i *benediktinac*, Tom je donio odluku da Heloise i gospođa Annette već sutra napuste kuću. S Heloisom će biti lakše. Nagovorit će je da nekoliko dana ostane kod Noélla, jer su Noélla i njen muž imali veliki stan u Neuillyju, ili da ode roditeljima. Gospođa Annette imala je sestru u Lyonu, a ta je sestra srećom imala telefon, pa se sve moglo srediti na brzinu. A objašnjenje? Činilo mu se glupim glumiti hirovita čovjeka koji nekoliko dana želi biti sam, a ako prizna da postoji opasnost Heloisa i gospođa Annette bi se uplašile. Mogle bi pozvati i policiju.

Te večeri, dok su se spremali na spavanje, Tom pride Heloisi: – Draga – reče na engleskom – imam osjećaj da će se dogoditi nešto strašno, pa ne želim da budeš ovdje. Riječ je o tvojoj sigurnosti. Želio bih da ti i gospođa Annette na nekoliko dana odete odavde, pa se nadam, draga, da ćeš mi pomoći da je nagovorimo da posjeti sestru.

Uspravljena na svjetloplavim jastucima, Heloise se malo namrštila i spustila jogurt koji je upravo jela. – Što se tako strašno događa? Tome, moraš mi reći.

– Ne – odmahne glavom, a zatim se nasmije. – Možda sam naprosto odviše zabrinut. Možda ni zbog čega. No ne škodi da igramo na sigurno, zar ne?

– Ne želim rječitost, Tome. Što se dogodilo? Nešto u vezi Reevesa? O tome je riječ, zar ne?

– Na neki način – odgovori. Bilo je to bolje nego joj reći za mafiju.

– Gdje je on?

– Oh, mislim da je u Amsterdamu.

– Zar on ne živi u Njemačkoj?

– Da, ali ima posla u Amsterdamu.

– Tko je još umješan? Zbog čega si zabrinut? Što si učinio, Tome?

– Pa... ništa, draga! – Bio je to njegov uobičajeni odgovor u tim okolnostima. Više ga se nije čak ni stidio.

– Pokušavaš li zaštititi Reevesa?

– Učinio mi je nekoliko usluga. No sada želim zaštititi tebe – nas, a također i Belle Ombre. Moraš mi dopustiti da pokušam, draga.

– Belle Ombre?

On se nasmije i smireno reče: – Ne želim metež u Belle Ombreu. Ne želim da se išta polomi, ni jedan jedini prozor. Moraš mi vjerovati, želim izbjeći svako nasilje – ili opasnost.

Ona žmirne. – U redu, Tome – reče pomalo uvrijeđeno.

Znao je da ga više neće ispitivati, osim ako policija ne počne optuživati, ili joj bude morao objašnjavati leš mafijaša. Nekoliko minuta kasnije, već su se oboje smiješili, a Tom je te noći spavao u njenom krevetu. Koliko je to moralo biti teže za Jonathana Trevannyja, pomisli on. Simone nije izgledala teška, sumnjičava ili najmanje neurotična, ali Jonathan nije običavao raditi ništa nesvakidašnje, čak ni lagati. Mora da će biti porazno, kako je to sam Jonathan nagovijestio, ako žena počne sumnjati u njega. Bilo je prirodno da će Simone zbog novca početi sumnjati da je posrijedi zločin ili nešto sramotno što joj Jonathan ne može priznati.

Ujutro su Tom i Heloise zajedno razgovarali s gospođom Annette. Heloise je popila čaj na katu, a on je ispijao drugu šalicu kave u dnevnoj sobi.

– Gospodin Tom kaže da nekoliko dana želi biti sam kako bi mogao na miru razmišljati i slikati – reče Heloise.

Dogovorili su se da je to ipak najbolje reći. – Mali vam odmor neće škoditi, gospođo Annette. Ovaj manji prije glavnoga u kolovozu – doda Tom, premda je domaćica, krepka i živahna kao uvijek, bila u najboljoj formi.

– Naravno, ako to žele gospođa i gospodin. To je jako važno, zar ne? – Smiješila se premda joj se oči baš nisu caklile, no imala je razumijevanja.

Ona odmah pristane nazvati svoju sestru Marie Odile u Lyonu.

U pola deset stigla je pošta. Među ostalim, bila je tu četvrtasta bijela kuverta sa švicarskom markom i adresom napisanom štampanim slovima – Reevesovom rukom, pretpostavljao je Tom – bez adrese pošiljaoca. Htio ju je otvoriti u dnevnoj sobi, ali Heloise je upravo predlagala gospođi Annette da će je odvesti u Pariz, na vlak za Lyon, pa se Tom popne u svoju sobu. Pismo je glasilo:

11. svibnja.

Dragi Tome,

Nalazim se u Asconi. Morao sam napustiti Amsterdam jer u hotelu sam nešto za dlaku izbjegao, ali uspio sam svoje stvari pohraniti u skladištu u Amsterdamu. Gospode, želio bih da me se okane! U ovom lijepom gradu nalazim se pod imenom Ralph Platt, a odsjeo sam u gostionici na brdu, zvanoj »Tri medvjedića« – zgodno, zar ne? Barem se nalazi izvan svih putova, a tipa je obiteljskog pansiona. Želim sve najbolje tebi i Heloisi.

Srdačno te pozdravlja,

R.

Tom zgužva pismo u ruci, a zatim ga podere pa komadiće baci u košaru za otpatke. Bilo je loše kao što je i zamišljao. Mafija je sustigla Reevesa u Amsterdamu i bez sumnje pronašla Tomov broj telefona provjeravajući sve brojeve koje je Reeves nazivao. Pitao se što je to ovaj za dlaku izbjegao u hotelu? (Zakleo se samom sebi – i to ne prvi put – da ubuduće neće imati nikakve veze s Reevesom Minotom. U ovom slučaju, samo je Reevesu dao ideju. To je trebalo biti bezopasno i bilo je bezopasno. Tom shvati da je pogriješio što je pomogao Jonathanu Trevannyju. To Reeves, naravno, nije znao ili ne bi valjda bio toliko glup da ga nazove u Belle Ombre.

Želio je da Jonathan Trevanny večeras, ili još poslije podne, dođe u Belle Ombre, premda je znao da ovaj subotom radi. Ako se što dogodi,

dvojica će se lakše nositi s tim, jedan s prednje strane kuće, a drugi odostraga, jer jedan čovjek ne može biti svagdje. A koga bi mogao pozvati osim Jonathana? Kao borac, Jonathan nije obećavao, no ipak bi se u opasnosti mogao iskazati, kao što se iskazao u vlaku. Tamo se dobro ponio, sjeti se Tom, a i spasio ga je, povukavši ga natrag, kad je Tom već padao kroz vrata. Želio je da Jonathan ostane preko noći. Morao bi otići po njega, jer nije bilo autobusa, a Tom nije želio da Jonathan uzme taksi s obzirom na ono što bi se noćas moglo dogoditi, nije želio da se taksist sjeti da je vozio nekog čovjeka na povećoj relaciji iz Fontainebleaua u Villeperce.

– Nazvat ćeš me noćas, Tome? – upita Heloise. Spremala je veliki kovčeg u svojoj sobi. Najprije će otići roditeljima.

– Da, ljubavi. Oko pola osam? – Znao je da njeni roditelji večeraju tačno u osam. – Nazvat ću te i vjerojatno reći da je sve u redu.

– Zabrinut si samo za noćas?

Nije bio, no nije to htio priznati. – Da, mislim.

Kad su se, oko jedanaest prije podne, Heloise i Annette spremale, Tom se prvi uvukao u garažu, čak prije nego im je pomogao snijeti prtljagu, premda je gospođa Annette pripadala staroj francuskoj školi koja je nalagala da sama ponese svu prtljagu, makar se morala vraćati po svaki kovčeg posebno, budući da je služavka. Tom pogleda u karoseriju *alfe*. Motor se doimao kao uobičajeni splet metala i žica. Pokrenuo je motor. Nije bilo eksplozije. Sinoć prije večere, lokotom je zatvorio vrata garaže, ali vjerovao je da je mafija u stanju svašta učiniti. Mogli bi obiti lokot i ponovo ga zatvoriti.

– Bit ćemo u vezi, gospođo Annette – reče on, poljubivši je u obraz. – Lijepo se provedite.

– Baj, baj, Tome! Nazovi me večeras! I čuvaj se! – poviče Heloise.

On se široko nasmiješi dok je mahao u znak pozdrava. Vidio je da Heloise nije odviše zabrinuta. To je bilo dobro.

Zatim uđe u kuću da nazove Jonathana.

Jonathan je imao burno jutro. Simone je rekla, prilično ljubaznim tonom, jer je upravo pomagala Georgesu da se uvuče u dolčevitu:

– Ne znam može li ovakav odnos trajati u nedogled, Jone. A ti?

Za nekoliko minuta su ona i Georges trebali krenuti u vrtić. Bilo je skoro osam i petnaest.

– Ne znam ni ja. Što se tiče svote u Švicarskoj... On odluči prihvatiti se objašnjavanja. Govorio je brzo, nadajući se da Georges neće sve shvatiti. – Okladili su se, ako baš moraš znati. Ja obojici čuvam ulog. Stoga...

– Tko? – Simone je izgledala jednako zbunjena i ljuta.

– Liječnici – reče on. – Isprobavaju – to jest jedan od njih isprobava nov način liječenja, a drugi se kladio u suprotno. Drugi liječnik. Mislilo sam da će ti se to učiniti prilično morbidno, pa ti nisam htio pričati o tome. No to znači da nam uistinu pripada samo oko dvije stotine tisuća. Oni iz Hamburga mi to plaćaju jer uzimam njihove pilule.

Jonathan vidje da mu ona pokušava vjerovati, ali ne može.

– To je besmisleno! – reče ona. – Sav taj novac, Jone! *Za okladu?*

Georges podiže oči prema njoj.

Jonathan ovlaži usne.

– Reći ću ti što mislim i nije me briga ako Georges čuje. Mislim da čuvaš... skrivaš nepošteno zarađeni novac za onog nepoštenog tipa, Ripleyja. Naravno, on ti nešto plaća, daje ti neku malenkost zato što mu činiš uslugu.

On postade svjestan da se trese, pa odloži lončić s bijelom kavom na stol. Oboje su stajali. – Zar Ripley ne bi mogao sam sakriti novac u Švicarskoj? – osjetio je poriv da joj pride, zgrabi je za ramena i kaže da mu mora vjerovati, no dobro je znao da bi ga odgurnula. Zato se samo još više uspravio i rekao: – Ako mi ne vjeruješ, nema pomoći. Ali tako je.

Nakon što se prošlog ponedjeljka onesvijestio primio je transfuziju. Simone ga je otpratila u bolnicu, a kasnije je sam otišao doktoru Perrieru kojeg je već prije pokušavao nazvati da se dogovore zbog uobičajenog pregleda, no Jonathan je rekao Simoni da mu je liječnik dao novu dozu lijekova što su ih poslali iz Hamburga. Tamošnji liječnik, Wentzel, nije poslao tablete, no one koje je preporučio mogle su se nabaviti u Francuskoj, pa je Jonathan kod kuće imao zalihu. Odlučio je da liječnik u Hamburgu bude taj koji se kladi »za«, a onaj u Münchenu »protiv«, no to još nije ispričao Simoni.

– Ne vjerujem ti – reče ona tiho, ali smrknuto. Hajde Georges, moramo krenuli.

Jonathan je žmirnuo i pogledom ih ispratio kroz hodnik do ulaznih vrata. Georges je pokupio torbu s knjigama i vjerojatno prestrašen žestokim razgovorom, zaboravio pozdraviti oca koji je također šutio.

Budući da je bila subota, Jonathan je imao mnogo posla u dućanu. Telefon je zvonio nekoliko puta. Oko jedanaest na drugom kraju linije prepoznao je glas Toma Ripleya.

– Morao bih vas vidjeti. Radi se o prilično važnoj stvari – reče Tom. – Možete li slobodno razgovarati?

– Zapravo ne. – Kupac je čekao da plati sliku koja je umotana ležala na pultu između njih.

– Oprostite što smetam u subotu, no želio bih znati za koliko vremena možete doći k meni – i ostati večeras.

Jonathan se trgne. Mora zatvoriti dućan i obavijestiti Simone. O čemu je obavijestiti? – Naravno da mogu. Da.

– Kada? Doći ću po vas. U podne, recimo. Je li vam to prerano?

– Ne. U redu je.

– Doći ću po vas u dućan. Ili se možemo sastati na ulici. Još nešto – ponesite pištolj. – Tom spusti slušalicu.

Jonathan je poslužio mušterije u dućanu, a kad je ostala još samo jedna, stavio je na vrata pločicu ZATVORENO. Pitao se što se to od jučer dogodilo Tomu Ripleyu. Simone tog jutra nije radila, ali subotom ujutro češće je bila vani nego kod kuće, jer je odlazila u kupovinu i obavljala sitne poslove, kao što je, na primjer, odlazak u kemijsku čistionicu. Odlučio je da joj napiše poruku i gurne je kroz otvor za pisma na ulaznim vratima. Do jedanaest i četrdeset napisao je poruku i pošao najkraćim putem, Ulicom de la Paroisse, gdje je bilo pedeset posto vjerojatnosti da sretne Simone, ali nije je sreo. Ubacio je poruku kroz otvor s natpisom PISMA i žurno se vratio putem kojim je i došao. Napisao je:

Draga,

Neću biti kod kuće za ručak i večeru, a dućan sam zatvorio. Pružila mi se prilika za veliki posao u drugom mjestu i došli su po mene autom.

J.

Bilo je to neodređeno, nimalo nalik na njega. A opet, jesu li stvari mogle stajati gore nego jutros?

Vratio se u dućan, zgrabio stari baloner i gurnuo talijanski pištolj u džep. Kad je izašao na ulicu, Tomov zeleni *renault* već se približavao. Jedva zastavši, Tom otvori vrata i Jonathan uđe.

– Jutro – reče Tom – Kako je?

– Kod kuće? – Jonathan se ogledavao ne bi li vidio Simone koja je mogla biti negdje na ulici. – Bojim se da nije baš dobro.

Tom je to mogao zamisliti. – Ali vi se dobro osjećate?

– Da, hvala.

Pokraj Prisunica, Tom skrene desno u Ulicu Grande. Imao sam još jedan telefonski poziv – reče on – to jest, javila se moja domaćica. Isto kao prije, pogrešan broj, iako ni ona nije rekla kome pripada kuća, no to me uznemirilo. Usput, otpremio sam domaćicu i ženu. Predosjećam da bi se nešto moglo dogoditi. Stoga sam vas pozvao da zajedno branimo tvrđavu. Nikog drugog ne mogu zamoliti za pomoć. Bojim se zatražiti policijsku zaštitu. Ako bi pronašli mafijaše oko kuće, postavljali bi neugodna pitanja zbog čega su ovdje.

Jonathan je to znao.

– Još nismo stigli do kuće – nastavi Tom dok su prolazili kraj spomenika i skretali na cestu za Villeperce – pa još ima vremena da se predomislite. Rado ću vas odvesti natrag i ne morate se ispričavati, ako mi se ne želite pridružiti. Možda će biti opasno, a možda i neće. Ali lakše je da stražare dvojica nego jedan.

– Da – Jonathan se osjeti čudno nepokretan.

. – Riječ je o tome da ne želim napustiti kuću. – Tom je vozio prilično brzo. – Ne želim da nestane u dimu, ili da je dignu u zrak kao Reevesov stan. Usput, Reeves je u Asconi. U Amsterdamu su ga pronašli, pa je morao bježati.

– Oh? – Jonathana na nekoliko trenutaka obuze osjećaj straha, mučnine. Osjećao je da se sve oko njega ruši. – Vi ste... Jeste li oko kuće primijetili išta neobično?

– Zapravo ne – Tomov glas je bio miran. Cigareta mu se nehajno pokretala u ustima dok je govorio.

Jonathan pomisli da se još može izvući. Sada je čas. Jednostavno treba reći Tomu da se ne osjeća sposobnim za to, da bi se mogao onesvijestiti ukoliko dođe do gužve. Mogao bi otići kući, na sigurno. Duboko je udahnuo i još malo spustio prozor. Ako bi to učinio bio bi gad, kukavica i govno. Stoga bi mogao bar pokušati. Ionako je bio Ripleyjev dužnik. A zbog čega bi se toliko brinuo o svojoj sigurnosti? Zašto baš sada? On se malo nasmiješi i osjeti da mu je bolje. – Ispričao sam Simoni o okladi za moj život. Nije to

baš najbolje primila.

– Što je rekla?

– Uvijek isto. Ne vjeruje mi. Da stvar bude gora, jučer me negdje vidjela s vama. Sada misli da na knjižici čuvam vaš novac. Nepošten novac, znate.

– Da. – Tom je shvatio. No sve to nije bilo toliko važno u usporedbi s onim što se moglo dogoditi Belle Ombreu, njemu samom, a također i Jonathanu. – Ja nisam junak, znate – reče iznenada. – Ako bi me mafija uhvatila i pokušala iz mene iscijediti podatke, sumnjam da bih bio hrabar kao Fritz.

Jonathan je šutio. Vidio je da Tom osjeća istu nelagodnost kao i on prije nekoliko trenutaka.

Bio je posebno lijep dan, zrak bistar kao ljeti, a sunčana svjetlost žarka. Šteta je bilo raditi na takav dan, provesti ga u kući kao što će to ovog poslijepodneva Simone učiniti. Više, naravno, nije morala raditi. Već nekoliko tjedana joj je to želio reći.

Ulazili su u Villeperce, mirno seoce koje je vjerojatno imalo jednu mesnicu i pekaru.

– To je Belle Ombre – reče Tom, pokazujući glavom toranj s kupolom koji se pokazao iznad jablanova.

Vozili su se otprilike pola kilometra od sela. Kuće uz cestu bile su velike i udaljene jedna od druge. Belle Ombre je izgledao kao omanji zamak, klasičnih i čvrstih linija ublaženih s četiri okrugla tornjića koji su sezali sve do tratine. Tom je morao izaći i otvoriti željeznu kapiju velikim ključem koji je izvadio iz pretinca za rukavice. Zatim su se pošljunčanim putem dovezli do garaže.

– Kakvo divno mjesto – reče Jonathan.

Tom kimne i nasmiješi se. – Uglavnom vjenčani dar roditelja moje žene. U posljednje vrijeme, svaki put kad se vratim sretan sam da kuća još stoji. Molim, udite.

On otključa ulazna vrata.

– Prije nisam zaključavao – reče. – Obično je ovdje moja domaćica.

Jonathan uđe u prostrano predvorje popločano bijelim mramorom, a zatim u četvrtastu dnevnu sobu sa dva sata, velikim kaminom i udobnom sofom presvučenom žutim satenom. Pokraj staklenih vrata stajao je klavir-cimbal. Jonathan primijeti da je pokućstvo kvalitetno i dobro održavano.

– Odložite baloner – reče Tom. Za trenutak je osjetio olakšanje. Belle Ombre je bio miran, a ni u selu nije uočio ništa neobično. On ode do stola u predsoblju pa iz ladice izvadi *luger*. Jonathan ga je promatrao, a Tom se nasmiješi.

– Da, nosit ću tu stvar cijeli dan, zato sam i obukao stare hlače. Džepovi su prostrani. Sad razumijem zašto neki ljudi više vole naramenice s futrolom. – On gurne pištolj u džep hlača. – Učinite isto sa svojim, ako nemate ništa protiv.

Jonathan ga poslušao.

Tom se sjeti puške, gore u sobi. Bilo mu je žao što su se tako brzo morali latiti posla, no tako je bilo najbolje. – Dođite gore. Želio bih vam nešto pokazati.

Popeli su se. Tom odvede Jonathana u sobu. Ovaj odmah primijeti brodsku komodu pa pride da je razgleda.

– Nedavni poklon moje žene... Pogledajte – Tom je držao pušku. – Ima i ovo. S dugačkim dometom. Prilično je pouzdana, ali naravno, ne kao vojnička. Pogledajte kroz prozor na pročelju.

Jonathan to učini. Preko puta se nalazila dvokatnica iz devetnaestog stoljeća, uvučena i napola skrivena drvećem koje je u nepravilnim razmacima raslo sa svake strane ceste. Jonathan zamisli kako se na cesti pred kapijom zaustavljaju kola, a to je bilo baš ono o čemu je Tom govorio – puška bi bila prikladnija nego pištolj.

– Naravno, sve zavisi od toga što će oni uraditi – reče on. – Ako, na primjer, namjeravaju baciti zapaljivu bombu, valjalo bi upotrijebiti pušku. Naravno, tu su i stražnji prozori. A i oni sa strane. Dođite ovamo.

On odvede Jonathana u Heloisinu sobu čiji je prozor gledao na tratinu iza kuće. Drveće iza nje bilo je gušće, a s desne strane uz rub livade bili su jablani.

– Između drveća prolazi puteljak. Jedva ga možete vidjeti, nalijevo. A u mom ateljeu... On izađe u hodnik pa otvori vrata koja su se nalazila s lijeve strani. Ova prostorija imala je prozore koji su gledali na tratinu i u smjeru seoceta Villeperce od kojeg su se mogli vidjeti samo jablani, čempresi, i crijepovi kućice. – Moramo paziti na obje strane kuće. Ne moramo zato ostati prilijepljeni uz prozore, ali... Važno je – želim da neprijatelj pomisli da sam ovdje sam. Ako vi...

Zazvonio je telefon. Tom na trenutak pomisli da ne odgovori, a zatim da bi mogao nešto doznati ako to učini. Odnese telefon u svoju sobu.

– *Oui?*

– Gospodin Ripley? – upita ženski glas na francuskom.

– *Ici madame Trevanny. Je li moj muž slučajno kod vas?*

Zvučala je napeto.

– *Vaš muž? Mais non, madame!* – reče on zaprepaštenim glasom.

– *Merci, m'sieur. Excusez-moi* – spustila je slušalicu ispričavši se.

Tom uzdahne. Jonathan se zaista našao u neprilici.

Ovaj je stajao na vratima. – Moja žena.

– Da – reče Tom. – Žao mi je. Rekao sam da niste ovdje. Možete poslati pneumatsko pismo, ako želite. Ili telefonirati. Možda se nalazi u vašoj prodavaonici.

– Ne, ne, sumnjam – odgovori. No mogla bi biti, jer je imala ključ. Bilo je tek jedan i petnaest. Kako bi inače Simone pronašla njegov broj, pomisli Tom, ako ne iz Jonathanovih bilješki u dućanu? – Ako želite, mogu vas odvesti u Fontainebleau. Na vama je da odlučite, Jonathane.

– Ne – reče ovaj. – Hvala. – Odustala je, pomisli. Simone je znala da je Tom lagao.

– Ispričavam se što sam maločas lagao. Uvijek možete baciti krivnju na mene. Sumnjam da već mogu pasti niže u očima vaše žene. – U tom trenutku nije uopće mario za to, nije imao vremena ni volje da suosjeća sa Simone. Jonathan je šutio. – Siđimo da vidimo što nam nudi kuhinja.

Tom navuče zavjese gotovo dokraja, no ostavi ih otvorene toliko da se moglo gledati van a da ih se ne mora pomicati. Isto je učinio u Heloisinoj i dnevnoj sobi. Odlučio je da ne dira sobu gospođe Annette. Tamo su prozori gledali na puteljak i livadu iza kuće.

Od sinoć je preostalo mnogo ukusnog ragua što ga je spremila Annette. Prozor nad sudoperom nije imao zavjese, pa je Tom posjeo Jonathana dalje od prozora za kuhinjski stol i ponudio mu viski i sodu.

– Kakva šteta da ne možemo tratiti vrijeme u vrtu – reče Tom dok je u sudoperu prao salatu. Nešto ga je gonilo da kroz prozor pogledava svaka kola koja su prolazila. Za posljednjih desetak minuta prošla su samo dvojica.

Jonathan uoči da su dvokrilna vrata garaže širom otvorena. Tomova kola bila su parkirana na šljunku pred kućom. Tako je tiho, pomisli Jonathan, da bi se na šljunku čuo svaki korak.

– Ne mogu ni glazbu uključiti, jer bi mogla prigušiti šumove izvana. Kakva dosada – reče Tom.

Premda ni jedan od njih nije mnogo jeo, dugo su sjedili za stolom u dnevnoj sobi. Tom je skuhao kavu. Budući da nije bilo ničeg konkretnog za večeru, telefonirao je mesaru u Villeperce i naručio veliki odrezak za obojicu.

– Oh, gospođa Annette je na kratkom odmoru – reče odgovarajući na mesarovo pitanje. Ripleyjevi su bili tako dobre mušterije da nije oklijevao zamoliti mesara da kupi salate i povrća u susjednoj prodavaonici.

Pola sata kasnije glasno škripanje guma na šljunku najavi dolazak mesarova kamioneta. Tom skoči na noge. Platilo je veselom mesarovu pomoćniku koji je nosio pregaču poprskanu krvlju i dao mu napojnicu.

Jonathan je pregledavao knjige o pokućstvu i izgledao tako udubljen u njih da se Tom popne uz stepenice s namjerom da uredi atelje, prostoriju koju Annette nikada nije dirala.

Telefonski poziv, malo prije pet, nalikovao je krik u tišini, prigušenom krik za Toma koji se odvažio izaći u vrt gdje se motao s vrtlarskim škarama u ruci. On potrči u kuću, premda je znao da Jonathan neće dirati telefon. Ovaj se ispružio na sofi, okružen knjigama.

Zvala je Heloise. Bila je vrlo sretna jer je telefonirala Noéli čiji je prijatelj Jules Griafud, dekorater, u Švicarskoj kupio kućicu, pa ih je obje pozvao da s njim odu tamo i tjedan dana mu prave društvo dok on bude uređivao kuću.

– Okolica je vrlo lijepa – reče Heloise. – A mogle bismo mu i pomoći...

Tomu je to zvučalo strahovito opasno, ali ako je Heloise bila tako oduševljena, onda je valjda u redu. Znao je da ona neće otići na kružno putovanje Jadranom kao običan turist.

– Jesi li dobro, dragi? Što radiš?

– Ah, pomalo se bavim vrtlarstvom... Da sve je vrlo mirno.

Oko pola osam, dok je stajao uz prozor dnevne sobe, Tom ugleda kako tamnoplavi *Citroen*, isti onaj koji je vidio ujutro, prolazi mimo kuće, ovog puta nešto brže no još uvijek ne brzinom uobičajenom za automobil koji juri točno određenom cilju. Je li bio isti? U sumraku boje mogu prevariti, osobito nijansa između zelenog i plavog. Auto je imao pokretni krov s prljavobijelim gornjim dijelom, poput onoga od jutros. Tom pogleda kapiju Belle Ombrea koju je ostavio odškrinutu, no mesarov pomoćnik ju je zatvorio. Odlučio je da je ostavi zatvorenu, ali ne i zaključanu. Malo je škripala.

– Što se događa? – upita Jonathan. Odbio je čaj i upravo pio kavu. Tomova zabrinutost prešla je na njega, a koliko je mogao razabrati, nije bilo razloga za takvu uznemirenost.

– Mislim da sam vidio ista kola koja sam vidio ujutro. Tamnoplavi *Citroen*. Onaj prijašnji imao je parišku registraciju. Poznajem većinu ovdašnjih automobila, a samo dva ili tri je imaju.

– Jeste li maločas mogli raspoznati registraciju? – Bilo je mračno i Jonathan je uz sebe imao lampu.

– Ne. Idem po pušku. – Tom odjuri na kat kao da su mu narasla krila i začas se vrati s puškom. Gore nije ostavio svjetlo. Obratio se Jonathanu: – Ako ikako bude moguće, želio bih izbjeći pucnjavu. Nije sezona lova, a pucanj bi mogao okupiti susjede ili nekoga tko bi došao istražiti što se događa. Jonathane...

Ovaj je već bio na nogama. – Da?

– Možda ćete ovom puškom morati zamahnuti kao toljagom. – Tom zorno prikaže kako bi se njen najteži dio, kundak, mogao upotrijebiti na najbolji način. – Pogledajte kako se njome rukuje, za slučaj da budete prisiljeni pucati. Sada je zakočena. – On mu pokaže.

Ali njih nema, pomisli Jonathan. Istodobno, osjećao se jednako čudno i nestvarno kao onda u Hamburgu i Münchenu kad je shvatio da su njegovi ciljevi stvarni i da će se pojaviti.

Tom je proračunavao koliko treba *citroenu* da vozeći brže ili polaganije, prođe kružnom cestom koja je vodila natrag u selo. Na nekom bi prikladnom mjestu, naravno, mogli okrenuti i odmah se vratiti. – Ako netko dođe na vrata – reče on – mislim da će me izbušiti čim ih otvorim. Vidite, to bi za njih bilo najjednostavnije. Zatim tip s pištoljem uskače u kola koja ga čekaju i odmah odjure.

Jonathan pomisli da je Tom premoren, no ipak je pažljivo slušao.

– Druga mogućnost je bomba kroz onaj prozor tamo reče Tom pokazavši prednji prozor. – Isto ono što je dobio Reeves. Stoga, ako se vi – mmm – slažete... Oprostite, nisam navikao raspravljati o svojim planovima. Obično se ravnám prema situaciji. Ali, ako nemate ništa protiv, sakrijte se u grmlje, desno od vrata – na desnoj je strani gušće – pa raspalite svakoga tko dođe i pozvoni. Možda neće zvoniti, no ja ću s *lugerom* paziti ako bi pokušali baciti bombu. Raspalite ga brzo, ako je kod vrata, jer će i on biti brz. U džepu će imati pištolj i željet će samo da me dobije pred cijev. – On ode do kamina u kojem je namjeravao zapaliti vatru, ali je zaboravio pa uze cjepanicu iz drvene košare. Zatim je stavi na pod, desno od ulaznih vrata. Nije bila teška kao vaza na drvenoj škrinji kraj vrata, no njome se mnogo lakše rukovalo.

– Kako bi bilo – reče Jonathan – da ja otvorim vrata? Ako, kao što kažete, imaju vaš opis, vidjet će da to niste vi i...

– Ne. – Jonathanov hrabri prijedlog iznenadio je Toma. – Prvo, možda neće gubiti vrijeme na provjeravanje, nego će odmah zapucati. A čak i ako vas pogledaju, a vi kažete da ja ne živim ovdje ili da nisam kod kuće, naprosto bi vas gurnuli u stranu da se sami uvjere, ili bi... – Tom, nasmijavši se, odbaci tu zamisao i zamisli kako mafijaš metkom raznosi Jonathanu utrobu, istovremeno ga gurnuvši u stranu. Mislim da biste sada morali zauzeti položaj pred vratima, ako nemate ništa protiv. Ne znam kako ćete dugo morati ostati tamo, ali mogu vam donijeti nešto za osvježenje.

– U redu – Jonathan preuze pušku i izađe. Na cesti pred kućom bilo je tiho. Stajao je u sjenci kuće i vježbao udarac kundakom, držeći pušku visoko kako bi čovjeka koji stoji na stepenicama pogodio u glavu.

– Dobro reče Tom. – Da li biste sada željeli viski. Čašu možete ostaviti u grmlju. Nije važno ako se razbije.

Jonathan se nasmiješi: – Ne, hvala. – Otpuzao je u žbunje koje se sastojalo od četiri stope visokih grmova nalik čempresima i lovorima. Unutra je bilo vrlo mračno, pa se osjećao dobro skrivenim. Tom je zatvorio vrata.

Jonathan je sjedio na zemlji s bradom na koljenima i puškom nadohvat desne ruke. Pitao se da li bi to moglo potrajati cijeli sat, možda i dulje? Ili je naprosto riječ o igri koju je Tom smislio? Nije mogao vjerovati da je to baš igra. Tom nije sišao s uma, vjerovao je da bi se noćas nešto moglo dogoditi i zbog te male mogućnosti bilo je pametno poduzeti mjere opreza. Na zvuk približavanja kola, Jonathan osjeti nalet istinskog straha, poriv da potrči ravno u kuću. Međutim, kola pojuriše mimo kapije, a da on nije uspio baciti ni pogled na njih kroz grmlje i kapiju. Naslonio se na izdanak grma i počeo ga hvatati drijemež. Pet minuta kasnije ležao je na

leđima, još uvijek budan, osjećajući kako mu hladnoća zemlje prodire u lopatice. Ako telefon ponovo zazvoni, to bi mogla biti Simone. Pitao se da li bi ona, u napadu bijesa, uzela taksi i došla u Tomovu kuću? Ili bi nazvala svog brata Gerarda u Nemoursu i zamolila ga da je doveze? To je bilo vjerojatnije. Zatim prestade i misliti o toj mogućnosti, jer bilo bi to strašno. Smiješno. Nezamislivo. Kako bi objasnio zbog čega leži u grmlju pred kućom, čak i da uspije sakriti pušku?

Začuje kako se otvaraju kućna vrata. Bio je zadrijemao.

– Uzmite pokrivač – šapne Tom. Cesta je bila pusta, pa je Tom izašao s debelim vunanim pokrivačem i pružio ga Jonathanu. – Stavite ga pod sebe. Zemlja je sigurno jako hladna. – Njegov šapat upozori Jonathana da bi se mafijaši mogli prišuljati pješice. Prije nije pomislio na tu mogućnost. Ne izustivši više ni riječi, Tom se vrati u kuću.

Popeo se uz stepenice i u tami promotrio situaciju s prednjeg i stražnjeg prozora. Sve je izgledalo mirno. Ulično je svjetlo bilo jako, no nije bacalo svjetlost dalje od sto jardi nalijevo, u smjeru sela. Tom je znao da svjetlost ne dosiže do prostora tik ispred Belle Ombrea. Vladala je duboka tišina, no to je bilo normalno. Kroz zatvorene prozore mogli bi se čuti koraci čovjeka koji bi hodao cestom, pomisli on. Žalio je što ne može staviti malo glazbe. Upravo se htio okrenuti od prozora, kad začuje lagano škripanje koraka nekoga tko je koračao neasfaltiranom cestom, a odmah zatim ugleda kako se slabo svjetlo džepne lampe zdesna primiče Belle Ombreu. Bio je siguran da ta osoba neće skrenuti u Belle Ombre, a prilika to i ne učini, nego nastavi koračati cestom i izgubi se u tami, prije nego je došla do uličnog svjetla. Nije mogao reći je li to bio muškarac ili žena.

Možda je Jonathan bio gladan. Tome nije bilo pomoći. Tom je također osjećao glad. U mraku je, pipajući ogradu, sišao niz stepenice, otišao u kuhinju – dnevna soba i kuhinja bile su osvjetljene – i pripremio prženi kruh s kavijarom. Kavijar je preostao od sinoć, u staklenci u hladnjaku, pa je brzo pripremio jelo. Upravo je pladanj nosio Jonathanu, kad začuje tiho brujanje kola. Kola su slijeva nadesno prošla Belle Ombre i zaustavila se. Čuo je slabo škljocanje automobilskih vrata koja se nisu sasvim zatvorila. On položi pladanj na drvenu škrinju kraj vrati ju pa izvuče pištolj.

Čvrsti i odmjereni koraci zaškripaše najprije cestom, a onda pošljunčanim putem. To nije bombaš, pomisli Tom. Zvono na vratima se oglasi. Tom počeka nekoliko sekundi, a onda upita na francuskom: – Tko je?

– Želio bih upitati za put, molim – reče muški glas sa savršenim francuskim naglaskom.

Jonathan se pritajio s puškom otkako je čuo korake, pa iskoči iz grmlja u istom trenu kad je čuo da Tom povlači zasun. Čovjek se nalazio dvije stepenice više od Jonathana, no ovaj je bio gotovo jednako visok, pa

svom snagom udari kundakom po glavi čovjeka koji se napola okrenuo prema njemu, jer mora da ga je čuo. Udarac ga je dohvatio iza lijevog uha, upravo ispod oboda šešira. Čovjek se zanjihao, bubnuo u lijevu vratnicu i pao.

Tom otvori vrata i za noge ga uvuče u kuću, pri čemu mu je pomogao Jonathan uhvativši ramena. Jonathan uze pušku i uđe, a Tom tiho zatvori vrata. Zatim dohvati cjepanicu i mlatne čovjeka po plavokosoj glavi. Šešir je pao i preokrenut ležao na mramornom podu. Tom ispruži ruku i Jonathan mu preda pušku. Tom zamahne i udari, željezom okovanim kundakom, po sljepoočici priliku na podu.

Jonathan nije mogao vjerovati svojim očima. Krv poteče na bijeli mramor. Mio je to snažni tjelohranitelj s kovrčavom plavom kosom koji se onoliko uzrujavao u vlaku.

– Udesio sam kopile! – prošapta zadovoljno Tom. – To je onaj tjelohranitelj. Pogledaj pištolj!

Pištolj je napola ispao iz desnog džepa čovjekova sakoa.

– Dalje s njim, u dnevnu sobu – reče Tom pa stadoše vući i gurati leš po podu. – Pazite da krvlju ne zamažete sag.

– Tom nogom šutne sag malo podalje. – Drugi će se tip bez sumnje pojaviti za koju minutu. Sigurno su dvojica, možda trojica.

Tom iz mrtvačeva džepa na prsima izvuče rupčić blijedoljubičaste boje s monogramom, pa obriše krvavu mrlju na podu kod vrata. Šutnuo je šešir koji poleti preko leša i pade nedaleko od kuhinje. Zatim zatvori vrata, lijevom rukom pridrživajući zasun da ne bi škljocnuo. – Sa sljedećim možda neće biti tako lako – šapne on.

Na šljunku se začuše koraci. Zvono se dvaput nervozno oglasi.

Tom se bezglasno nasmije, pa izvuče *luger*. Kretnjom upozori Jonathana da učini isto. Toma iznenada zgrabi grč smijeha, tako da se presavije kako bi suzbio glasnu veselost, a zatim se uspravi i naceri Jonathanu.

Ovaj se niti ne nasmiješi.

Zvono se oglasi ponovo, ovog puta dugim, upornim cilinkanjem.

Jonathan vidje da se Tomovo lice promijenilo u djeliću sekunde. Tom se namršti i napravio grimasu kao da ne zna što mu je činiti.

– Ne upotrebljavajte pištolj – šapne on – ako nije neophodno. – Pružio je lijevu ruku prema vratima.

Otvorit će vrata i pucati, pretpostavi Jonathan, ili će uperiti pištolj.

Koraci ponovo zaškripaše. Čovjek vani krene prema prozoru koji se nalazio iza Jonathana, a na kojem su zavjese bile do kraja navučene.

Jonathan se odmakne od prozora.

– Angy?... *Angy!* – prošapće muški glas.

– S vratiju ga pitajte što želi – šapne Tom. – Govorite engleski, kao da ste poslužitelj. Pustite ga unutra. Ja ću ga držati na nišanu... Možete li to učiniti?

Jonathan nije razmišljao može li ili ne. Začuje se kucanje i ponovna zvonjava. – Tko je, molim? – oglasi se Jonathan na vratima.

– *Je... je voudrais demander mom chemin, s'il vous plait* – francuski naglasak ovog puta nije bio tako dobar a neznanac je upitao za put.

Tom se smijuljio.

– S kim želite razgovarati, gospodine? – upita Jonathan.

– *Une direction... S'il vous plait!* – poviče glas na francuskom, sada već s prizvukom očaja pitajući za smjer.

Tom i Jonathan izmijeniše poglede i Tom mu rukom dade znak da otvori vrata. Nalazio se s lijeve strane, tik do onoga tko bi ušao, no izvan vidokruga s vrata.

Jonathan povuče zasun, okrene kvaku automatske brave pa odškrine vrata, očekujući metak u trbuh. Stajao je visok i ukočen, s desnom rukom na obaraču pištolja u džepu.

Nešto niži Talijan sa šešikom nalik na onaj njegovog prijatelja, također s rukom u džepu, bio je očito iznenađen pojavom visokog čovjeka u običnom odijelu pred sobom.

– Gospodine? – Jonathan primijeti da mu je lijevi rukav sakoa prazan.

Kad čovjek zakorači u kuću, Tom mu sa strane gurne cijev *lugera* u rebra.

– Daj mi pištolj – reče na talijanskom.

Jonathan također uperi pištolj. Čovjek podigne džep kaputa kao da će pucati, a Tom ga ošamari ljevicom. Talijan ne opali nego se ukoči kad se iznenada našao tako blizu Toma Ripleyja.

– Ripley – reče u isto vrijeme prestrašenim, začuđenim i pobjedonosnim tonom.

– Pustimo pozdrave i daj nam pištolj – reče Tom na engleskom, gurajući mu ponovo cijev u rebra, a nogom zatvorivši vrata.

Talijan je napokon shvatio. Na Tomov znak spustio je pištolj na pod. Onda ugleda svog ortaka ispruženog nekoliko metara dalje i razrogači oči.

– Navucite zasun – reče Tom Jonathanu. Zatim upita na talijanskom: – Ima li vas još?

Talijan žestoko zatrese glavom, što ništa nije značilo. Tom opazi da

mu je ruka ispod kaputa u povezu. Toliko o novinskim izvještajima.

– Držite ga na nišanu dok ga pretražujem – upozori Tom pa stade pretraživati Talijana. – Skinu sako. – Skinuo mu je šešir i bacio ga u smjeru Angyju.

Talijan pusti da mu sako sklizne i padne na pod. Futrola ispod pazuha bila je prazna. Ni u džepovima nije bilo oružja...

– Angy... – reče Talijan.

– Angy e *morto* – odvrati Tom. – Bit ćeš i ti ne budeš li radio što ti kažemo. Želiš li umrijeti? Kako se zoveš? Pitam kako se zoveš?

– Lippo. Filippo.

– Lippo. Podigni ruke i ne miči se. Ruku gore. Stani tamo. – On mahne Lippu da stane kraj leša. Ovaj podiže zdravu ruku. – Držite ga na nišanu, Jone, a ja idem pogledati kola.

S *lugerom* na gotovs, Tom izađe i krene desno na cestu, oprezno se približivši kolima. Motor je radio. Kola su stajala uz rub ceste, s upaljenim svjetlima za parkiranje. Tom zastane, na trenutak zatvori oči, a onda ih širom otvori pokušavajući razabrati miče li se što sa strane kola ili iza stražnjeg prozora. Napredovao je polako i oprezno, očekujući pucanj iz kola. Tišina. Zar su poslali samo dvojicu? U nervozi je zaboravio ponijeti džepnu lampu. S pištoljem uperenim u onoga tko bi se šćućurio na prednjem sjedalu, Tom otvori vrata s lijeve strane. Upali se unutrašnje svjetlo. Kola su bila prazna. Tom zatvori vrata toliko da ugasi svjetlo, a zatim stane i oslušne. Ništa se nije čulo. Požuri natrag, otvori kapiju, vrati se kolima i natraške dovede ih na šljunak. Cestom iz smjera sela prođe automobil. Tom ugasi motor i svjetla za parkiranje. Pokuca i javi se Jonathanu.

– Čini se da više nema nikoga – reče.

Jonathan je stajao na istom mjestu, s pištoljem uperenim u Lippa koji je spustio ruku i držao je malo odmaknutu od tijela.

Tom se nasmiješi Jonathanu, a zatim Lippu: – Sad si posve sam, Lippo? Jer ako lažeš, s tobom je *finito*, razumiješ?

Lippu se, čini se, vratilo nešto mafijaškog ponosa, pa samo suzi oči.

– *Risponde*, ti...

– *Si!* – reče Lippo, ljut i uplašen.

– Jeste li se umorili, Jonathane? Sjednite! – Tom privuče žutu, tapeciranu stolicu. – I ti možeš sjesti, ako hoćeš – obrati se Lippu. – Sjedni kraj pajdaša – govorio je talijanski, prisjećajući se talijanskog žargona.

Lippo ostade na nogama. Moglo mu je biti oko trideset godina, pomisli Tom, oko 170 centimetara, s okruglim ali snažnim ramenima i trbuhom,

beznadno glup, nikako materijal za kapoa. Imao je crnu kosu i preplanulo lice koje je sada malo pozelenjelo.

– Sjećaš li me se iz vlaka? Pomalo? – upita Tom sa smiješkom. Pogledao je krupnu priliku na podu. – Ako se budeš lijepo ponašao, Lippo, nećeš završiti kao Angy. U redu?

– Tom se podboči i nasmiješi Jonathanu. – Kako bi bilo da se osnažimo gin tonikom? Jeste li dobro, Jonathane? – Ovome se boja vratila u obraze.

Jonathan kimne i napeto se nasmiješi. – Aha.

Tom ode u kuhinju. Dok je izvlačio pladanj, zazvoni telefon. – Ne dirajte telefon, Jonathane!

– Dobro! – Imao je osjećaj da je to Simone. Bilo je četvrt do deset.

Tom se pitao kako da prisili Lippa da mu skine mafiju s vrata. Telefon zazvoni osam puta i utihne. Tom je nesvjesno brojao zvonjenje. Vratio se u dnevnu sobu s pladnjem na kojem su bile dvije čaše, led i otvorena boca tonika. Gin se nalazio na stoliću s kotačima pokraj stola.

Pružio je piće Jonathanu: – U zdravlje! – Zatim se okrene Lippu. – Gdje ti je baza, Lippo. U Milanu?

Talijan je odlučio drsko šutjeti. Kakva gnjavaža. Morat će ga malo propustiti kroz šake. Tom s gađenjem pogleda mrlju krvi koja se sušila pod Angyjevom glavom, ostavi čašu na škrinju pokraj vrata, pa ode u kuhinju. Navlažio je grubu krpu za pod – koju je gospođa Annette zvala *torchon* – i očistio krv s ulaštenog poda. Nogom odgurne Angyjevu glavu pa pod nju smjesti krpu. Krv više nije tekla. U iznenadnom nadahnuću on pažljivije pretraži džepove Angyjevih hlača i sakoa. Našao je cigarete, upaljač, sitniš. Lisnicu u unutrašnjem džepu sakoa nije dirao. U stražnjem džepu bio je pamučni rupčić, a kad ga je izvukao, ispala je garota. – Pogledajte! – reče on Jonathanu. – Upravo ono što mi treba. Ah, te mafijaške krunice. – On je podigne i zadovoljno se nasmije. Za tebe, Lippo, ako ne budeš dobar – reče na talijanskom.

– Najzad, ne želimo buku pištolja, zar ne?

Jonathan se na trenutak zagleda u pod, a Tom krene prema Lippu. Garotu je vrtio oko prsta.

– Ti pripadaš glasovitom klanu Genotti, *non e vero*, Lippo?

Ovaj je kratko oklijevao, kao da je načas mislio zanijekati. – *Si!* – reče odrešito, s prizvukom stida.

Tom se zabavljao. Snaga klanova bila je u broju i zajedništvu. Ostavši sami, pozelenjeli bi i postajali kukavice, poput ovoga. Tomu je bilo žao Lippove ruke, ali još nije počeo s mučenjem, a Tom je poznavao metode koje je mafija primjenjivala na svojim žrtvama ako nisu donijeli novac ili izvršili tražene usluge – iščupani nokti na nogama i zubi, opekotine od

cigareta. – Koliko si ljudi ubio, Lippo?

– *Nessuno!* – poviče ovaj.

– Nikoga – reče Tom Jonathanu – ha, ha. – Otišao je oprati ruke u zahod nasuprot ulaznim vratima. Onda je ispio piće, podigao cjepanicu koja je bila kraj vrata i približio se Talijanu. – Lippo, noćas ćeš nazvati šefa. Možda novog kapoa, e? Gdje se noćas nalazi? U Milanu? Münchenu?

– Tom bubne Talijana cjepanicom po glavi, tek da mu pokaže da misli ozbiljno, no udarac je bio prilično jak, jer Tom je postao nervozan.

– Prestanite! – zaurla Lippo, posrnuvši pod udarcem i jedno podigavši ruku da zaštiti glavu. – Mene, tipa s jednom rukom? – zakriješti, napokon govoreći kao što mu je pristajalo, žargonom napuljskog podzemlja, ili možda milanskog, pomisli Tom koji nije bio stručnjak.

– *Si, si!* I čak dvojica na jednoga! – odgovori mu Tom.

– Ne igramo fer? Žališ li se na to? – Tom mu dobaci masnu psovku pa se okrene na peti da uzme cigaretu. – Zašto se ne moliš Djevici Mariji? – reče preko ramena. – Još nešto – nastavi na engleskom obrativši se Lippu. – Bez vike ili ćeš začas ovime dobiti po glavi. – Zavitlao je cjepanicom fiju! – da zorno prikaže. – Ovo je ubilo Angyja.

Lippo žmirne, poluotvorenih usta. Disao je duboko i čujno.

Jonathan popije piće. Pištolj, uperen u Lippa, držao je objema rukama jer mu je postao težak. Nije bio siguran da bi mogao pogoditi Talijana ako opali, a Tom se često nalazio između njega i Lippa. Sada ga je Tom tresao, uhvativši ga za opasač. Jonathan nije razumio sve što je govorio, jer nešto od toga bilo je na iskvarenom talijanskom, a ostatak na francuskom i engleskom. Tom je većinom mrmljao, no napokon je bijesno podigao glas, odgurnuo zarobljenika i okrenuo se. Talijan jedva da je išta rekao.

Tom priđe radiju, pritisne nekoliko dugmeta i sobu ispuni koncert na violončelu. On namjesti srednju jačinu i provjeri jesu li zavjese do kraja navučene. – Nije li to dosadno – obrati se Jonathanu kao da se ispričava. – Podao je. Ne želi mi reći gdje mu je šef, pa ga moram malo izudarati. Naravno, šefa se boji kao i mene. – On se kratko nasmiješi Jonathanu, pa ode i promijeni stanicu. Našao je pop-glazbu. Zatim odlučno podiže cjepanicu.

Lippo je rukom skrenuo prvi udarac, ali ga Tom rukom opali po sljepoočnici. Talijan je cvilio, a sada poviče: *No! Lasciame!*

– Broj šefova telefona! – zaurla Tom.

Krak! To je bio udarac u trbuh koji je zahvatio ruku koju je Lippo stavio da bi se zaštitio. Komadići stakla padoše na pod. Lippo je na desnoj ruci nosio sat koji se razbio i sada je Talijan bolnu ruku držao na trbuhu, promatrajući staklo na podu. Hvatao je dah.

Tom je čekao. Cjepanica je bila spremna.

– Milano! – reče Lippo.

– U redu, sada ćeš...

Ostalo Jonathan nije razumio.

Tom je pokazivao telefon. Zatim je otišao do stola kraj prozora gdje se nalazio telefon i uzeo olovku i papir. Pitao je Talijana za broj u Milanu.

Lippo mu je dao broj, a Tom ga je zapisao.

Zatim je održao dulju govoranciju, poslije čega se okrenuo Jonathanu: – Rekao sam ovom tipu da ćemo ga zadaviti garotom, ako ne nazove šefa i ne kaže ono što želim. – On pripremi garotu, a baš kad se okrenuo Lippu, s ceste se začuje zvuk automobila koji se zaustavio pred ulaznim vratima.

Jonathan ustane, pomislivši da stiže pojačanje Talijanima ili Simone u Gerardovim kolima. Nije znao što bi bilo gore, obje mogućnosti na neki su način značile smrt.

Tom nije želio rastvoriti zavjese da pogleda van. Motor je bruja. Lippovo lice je bilo nepromijenjeno, Tom nije zapazio izraz olakšanja.

Zatim kola krenuše, udaljujući se nadesno. Tom pogleda kroz zavjese. Kola su nastavila put, zvuk motora gubio se u daljini i sve je dobro prošlo, ako iz kola nije izašlo nekoliko ljudi s namjerom da se sakriju u grmlju i pucaju kroz prozore. Tom je nekoliko trenutaka osluškivao. Pomislio je da bi to mogli biti Graisovi, da, mogli bi to lako biti Graisovi koji su nazvali prije nekoliko minuta, a vidjevši strani auto na šljunku pred kućom, odlučili su da produže, smatrajući da Ripleyjevi imaju goste.

– A sada, Lippo – reče Tom mirno – nazvat ćeš šefa, a ja ću slušati pomoću ove spravice. – Tom podigne okruglu slušalicu koja je bila pričvršćena za stražnju stranu telefona, a koju Francuzi stavljaju u drugo uho da bi dobili čistiji zvuk.

– Ako ne bude zvučalo savršeno – nastavi na francuskom, jer je vidio da ga Talijan razumije – neću oklijevati da ovo iznenada stegnem. Vidiš? – On to zorno prikaže nabacivši omču na ručni zglobov, a zatim pođe prema Lippu i prebaci mu garotu preko glave.

Ovaj iznenada ustukne, a Tom ga poput psa na uzici, povede do telefona. Gurne ga u stolicu tako da je mogao snažno povući garotu.

– Sada ću nazvati broj i to, bojim se, na teret sugovornika. Reći ćeš da si u Francuskoj te da Angy i ti smatrate da vas netko slijedi. Reći ćeš, dalje, da ste vidjeli Toma Ripleyja, no Angy kaže da on nije čovjek koga tražite. U redu? Razumiješ? Bilo kakva neobična riječ nalik na šifru i... ovo... stegne garotu, ali ne tako čvrsto da bi se zarezala preduboko u vrat.

– *Si, si!* – reče Lippo, sa strahom pogledavajući čas Toma, a čas telefon.

Tom nazove telefonisticu i zatraži službenika za pozive u inozemstvo, u Milano. Kad je telefonistica zatražila njegov broj, kao što je to običaj u Francuskoj, Tom joj ga je dao.

– Tko zove? – upita telefonistica.

– Lippo. Samo Lippo – odgovori Tom. Zatim dade broj u Milanu. Ona reče da će ga za koji čas nazvati. Tom se obrati Lippu: – Ako se uspostavi da smo nazvali prodavaonicu živežnih namirnica ili jednu od tvojih djevojaka, odmah ću te zadaviti. *Capisci?*

Ovaj se uzvrpolji kao da bi očajnički želio pobjeći, ili bar pokušati, no još ne zna kako.

Telefon se oglasi.

Tom dade zarobljeniku znak da podigne slušalicu, a sam stavi pomoćnu spravicu na uho. Telefonistica je upravo govorila da će poziv biti prihvaćen.

– Pronto? – javi se muški glas na drugom kraju.

Lippo je desnom rukom držao slušalicu na lijevom uhu.

– Pronto. Ovdje Lippo. Luigi!

– Si – reče glas.

– Slušaj, ja... – Košulja mokra od znoja prilijepila mu se uz leđa. – Vidjeli smo...

Tom malo jače steže garotu da bi prisilio Lippa da nastavi.

– Nalaziš se u Francuskoj, zar ne? S Angyjem? – upita nestrpljivo glas na drugom kraju. – *Alora* – što se događa?

– Ništa, ja... Vidjeli smo onog tipa. Angy kaže da on nije taj čovjek... Ne...

– Misliš da te slijede – šapne Tom, jer veza je bila prilično loša pa se nije bojao da će ga čovjek u Milanu čuti.

– Mislimo da... nas možda slijede.

– Tko vas slijedi? – upita oštro Milano.

– Ne znam. I kog... da sad radimo? – upita Lippo u tečnom žargonu, upotrijebivši riječ koju Tom nije razumio. Talijan je sada bio zaista uplašen.

Tomu su se rebra stegla od smijeha i on pogleda Jonathana koji je još uvijek revno držao Lippa na nišanu. Tom nije razumio sve što je Lippo govorio, ali nije se činilo da pokušava progurati neki trik.

– Da se vratimo? – upita Lippo.

– *Si!* – reče Luigi. – Napustite kola! Uzmite taksi do najbližeg aerodroma. Gdje ste sada?

– Reci da moraš spustiti slušalicu – šapne Tom, pokazujući rukom.

– Moram prekinuti. *Rivederci, Luigi!* – reče Lippo i spusti slušalicu. Pogledao je Toma očima izgubljenog psa.

Gotov je i to mu je jasno, pomisli Tom. Bar jednom, bio je ponosan na svoju reputaciju. Nije imao namjeru zarobljeniku poštediti život. Pod tim okolnostima ni milanski klan ne bi nikome poštedito život.

– Ustani, Lippo – reče on sa smiješkom. – Da vidimo što još imaš u džepovima.

Kad ga je počeo pretraživati, zarobljeni kova se zdrava ruka trgne unatrag kao da se sprema na udarac, no Tom se ni ne potruđi sagnuti. Samo je nervozan, pomisli. U jednom džepu on napipa kovani novac, zgužvani komadić papira za koji je utvrdio da je stara karta talijanskog tramvaja, a u stražnjem džepu pronade garotu, ovog puta crvenobijeli prugasti konopac koji je podsjećao na znak pred brijačnicom, tanak kao struna, od čega je vjerojatno i bio napravljen, pomisli Tom.

– Pogledajte ovo! Još jedna! – reče Tom Jonathanu, podižući garotu kao da je pravilan kamenčić kojeg je našao na plaži.

Jonathan jedva da je pogledao uže koje se ljuljalo. Prva je garota još uvijek bila prebačena oko Lippova vrata. Jonathan je izbjegavao gledati leš koji se nalazio metar od njega na ulaštenom podu, s jednom cipelom na neobičan način okrenutom unutra, ali ispružena prilika stalno mu se nalazila na samom rubu vidokruga.

– Gospode – reče Tom pogledavši na sat. Nije znao da je tako kasno. Deset je već prošlo. Mora se to odmah učiniti, Jonathan i on morat će prevaliti veliki put i vratiti se prije zore, ako bude moguće. Leševa će se morati otarasiti podalje od Villepercea. Naravno južno, u smjeru Italije. Možda jugoistočno. To i nije bilo važno, no Tom je više volio jugoistok. Duboko je udahnuo, pripremajući se, ali Jonathanova mu je prisutnost smetala. Međutim, ovaj je već vidio kako se uklanjaju leševi, a nisu smjeli gubiti vrijeme. On podigne cjepanicu s poda.

Lippo ustukne, baci se na pod – ili se spotaknuo i pao – a Tom mu spusti cjepanicu na glavu, pa ponovi udarac. Nije ga udario punom snagom, jer mu sine pomisao da ne bi bilo dobro okrvaviti pod koji je gospođa Annette tako ulaštila.

– Samo je onesvješten – reče Jonathanu. – Moram ga dovršiti, a ako to ne želite gledati – idite u kuhinju.

Jonathan ustane. Nikako to nije želio gledati.

– Zna li voziti? – upita Tom. – Mislim, moja kola. *Renaulta*.

– Da – odgovori Jonathan. Vozačku je dozvolu imao još iz prvih dana u Francuskoj, sa zemljakom Royem, no večeras ju je ostavio kod kuće.

– Noćas ćemo morati voziti. Idite u kuhinju – Tom mu daje znak da ode. Zatim se sagne da pritegne garotu, što nije predstavljalo baš ugodan zadatak (ova otrcana fraza iznenada mu pade na um), no što je sa žrtvama koje nisu dobile dobrodošli anestetik nesvjestice? Zategnuo je konopac koji je već iščezao u mesu, hrabreći se misljuje na Vita Marcangela koji je u *Mozart ekspresu* podlegao na isti način. Tada je dobro obavio posao, pa će i ovaj drugi.

Začu se slab zvuk kola na cesti koji postade jači i zaustavi se povlačenjem ručne kočnice.

Tom ni za dlaku ne popusti garotu. Koliko je sekundi prošlo? Četrdeset i pet? Na žalost, ne više od minute.

– Što je to? – šapne Jonathan, vrativši se iz kuhinje.

Motor kola je još radio.

Tom zatrese glavom.

Njih dvojica začuše, lake žurne korake na šljunku, a zatim kucanje na vratima. Jonathan iznenada osjeti slabost, kao da će mu koljena otkazati poslušnost.

– Mislim da je to Simone – reče.

Tom se očajnički nadao da je Lippo mrtav. Lice mu je dobilo tek tamnoružičastu nijansu. Proklet bio!

Kucanje se ponovi. – G. Ripley!... Jone!

– Pitajte je tko je s njom – reče Tom. – Ako nije sama ne smijemo otvoriti. Recite da imamo posla.

– Tko je s tobom, Simone? – upita Jonathan kroz zatvorena vrata.

– Nitko!... Rekla sam taksistu da čeka. Što se događa, Jone?

Jonathan vidje da je Tom čuo njezine riječi.

– Recite joj da se otarasi taksija – reče ovaj.

– Isplati taksi, Simone.

– Platila sam.

– Reci mu da ode.

Ona se vrati na cestu da to učini. Začuše kako taksi odlazi. Simone se vrati, popne se uz stepenice, ali ovaj put ne pokuca nego samo počeka.

Tom se uspravi, ostavivši garotu oko Lippova vrata. Pitao se da li bi Jonathan mogao izaći i objasniti joj da ne može u kuću, da se ovdje nalaze neki ljudi te da će joj pozvati drugi taksi? Razmišljao je što će taksist pomisliti? Bolje da su ovoga pustili da ode nego da je vidio da ne žele pustiti Simone u osvijetljenu kuću u kojoj se očito nalazila bar jedna osoba.

– Jone! – poviče ona. – Hoćeš li otvoriti vrata? Htjela bih govoriti s

tobom.

– Možete li s njom pričekati vani dok nazovem taksi? Recite da vodimo poslovne razgovore s još nekoliko ljudi reče Tom tiho.

Jonathan kimne pa nakon kratkog oklijevanja povuče zasun, otškrine vrata s namjerom da se provuče van, no Simone iznenada gurne vrata i uđe u predvorje.

– Jone! Žao mi je što sam... – Zadihana, gledala je oko sebe kao da traži gospodara kuće Toma Ripleyja, a onda ga ugleda, istodobno opazivši dva čovjeka na podu. Kratko je kriknula. Torbica joj klizne iz ruke i prigušeno udari u mramorni pod. – *Mon dieu!*... Što se ovdje događa?

Jonathan je čvrsto zgrabi za ruku. – Ne gledaj ih. Oni...

Ukočila se.

Tom pođe prema njoj. – Dobro večer, gospodo. Ne plašite se. Ovi ljudi provalili su u kuću. U nesvjesti su. Imali smo neke neprilike... Jonathane, odvedite Simone u kuhinju.

Simone nije otišla. Zanjihala se, na trenutak se naslonila na Jonathana, a onda podigla glavu i histerično pogledala Toma: – Izgledaju mrtvi!... Ubojice! *C'est epouvantable*, to je užasno, Jonathane! Ne mogu vjerovati da si ti ovdje!

Tom pride stoliću na kotačima. – Mislite li da bi Simone mogla uzeti malo konjaka? – upita Jonathana.

– Da. Idemo u kuhinju, Simone – spremio se da se u hodu postavi između nje i leševa, no ona se nije ni pomakla.

Budući da se brendi otvarao teže od viskija, Tom naliže viski u jednu od čaša na stoliću. Ne razrijeđivši ga, odnese ga Simoni. – Gospodo, shvaćam da je to strašno. Ovi ljudi pripadaju mafiji – Talijani su. Došli su ovamo da nas napadnu – ili bar mene. – S olakšanjem je promatrao kako pijucka viski, malo iskrivivši lice kao da uzima koristan lijek. Jonathan mi je pomogao i za to sam mu vrlo zahvalan. Bez njega... – Tom zašuti. U njoj ponovo stane kuhati bijes.

– Bez njega? Što on ovdje radi?

Tom se uspravi pa krene u kuhinju, smatrajući da je to jedini način da je odvuče iz dnevne sobe. Tom i Jonathan su ga slijedili. – Ne mogu vam to objasniti večeras, gospodo Trevanny. Bar ne sada. Sada moramo otići – s ovim ljudima. Da li biste... – računao je imaju li vremena, ima li on vremena da je u *renaultu* odveze natrag u Fontainebleau, pa se vrati da se uz Jonathanovu pomoć otarasi leševa? Ne. Nikako nije želio izgubiti toliko vremena, dobrih četrdesetak minuta. – Gospodo, da li da pozovem taksi da vas odveze natrag u Fontainebleau?

– Neću ostaviti muža. Želim znati što moj muž radi ovdje – sa smećem

poput vas!

Njen bijes bio je uperen isključivo protiv njega. Tom poželi da se sve jednom zauvijek završi velikom provalom bijesa. Nikad nije znao postupati s ljutitim ženama – a nije ni imao posla s mnogo njih. Za njega je to bio kružni kaos s mnogo vatrica, pa ako bi uspješno ugasio jednu, ženski je um skakao do sljedeće. On se obrati Jonathanu: – Kad bi Simone htjela uzeti taksi do Fontainebleaua...

– Znam, znam. Simone, zaista je najbolje da se vratiš kući.

– Hoćeš li poći sa mnom? – upita ona.

– Ne, ne mogu – reče Jonathan očajnički.

– Znači, ne želiš. Na njegovoj si strani.

– Ako pristaneš da to kasnije raspravimo, draga...

Jonathan nastavi brbljati, a Tom pomisli da on možda ne želi ostati, ili se predomislio. Jonathan nije uspio ništa postići kod Simone. Tom ga prekine:

– Jonathane – pozvao ga je rukom. – Ispričajte nas na trenutak, gospođo. – U dnevnoj sobi šapatom se obrati Jonathanu: – Čeka nas posao od šest sati, ili bar mene. Moram odvesti ovu dvojicu i osloboditi ih se, a želio bih se vratiti prije zore, ili još ranije. Hoćete li mi zaista pomoći?

Jonathan se osjećao izgubljen, kao čovjek koji se izgubi usred neke bitke. Što se tiče Simone, sve je već bilo izgubljeno. Nikad joj neće moći objasniti. Zajedničkim odlaskom u Fontainebleau ne bi postigao ništa. Izgubio je Simone i što je još mogao izgubiti? Ove mu misli munjevito proletješe glavom. – Hoću, da.

– Dobro. Hvala. – Tom se napeto nasmiješi. – Simone sigurno ne želi ostati ovdje. Mogla bi, naravno, ostati u sobi moje žene. Možda mogu pronaći sedativ. Ali, zaboga, ona ne može s nama.

– Ne. – Simone je bila njegov problem, pa ipak, osjećao se nemoćan da je uvjeri ili joj zapovijedi. – Nikad joj nisam mogao reći...

– Postoji opasnost – prekine ga Tom pa i sam zašuti. Nije bilo vremena za razgovor, pa se on vrati u dnevnu sobu prisiljavajući se da baci pogled na Lippa, čije je lice, kako mu se činilo, zadobilo plavkastu nijansu. U svakom slučaju, njegovo nezgrapno tijelo imalo je onaj napušteni izgled mrtvacu – ne kao da se odmara ili spava, nego jednostavno prazan izgled mase koju je svijest zauvijek napustila. Simone izađe iz kuhinje, kamo se Tom upravo uputio i on vidje da joj je čaša prazna. Ode do stolića i donese bocu. Natoči joj malo u čašu koju je držala, premda mu je ona dala znak da ne želi.

– Ne morate popiti, gospođo – reče on. – Budući da moramo otići, moram vas upozoriti da postoji određena opasnost, ostanete li u kući. Ne

znam hoće li se pojaviti još netko od ovih.

– Onda ću poći s vama. Ići ću sa svojim mužem!

– Ne možete, gospođo – Tom je bio odlučan.

– Što ćete učiniti?

– Nisam siguran, no moramo se otarasiti ovih... strvina! – on pokaže rukom. – *Charogne!* – ponovi na francuskom.

– Simone, moraš se taksijem vratiti u Fontainebleau, – reče Jonathan.

– Ne.

Jonathan je zgrabi za ruku, a drugom uze čašu da se ne razbije. – Moraš učiniti što ti kažem. Radi se o tvom, o mom životu. Ne možemo se ovdje svadati.

Tom potrči uz stepenice. Nakon dužeg traženja pronađe Heloisinu bočicu fenobarbiturata koji je tako rijetko uzimala da se bočica nalazila iza svega drugoga u ormariću s lijekovima. Sišao je noseći dvije tablete i neprimjetno ih spustio u čašu koju je uzeo od Jonathana da bi dolio sodu.

Simone ispije čašu. Sada je sjedila na žutoj sofi. Izgledala je mirnija, iako je bilo odviše rano da bi tablete mogle djelovati. Jonathan je telefonirao, vjerojatno nazivajući taksi. Nevelik imenik za Seinu i Marnu ležao je otvoren na stoliću za telefon. Tom se osjeti malo ošamućenim, kao što je i Simone izgledala. No ona je bila i otupjela od šoka.

– Recite samo Belle Ombre, Villeperce – reče Tom kad ga je Jonathan pogledao.

20

Dok su Jonathan i Simone čekali taksi, stojeći kraj ulaza u zloslutnoj tišini, Tom kroz staklena vrata izađe u vrt pa iz spremišta za alat uze kantu s benzinom. Na njegovu žalost, kanta nije bila puna, po težini osjeti da sadrži samo tri četvrtine benzina. Sa sobom je ponio džepnu lampu. Kad je obišao prednji ugao kuće, začuo je sporo približavanje kola, taksija, kako se nadao. Umjesto da stavi kantu u *renault*, sakrio ju je u grmlje. Pokucao je na ulazna vrata i Jonathan je otvorio.

– Mislim da je stigao taksi – reče Tom.

Pozdravio je Simone i prepustio Jonathanu da je otprati do taksija koji je čekao ispred ulaznih vrata – Simone se odvezla, a Jonathan se vratio.

Tom je zaključavao staklena vrata. – Gospode – reče, ne znajući što bi drugo rekao, a osjećajući veliko olakšanje što je ponovo sam sa Jonathanom. – Nadam se da Simone nije odviše bijesna. No ne mogu je kriviti.

Jonathan ošamućeno slegne ramenima. Pokušao je nešto reći, ali nije mogao.

Tom je vidio u kakvom je stanju, pa reče poput kapetana koji izdaje naredbe obezglavljenoj posadi: – Jonathane, ona će se oporaviti. – A neće nazvati policiju, jer ako to učini i njen bi muž bio upleten. Tomu se vraćala čvrstina i smisao za organizaciju. Prolazeći kraj njega, potapša Jonathana po ruci: – Vraćam se za čas.

Uzeo je kantu iz grmlja i stavio je pozadi u *renault*. Kad je otvorio *Citroen* Talijana, upalilo se unutrašnje svjetlo i on vidje da kazalo za gorivo pokazuje malo više od polovice. To će biti dovoljno. Namjeravao je voziti više od dva sata. Znao je da je rezervoar renaulta tek dopola pun, a u njega će staviti i leševe. Ni Jonathan ni on nisu večerali. To nije bilo pametno. Vratio se u kuću i rekao:

– Morali bismo nešto pojesti prije puta.

Jonathan ga je slijedio u kuhinju, sretan što na nekoliko trenutaka može pobjeći od leševa u dnevnoj sobi. Oprao je ruke i lice nad sudoperom u kuhinji. Tom se nasmiješi. Hrana – to je bila prava stvar, bar u ovom trenutku. On izvadi odrezak iz hladnjaka i gurne ga pod užarene rešetke. Zatim pronade tanjur, dva noža za meso i dvije vilice. Napokon sjedoše za stol i stadoše jesti iz istog tanjura, umaćući komade odreska u tanjurić sa solju i drugi sa majonezom. Odrezak je bio odličan. Tom na kuhinjskom

stolu čak pronade dopola punu bocu klareta. Mnogo je puta i lošije večerao.

– To će vas okrijepiti – reče on i odloži nož i vilicu na tanjur.

Sat u dnevnoj sobi oglasi se otkucajem. Bilo je pola dvanaest.

– Kave? – upita Tom.

– Ima nescafea.

– Ne, hvala. – Ni jedan ni drugi nisu govorili dok su pohlepno gutali odrezak. – Kako ćemo to učiniti? – upita napokon Jonathan.

– Negdje ćemo ih spaliti. U kolima – odgovori Tom.

– Nije neophodno da ih spalimo, ali je u stilu mafije.

Jonathan je promatrao kako Tom ispire termosbocu u sudoperu, ne mareći više što stoji pred otvorenim prozorom. Tom je pustio toplu vodu. Stavio je nešto nescafea iz staklenke u termosbocu i napunio je vrelom vodom.

– Želite li šećera? – upita. – Mislim da će nam trebati.

Zatim Jonathan pomogne Tomu da iznese plavokosog čovjeka koji se već počeo kočiti. Tom je nešto govorio, našalio se. Onda reče da se predomislio, da će oba leša staviti u *Citroen*.

– ... premda je *renault* veći – reče teško dišući.

Pred kućom je bilo mračno, jer svjetiljka na cesti nije tako daleko bacala čak ni oslabljeno svjetlo. Drugi su leš prebacili preko prvoga na zadnjem sjedištu sportskog *citroena*, a Tom se nasmiješi jer je izgledalo da je Lippo zabio lice u Angyjev vrat, ali se uzdržao od šaljivog komentara. Na podu kola našao je nešto starih novina pa ih je raširio preko leševa i pokrio ih što je bolje mogao. Tom provjeri zna li Jonathan upravljati *renaultom* i pokaže mu kako se pale žmigavci, farovi i duga svjetla.

– U redu, pokrenite motor. Ja ću zaključati kuću. Vratio se u kuću, ostavio svjetlo u dnevnoj sobi, izašao, zatvorio ulazna vrata i dvaput ih zaključao.

Objasnio je Jonathanu da je njihov prvi cilj Sens, a zatim Troyes. Od Troyesa će nastaviti na istok. U kolima je imao mapu. Sastat će se najprije na željezničkom kolodvoru u Sensu. Termosbocu je stavio u Jonathanova kola.

– Osjećate li se dobro? – upita Tom. – Ne oklijevate zastati i popiti kave, ako vam ustreba. – Raspoloženo mu je mahnuo na pozdrav. – Idite prvi. Ja moram zatvoriti ulazna dvorišna vrata. Prestići ću vas.

Jonathan se odveze, a Tom zatvori vrata lokotom te ubrzo prestigne Jonathanu na putu za Sens, koji je bio udaljen samo trideset minuta. Činilo se da se Jonathan dobro snalazi s *renaultom*. U Sensu su kratko razgovarali. U Troyesu su ponovo dogovorili sastanak na željezničkom

kolodvoru. Tom nije poznao grad, a na cesti je bilo opasno da jedna kola slijede druga, no put prema kolodvoru u svakom je gradu jasno označen.

Tom je oko jedan sat stigao u Troyes. Već više od sata nije iza sebe opazio Jonathana. Ušao je u kolodvorsku kavanu da popije kavu, drugu u kratkom vremenu, i gledao kroz staklena vrata kad će se pojaviti *renault* koji je trebao parkirati na prostoru ispred stanice. Naposljetku je platio, izašao, a baš kad je prilazio kolima ugleda kako se *renault* spušta niz padinu prema prostoru za parkiranje. Tom mahne i Jonathan ga opazi.

– Jeste li dobro? – upita Tom. Jonathan je dobro izgledao. – Ako želite kavu, ili u zahod najbolje da odete sami.

Jonathan nije trebao ništa. Tom ga nagovori da otpije kavu iz termosboce. Upravo je stigao vlak pa je deset ili petnaest ljudi žurilo prema parkiranim kolima, vlastitim ili onih koji su ih dočekali.

– Odavde krećemo cestom National 19 – reče Tom. Idemo do Bar-sur-Aube i ponovo ćemo se sresti na stanici. U redu?

Tom krene. Auto-cesta se pročistila, jer prometa je bilo malo, osim dva ili tri velika kamiona s pravokutnim stražnjim dijelovima obilježenim bijelim ili crvenim svjetlima, a koji bi mogli biti i slijepi, pomisli Tom, slijepi za dva leša otraga u *citroenu*, pokrivena novinama, tako mali teret u usporedbi s njihovim. Tom sada nije vozio brzo, ne više od devedeset kilometara ili pedeset i pet milja na sat. Na kolodvoru u Baru, Jonathan i on proviriše kroz prozore da bi razgovarali.

– Ponestaje mi benzina – reče Tom. – Želim ići još dalje od Chaumonta, pa ću zastati na najbližoj benzinskoj crpki, u redu? Vi učinite isto.

– Dobro – reče Jonathan.

Bilo je dva i petnaest. – Nastavite po staroj N-19. Vidimo se na stanici u Chaumontu.

Tom se zaustavi na benzinskoj crpki Total na izlasku iz Bara. Upravo je plaćao, kad pristigne Jonathan. Tom zapali cigaretu, ne pogledavši ga. Šetao je unaokolo, protežući noge. Zatim pomakne kola malo u stranu i ode u zahod. Ostalo je samo četrdeset i dva kilometra do Chaumonta.

Tom stigne tamo u dva i pedeset pet. Na kolodvoru nije bilo čak ni taksija, tek nekoliko parkiranih, praznih automobila. Noćas više nije bilo vlakova. Kolodvorska kavana bila je zatvorena. Kad je Jonathan stigao, Tom priđe *renaultu* i reče:

– Slijedite me. Potražit ću neko mirno mjesto.

Jonathan je bio umoran, ali njegov umor skrenuo je u drugom smjeru – osjećao je da bi mogao voziti satima. Upravljač je *renaultom* čvrsto i hitro, s najmanjim mogućim naporom. Predio mu je bio posve nepoznat. To

nije bilo važno. Sada je već bilo lako, jer naprosto je držao na oku crvena svjetla *citroena*. Tom je vozio sporije i dvaput se neodlučno zaustavio na sporednim cestama, a onda nastavio vožnju. Noć je bila tamna, zvijezde se, ili nisu vidjele, ili je njihov sjaj prigušilo svjetlucanje šoferske ploče pred njim. Nekoliko automobila prošlo je u suprotnom smjeru, a jedan kamion pretekao je Jonathana. Onda on ugleda kako Tom daje znak desnim žmigavcem, poslije čega *Citroen* iščezne nadesno. Slijedio ga je i, skrenuvši, jedva vidio usku tamnu cestu ili put pred sobom. Bio je to kolski put koji je vodio u šumu, nedovoljno širok da se mimođu dva automobila, ona vrst puta kakva se često nalazi u francuskoj provinciji a kojeg upotrebljavaju poljodjelci ili skupljači drva. Grmlje je lagano greblo branik, a bilo je i mnogo rupa na putu.

Tom zaustavi kola. Prošli su možda dvije stotine metara od ceste, u velikoj krivulji. Tom ugasi svjetla, no unutrašnje se svjetlo upali kad je otvorio vrata. Ostavio ih je otvorena i vedro mašući, pošao prema Jonathanu. Ovaj je upravo gasio motor i svjetla. Slika Toma u širokim hlačama i zelenoj jakni zadržala se časkom u Jonathanovim očima, kao da je Tom sazdan od svjetlosti. Žmirnuo je.

Tom je već stajao kraj Jonathanova prozora. – Sve će biti gotovo za nekoliko minuta. Pomaknite auto oko petnaest stopa unatrag. Zna li krenuti natraške?

Jonathan pokrene kola. Upalila su se stražnja svjetla. Kad je stao, Tom otvori druga vrata *renaulta* pa izvuče kantu s benzinom. Imao je džepnu lampu.

Benzinom je polio novine kojima su bili pokriveni leševi, a zatim njihovu odjeću. Poprskao je krov i presvlake na prednjem sjedištu koje su, na žalost, bile plastične, a ne od tkanine. Pogledao je gore gdje su se grane drveća gotovo spajale nad cestom, a mlado lišće na njima nije još doseglo ljetnu punoću. Neke grane će se spržiti, no to će biti zbog vrijednog razloga. On istrese posljednje kapi iz kante na pod kola na kojem je bilo smeća, ostataka sendviča i stara mapa za ceste.

Jonathan je lagano krenuo prema njemu.

– Evo ga! – reče Tom tiho i zapali šibicu. Prednja je vrata automobila ostavio otvorena. Bacio je šibicu u stražnji dio gdje novine odmah planuše žutim plamenom.

Koraknuo je unatrag i zgrabio Jonathanovu ruku kad mu je noga upala u rupu kraj puta. – U kola! – šapnuo je i požurio prema *renaultu*. Sa smiješkom je sjeo za volan. *Citroen* je lijepo planuo. Krov je počinjao gorjeti jednim središnjim, tankim žutim plamenom, poput svijeće.

Jonathan uđe s druge strane.

Tom pokrene motor. Malo je teško disao, no to uskoro prijede u smijeh.

– Mislim da je sve u redu. A vi? Mislim da je to sjajno!

Svjetla *renaulta* bljesnuše kroz tamu, načas umanjujući razgranati požar pred njima. Tom prilično brzo krene natraške, izvijajući se da vidi kroz stražnji prozor.

Jonathan je buljio u gorući automobil, koji posve iščezne kad su, iza zavoja, došli na cestu.

Tom ispravi kola. Bili su na glavnoj cesti.

– Možete li ga vidjeti odavde? – upita on, potjeravši kola naprijed.

Kroz drveće, Jonathan ugleda svjetlo nalik na krijesnicu, koje odmah nestade. Ili je to samo uobrazio? – Ne. Više ništa. – Na trenutak se toga prestrašio, kao da su na neki način doživjeli neuspjeh, kao da se vatra ugasila. No znao je da nije tako. Šuma je naprosto progutala vatru, posve je sakrila. Pa ipak, netko će naći kola. Kada? Koliko će od njih ostati?

Tom se nasmije. – Gori! Izgorjet će! Oslobodili smo ih se!

Jonathan vidje da je Tom bacio pogled na mjerač brzine koji se penjao na sto trideset. Zatim smanji brzinu na sto.

Tom je zviždukao napolitansku melodiju. Osjećao se dobro, uopće nije bio umoran, čak mu ni cigareta nije bila potrebna. Život je pružao malo zadovoljstava koja su se mogla usporediti s istrebljivanjem mafijaša. Pa ipak...

– Pa ipak... – reče on vedro.

– Pa ipak?

– Malo se postiže istrebljenjem dvojice. Kao da zgazite dva žohara kad ih je kuća prepuna. Vjerujem, međutim, da mnogo znači pokazati dobru volju, a iznad svega, ugodan je osjećaj natjerati mafiju da ponekad uvidi da im ljudi mogu zadati udarac. Na žalost, u ovom će slučaju pomisliti da se Lippa i Angyja dočepao suparnički klan. Bar se nadam da će to pomisliti.

Jonathan je postao sanjiv. Borio se protiv tog osjećaja, prisiljavajući se da se uspravi na sjedalu i zarivajući nokte u dlanove. Gospode, pomisli, proći će sati prije no što stignu kući – Tomovoj ili njegovoj. Tom je izgledao svjež kao rosa i pjevao je pjesmicu koju je prije zviždukao:

... papa ne meno.

Como faremo fare Vamor...

Poslije toga počne čavrljati o svojoj ženi koja je s nekoliko prijatelja boravila u kućici u Švicarskoj. Jonathan se malo razbudi kad Tom reče:

– Naslonite glavu, Jonathane. Nije potrebno da ostanete budni...

Nadam se da se osjećate dobro.

Jonathan ni sam nije znao kako se osjeća. Bio je malo slab, no često se tako osjećao. Bojao se misliti o onome što se upravo dogodilo, što se još uvijek događa, o mesu i kostima koji gore, a još će satima tinjati. Iznenada ga obuze tuga, nalik na pomračenje. Poželi da može izbrisati ili izbaciti iz sjećanja nekoliko posljednjih sati. Pa ipak, bio je tamo, učinio je to, pomagao je. Stavio je glavu na sjedalo i zapao u polusan. Tom je brbljao vedro i ležerno, kao da razgovara s nekim tko mu povremeno odgovara. Zapravo, Jonathan nije nikad vidio Toma tako dobro raspoloženog. Pitao se što će reći Simoni? Zamarala ga je već sama činjenica da je bio svjestan težine tog problema.

– Mislim da su mise na engleskom – govorio je Tom – naprosto neugodne, znate. Nekako morate priznati da ljudi koji govore engleskim jezikom vjeruju u ono što govore, pa stoga misa na engleskom... Osjećate da je zbor ili sišao s uma ili je sastavljen od gomile lažljivaca. Slažete li se? Sir John Stainer...

Jonathan se probudi kad su se kola zaustavila. Tom je stao uz rub ceste i sa smiješkom pijuckao kavu iz poklopca termosboce koji je služio i kao šalica. Ponudio je Jonathana i ovaj malo otpije. Zatim nastaviše vožnju.

Svjetlost zore zatekla ih je na prolazu kroz selo koje Jonathan nije nikada vidio. Svjetlo ga je probudilo.

– Samo smo dvadesetak minuta od kuće – reče Tom živo.

Jonathan nešto promrmlja te ponovo napola zatvori oči. Sad je Tom govorio o klavi-cimbalu, svom klavi-cimbalu.

– Kod Bacha je izvanredno to što u času djeluje civilizirajuće. Dovoljna je tek jedna tema...

21

Jonathan otvori oči, zamišljajući da čuje svirku na klavi-cimbalu. Da. Nije to bio san. U stvari, nije ni spavao. Glazba je dopirala odozdo. Na čas je prestala, pa ponovo počela. Možda sarabanda. On umorno podigne ruku i pogleda na sat: osam i trideset osam ujutro. Što je u ovom času radila Simone? Što li je *mislila*?

Umor kao da mu je isisao svu volju. On utone dublje u jastuk, povlačeći se od svega. Istuširao se toplom vodom i na Tomovo navaljivanje obukao pidžamu. Tom mu je dao novu četkicu za zube i rekao: – Odspavajte nekoliko sati. Vrlo je rano. – Bilo je oko sedam. Morao je ustati. Morao je učiniti nešto u pogledu Simone, govoriti s njom. Ali ležao je kao obamro, slušajući note na klavi-cimbalu.

Tom je upravo prebirao po basu, a zvuk je bio precizan, najdublje note koje su se mogle izvući iz klavi-cimbala. Kao što je Tom rekao, djelovalo je to »trenutačno civilizirajuće«. Jonathan se prisili da se izvuče iz svjetlomodrih plahti i tamnije modrog vunenog pokrivača. Posrnuo je, a onda se s naporom uspravio i krenuo prema vratima. Bos je sišao niz stepenice.

Tom je gledao u note što ih je držao poduprte pred sobom. Sad je prešao na više tonove, a sunčana je svjetlost prodirala kroz razmaknute zavjese staklenih vrata i padala na njegovo rame, ističući zlatni uzorak na crnom kućnom ogrtaču.

– Tome?

Ovaj se odmah okrene i ustane. – Da?

Ugledavši njegovo uznemireno lice, Jonathan se osjeti još gore. Sljedeće čega je bio svjestan bilo je da leži na žutoj sofa, a Tom mu briše lice mokrom krpom za posuđe.

– Čaj? Ili brendi? Imate li kod sebe tablete?

Jonathan je poznavao taj strašni osjećaj, kad mu nije moglo pomoći ništa osim transfuzije. Nije proteklo mnogo vremena otkako je primio posljednju. Nevolja je bila u tome što se ovog puta osjećao još gore nego obično. Je li to bilo samo zbog toga što cijele noći nije spavao?

– Što je? – upita Tom.

– Bojim se da ću morati u bolnicu.

– Ići ćemo – reče Tom. Otišao je i vratio se s čašom na stalku. – Brendi s vodom, ako želite. Ostanite ovdje. Začas ću se vratiti.

Jonathan zatvori oči. Držao je mokru krpom na čelu i preko jedne strane lica, osjećajući studen i takav umor da se nije mogao ni pomaknuti.

Činilo se da je prošlo samo nekoliko minuta dok se Tom vratio, odjeven. Donio je i Jonathanovu odjeću.

– U stvari, ako obučete cipele i moj kaput, nećete se ni morati dalje oblačiti – reče on.

Jonathan ga poslušao. Trenutak zatim ponovo su sjedili u *renaultu*, brzajući prema Fontainebleauu, a Jonathanova odjeća ležala je uredno složena na sjedištu između njih. Tom ga upita da li točno zna kuda treba ići kad stignu u bolnicu te može li smjesta dobiti transfuziju.

– Moram razgovarati sa Simone – reče Jonathan.

– Učinit ćemo to, to jest vi ćete. Ne brinite se sada o tome.

– Možete li je dovesti? – upita Jonathan.

– Da – odgovori Tom odlučno. Do ovog trenutka nije bio zabrinut za Jonathana. Simone će objasniti kad ga ugleda, ali doći će posjetiti muža, bilo s Tomom ili sama. – U kući još nemate telefon?

– Ne.

Tom se obrati bolničarki na recepciji. Pozdravila je Jonathana kao da ga poznaje. Tom ga je pridržavao ispod ruke. Kad ga je predao liječniku, rekao je: – Nastojat ću da Simone dođe, Jonathan. Ne brinite. – Zatim se ponovo obrati bolničarki na recepciji: – Mislite li da će mu nakon transfuzije biti bolje?

Ona ljubazno kimne, a Tom se okrene i ode a da nije bio siguran je li ga uopće razumjela. Zažali što nije pitao liječnika. Ušao je u kola i odvezao se u Ulicu St. Merry. Nekoliko metara od kuće pronašao je prostor za parkiranje, pa izađe i krene prema kamenim stepenicama s crnom ogradom. Bio je neobrijan i djelovao je umorno, ali morao je gospođi Trevanny odnijeti važnu poruku. Pozvonio je.

Nije bilo odgovora. Pozvonio je ponovo, ogledavajući se ne bi li na ulici opazio Simone. U Fontainebleauu je tržnica bila zatvorena, no kako je već bilo devet i pedeset, mogla je izaći da nešto kupi ili s Georgesom otići u crkvu.

Polako je krenuo niz stepenice, a kad se našao na pločniku, ugleda kako mu prilazi Simone s Georgesom. Preko ruke je nosila košaru za kupovinu.

– Dobar dan, gospođo – reče on uljudno, usprkos izrazu ledenog neprijateljstva na njenom licu. Nastavio je: Samo vas želim obavijestiti o vašem mužu. Dobar dan, Georges.

– Ne želim ništa od vas – reče ona – osim da mi kažete gdje mi je muž.

Georges je promatrao Toma opreznim i neutralnim pogledom. Oči i obrve naslijedio je od oca. – Mislim da je sada dobro, gospođo, ali on je... Milo mu je vrlo neugodno što o tome mora govoriti na ulici. – Trenutačno je

u bolnici. Zbog transfuzije, mislim.

Simone je istovremeno izgledala očajna i bijesna, kao da je Tom kriv za sve.

– Možemo li, molim vas, razgovarati u kući, gospodo. Bit će to mnogo lakše.

Nakon kratkog oklijevanja Simone se složila, a on je osjetio da je to više iz znatiželje. Iz džepa kaputa izvadila je ključ i otključala. Tom primijeti da kaput nije nov. – Što mu se dogodilo? – upita ona kad su se našli u malom predsoblju.

On udahne zrak i mirno progovori: – Morali smo voziti gotovo cijelu noć. Mislim da je samo premoren. Ali – naravno, pomislio sam da biste željeli znati. Upravo sam ga odvezao u bolnicu. Može hodati. Zaista mislim da nije opasno.

– Tata! Hoću vidjeti tatu! – reče Georges razdraženo, kao da od prošle večeri traži da vidi oca.

Simone spusti košaru. – Što ste učinili mom mužu? On više nije čovjek kojeg sam poznavala... otkako je sreo vas... gospodine! Ako se ponovo sretnete s njim, ja... ja ću...

Tom pomisli da ju je sama prisutnost sina spriječila da kaže da će ga ubiti.

– Zbog čega se on nalazi u vašoj vlasti? – upita ona gorko, pribravši se.

– Nije u mojoj vlasti, niti je ikada bio. Mislim da je sada posao završen – reče Tom. Nikako nije moguće da vam sada objašnjavam.

– Kakav posao? – upita ona. Prije nego je Tom otvorio usta, ona nastavi: – Gospodine vi ste nitkov, a kvarite i druge ljude. Čime ste ga ucijenili? I zašto?

Ucjena, odnosno francuska riječ *chantage*, bila je tako neprikladna da Tom zamuckujući odgovori: – Gospodo, nitko Jonathanu ne uzima novac. Ili bilo što drugo. Baš naprotiv. On nije učinio ništa zbog čega bi se mogao naći u vlasti drugih – govorio je iskreno i uvjerljivo, a to je i morao, jer Simone je nalikovala slici supružničke vrline i čestitosti dok je nabranih obrva strijeljala pogledom, snažna poput oživjelog Kipa krilate pobjede. – Proveli smo noć sređujući neke stvari. – Izrekavši to, osjetio se jadno. Njegov ga je rječiti francuski iznenada napustio. Riječi mu se nisu mogle mjeriti s kreposnom pojavom Jonathanove životne suputnice koja je stajala pred njim.

– Što ste to sređivali? – sagnula se da uzme košaru.

– Gospodine, bit ću vam zahvalna ako napustite ovu kuću. Zahvaljujem što ste me obavijestili gdje mi se nalazi muž.

Tom kimne. – Bilo bi mi drago da Georgesa i vas odvezem u bolnicu,

ako želite. Kola su mi vani.

– Hvala, ne, – reče odrešito. Stajala je na sredini predsoblja i poluokrenuta čekala da Tom ode. – Dođi, Georges.

Tom izađe. Ušao je u kola, namjeravajući otići u bolnicu i pitati kako je Jonathan, jer proći će najmanje desetak minuta dok Simone stigne tamo taksijem ili pješice, no onda odluči da će nazvati iz Belle Ombre.

Odvezao se kući, a kad je stigao, odustao je da nazove bolnicu. Simone je do sada već sigurno stigla. Zar Jonathan nije rekao da transfuzija traje nekoliko sati? Tom se nadao da stanje nije kritično, da sve to nije značilo početak kraja.

Uključio je emisiju *Francuska glazba* da mu pravi društvo, otvorio zavjese da bi ušla sunčeva svjetlost i pospremio kuhinju. Natočio je čašu mlijeka, otišao na kat, obukao pidžamu i legao u krevet. Obrijat će se kad ustane.

Nadao se da će Jonathan raspraviti stvari sa Simone. No još uvijek je ostao stari problem: Zbog čega se umiješala mafija, kakve su veze oni mogli imati sa dvojicom njemačkih liječnika?

Taj nerješivi problem počeo je uspavljivati Toma. A tek Reeves. Što li se s njim događa u Asconi? Šašavi Reeves. Tom je prema njemu još uvijek osjećao skrivenu naklonost. Reeves je ponekad bio štetočina, no njegovo luckasto srce bilo je na pravom mjestu.

Simone je sjedila kraj jednostavnog bolničkog kreveta na kotačima na kojem je Jonathan ležao primajući krv kroz cjevčicu na ruci. Kao i obično, izbjegavao je pogledati posudu s krvlju. Simone se držala mrko. Razgovarala je s bolničarkom tako da je Jonathan ne čuje. Mislio je da njegovo stanje nije tako ozbiljno (predpostavljajući da je Simone čula povoljne vijesti), inače bi bila više zabrinuta i ljubaznija prema njemu. Bio je uspravljan na jastucima, do pojasa pokriven bijelim pokrivačem da bi mu bilo toplije.

– Nosiš pidžamu onog čovjeka – reče Simone.

– Draga, moram u nečemu spavati. Vratili smo se oko šest ujutro – Jonathan prekine razgovor, osjećajući se umorno i beznadno. Simone mu je rekla da ju je Tom posjetio i obavijestio je gdje se nalazi Jonathan. Reagirala je bijesno. Još je nikada nije vidio tako smrknutu. Mrzila je Toma kao da je bio Landru ili Svengali. – Gdje je Georges? – upita Jonathan.

– Nazvala sam Gerarda. Oko pola jedanaest doći će k nama, s Yvonne. Georges će im otvoriti.

Čekat će Simone, pomisli on, a zatim će svi zajedno otići u Nemours

na nedjeljni ručak. – Znam da ću ostati ovdje najmanje do tri sata – reče on. – Pretrage, znaš. – Znao je da ona zna da će mu vjerojatno uzeti još jedan uzorak koštane srži, što traje samo deset ili petnaest minuta, ali bit će i drugih pretraga, mokraćne i slezene, na primjer. Još se nije dobro osjećao, a bilo mu je nejasno što može očekivati. Simonina tvrdoća još ga je više uznemiravala.

– Ne mogu to razumjeti. Ne mogu – reče ona. – Jone, zašto se sastaješ s tim čudovištem?

U stvari, Tom nije baš takvo čudovište. No kako da joj to objasni? Pokušao je ponovo: – Shvaćaš li da prošle noći... da su oni ljudi bili ubojice? Imali su pištolje, a i garote. *Tu comprends, garrottes!*... Došli su u Tomovu kuću.

– A što si ti tamo radio?

Propalo je objašnjenje da je Tom želio uokviriti slike. Nikome se nije pomagalo pri ubojstvima i sklanjanju leševa, samo zato da bi taj kod tebe uokvirio nekoliko slika. A u čemu bi se onda mogla sastojati usluga koju mu je Tom Ripley učinio, a koja bi zavrijedila takvu suradnju? Zatvorio je oči, prikupljajući snagu i pokušavajući razmisliti.

– Gospodo – javi se bolničarka.

Jonathan ju je čuo kako upozorava Simone da ne bi smjela zamarati muža. – Obećajem ti da ću ti sve objasniti, Simone.

Ustala je. – Mislim da to ne možeš objasniti, da se bojiš objašnjenja. Taj te je čovjek namamio u stupicu – a zašto? Zbog novca. On ti plaća. Zbog čega?... Želiš li da pomislim da si i ti zločinac? Poput onog čudovišta?

Bolničarka je otišla, pa nije ništa čula. Jonathan je gledao Simone poluotvorenim očima, na trenutak očajan, pobijeden. Hoće li je ikada moći natjerati da uvidi da stvari nisu tako crnobijele kao što je zamišljala? No osjetio je ledeni strah, slutnju neuspjeha, nalik na smrt.

Simone se spremala da ode, držeći se kao da su njene riječi i njen stav ono najvažnije i konačno. Na vratima mu je dobacila poljubac, no iz puke navike, kao što netko u crkvi bez razmišljanja savije koljeno kad prolazi ispred oltara. Zatim ode. Dan se protezao pred njim poput lošeg sna kojeg tek treba odsanjati. Mogli bi odlučiti da ga preko noći zadrže u bolnici. Zatvorio je oči i okretao glavu s jedne na drugu stranu.

Do jedan sat pregledi su već bili gotovo završeni.

– Naprezali ste se, zar ne, gospodine? – upita mladi liječnik. – Neki poseban napor? – neočekivano se nasmijao.

– Selili ste se? Ili ste previše radili u vrtu?

Jonathan se uljudno nasmiješi. Osjećao se nešto bolje. Iznenada se i

on nasmije, no ne liječnikovim riječima. Što ako je ova jutarnja nesvjestica značila početak kraja? Bio je zadovoljan sobom, jer se provukao kroz to a da nije izgubio hrabrost. Možda će jednog dana tako biti i s onom pravom stvari. Dopustili su mu da sam ode na posljednji pregled, palpaciju slezene.

– G. Trevanny? Telefonski poziv za vas – reče bolničarka. – Budući da ste ovdje... – Ona pokaže stol na kojem se nalazio telefon s odloženom slušalicom.

Bio je siguran da se javlja Tom. – Halo?

– Halo, Jonathane. Tom. Kako je?... Ne može biti tako loše kad ste na nogama... To je dobro – zvučao je zaista zadovoljno.

– Simone je bila ovdje. Hvala – reče Jonathan. – Ali ona je... – premda su govorili engleski, nije smogao riječi.

– Bilo vam je teško, razumijem to – reče i pomisli. Otrcana fraza. Tom osjeti uznemirenost u Jonathanovu glasu.

– Jutros sam učinio najviše što sam mogao, ali želite li da... da ponovo pokušam razgovarati s njom?

Jonathan navlaži usne. – Ne znam. Naravno, nije... Htio je reći »prijetila«, kao na primjer, da će ga ostaviti i odvesti Georgesu. – Ne znam hoćete li moći nešto učiniti. Ona je tako...

Tom je shvatio. – Kako bi bilo da pokušam? Učinit ću to. Hrabro, Jonathane! Još danas ćete se vratiti kući?

– Nisam siguran. Mislim. Usput, Simone će danas biti na ručku kod roditelja.

Tom reče da je namjerava posjetiti tek oko pet poslije podne. Bilo bi bolje da i Jonathan do tada bude kod kuće.

Činjenica da Simone nema telefon nije odgovarala Tomu. S druge strane, da ga je imala, vjerojatno bi odlučno odbila kad bi zatražio da je posjeti.

U cvjećarnici nedaleko od dvorca Fontainebleauu kupio je cvijeće, žute, tek rascvjetane georgine, jer u vrtu još nije imao ništa prikladno. U pet i dvadeset pozvonio je kod Trevannyjevih.

Čuli su se koraci, a onda Simonin glas upita: – Tko je?

– Tom Ripley.

Stanka.

Najzad Simone otvori vrata, s kamenim izrazom lica.

– Dobar dan, drugi put – pozdravi Tom. – Mogu li nakratko porazgovarati s vama, gospođo? Da li se Jonathan vratio?

– Doći će u sedam. Prima još jednu transfuziju – odgovori ona.

– Oh? – On smjelo zakorači u kuću, riskirajući da Simone plane. – Ovo sam vam donio za sobu, gospođo. – Uz smiješak je predao cvijeće. – Georges! Dobar dan, Georges!

– Pružio je ruku koju dječak prihvati, smiješeći se. Tom mu je namjeravao donijeti slatkiše, ali nije želio pretjerivati u udvornosti.

– Što želite? – upita Simone. Hladno se zahvalila za cvijeće.

– Svakako vam moram objasniti. Moram objasniti što se sinoć dogodilo. Zbog toga sam ovdje, gospođo.

– Mislite li... da možete objasniti?

Njezinom je ciničnom osmijehu parirao iskrenim i otvorenim smiješkom. – Onoliko koliko bilo tko može objasniti mafiju. Naravno! Da! Kad bolje razmislim, mogao sam ih, pretpostavljam, potkupiti da odu. Što oni drugo i žele osim novca? Međutim, u ovom slučaju nisam tako siguran, jer sam im se posebno zamjerio.

Simone se zainteresirala. Ipak, ova činjenica nije umanjila odbojnost koju je osjećala prema Tomu. Ustuknula je od njega.

– Ne bismo li, možda, mogli otići u dnevnu sobu?

Simone je pošla prva. Georges ih je slijedio, netremice promatrajući Toma. U sobi, ona rukom pokaže Tomu da sjedne na sofu. Sjeo je, lagano rukom potapšao crnu kožu te zaustio da izrazi divljenje zbog Chesterfield sofe, ali se uzdržao.

– Da, posebno sam im se zamjerio – nastavi on tamo gdje je stao. – Vidite, slučajno, posve slučajno, našao sam se u vlaku s vašim mužem kad se vraćao iz nedavnog posjeta Münchenu. Sjećate se.

– Da.

– *Munich!* – reče Georges, a lice mu se razvedri, kao da očekuje priču.

Tom se nasmiješi. – *Munich...Alors*, na vlaku... iz osobnih razloga... Neću oklijevati da vam kažem, gospođo, da ponekad uzimam zakon u svoje ruke, kao što to čini i mafija. Razlika je, međutim, u tome što ja ne ucjenjujem poštene ljude, niti primam novac za zaštitu onih kojima ta zaštita ne bi bila potrebna da im ja sam ne prijetim. – Bilo je to tako općenito. Bio je siguran da ga Georges ne može slijediti, premda je dječak pažljivo motrio Toma.

– Na što ciljate? – upita Simone.

– Na činjenicu da sam u vlaku ubio jednu od tih zvijeri, a umalo sam ubio i drugu – izbacivši je iz vlaka – a tamo se zatekao Jonathan i vidio me. Vidite... – Bio je samo nakratko obeshrabren Simoninim zapanjenim izražajem i uplašenim pogledom koji je bacila na Georgesa dok je dječak

željno pratio priču i vjerojatno smatrao da su »zvjeri« doista životinje ili da Tom, pričajući, izmišlja. – Vidite, imao sam dovoljno vremena da Jonathanu objasnim situaciju. Bili smo u zadnjem dijelu vagona, u jurećem vlaku. Jonathan je čuvao stražu i to je sve što je učinio. No zahvalan sam mu. Pomogao mi je. Nadam se da razumijete, gospođo Trevanny, da je to učinjeno iz pravedne pobude. Pogledajte kako se francuska policija bori protiv mafijaških trgovaca drogom, dolje u Marseilleu. Pogledajte kako se svi bore protiv mafije! Ili bar pokušavaju. No i sami znate da čovjek od njih može očekivati opasnu odmazdu. Upravo to se dogodilo prošle noći. Ja... – Može li se odvažiti da je molio Jonathana za pomoć? Da. – Mojom je krivnjom Jonathan bio kod mene, jer upitao sam ga da li bi mi mogao ponovo pomoći.

Simone je izgledala zbunjena i vrlo sumnjičava. – Naravno, za novac.

Tom je to očekivao, pa ostade miran. – Ne, ne, gospođo. – Bila je to stvar časti. Zaustio je da to kaže, no čak je i njemu samom to zvučalo prilično besmisleno. Prijateljstvo, no taj se razlog ne bi svidio Simoni. – Susretljivo mi je pomogao. Susretljivo i hrabro. Ne biste mu to smjeli predbacivati.

Ona, ispunjena nevjericom, polako odmahne glavom. Moj muž nije policijski agent, gospodine. Zašto mi ne kažete istinu?

– Ali rekao sam vam – reče Tom jednostavno, raširivši ruke.

Simone je napeto sjedila u naslonjaču, ispreplićući prste.

– Nedavno je moj muž – reče ona – dobio poveću svotu novca. Tvrдите li da to nema nikakve veze s vama?

Tom se naslonio na sofu i prekrižio ispružene noge. Nosio je prastare, gotovo posve iznošene čizme za rad. – Ah, da. Pričao mi je nešto o tome – reče on s osmijehom. – Liječnici u Njemačkoj okladili su se, a ulog povjerili Jonathanu. Nije li tako? Mislio sam da vam je rekao.

Simone je slušala bez riječi, očekujući nastavak.

– Osim toga rekao mi je da su mu posebno platili, dali mu neku vrst nagrade. Napokon, na njemu vrše pokuse.

– Rekao mi je također da ti lijekovi – zapravo nisu opasni, pa zbog čega bi mu onda plaćali? – Odmahnula je glavom i kratko se nasmijala. – Ne, gospodine.

Tom je šutio. Na licu mu se vidjelo razočaranje, a to je i želio. – Postoje čudnije stvari, gospođo. Samo sam vam prenio što sam čuo od Jonathana. Nemam razloga sumnjati u njegove riječi.

To je bio kraj. Simone se nervozno uzvrpolji u fotelji, a zatim ustane. Imala je ljupko lice, jasne, lijepe oči i obrve te inteligentna usta koja su mogla biti blaga ili stroga. U ovom su času bila stroga. Uljudno se

nasmiješila. – A što znate o smrti gospodina Gauthiera? Je li vam što poznato? Čula sam da ste često kupovali u njegovoj prodavaonici.

Tom je ustao. Bar se s ovom optužbom mogao suočiti mirne savjesti. – Znam, gospođo da ga je pregazio odbjegli vozač.

– Je li to sve što znate? – upita ona povišenim i drhtavim glasom.

– Znam da je to bio nesretan slučaj. – On poželi da ne mora govoriti francuski. Osjećao je da govori odviše sirovo. – Nesretan slučaj – to je sve. Ako mislite da ja... imam ikakve veze s tim... onda mi, gospođo, možda možete reći zbog čega bih to učinio. Zaista, gospođo... – On pogleda Georgesu koji je upravo posizao za igračkom na podu. Gauthierova smrt bila je nalik nečemu iz grčke tragedije. Ali ne, u grčkim tragedijama za sve je postojao razlog.

Usta joj se ogorčeno trgnuše. – Vjerujem da više nećete trebati Jonathana?

– Ne bih ga više zvao ni kad bih ga i trebao – reče Tom ljubazno. – Kako je...

– Mislim da se ljudi koje biste trebali zvati – prekine ga ona – nalaze u policiji. Slažete li se? Možda i vi pripadate tajnoj policiji? Američkoj, možda?

On uvidje da njezin sarkazam ima vrlo duboke korijene. Nikada neće izaći na kraj sa Simone. Malo se nasmiješio, premda se osjećao uvrijeđenim. U životu je otprio i ružnije riječi, no u ovom slučaju bila je to šteta, jer je iskreno želio uvjeriti Simone. – Ne, ne pripadam. Povremeno upadam u škripac, kao što vam je možda poznato.

– Da. Poznato mi je.

– Škripac, što je škripac? – zapijuče Georges, okrećući plavokosu glavicu čas prema majci, a čas prema Tomu. Stajao je sasvim blizu njih.

Tom je upotrebio riječ *petrins* koje se morao prisjetiti.

– Pst, Georges – reče mu majka.

– Ali u ovom slučaju, morate priznati da nije loša stvar suprostaviti se mafiji – reče Tom. Htio ju je upitati na čijoj je ona strani, ali uvidje da bi to bilo odviše grubo.

– G. Ripley, vi ste posebno zloslutna osoba. To je sve što znam. Bila bih vam vrlo zahvalna da ostavite na miru i mene i moga muža.

Tomovo je cvijeće ležalo na stoliću u predsoblju, a da ga nije stavila u vodu.

– Kako je sada Jonathanu? – upita on u predsoblju.

– Nadam se da mu je bolje. – Čak se bojao reći da se nada da će se Jonathan večeras vratiti, da Simone ne pomisli kako je opet namjerava

iskoristiti.

– Mislim da je dobro, bolje. Zbogom, Ripley.

– Zbogom i hvala vam – reče Tom. – *Au revoir*, Georges. – On potapše dječaka po ramenu, a ovaj se nasmiješi.

Tom krene prema kolima. Gauthier! Poznato lice, lice iz susjedstva, a sada je zauvijek nestalo. Ljutilo ga je da Simone misli da on ima neke veze s tim, da je to pripremio, premda mu je Jonathan prije nekoliko dana rekao da ona tako misli. Gospode, loš glas! Pa da, eto, zaista je bio na lošem glasu. Još gore – ubijao je ljude. Istina je. Dickie Greenleaf. Odatle loš glas, bio je to stvaran zločin. Usijana glava mladića. Besmislica! Bila je to pohlepa, ljubomora, neprijateljstvo prema Dickieju. A zatim, naravno, Dickiejeva smrt – ili bolje rečeno ubojstvo – dovelo je do toga da je ubio američkog lupeža Freddija Milesa. Sve je to davno prošlo. Pa ipak, da, on je to učinio. Predstavnici zakona su sumnjali. No nisu mogli dokazati. Priča je procurila u javnost, provukla se kroz javno mnijenje, poput tinte koju bugaćica upije. Tom se posrami. Mladenačka, užasna pogreška. Fatalna pogreška, moglo bi se reći – radilo se samo o tome da je, učinivši to, imao nevjerovatnu sreću. Preživio je, u fizičkom smislu. A kad je kasnije nekoga ubio, na primjer Murchinsona, to je uvijek bilo zato da zaštiti sebe i druge.

Simone je bila šokirana – a koja žena ne bi bila – kad je, došavši sinoć u Belle Ombre, na podu ugledala dva leša. No nije li tada štitiio njenog muža koliko i sebe? Da ga je mafija uhvatila i podvrgla mučenju, ne bi li odao ime i adresu Jonathana Trevannya?

To ga podsjeti na Reevesa Minota? Kako se on snalazi? Pomisli da bi ga morao nazvati. Zatekao je samog sebe kako namršteno zuri u kvaku na vratima automobila. Vrata nisu bila zaključana, a ključevi su, po starom običaju, visjeli sa šoferske ploče.

22

Nalaz uzorka koštane srži koji je liječnik uzeo u nedjelju poslijepodne nije bio dobar pa su Jonathana htjeli zadržati preko noći i podvrgnuti ga postupku zvanom *Vineanestine* kojim se vršila potpuna izmjena krvi, a kojem se Jonathan i prije podvrgao.

Nešto poslije sedam posjetila ga je Simone. Rekli su mu da je prije toga nazvala, no onaj tko je s njom razgovarao nije joj rekao da će ostati preko noći pa se iznenadila.

– Znači, sutra – rekla je i kao da nije nalazila riječi za dalji razgovor.

Jonathan je ležao, a glava mu je bila podignuta jastucima. Umjesto Tomove pidžame nosio je prostranu bolničku odjeću, a za obje ruke bile su mu pričvršćene cjevčice. Osjećao je velik jaz između sebe i Simone. Ili je to samo umišljao? Sutra ujutro, pretpostavljam. Ne moraš se zamarati dolaskom ovamo, draga, uzet ću taksu. Kako si provela poslijepodne? Kako su tvoji?

Simone je prečula pitanje. – Danas poslijepodne posjetio me tvoj prijatelj Ripley.

– Oh, da?

– Toliko je pun laži da je teško povjerovati i najmanjem djeliću onoga što kaže. A možda se ni tome ne bi smjelo vjerovati. – Ona se obazre, no nije bilo nikoga. Jonathanov je krevet bio jedan od mnogih na odjelu. Nisu svi bili zauzeti, no oni s njegove lijeve i desne strane jesu, a jedan bolesnik imao je posjetu.

Nisu mogli slobodno razgovarati.

– Georges će biti razočaran kad čuje da se večeras nećeš vratiti – reče ona.

Zatim ode.

Jonathan se vratio kući sljedećeg jutra oko deset sati. Simone je upravo glačala Georgesovu odjeću.

– Osjećaš li se dobro? Jesu li ti dali doručak? Hoćeš li kave? Ili čaja?

Osjećao se mnogo bolje, kao i uvijek nakon postupka *Vincainestine*, prije nego je bolest nastavila napredovanje, uništavajući krv. Želio se samo okupati. Učinio je to, a zatim obukao stare svijetlosmeđe hlače od samta i dvije majice jer je bilo hladno ili je možda osjećao hladnoću više nego obično. Simone je glačala u vunenoj haljini s kratkim rukavima. Kao i obično, jutarnje novine, *Figaro*, ležale su na kuhinjskom stolu presavijene preko prve stranice, ali neke su stranice provirivale, pa je bilo očito da ih je Simone pregledala.

Jonathan ih je uzeo i budući da Simone nije dizala oči s glačanja, otišao s njima u dnevnu sobu. U donjem uglu druge stranice našao je članak od dva stupca:

DVA LEŠA SPALJENA U AUTOMOBILU

Datum je bio 14. svibnja, a mjesto Chaumont. Seljak po imenu Rene Gault, star pedeset i pet godina, u nedjelju rano ujutro našao je *Citroen* koji se još pušio i odmah obavijestio policiju. Prema nagorjelim dokumentima u lisnicama dva mrtvaca identificirana su kao Angelo Lippari, star trideset i tri godine, poduzetnik i Filippo Turoli, star trideset i jednu godinu, trgovački putnik, obojica iz Milana. Lippari je umro od frakture lobanje, a Turoli od nepoznatog uzroka premda se vjerovalo da je bio u nesvjesti ili mrtav kad su kola planula. Za sada nije bilo nikakvih tragova, a policija je provela istragu.

Jonathan je pretpostavljao da je garota potpuno izgorjela, a Lippo u toj mjeri nagorio da su znaci davljenja bili uništeni.

Simone se pojavi na vratima, noseći složenu odjeću. Znači tako! I ja sam vidjela. Dva Talijana.

– Da.

– Pomogao si Ripleyju da to učini. To nazivate »sređivanje stvari«.

Jonathan nije odgovorio. Uzdahnuo je i sjeo na Chesterfield sofuu čija koža luksuzno zaškripi, ali se nije naslonio da Simone ne bi pomislila da se izvlači glumeći slabost. – Nešto se moralo učiniti s njima.

– A ti si naprosto morao pomoći – reče ona. – Jone, mislim da bismo o tome trebali porazgovarati, sada kad nema Georgesa. – Stavila je odjeću na niski ormarić za knjige kraj vrata i sjela na rub fotelje. – Ni ti ni Ripley niste mi rekli istinu. Pitam se što ćeš još morati učiniti za njega – izgovarajući posljednju rečenicu, histerično je podigla glas.

– Ništa – reče Jonathan, ali nije bio siguran u to. Ako Tom zatraži od njega da još nešto učini, naprosto će ga odbiti. U tom času, učini mu se to posve jednostavnim. Po svaku je cijenu morao zadržati Simone. Vrijedila je više od Toma Ripleya, više od bilo čega što mu je ovaj mogao ponuditi.

– Sve to prelazi moje razumijevanje. Prošle noći znao si što radiš. Pomogao si ubiti te ljude, zar ne? – ona drhtavo spusti glas.

– Radilo se o zaštićivanju... nečega što se dogodilo prije.

– A da, gospodin Ripley je objasnio. Slučajno ste se našli u istom vlaku putujući iz Münchena, je li tako? A ti si mu... pomogao... da ubije dva čovjeka?

– Mafijaša – reče on. Što joj je Tom zapravo ispričao?

– Ti – običan putnik, pomažeš ubojici? Očekuješ da to povjerujem, Jone?

Jonathan je šutio, osjećajući se jadno i pokušavajući razmisliti. Odgovor na njeno posljednje pitanje bio je: ne. Čini se da ne razumiješ da su pripadali mafiji, želio je ponoviti. Napali su Toma Ripleyja. Još jedna laž, bar što se tiče događaja u vlaku. On stisne usne i nasloni se na raskošnu sofu. Ne očekujem da išta povjeruješ. Reći ću ti još samo dvije stvari – ovime smo završili razgovor, a ljudi koje smo ubili bili su zločinci. Bar to moraš priznati.

– Zar si u slobodno vrijeme agent tajne policije?... Zašto su ti platili za to, Jone? Ti – ubojica! – ustala je, stisnuvši šake. – Postao si mi stranac. Prije ovoga te nisam poznavala.

– Oh, Simone – reče on, također ustajući.

– Ne možeš mi se sviđati i ne mogu te voljeti.

On žmirne. Izrekla je to na engleskom.

Zatim nastavi na francuskom: – Znam da si nešto zatajio. Čak ne želim znati ni što je to. Razumiješ li? Na neki strašan način povezan si s Ripleyjem, tom odvratnom osobom... i pitam se na koji to način, – dodala je s primjesom ogorčene sarkastičnosti. – Ne bih se trebala pitati, jer očito je riječ o nečem odviše odvratnom da bi mi rekao. Bez sumnje si za njega prikrio još neki zločin i za to te plaća, zbog toga si u njegovoj vlasti. Vrlo dobro, ne želim...

– Nisam u njegovoj vlasti! Vidjet ćeš!

– Već sam dovoljno vidjela! – reče, uze odjeću, izađe iz sobe i popne se na kat.

Kad je došlo vrijeme ručku, rekla je da nije gladna. Jonathan je skuhao jaje. Zatim je otišao u radionicu i na vratima ostavio pločicu ZATVORENO, jer ponedjeljkom prodavaonica nije bila otvorena za mušterije. Ništa se nije promijenilo od subote u podne. Vidio je da Simone nije dolazila i iznenada se sjetio talijanskog pištolja koji se obično nalazio u ladici, a sada je bio kod Toma Ripleyja. Jonathan obradi jedan okvir, izreže staklo za njega, ali izgubi svaku volju za rad kad je trebao zabiti čavlice. Što da radi sa Simone? Kako bi bilo da joj ispriča cijelu stvar, onako kako se dogodila? Znao je, međutim, da je suočen s katoličkim stavom u pogledu oduzimanja ljudskog života. Da se i ne spominje da bi joj se Reevesov prijedlog učinio *fantastičnim* i *odvratnim*. Neobično je da mafiju u cijelosti sačinjavaju katolici, koji uopće ne mare za ljudski život. Ali on, Simonin suprug, on je nešto drugo. On ne smije oduzeti život. A kad bi joj rekao da osjeća da je pogriješio, da mu je žao?... Beznadno. Kao prvo, nije vjerovao da je to pogreška, pa zašto da joj kaže još jednu laž?

S više odlučnosti vratio se do radnog stola, zalijepio okvir, učvrstio ga čavlicima, a zatim poledinu presvukao smeđim papirom. Na sliku je pričvrstio ime vlasnika. Zatim pregleda narudžbe i baci se na još jednu sliku kod koje se, kao ni kod prve, nije trebao truditi s podlogom. Nastavio je raditi do šest. Zatim je kupio kruh, vino i narezanu šunku u mesnici, dovoljno da se pripremi večera za troje, u slučaju da Simone nije otišla u kupovinu.

– U strahu sam da će policija, tražeći tebe, svakog časa zakucati na vrata – reče ona.

Jonathan, koji je upravo prostirao stol, nije odmah odgovorio. – To se neće dogoditi. Zbog čega?

– Tragovi se ne mogu posve izbrisati. Pronaći će Ripleyja i on će im reći za tebe.

Bio je siguran da cijeli dan nije ništa jela. U hladnjaku je našao ostatke pire krumpira i bacio se na pripremanje večere. Georges je sišao iz svoje sobe.

– Što su ti radili u bolnici, tata?

– Imam posve novu krv – odgovori Jonathan, osmjehnuvši se i protegnuvši ruke. – Zamisli. Posve nova krv, najmanje osam litara.

– Koliko je to? – Georges raširi ruke.

– Osam ovakvih boca – odgovori Jonathan. – Zbog toga je i trajalo cijelu noć.

Usprkos nastojanjima, nije mogao razbiti Simoninu potištenost i šutnju. Jedva je dotakla jelo i cijelo je vrijeme šutjela. Georges nije ništa shvaćao. Jonathanovi su naponi propali pa se osjećao vrlo neugodno. Dok su pili kavu, šutio je i on, nije čak ni čavrljao s Georgesom.

Pitao se da li je razgovarala sa svojim bratom Gerardom. Otprovio je Georgesu u dnevnu sobu da gleda televiziju. Novi je televizor stigao upravo prije nekoliko dana. Program – na samo dva kanala – u ovo doba nije bio zanimljiv za djecu, no nadao se da će televizija bar neko vrijeme zabaviti Georgesu.

– Jesi li kojim slučajem razgovarala s Gerardom? nije se mogao uzdržati a da ne upita.

– Misliš li da bih mu mogla reći... sve to? – Pušila je, a to je, inače, vrlo rijetko činila. Bacila je pogled prema vratima predsoblja da se uvjeri da se Georges ne vraća. – Jone... Mislim da bismo se trebali dogovoriti o razvodu.

Na televiziji je francuski političar govorio o sindikatima.

Jonathan ponovo sjedne. – Draga, znam... Šokirana si. Pusti da prođe nekoliko dana. Znam da ću nekako postići da shvatiš. Zaista – govorio je

krajnje uvjerljivo, pa ipak, bio je svjestan da ni sam nije nipošto uvjeren u to. Borba da zadrži Simone, pomisli on, nalik je nagonskoj, grčevitoj borbi za sam život.

– Naravno da tako misliš. No ja poznajem sebe. Nisam sentimentalna djevojčica, znaš – pogledala je u njega očima iz kojih je bijes već gotovo nestao, ostavljajući samo odlučnost i hladnoću. – Više me ne zanima tvoj novac, niti jedan novčić. Mogu se i sama snaći sa Georgesom.

– Oh, Georges. Zaboga, Simone, ja ću uzdržavati Georgesu! – jedva je mogao vjerovati da razgovaraju o tome. On ustane i pomalo je grubo povuče sa stolice, tako da se nešto kave protilo iz šalice na tanjurić. Zatim je zagrlj i htjede poljubiti, ali se ona istragne.

– Ne! – ugasila je cigaretu i počela sklanjati stvari sa stola, – Žao mi je što moram dodati da više ne želim spavati u istom krevetu s tobom.

– Oh, da, pretpostavljao sam – odvrti. A sutra ćeš, pomisli on, otići u crkvu i pomoliti se za moju dušu. – Simone, počekaj neko vrijeme. Ne govori ono što ne misliš.

– Neću promijeniti mišljenje, pitaj Ripleya. Mislim da on to zna.

Georges se vratio. Zaboravio je na televiziju i oboje ih zbunjeno promatrao.

Jonathan je, odlazeći u predsoblje, pomilovao Georgesu po glavi. Htio se popeti u spavaću sobu, no to više nije bila njihova spavaća soba, a uostalom, što bi tamo radio? Televizija je monotono brujala. U predsoblju se okrenuo, uzeo baloner i šal pa izašao. Otišao je do Ulice France, skrenuo lijevo i prošavši cijelom ulicom, ušao u bar na uglu. Namjeravao je nazvati Toma Ripleyja. Upamtio je njegov broj.

– Halo? – reče Tom.

– Jonathan.

– Kako ste?... Nazvao sam bolnicu i doznao da ćete ostati preko noći. Jeste li izašli?

– Oh da, još jutros. Ja... – izgubio je dah.

– Što se događa?

– Bismo li se mogli nakratko sastati? Ako smatrate da nema opasnosti. Ja... mogao bih uzeti taksi. Da.

– Gdje ste?

– U baru na uglu – onom novom, nedaleko od *L' Aigle Noira*.

– Mogu doći po vas. – Tom je pretpostavljao da je između Jonathana i Simone došlo do scene.

– Krenut ću prema spomeniku. Želio bih malo prošetati. Tamo ćemo se sresti.

Jonathan se odmah osjeti bolje. Bilo je to bez sumnje lažno olakšanje koje je značilo odlaganje rješenja situacije sa Simone, no u ovom času to nije bilo važno. Osjećao se kao mučenik nakratko oslobođen muka i bio je zahvalan za kratak predah. Zapalio je cigaretu, polako šetajući, jer Tom će se pojaviti tek za petnaestak minuta. Ušao je u Bar des Sports, sasvim blizu hotela *U Aigle. Noir* i naručio pivo. Pokušao je ne misliti ni na što. Onda mu se sama od sebe nametne pomisao da će Simone promijeniti mišljenje. Čim je to svjesno pomislio, pobjao se da se to neće dogoditi. Sada je bio sam. Znao je da je sam, da je već napola izgubio i Georgesu kojeg će Simone sigurno zadržati, no bio je svjestan da još uvijek potpuno ne shvaća svu težinu situacije. Proći će dani prije nego što posve shvati. Osjećaji su ponekad sporiji od misli.

Tomov tamni *renault*, u koloni drugih kola, izađe iz sjene drveća na osvijetljeni prostor oko spomeniku nalik obelisku.

Bilo je malo poslije osam sati navečer. Jonathan je čekao na uglu, na lijevoj strani ceste, a Tomovoj desnoj. Ovaj će morati učiniti puni krug da bi opet izbio na cestu u smjeru Villepercea, ako će otići kod Toma. Jonathan bi to više volio, nego da odu u bar. Tom se zaustavi i otvori vrata.

– Veče.

– Veče – odgovori Jonathan zatvarajući vrata, a Tom smjesta krene. – Možemo li otići k vama? Ne ide mi se u prepuni bar.

– Može.

– Imao sam neugodnu večer. A također i dan.

– To sam i mislio. Simone?

– Čini se da je između nas svršeno. A nije ni čudo. Jonathan, ne znajući što će sa sobom, posegne da izvadi cigaretu, no i to mu se učini besmislenim, pa se zaustavi u pola pokreta.

– Učinio sam sve što sam mogao – reče Tom. Usredotočeno je gledao pred sebe, vozeći najbrže što je mogao a da ne privuče kojeg žacu, koji ponekad zna čekati na motoru u zasjedi iza drveća uz rub ceste.

– Moram objašnjavati novac, moram objašnjavati leševe! Kriste! Što se tiče novca, rekao sam da Nijemcima čuvam ulog oklade, – znate počne on. Iznenada mu sve to postade smiješno, i novac, i oklada. Novac je bio tako stvaran, opipljiv, koristan, pa ipak ni izbliza tako opipljiv i značajan kao dva leša koja je Simone vidjela. Tom je vozio vrlo brzo, no Jonathan nije mario hoće li udariti u drvo ili sletjeti s ceste.

– Da budem jasniji – nastavi Jonathan. – Radi se o leševima, o činjenici da sam pomogao, ili da sam to uradio. Ne vjerujem da će ona promijeniti mišljenje. – Što koristi čovjeku... Mogao se nasmijati, prisjetivši se te poslovice. Nije dobio cijeli svijet, a nije izgubio ni dušu. U svakom slučaju, nije ni vjerovao u dušu. Samopoštovanje je bilo bliže

onome u što je vjerovao. Nije izgubio samopoštovanje, samo Simone. Simone mu je podizala moral, bila je njegov moral, a nisu li samopoštovanje i moral jedno te isto?

Ni Tom nije vjerovao da će Simone promijeniti stav prema Jonathanu, no ništa nije rekao. Možda će o tome moći razgovarati kod kuće, pa ipak što da kaže? Riječi utjehe, riječi nade, pomirenja kad zapravo nije vjerovao da će doći do pomirenja? Ipak, tko bi poznavao žene? Ponekad se činilo da imaju jače moralne stavove od muškaraca, a s druge strane osobito ako se uzmu u obzir političke lukavštine i svinje od političara za koje su se ponekad udavale – Tomu se činilo da su žene prilagodljivi je, sklonije dvoličnim stavovima nego muškarcima. Na nesreću, Simone je bila utjelovljenje nepopustljive ispravnosti. Nije li Jonathan rekao i da redovito ide u crkvu? Ali Tom je podjednako mislio i na Reevesa Minota. Reeves je bio nervozan, a da za to, kako je Tom smatrao, nije imao pravog razloga. Iznenada su stigli na križanje Villepercea i Tom je polako vozio poznatim mirnim ulicama.

A tada, iza visokih jablana, izviri Belle Ombre, netaknut, sa svjetlom iznad vrata.

Tom je skuhao kavu, a Jonathan reče da će mu se pridružiti. Tom ju je malo zagrijao i donio na stol zajedno s bocom brendija.

– Kad već govorimo o problemima – reče on – Reeves želi doći u Francusku. Danas sam ga nazvao iz Sensa. Nalazi se u Asconi, gdje je odsjeo u hotelu *Tri medvjedića*.

– Sjećam se – reče Jonathan.

– Zamišlja da ga uhode – i to ljudi na ulici. Pokušao sam mu objasniti da naši neprijatelji ne gube vrijeme na takve stvari. Trebao bi biti pametniji. Pokušao sam ga odvratiti od dolaska u Pariz. K meni ne smije, to je sigurno. Belle Ombre ne smatram najsigurnijim mjestom na svijetu, a vi? Naravno, nisam smio ni zucnuti o subotnjoj večeri, premda bi mu to moglo vratiti samopouzdanje. Mislim, bar smo se riješili dvojice koji su nas vidjeli u vlaku. Nisam siguran koliko će mir i tišina potrajati – nagne se naprijed, s laktovima na koljenima i pogleda kroz spokojne prozore. – Reeves ne zna ništa o onome što se dogodilo u subotu, ili to bar nije spomenuo. Možda nije ni povezao s nama, ako je i pročitao u novinama. Pretpostavljam da ste vidjeli današnje novine?

– Da – odgovori Jonathan.

– Nema tragova. Ni na radiju nisu ništa javili, samo su momci s televizije snimili reportažu. Nikakvih tragova. – On se nasmiješi i posegne za jednom od malih cigara. Pružio je kutiju Jonathanu, no ovaj odmahne glavom. – Jednako je dobra vijest da ovdašnji stanovnici ne postavljaju nikakva pitanja. Kupio sam kruh i otišao do mesara – pješice, šetajući – ne bih li nešto dočuo. A oko pola osam došao je jedan od susjeda, Howard

Clegg, i donio mi veliku plastičnu vreću konjskog gnojiva od prijatelja poljodjelca od kojeg povremeno kupuje zečeve. – Tom je odbijao dimove cigare, a smijeh mu je djelovao opušteno. – Howard se u subotu navečer zaustavio pred kućom u autu, sjećate li se? Mislio je da Heloise i ja imamo goste i da možda nije pogodno vrijeme za predaju konjskog gnojiva. – Tom je brbljao, nastojeći Jonathanu dati vremena da se također malo opusti. – Rekao sam mu da je Heloise na nekoliko dana otišla, a ja da sam imao goste, prijatelje iz Pariza, i otuda auto s pariškom registracijom pred kućom. Mislim da sam to dobro izveo.

Sat nad kaminom odbio je devet, kratkim, čistim otkucajima.

– Međutim, da se vratimo Reevesu – reče Tom. – Namjeravao sam mu pisati i reći da imam razloga misliti da se situacija popravila, no dvije su me stvari zadržale. Reeves bi svakog časa mogao napustiti Asconu, a drugo, što se njega tiče, stvari se nisu popravile ako ga se digići još uvijek žele dočepati. Sada se izdaje za Ralph Platta, ali oni znaju njegovo pravo ime i opis. Ne preostaje mu ništa drugo nego Brazil, ako ga mafija još uvijek želi zgrabiti. A čak i Brazil... – On se nasmiješi, ali više ne veselo.

– Nije li on već navikao na to? – upita Jonathan.

– Na ovaj način? Ne... Mislim da se vrlo malo ljudi može naviknuti na mafiju i poživjeti mirno pričajući o tome. Mogu ostati na životu, ali ne baš ugodnom životu.

Reeves je to sam sebi nakopao na glavu, pomisli Jonathan, a uvukao je i njega. Ne, svojevolumeno je ušao u to, dopustio da ga uvjere – zbog novca. A Tom Ripley mu je k tome i pomogao da dobije taj novac, iako je ta smrtonosna igra od samog početka bila Ripleyjeva zamisao. Jonathan se u mislima vrati trenucima u vlaku između Münchena i Strasbourga.

– Zaista mi je žao zbog Simone – reče Tom. Jonathanova visoka, zgrčena pojava nagnuta nad šalicom kave izgledala je poput kipa koji alegorijski pokazuje neuspjeh. – Što namjerava učiniti?

– Oh – Jonathan slegne ramenima, – Govori o razvodu. Naravno, uzet će Georgesu. Ima brata, Gerarda, u Nemoursu. No znam što će mu reći, a i cijeloj obitelji. Strašno je potresena, znate.

– Razumijem. – Isto je tako postidjena i Heloise, pomisli Tom, ali ona je sposobnija za dvolične stavove. Znala je da je umiješan u ubojstvo, zločin – pa ipak, da li se radilo baš o zločinu? Bar u nekoliko posljednjih slučajeva, s Derwattom i tom prokletom mafijom? Tom za sada odagna nedoumicu, istovremeno stresajući pepeo s koljena. Što će Jonathan sam sa sobom? Bez Simone, više nije imao moralnu podršku. Tom se pitao da li da ponovo pokuša razgovarati sa Simone? Ali sjećanje na jučerašnji razgovor obeshrabrivalo ga je. Ne bi se volio ponovo suočiti s njom.

– Gotov sam – reče Jonathan.

Tom zausti nešto da kaže, no Jonathan ga prekine:

– Zna li da je između mene i Simone svršeno – ili između nje i mene. Tu je i staro pitanje kako ću još dugo živjeti? Zašto to otežati? Stoga, Tome – on ustane – ako mogu biti od koristi, čak i na samoubilački način, stojim vam na raspolaganju.

Tom se nasmiješi. – Brendi?

– Da, malo. Hvala.

Tom natoči. – Posljednjih nekoliko minuta pokušavam vam objasniti zbog čega mislim, a doista mislim, da smo se izvukli. To jest s digićima. Naravno, još nismo na konju, ako uhvate Reevesa i počnu ga mučiti. Mogao bi ispričati o obojici.

Jonathan je i prije pomišljao na to. Jednostavno ga više nije bilo briga za to, ali Toma je, naravno bilo. On je ipak želio preživjeti. – Mogu li ikako biti od koristi? Možda kao mamac? Ili da se žrtvujem? – Jonathan se nasmije.

– Ne želim nikakve mamce – reče Tom.

– Niste li jednom rekli da bi mafija za odmazdu mogla poželjeti određenu količinu krvi?

Tom je to svakako pomislio, no nije bio siguran da je izrekao. – Ako ništa ne učinimo, oni bi mogli uhvatiti Reevesa i svršiti s njim – reče Tom. – To se zove pustiti stvari da idu svojim tokom. Ni ja ni vi nismo utuvili Reevesu u glavu zamisao da se ubiju mafijaši.

Tomov razumni stav pokolebao je Jonathanov entuzijazam. Ponovo je sjeo. – A što je s Fritzom? Ima li vijesti? Dobro se sjećam Fritza. – Jonathan se nasmiješi kao da se prisjeća dobrih, starih vremena, kad je Fritz došao u Reevesov stan u Hamburgu, s kapom u ruci, prijateljskim osmijehom i djelotvornim malim pištoljem.

Tom se na trenutak morao prisjetiti tko je Fritz: čovjek za sve poslove, vozač taksija i kurir iz Hamburga. – Ne. Nadajmo se da se vratio svojim u provinciju, kao što je rekao Reeves. Nadam se da će tamo i ostati. Možda će ga ostaviti na miru. – Tom ustane. – Jonathane, morat ćete noćas kući pred vod za strijeljanje.

– Znam. – Tom je ipak postigao da se osjećao bolje, jer bio je realist, čak i u pogledu Simone. – Čudno, problem više nije mafija, nego Simone, bar što se mene tiče.

Tom je to znao. – Poći ću s vama, ako želite. Pokušat ću ponovo razgovarati s njom.

Jonathan slegne ramenima. Sada je nemirno stajao. Pogleda sliku nad kaminom za koju je njegov domaćin rekao da je Derwattov *Čovjek na stolici*. Podsjetila ga je na Reevesov stan, isto tako s Derwattovom slikom

nad kaminom, koja je sada možda uništena. – Mislim da ću u svakom slučaju provesti noć na Chesterfield sofi – reče on.

Toma je zanimalo da čuje vijesti, ali u to vrijeme nije ih bilo, čak ni na talijanskim stanicama. – Što mislite, hoće li mi Simone zabraniti da prijedem prag? Smatrate li da će, ako pođem s vama, stvari biti još gore?

– Gore već ne može biti... U redu. Volio bih da dođete, da, no što ćemo reći?

Tom gurne ruke u džepove starih sivih hlača od flanela. U desnom džepu nalazio se mali talijanski pištolj koji je Jonathan imao u vlaku. Od subote, Tom ga je noću držao pod jastukom. Da, što da kažu? Tom se obično pouzdavao u trenutačno nadahnuće, ali nije li već ispucao sve argumente kod Simone? Koju bi drugu, blistavu stranu problema mogao izvući na vidjelo da je zabljesne, smuti joj pamet i učini da stvari počne promatrati s njihovog gledišta? – Jedino što možemo – reče on zamišljeno – jest da je pokušamo uvjeriti da je sada sve u redu i da smo potpuno sigurni. Priznajem da neće biti lako. To opet s drugo strane, kažu, znači izazivati sudbinu. Ali najveći je problem njena zabrinutost, znate.

– Ali... jesmo li mi doista izvan svake opasnosti? Ne možemo bili sigurni, zar ne? Mislim da to zavisi od Reevesa.

23

U deset sati stigli su u Fontainebleau. Jonathan se prvi popeo stepenicama, pokucao a zatim stavio ključ u bravu. No vrata su iznutra bila zatvorena zasunom.

– Tko je? – upita Simone.

– Jon.

Ona povuče zasun. – Oh Jone... Bila sam zabrinuta.

To zvuči kao da ima nade, pomisli Tom.

Slijedećeg trenutka ona ugleda Toma i izraz joj se promijeni.

– Da... Tom je sa mnom. Možemo li ući?

Činilo se da će reći ne, no onda se ukočeno pomakne u stranu. Jonathan i Tom udoše.

– Dobro večer, gospođo – reče Tom.

U dnevnoj sobi je bio uključen televizor, na crnoj kožnoj sofi ležao je kaput na kojem je šivala podstavu, a Georges se na podu igrao kamionom. Prizor spokojnog domaćeg ognjišta, pomisli Tom. On pozdravi Georgesu.

– Sjednite, Tome – ponudi Jonathan.

No on ostane stajati, jer Simone nije svojim držanjem pokazivala da želi da on sjedne.

– Koji je razlog vaše posjete? – upita ona.

– Gospođo, ja... – zamuca on. – Došao sam da krivicu u cijelosti preuzmem na sebe i da vas pokušam nagovoriti da... da budete malo ljubazniji prema mužu.

– Kažete da moj muž... – iznenada primijeti Georgesu, pa ga razdraženo uhvati za ruku. – Georges, moraš otići gore. Čuješ li me? Molim te, dušo.

Dječak ode do vrata, okrene se, a zatim izađe u predsoblje i stade se nevoljko uspinjati stepenicama.

– *Depeche – toi!* – poviče Simone požurujući malog, pa zatvori vrata dnevne sobe. – Kažete da moj muž – nastavi ona – nije znao ništa o tim – događajima dok se nije slučajno našao zapleten u njih. Kažete da taj prljavi novac potiče od oklade između liječnika?

Tom duboko uzdahne. – Krivica je moja. Možda je Jon pogriješio što

mi je pomogao. Ali zar mu no možete oprostiti? On je vaš muž...

– Postao je zločinac. Možda pod vašim blagotvornim utjecajem, no to je činjenica, zar ne?

Jonathan se spusti u fotelju.

Tom odluči da sjedne na kraj sofe dok mu Simone ne naredi da ode iz kuće. Odvaži se da ponovo započne: – Jon me je večeras posjetio da porazgovaramo o tome, gospođo. Jako je uznemiren. Brak je – sveta stvar, to i sami dobro znate. Njegov život i hrabrost bit će posve uništeni, ako izgubi vašu naklonost. Sigurno to razumijete. A morali biste misliti i na sina kojemu je potreban otac.

Ove su je riječi malo pogodile, no ipak je odgovorila: Da, otac. Otac kojeg može poštovati. Slažem se.

Tom začuje korake po kamenim stepenicama i brzo pogleda Jonathana.

– Očekuješ nekoga? – upita Jonathan ženu. Vjerojatno je nazvala Gerarda, pomisli.

Ona odmahne glavom. – Ne.

Tom i Jonathan skočiše na noge.

– Povucite zasun na vratima – šapne mu Tom na engleskom. – Pitajte tko je.

Susjed, pomisli Jonathan, pošavši prema vratima. Tiho navuče zasun. – *Qui est-ce, s'il vous plait?* – upita na francuskom tko je.

– G. Trevanny?

Muški glas bio mu je nepoznat pa on preko ramena pogleda Toma koji je također došao u predsoblje.

Sigurno ih ima više, pomisli Tom.

– Što se događa? – upita Simone.

Tom stavi prst na usta. Zatim, ne mareći što će reći Simone, ode u kuhinju u kojoj je bilo upaljeno svjetlo. Ona ga je slijedila. Tom potraži neki težak predmet. U džepu je još imao onu drugu garotu koja, naravno, neće biti potrebna ako je posjetilac susjed.

– Što to radite? – upita Simone.

Upravo je otvarao uska žuta vrata u uglu kuhinje. Bila je to mala ostava i u njoj ugledu nešto što bi mu moglo zatrebati – čekić, dlijeto, nekoliko bezazlenih četki za pod i metli.

– Ovdje bih mogao biti korisniji – reče on, podižući čekić. Očekivao je hitac kroz vrata ili možda tutnjavu razbijanja vrata naletima izvana. Onda začuje lagano škljocanje i otvaranje zasuna. Zar je Jonathan poludio?

Simone se smjesta hrabro zaputi u predsoblje i Tom začu kako je od zaprepaštenja glasno ispustila dah. Čuli su se zvuci natezanja u predsoblju, a onda se vrata zalupiše.

– Gđa Trevanny? – upita muški glas.

Simonin je krik bio naglo prekinut. Neujednačeni koraci kroz predsoblje približavali su se kuhinji.

Simone se pojavi klizeći na petama ispred debelog tipa u tamnom odijelu koji ju je gurao, držeći joj ruku na ustima. Tom se nalazio lijevo od njih i kad udoše u kuhinju, zakorači i udari tipa čekićem po vratu, ispod samog oboda šešira. Ovaj se nije onesvijestio, ali je pustio Simone i malo se uspravio tako da se Tomu pružila prilika da ga opali po nosu, što on zdušno iskoristi – šešir je pao na pod – da ga izravno i snažno udari u čelo kao da ubija vola u klaonici. Čovjekove noge popustiše.

Simone ustane, a Tom je povuče u ostavu, koja se nije vidjela iz predsoblja. Koliko je znao, u kući se nalazio još samo jedan čovjek, a tišina ga potakne da pomisli na garotu. S čekićem u ruci, Tom krene kroz hodnik prema ulaznim vratima. Premda je nastojao da se kreće što tiše, Talijan koji je u dnevnoj sobi oborio Jonathana, ipak je čuo njegovo približavanje. Doista se radilo o dobroj, staroj garoti. Tom skoči na njega s podignutim čekićem. Talijan – u sivom odijelu i šeširu iste boje – ispusti garotu, posegne za pištoljem i napola ga izvuče iz futrole ispod pazuha kad ga Tomov udarac pogodi u jagodicu. Čekić je bio precizniji nego teniski reket! Uljez, koji se tek napola podigao, posrne prema naprijed, a Tom mu ljevicom hitro odbaci šešir pa ga mlatne desnicom u kojoj je držao čekić.

Tres! Sitne oči gorostasa zatvoriše se, rumena se usta opustiše i on bubne na pod.

Tom klekne pored Jonathana. Najlonsko uže duboko mu se urezalo u meso. Okretao mu je glavu amo-tamo, pokušavajući olabaviti uže. S bolnom grimasom na licu, Jonathan pokuša vlastitim prstima skinuti omču, no bio je odviše slab.

Iznenada se kraj njih pojavi Simone koja je držala nešto nalik nožu za otvaranje pisama. Gurnula je šiljak sa strane Jonathanova vrata i uže popusti.

Tom, koji je čučao na petama, izgubi ravnotežu, sjedne na pod, ali odmah skoči na noge, pa navuče zavjese na prozoru. Između njih je bio mali razmak od nekoliko centimetara. Tom je računao da je mogla proći minuta i pol otkako su Talijani ušli. Podigne čekić s poda, ode do ulaznih vrata pa ponovo navuče zasun. Izvana se nije čulo ništa osim uobičajenih koraka slučajnog prolaznika i brujanja automobila u prolazu.

– Jone – reče Simone.

Ovaj je kašljao i trljao vrat. Pokušavao je sjesti.

Čovjek prasećeg izgleda ležao je nepomično, glave slučajno naslonjene na nogu naslonjača. Tom stisne čekić i zamahne da ponovo udari, ali se zaustavi jer je na sagu već bilo krvi. Međutim, smatrao je da je čovjek još živ.

– Svinjo – promrmljao je, zgrabio ga za košulju na prsima i kričavu kravatu, povukao ga prema sebi i tresnuo čekićem po lijevoj sljepoočici.

Georges je razrogačenih očiju stajao na vratima.

Simone je donijela Jonathanu čašu vode. Kleknula je pokraj njega. – *Odlazi, Georges!* – poviče – *Tata je dobro! Idi u... Vрати se gore, Georges!*

Ali dječak se ne pomače. Stajao je, opčinjen prizorom koji je vjerojatno nadmašio i one na televiziji. Istovremeno, nije to uzimao odviše ozbiljno. Raširene su mu oči upijale sve pojedinosti, ali nije djelovao preplašeno.

Jonathan se, uz pomoć Toma i Simone, dovuče do sofe. Sjeo je, a Simone mu pruži mokr ručnik da obriše lice. Dobro sam, zaista – mumljao je.

Tom je još osluškivao ne bi li čuo korake s prednje ili stražnje strane kuće. I to se moralo dogoditi baš sada, pomisli on, kad je namjeravao kod Simone stvoriti dojam miroljubiva čovjeka! – *Gospođo, je li izlaz u vrt zaključan?*

– Da – reče ona.

Tom se sjeti ukrasnih šiljaka na vrhu željeznih vrata. Vjerojatno se bar još jedan nalazi vani u kolima – reče Jonathanu na engleskom. Pretpostavio je da je Simone razumjela, ali nije joj mogao pročitati s lica. Ona je promatrala muža, a kad joj se učinilo da je on izvan opasnosti, okrene se Georgesu koji je još uvijek stajao na vratima.

– *Georges! Hoćeš li...* – ponovo ga potjera gore, napola ga noseći uz stepenice i jednom ga udari po stražnjici. – *Idi u sobu i zatvori vrata.*

Simone se sjajno držalu, pomisli Tom. Pretpostavljao je da je samo pitanje sekundi kad će se treći čovjek pojaviti na vratima, kao što se dogodilo u Belle Ombreu. Pokušao je ući u način razmišljanja čovjeka ili ljudi u kolima: budući da se ne čuje buka, krici i pucnjava, pomislit će da sve teče kao što je planirano. Sigurno smatraju da su Trevannyjevi zadavljeni ili na smrt pretučeni, pa očekuju da će se njihovi ortaci izvršivši zadatak, svakog časa pojaviti na vratima. Pade mu na pamet luda zamisao da Jonathan i on stave šešire Talijana, pojure prema automobilu s mafijašima i na prepad ih srede – jednim malim pištoljem. No nije mogao tražiti od Jonathanu da to učini.

– *Jonathane, bolje da izađem dok nije prekasno* – reče on.

– *Kako – prekasno?* – Jonathan je obrisao lice mokrim ručnikom, a pramenovi kose stršali su mu nad čelom.

– Prije nego dođu na vrata. Posumnjat će ako im se kolege ne pojave – reče. Kad bi znali što se unutra događa, Talijani bi ih raznijeli mecima i pobjegli automobilom, pomisli on. Otišao je do prozora i sagnuo se, provirujući preko prozorske daske. Oslušne ne bi li čuo kakav zvuk automobilskog motora koji radi na mjestu, a pogledom je tražio kola s upaljenim svjetlima za parkiranje. Danas je bilo dopušteno parkirati na drugoj strani ulice. Ugledao je automobil – ako je to bio taj – nalijevo, desetak metara ukoso. Kola su bila velika, svjetla za parkiranje upaljena, ali zbog drugih zvukova s ulice nije mogao čuti radi li motor.

Jonathan je ustao i krenuo prema njemu.

– Mislim da ih vidim – reče Tom.

– Što da radimo?

Tom pomisli što bi učinio da je sam... ostao bi u kući i pucao na svakoga tko bi upao kroz vrata. – Moramo uzeti u obzir Simone i Georgesu. Moramo izbjeći borbu u kući. Mislim da bismo trebali izvesti prepad... vani. Inače će nas napasti ovdje, a ako provale, radit će pištolji... Mogu to učiniti, Jone.

Jonathan osjeti iznenadni bijes, potrebu da štiti svoj dom.

– U redu! Ići ćemo zajedno!

– Što ćeš učiniti, Jone? – upita Simone.

– Mislimo da bi ih moglo doći još – reče ovaj na francuskom.

Tom ode u kuhinju. Podigne šešir koji je pao na pod pokraj loša, nabije ga na glavu i vidje da mu pada do ušiju. Iznenada se sjeti da su oba Talijana pod pazuhom imala pištolj. Tom izvuče mrtvacu pištolj iz futrole i vrati se u dnevnu sobu. – Imaju pištolje – reče posijući za oružjem čovjeka na podu. Prvi je pištolj sakrio pod sako. Zatim uzme Talijanov šešir, vidje da mu bolje pristaje pa pruži Jonathanu šešir čovjeka iz kuhinje. – Probajte ovo. Bila bi mala prednost ako bismo, prelazeći ulicu, izgledali kao oni. Nemojte ići sa mnom, Jonathane. Sasvim je dovoljno da izađe samo jedan od nas. Želim ih samo prisiliti da odu.

– Onda ću ići ja – reče Jonathan. Znao je što bi morao učiniti, uplašiti ih da odu, možda jednoga i ustrijeliti, ako bude mogao, prije nego i sam bude pogođen.

Tom pruži Simoni mali talijanski pištolj. – Može biti od koristi, gospođo. – Ona se nećkala uzeti ga, pa ga Tom otkočenog stavi na sofu.

Jonathan otkači pištolj koji je držao. – Možete li vidjeti koliko ih ima u kolima?

– Uopće ne vidim unutra. – Izrekavši to, Tom začuje kako se netko oprezno penje stepenicama, nastojeći to učiniti tiho. On glavom daje znak Jonathanu. – Kad izađemo, navucite zasun, gospođo – reče Simoni.

Tom i Jonathan, obojica sa šeširima na glavi, krenuše kroz predsoblje, a Tom povuče zasun i otvori vrata, našavši se licem u lice s čovjekom koji je stajao vani. Tom ga istovremeno gurne i uhvati za ruku, pa ga okrene i povede niz stepenice. Jonathan ga zgrabi za drugu ruku. Na prvi pogled, u tami, Tom i Jonathan mogli su izgledati kao njegova dva pajdaša, no Tom je znao da varka neće potrajati dulje od sekundu-dvije.

– Nalijevo – reče Jonathanu. Čovjek kojega su držali otimao se, ali još nije vikao, a njegovo bacakanje gotovo podiže Toma sa zemlje.

Jonathan je vidio kola sa upaljenim svjetlima za parkiranje, a sada ugleda kako se upališe farovi i začuje motor. Kola krenuše malo unatrag.

– Bacite ga! reče Tom, pa kao da su to uvježbali, gurnuše Talijana naprijed tako da on glavom udari u bočnu stranu automobila koji se polagano kretao. Tom začuje kako se pištolj koji je Talijan izvukao, otkotrljao na cestu. Kola su se zaustavila i vrata ispred Toma se otvoriše, mafijaši su očito namjeravali pokupiti kolegu. Tom izvuče pištolj iz džepa na hlačama, nanišani i opali. Vozač je upravo, uz pomoć čovjeka na stražnjem sjedalu, pokušavao uvući ošamućenog Talijana na sjedalo kraj sebe. Tom se nije usudio ponovo pucati jer je nekoliko ljudi trčalo prema njima iz Ulice France. Na jednoj od kuća otvori se prozor. Tom vidje, ili mu se samo učini, da se stražnja vrata automobila otvaraju i da nekoga guraju na pločnik.

Iz stražnjeg dijela kola bljesne pucanj, a odmah zatim i drugi, upravo u trenutku kad je Jonathan posrnuo ili stao točno ispred Toma. Kola krenuše.

Tom vidje kako se Jonathan naginje i prije nego ga je mogao uhvatiti, ovaj pade na mjesto na kojem je tren prije bio automobil. Prokletstvo, pomisli Tom, ako je vozač i pogoden, mora da je samo ranjen u ruku. Kola su odjurila.

Dotrči neki mladić, a zatim muškarac i žena.

– Što se događa?

– Pucali su u njega?

– Policija! – Ovo posljednje uzviknula je mlada žena.

– Jone! – Tom je mislio da se Jonathan samo sapleo, no ovaj nije ustajao, a jedva da se i micao. Uz pomoć mladića, Tom ga odnese na pločnik, no Jonathan se posve opustio.

Bio je pogoden u prsa, no uglavnom je osjećao tek ukočenost. Osjetio je jak trzaj. Uskoro će se onesvijestiti, a možda je to bilo nešto ozbiljnije od nesvijestice. Ljudi su se vičući skupili oko njega.

Tek sada Tom prepozna priliku na pločniku – bio je to Reeves! Zgrčen od pada, pokušavao je doći do daha.

– ... bolnička kola! – govorio je ženski glas. – Moramo pozvati bolnička kola!

– Ja imam kola! – poviče muški glas.

Tom baci pogled na prozore Jonathanove kuće i ugleda kako Simonina tamna silueta proviruje kroz zavjese. On pomisli da je ne bi smio tamo ostaviti. Morao je odvesti Jonathana u bolnicu, a njegova su kola bila brža od kola hitne pomoći. – Reevese!... Čuvaj tvrđavu! Za čas ću se vratiti. *Oui, madame* – reče ženi kraj sebe (oko njih se okupilo pet ili šest ljudi) – odmah ću ga odvesti u bolnicu svojim kolima! – reče i potrči preko ulice te zalupa na vrata kuće. – Simone, ja sam, Tom!

Kad je otvorila vrata, on reče:

– Jonathan je ranjen. Moramo odmah u bolnicu. Uzmite kaput i dođite. Povedite i Georgesa!

Dječak je bio u predsoblju. Simone nije gubila vrijeme s kaputom, nego je samo u džepu potražila ključeve, a onda se žurno vratila Tomu. – Ranjen? Iz pištolja?

– Da, na žalost. Moja kola su lijevo. Ona zelena. – Kola su se nalazila nešto dalje od mjesta na kojem je bio parkiran automobil Talijana. Simone htjede pritrčati Jonathanu, ali Tom joj reče da će biti korisnije da otvori vrata automobila, koja nisu bila zaključana. Ljudi su se skupljali, ali policija još nije došla, a jedan nametljiv čovječuljak upita Toma za koga on sebe, do đavola, smatra, kad na taj način uzima stvari u svoje ruke.

– Nosi se! – reče Tom na engleskom. Zajedno s Reevesom nastojao je najpažljivije podići Jonathana. Bilo bi pametnije da su kola dovezli bliže, ali budući da su ranjenika već podigli sa zemlje, nastavili su, a nekoliko im je ljudi pomoglo, tako da je nakon nekoliko koraka bilo lakše. Smjestili su ga u ugao stražnjeg sjedišta.

Suhih ustiju, Tom uđe u kola. – Ovo je gospođa Trevanny – predstavi je Reevesu. – Reeves Minot.

– Drago mi je – reče on s američkim naglaskom.

Simone sjedne do Jonathana. Reeves smjesti Georgesa pokraj sebe, a Tom pokrene kola i pojuri u smjeru bolnice.

– Tata se onesvijestio? – upita dječak.

– Da, Georges – Simon počne plakati.

Jonathan je čuo njihove glasove, ali nije mogao govoriti. Nije mogao čak ni maknuti prstom. Imao je sivu viziju mora koje se povlači od obale – negdje duž engleske obale – opada, povlači se. Bio je već vrlo daleko od Simone na čije se grudi naslanjao – ili mu se bar tako činilo. Ali Tom je bio živ. Bogovski je vozio auto, mislio je Jonathan. Negdje se nalazio i metak, koji više nije bio važan. Napokon je došla smrt s kojom se i prije pokušavao

suočiti a ipak se nije suočio s njom, pokušavao se pripremiti, ali nije bio u stanju. Nije se ni bilo moguće pripremiti, to je, naposljetku, ipak bila samo predaja. A ono što je učinio, krivo učinio, postigao, čemu je težio sve se to činilo besmislenim.

Na putu do bolnice, krnj Tomu su, u suprotnom smjeru zavijajući projurila bolnička kola Tom je vozio pažljivo, bolnica je bila udaljena samo četiri ili pet minuta. Sveopća šutnja u kolima postade Tomu sablasna. Činilo mu se da su on, Reeves, Simone, Georges i Jonathan, ako je ovaj bio ičega svjestan, zaleđeni u trenutku koji se produžavao u beskraj.

– Ovaj čovjek je mrtav! – reče liječnik zaprepašteno.

– Ali... – Tom nije vjerovao. Nije mogao izustiti ni riječi.

Samo je Simone kriknula.

Stajali su kraj ulaza u bolnicu. Jonathana su položili na nosila, a bolničari koji su ih držali nisu se micali s mjesta, kao da nisu znali što im je dalje činiti.

– Simone, želite li... – No Tom je odmah zaboravio što je htio reći. Simone je potrčala prema Jonathanu kojeg su odnosili, a Georges ju je slijedio. Tom potrči za njom, pomišljajući da od nje zatraži ključeve i ukloni dva leša iz kuće, ili da učini nešto u vezi s njima, a onda se zaustavi tako naglo da mu cipele skliznuše po betonu. Policija će prije njega stići u kuću Trevannyjevih. Vjerojatno su ovog časa provaljivali vrata, jer ljudi na ulici prijavili su da je izgređ počeo u sivoj kući, da je poslije pucnjave jedna osoba (Tom) potrčala do kuće, nakon čega su on, žena i dječak izašli i ušli u kola.

Simone je upravo nestala iza ugla, slijedeći nosiljku s Jonathanom. Tom ju je u mislima već vidio u pogrebnoj povorci. Okrenuo se i vratio se Reevesu.

– Maknimo se – reče on – dok još možemo. – Želio se udaljiti prije nego ga netko počne ispitivati ili zabilježi broj na registarskoj tablici.

Reeves i on uđu u kola. Tom krene prema spomeniku i kući.

– Misliš li da je Jonathan mrtav? – upita Reeves.

– Da. Pa... čuo si liječnika.

Reeves klone i protrlja oči. Još to nisu mogli probaviti, pomisli Tom, niti jedan od njih. Tom je pažljivo motrio slijede li ih kakva kola, možda čak policijska. Čovjek ne može samo tako ostaviti mrtvacu i otići a da mu se ne postavi ni jedno pitanje. Što će reći Simone? Noćas joj neće zamjeriti ako ne bude ništa rekla, ali sutra? – A ti, prijatelju? – upita on promuklim glasom. – Nema polomljenih kostiju ni izbijenih zubi? – upita glasno. Progovorio je, sjeti se Tom, možda čim su je zgrabili.

– Samo opekotine od cigarete – reče Reeves ponizno, kao da opekotine

nisu ništa u usporedbi s metkom. Imao je crvenkastu bradu od jednog inča.

– Pretpostavljam da znaš što se nalazi u kući Trevannyjevih – dva mrtvaca.

– O! Dobro... Da, naravno da znam. Nestali su. Nisu se vratili.

– Prošao bih kraj kuće da nešto učinim, ili bar pokušam, ali policija je sigurno već tamo. – Tako se trgnuo na zavijanje sirene iza njih da je u iznenadnoj panici čvrsto zgrabio volan, no uspostavilo se da su to bila bijela bolnička kola s plavim svjetlom na krovu, koja su ih sustigla kod spomenika i skrenuvši nadesno, odjurila u smjeru Pariza. Tom poželi da se u njima nalazi Jonathan i da ga voze u parišku bolnicu gdje bi mu mogli pružiti veću pomoć. Smatrao je da je Jonathan namjerno stao između njega i revolverске cijevi. Je li bio u krivu? Na cesti za Villeperce ih nitko nije pretekao niti im sirenom dao znak da stanu. Reeves je zaspao naslonjen na vrata, ali se probudio kad su se kola zaustavila.

– Evo doma, slatkog doma – reče Tom.

Iz kola su izašli u garaži koju Tom potom zaključa, pa ključem otvori kućna vrata. Sve je bilo mirno. Bilo je to prilično nevjerojatno.

– Hoćeš li se zavaliti na sofu dok pripremam čaj? – upita Tom. – Čaj je ono što nam treba.

Pili su čaj i viski, ali više čaj nego viski. Reeves svojim uobičajenim tonom kao da se ispričava, upita Toma ima li mast protiv opekline pa je ovaj donese iz ormarića za lijekove koji se nalazio u zahodu u prizemlju, kuda se i Reeves povuče da bi viđao rane koje su se, prema njegovim riječima, sve nalazile na trbuhu. Tom zapali cigaru, ne zato što ju je poželio nego zato što mu je cigara davala osjećaj postojanosti, koji je možda bio posve iluzoran, ali iluzija, stav prema problemima – od velike je važnosti. Čovjek jednostavno mora vjerovati u svoj stav.

Kad se Reeves vratio u sobu, opazi klavi-cimbal.

Da reče Tom. – Nedavno sam ga kupio. Možda ću pohađali satove u Fontainebleauu ili negdje drugdje. Možda i Heloise pohađa satove. Ne možemo lupati po toj stvari kao dva majmuna. Tom se osjećao čudnovato bijesan, no ne na Reevesa, ni na što posebno. – Pričaj mi što se dogodilo u Asconi.

Reeves je ponovo pijuckao čaj i viski i nekoliko trenutaka šutio kao čovjek koji se mukotrpno vraća iz drugog svijeta. – Mislim na Jonathana. Mrtav. Nisam to želio, znaš.

Tom prekriži noge na drugu stranu. On je također mislio na Jonathana. – O Asconi... Što se tamo stvarno dogodilo?

– Oh, pa rekao sam ti da sam pomislio da su me otkrili. A onda, prije nekoliko večeri – da – jedan od onih tipova prišao mi je na ulici. Mlad

momak u ljetnoj sportskoj odjeći, izgledao je kao talijanski turist. »Spakujte kovčeg i odjavite se«, rekao mi je na engleskom. K vragu, znao sam da nemam izbora i što bi se dogodilo kad bih odlučio spakirati kovčeg i dati se u bijeg. Bilo je to u nedjelju, oko sedam navečer. Jučer?

– Da, jučer je bila nedjelja.

Reeves je buljio u stolicu za kavu, no sjedio je uspravno, pažljivo položivši ruku na ošit gdje su se vjerojatno nalazile opekline. – Usput, nisam ni uzeo kovčeg. Još se nalazi u predvorju hotela u Asconi. Mahnuli su mi rukom da izađem i rekli: »Ostavi ga«.

– Možeš nazvati hotel – reče Tom – iz Fontainebleaua, na primjer.

– Da. I tako – stalno su me ispitivali. Željeli su znati tko stoji iza svega. Nitko, rekao sam. Zar bih ja mogao sve to smisliti? – on se tiho nasmije. – Tebe nisam htio odati, Tome. U svakom slučaju, ti nisi ni bio taj koji je želio protjerati mafiju iz Hamburga. I tada je – počelo paljenje cigaretom. Pitali su me tko je bio u vlaku. Bojim se da se nisam držao tako dobro kao Fritz. Dobri stari Fritz.

– Nije mrtav, je li? – upita Tom.

– Ne. Koliko znam nije. Međutim, da skratim ovu sramotnu priču, rekao sam im Jonathanovo ime – i gdje živi. Rekao sam to – jer su me držali u kolima, negdje u šumi i palili me cigaretama. Sjećam se da sam pomislio da me nitkov neće čuti ni ako budem zvao u pomoć kao lud. Zatim su mi držali nos, kao da će me ugušiti – pričao je Reeves meškoljeći se na sofi.

Tom je suosjećao s njim. – Nisu spominjali moje ime?

– Ne.

Tom se pitao bi li se usudio povjerovati da je uspio potez kojeg je izveo s Jonathanom. Možda je klan Genotti doista vjerovao da su, što se tiče Toma Ripleyja, bili na krivom tragu. – Bio je to klan Genotti, pretpostavljam.

– Logično, da.

– Nisi siguran?

– Ne spominju oni klan, Tome, do sto đavola!

To je bila istina. – Nisu spominjali Angyja – ili Lippa? Ili kapoa po imenu Luigi?

Reeves se zamisli. – Luigi... možda sam i čuo to ime. Shvati, bio sam smrtno uplašen, Tome.

Ovaj uzdahne. – Angy i Lippo su dvojica koju smo Jonathan i ja sredili u subotu navečer – reče on tihim glasom kao da bi ga netko mogao čuti. – Dvojica iz klana Genotti. Došli su ovamo u kuću, a mi smo... Spalili smo ih

u njihovim vlastitim kolima, daleko odavde. Jonathan je bio ovdje i sjajno se ponio. Trebao si vidjeti novine – doda on sa smiješkom. – Natjerali smo Lippa da nazove svog šefa Luigija i kaže mu da ja nisam čovjek kojega su tražili. Zato te pitam za Genottije. Jako me zanima je li uspjelo ili nije.

Reeves se još pokušavao prisjetiti. – Nisu spominjali tvoje ime, to znam. Ubili ste dvojicu ovdje! U kući! To je zaista uspjeh, Tome! – On se zavalio u sofu s blagim osmijehom, doimajući se kao da se prvi put u posljednje vrijeme opustio. Možda je i bilo tako.

– Međutim, znaju moje ime – reče Tom. – Nisam siguran jesu li me ona dvojica u kolima noćas prepoznali. To je... zapisano u zvijezdama. – I sam se začudio frazi koja mu je izletjela iz usta. Htio je reći da je vjerojatnost bila pola-pola, ili tako nešto. – Mislim – nastavi on odlučnije ne znam jesu li zadovoljili apetit time što su se noćas dokopali Jonathana.

On ustane i okrene se od Reevesa. Jonathan je mrtav. A nije čak ni trebao poći s njim do automobila. Zar nije Jonathan namjerno stao pred njega, našavši se između njega i pištolja uperenog iz kola? No Tom nije bio sasvim siguran da je vidio upereni pištolj. Sve se odvijalo takvom brzinom. Jonathan se nije nikad pomirio sa Simone, nije od nje čuo riječi oprostjenja – na kraju nije dobio ništa osim pažnje koju mu je posvetila onih nekoliko minuta nakon što je bio gotovo zadavljen.

– Reevese, ne bi li trebao poći na spavanje? Osim ako prije toga želiš nešto pojesti. Jesi li gladan?

– Mislim da sam previše iscrpljen da bih jeo, hvala. Doista bih želio otići na spavanje. Hvala, Tome. Nisam bio siguran hoćeš li me moći primiti.

Tom se nasmije. – Ni ja. – Odveo je Reevesa u gostinjsku sobu, ispričao se što je Jonathan nekoliko sati spavao u krevetu i ponudio da promijeni plahte, ali Reeves ga uvjeri da to nije potrebno.

– Ovaj krevet je pravo blaženstvo – reče on, njišući se od iscrpljenosti kad se počeo svlačiti.

Ako bi mafijaši noćas pokušali ponovo napasti, pomisli Tom, imao je veliki talijanski pištolj, pušku, *luger* i umornog Reevesa umjesto Jonathana. Smatrao je, međutim, da se mafija noćas neće vratiti. Vjerojatno će nastojati odmaći što dalje od Fontainebleaua. Nadao se da je ranio vozača i to teško.

Idućeg jutra ostavio je Reevesa da spava. Sjedio je u dnevnoj sobi sa šalicom kave i slušao radio-emisiju, vrlo popularnu u Francuskoj, koju su svaki sat prekidale vijesti. Na nesreću, tek je prošlo devet. Pitao se što Simone u ovom trenutku govori policiji i što je rekla sinoć? Smatrao je da njega neće spomenuti, jer bi time razotkrila Jonathanovo sudjelovanje u ubojstvima mafijaša. No je li bio u pravu? Nije li mogla reći da je Tom

Ripley prisilio njenog muža... Ali kako? Kakvom vrstom pritiska? Ne, bilo je vjerojatnije da će Simone reći otprilike ovo: »Ne mogu ni zamisliti zbog čega su mafijaši (ili Talijani) došli u našu kuću.« – »Ali tko je bio onaj čovjek s vašim mužem? Svjedoci kažu da je bio još jedan, s američkim naglaskom.« Tom se nadao da se nitko iz gomile neće sjetiti njegovog američkog naglaska, ali možda i hoće. »Ne znam«, mogla bi reći Simone. »Neki poznanik mog muža. Zaboravila sam mu ime...«

U ovom trenutku stvari su bile pomalo neizvjesne.

Reeves je ustao prije deset. Tom mu je skuhao kavu i ispekao jaja.

– Moram otići, zbog tvoje sigurnosti – reče Reeves. Možeš li me odvesti do... namjeravam na Orly. Također bih želio nazvati u vezi kovčega, ali ne iz tvoje kuće. Možeš li me odvesti u Fontainebleau?

– Mogu te odvesti i u Fontainebleau i na Orly. Kamo si uopće nakanio?

– Mislím u Zürich. Odande bih se mogao zaletiti u Asconu da uzmem kovčeg. Ali ako nazovem hotel, mogli bi poslati kovčeg u Zürich preko American Expressa. Naprosto ću reći da sam ga zaboravio. – Reeves se nasmije dječjački i bezbrižno – ili bolje, prisilio se da se tako nasmije.

Postavilo se i pitanje novca. Tom je u kući imao oko tisuću i tri stotine franaka u gotovom. Ponudio je da Reevesu posudi za avionsku kartu i nešto novca koji bi promijenio u švicarske franke kad stigne u Zürich. Reevesovi putnički čekovi ostali su u kovčegu.

– A pasoš? – upita Tom.

– Ovdje – Reeves se potapša po džepu na prsima. Oba. Ralph Platt s bradom i ja bez nje. U Hamburgu me slikao jedan prijatelj, nosio sam lažnu bradu. Možeš li zamisliti da mi Talijani nisu oduzeli pasoše? To se zove sreća, eh?

Zaista. Reeves je bio neuništiv, pomisli Tom, poput malog guštera koji šmugne preko kamena. Oteli su ga, palili cigaretom, zastrašivali bog zna kako, izbacili ga iz automobila, a evo ga – jede kajganu, oba oka su mu netaknuta i nos čitav.

– Vraćam se pasošu s pravim imenom. Zato se, ako mogu, idem okupati i obrijati bradu. Sišao sam na brzinu, jer sam mislio da sam zaspao.

Dok se Reeves kupao, Tom nazove aerodrom i raspita se o letovima za Zürich. Tog dana polijetala su tri aviona, prvi u jedan i dvadeset, a službenica na Orlyju obavijestila ga je da će vjerojatno naći još koje slobodno sjedalo.

24

Nekoliko minuta poslije dvanaest, Tom je dovezao Reevesa na Orly. Parkirao je kola.

Reeves je nazvao hotel *Tri medvjedića* u Asconi, upitao za kovčeg, a u hotelu su pristali da mu ga pošalju u Zürich. Reeves nije bio jako zabrinut, u svakom slučaju manje nego što bi bio Tom da je ostavio nezaključan kovčeg sa zanimljivim adresarom.

Tom je inzistirao da njegov gost uzme jedan od njegovih malih kovčega s čistom košuljom, vestom, pidžamom, čarapama, donjim rubljem, Tomovom četkicom za zube i pastom, jer to dvoje je smatrao predmetima koji bitno pridonose uobičajenom izgledu kovčega. Tom mu nekako nije želio dati novu četkicu koju je Jonathan jednom upotrijebio. Dao mu je i baloner.

Reeves je izgledao bljeđi bez brade. – Tome, ne moraš čekati polazak aviona, snaći ću se. Ne mogu ti se dovoljno zahvaliti. Spasio si mi život.

To nije bilo sasvim točno, osim ako Talijani nisu namjeravali izbušiti Reevesa na pločniku, u što je Tom sumnjao. Ako se ne čujemo – reče Tom sa smiješkom – pretpostavit ću da si dobro.

– U redu, Tome! – Mahnuo je rukom i nestao kroz staklena vrata.

Tom se vrati u kola i krene kući osjećajući se jedno i sve potištenije. Nije se ni pokušao osloboditi tog osjećaja na taj način što bi večeras pozvao Graisove ili Cleggove u goste. Čak mu se nije išlo ni u kino u Pariz. Oko sedam nazvat će Heloisu da čuje je li otišla na izlet u Švicarsku. Ako je više ne bude, njeni će roditelji znati telefonski broj u Švicarskoj ili će mu znati reći kako će je pronaći.

Heloise je uvijek mislila na to i ostavljala telefonski broj ili adresu na koju joj se mogao javiti.

Mogla bi ga, naravno, posjetiti policija, što bi dokrajčilo njegova nastojanja da se oslobodi potištenosti. Što bi rekao policiji? Da je sinoć cijelo vrijeme bio kod kuće? On se nasmije i osjeti olakšanje. Ako je ikako moguće, morao bi najprije doznati što im je rekla Simone.

No policija se nije pojavila, pa Tom nije ni pokušao razgovarati sa Simone. Osjećao je dobro mu poznatu strepnju da policajci nagomilavaju dokaze i svjedočenja koji će ga pokopati.

Kupio je nešto za večeru, vježbao prste na klavi-cimbalu i napisao ljubazno pisamce gospođi Annette na adresu njezine sestre u Lyonu:

Draga gospođo Annette,

Uvelike nedostajete Belle Ombreu. Nadam se da se odmarate i uživate u prekrasnim danima ranog ljeta. Ovdje je sve u redu. Za nekoliko dana ću vas nazvati da čujem kako ste. S najboljim željama,

Uvijek vaš Tom.

Pariški je radio javio o pucnjavi na ulici Fontainebleaua. Tri su čovjeka ubijena, ali nisu objavljena imena. Novine od utorka (Tom je u Villeperceu kupio *France-Soir*) donijele su članak od nekoliko centimetara: Ubijen Jonathan Trevanny iz Fontainebleaua. U Trevannyjevoj kući ubijena su i dva Talijana. Tom preleti očima preko njihovih imena kao da ih ne želi zapamtiti, premda je znao da će mu, po svoj prilici, dugo ostati u sjećanju: Alfiori i Ponti. Gospođa Simone Trevanny izjavila je policiji da su Talijani provalili u kuću iz njoj nepoznatog razloga. Pozvonili su, a zatim upali. Prijatelj, kojeg gospođa Trevanny nije imenovala, pomogao je njenom mužu, a kasnije ih, zajedno sa sinčićem, odvezao u bolnicu gdje je njen muž odmah poslije dolaska umro.

»Pomogao njenom mužu«, pomisli Tom sa smiješkom, kakve li formulacije kad se uzmu u obzir dva mafijaša sa smrskanim lubanjama u Trevannyjevoj kući. Taj prijatelj Trevannyjevih prilično je spretan s čekićem, a možda i sam Trevanny, s obzirom da su se suprostavili četvorici naoružanih ljudi. Počeo se opuštati, čak i smijati – a tko ga može kriviti ako se u njegovom smijehu i osjećao prizvuk histerije? Znao je da će u novinama naći više detalja, a ako ne u novinama, onda će ih doznati od same policije koja će ih reći Simoni, a možda i njemu samome. Tom je, međutim, bio uvjeren da će gospođa Simone pokušati zaštititi, i čast svoga muža, i zlatno jaje u Švicarskoj, jer inače bi im, do sada, mnogo više ispričala. Mogla je spomenuti sumnju u pogledu Toma Ripleyja. Novine su mogle objaviti da je gospođa Trevanny obećala da će kasnije dati detaljniju izjavu. Ipak, to se očito nije dogodilo.

Pogreb Jonathana Trevannyja bio je određen za srijedu, 17. svibnja, u tri sata poslijepodne, u crkvi Sv. Luja. U srijedu je Tom želio ići, ali je osjetio da bi, sa Simoninog gledišta, to bilo sasvim pogrešno, a napokon, sprovodi su rituali za žive, a ne za mrtve. Vrijeme pokopa Tom je proveo u tišini, radeći u vrtu. (Morat će tim nesretnim radnicima očitati bukvicu zbog staklenika.) Postajao je sve više uvjeren da ga je Jonathan, postavivši se ispred njega, namjerno zaštitio od metka.

Policija će sljedećih dana svakako ispitivati Simone, tražiti da kaže ime prijatelja koji je pomogao njenom mužu. Nisu li možda Talijani, do sada već identificirani kao pripadnici mafije, gonili upravo tog prijatelja, a ne Jonathana Trevannyja? Policija će nekoliko dana ostaviti Simone na

miru, da se oporavi od žalosti, a onda će nastaviti ispitivanje. Pretpostavljao je da će joj to samo učvrstiti odluku da nastavi odgovarati kako je počela: prijatelj ne želi da mu se dozna ime, on i nije bliski prijatelj, postupao je u samoobrani kao i njen muž, a ona cijelu tu moru želi što prije zaboraviti.

Otpribliže mjesec dana kasnije, u lipnju, kad se Heloise već odavno vratila iz Švicarske, a Tomova se pretpostavka u pogledu slučaja Trevanny pokazala ispravnom – u novinama, naime, nije bilo novih izjava gospođe Trevanny – on ugleda kako Simone nailazi Ulicom France u Fontainebleauu. Nosio je težak predmet nalik urni koji je upravo kupio za vrt. Iznenadio se što vidi Simone, jer je čuo da se sa sinom preselila u Toulouse, gdje je kupila kuću. Tu vijest je doznao od mladog i ambicioznog vlasnika nove i skupe prodavaonice delikatesa u koju je bila pretvorena Gauthierova prodavaonica slikarskim potrepštinama. Ruke su mu popuštale pod teretom koji je umalo povjerio namješteniku u cvjećarnici, još uvijek kao da je osjećao miris celera i haringi u sosu umjesto tuba s bojama koje neotvorene nisu imale mirisa, novih četki i platna što ih je običavao razgledavati kod Gauthiera, pa sve to, zajedno s uvjerenjem da je Simone udaljena stotine kilometara, izazove kod njega osjećaj da vidi sablast ili da ima priviđenje. Bio je u košulji s kratkim rukavima, počeo je posrtati i da nije bilo Simone, spustio bi urnu da se na nekoliko trenutaka odmori. Kola je parkirao iza ugla. Simone ga ugleda i pogled joj postade bijesan, kao da je opazila neprijatelja. Kratko je zastala kraj njega, a kad se Tom također zaustavio, namjeravajući reći bar »*Bonjour, madame*«, ona pljune na njega. Nije ga pogodila u lice, zapravo posve ga je promašila i nastavila Ulicom St. Merry.

To je možda bilo ravno odmazdi mafije. Tom se nadao da se time sve završilo – i što se tiče mafije, i gospođe Simone. Zapravo, pljuvačka je bila neka vrsta jamstva, istina neugodnog, bilo da ga je pogodila ili ne. Ali da Simone nije odlučila zadržati novac u Švicarskoj, ne bi se potrudila pljunuti, a on bi čamio u zatvoru. Simone se pomalo stidi sama sebe, pomisli on. Time se zapravo pridružila većini ljudi. Tom je osjećao da je njezina savjest ipak mirnija nego što bi bila savjest njezina muža da je još živ.

